R^{mo} IN CHRISTO PATRI

IACOBO BLASAEO,

EPISCOPO AVDOMAROPOLITANO,

DOMINO SVO CVM PRIMIS COLENDO,

FRANCISCVS LVCAS.

VT INDE ab ineunte ætate, ſacræ Scripturæ lectione plurimùm ſum delectatus, R^{me} Præſul idemque Ampliſſime Domine: ita magnam mihi attulit voluptatem, quòd vidi ſuperioribus annis, in lucem prodeuntia, Latina veteris vulgatæque verſionis Biblia, auctoritate Summorum Pontificum, nominatim Sixti Quinti, &, qui hodie feliciſſimè ſedet, Clementis Octaui, à Notariorum mendis vitiiſque diligentiſſimè expurgata. Verùm quantam hæc res voluptatem, tantam è diuerſo triſtitiam animo meo attulit metus, ne, dum variis poſthac locis hæc Biblia typis cudi recudíque contingeret, foret, vt breuî in ſublata iam vitia recideretur. Quamuis enim ad hoc periculum euitandum, prudentiſſimè cauerit Summus Pontifex, ne quiuis Typographus ea poſſet excudere: ea tamen eſt, plerorumque qui Typographiis præſunt, vel inſcitia, vt non agnoſcant, vel incuria, vt negligant, quod verum eſt, & inolitis vitiis poſtponant. Tale quid videmus in Romanis Miſſalibus & Breuiariis accidiſſe, iis præſertim quæ extra hoc Belgium impreſſa ſunt: ſimile quibuſdam locis fieri cœptum eſt in his ipſis Bibliis. Dum igitur diſpicio, quódnam efficaciſſimum remedium huic malo queat adhiberi, ne ampliùs ea loca corrumpantur, quæ iam dexterrimè correcta ſunt: viſum eſt mihi, ſuffragante Moreto exactiſſimæ diligentiæ Typographo (quemadmodum Plantini heredem decet) expediens fore, vt adhibito autographo Romano, quod ille ad me miſit, colligerem præcipua atque inſigniora, quæ in hac Bibliorum editione, à Romanis Patribus reſtituta ſunt, loca: & indicata ea quæ reiecta eſt lectione, ita clarè diſtinguerem vnam ab altera, vt deinceps nemo non clarè intelligere poſſet, quæ proba ſit lectio, quæ reproba; quæ textu expulſa, quæ in textum, Summi Pontificis, Eccleſiæ totius capitis, auctoritate recepta. Nam quamuis, nec hoc quidem modo effici poterit, ne Typographi ampliùs errent: id tamen fiet, vt non errent ſi velint; ſi velint inquam Correctorium hoc à nobis collectum conſulere: quòd ſi nolint, ne vereantur negligentes relabi in vetera vitia; vt minimùm poterunt ex hoc libello negligentiæ argui, & quæ admiſerint menda dignoſci atque auferri. Sic enim concinnatum à nobis eſt hoc Correctorium, indicato ad ſingula loca nodo ipſo difficultatis, adeoque puncto in quo varietas conſiſtit, vt etiamſi contingeret typographicum vitium in ipſummet irrepere, facilè eſſet ex circumſtantiis deprehendere. Quocircà fiet hac ratione, vt non pereat Romanorum Patrum labor, quin Biblia veteris ac vulgatæ editionis Latinæ ab ipſis emendata, in ſuo nitore permanere ac perſeuerare queant, & ſarta tecta perpetuò conſeruari. Quamobrem, vti ſpero hanc

operam meam ipſis gratam fore: ita gratiorem etiam fore confido, ſi R^mæ Paternitatis tuæ, quam illi nobis ſummo cum præconio Epiſcopum non ita pridem magno noſtro bono præfecerunt, ſubiectis calculis approbetur. Quod vt impetrare me poſſe ſperem, facit eruditiſſima ſimul & ſacrarum litterarum ſtudioſiſsima R^ma P^tis Tuæ humanitas: quam vt Dominus Deus mihi & Eccleſiæ Audomaropolitanæ multis annis ſeruet incolumem, continuis precibus obtinere contendo. Audomaropoli, anno ſecundo à ſexcenteſimo & milleſimo, III. Nonas Octobris.

Omnia, Catholicæ Eccleſiæ, eiuſq; in terra conſpicui capitis, Romani Pontificis, iudicio, ſubmiſſa ſunto.

Franciſcus Lucas.

HÆc loca Romanæ & Apoſtolicæ recognitionis & reſtitutionis vulgatæ Latinæ ſacrorum Bibliorum editionis, à R^do Domino FRANCISCO LVCA Brugenſi, Theologo & Eccleſiæ Cathedralis Audomarenſis Decano, ex ipſo autographo Romano (quod vidimus) obſeruata & collecta, vtiliter imprimentur, tum ad retinendam deinceps legitimam lectionem, eamque à chalcotypes mendis reuindicandam, tum etiam vt ij qui iam Biblia veteris editionis habent, eadem facillimo negotio ex hac obſeruatione corrigere & reſtituere poſſint.

F. Iac. Epiſcopus Audomarenſis.

ROMANÆ CORRECTIONIS, IN LATINIS BIBLIIS EDITIONIS VVLGATAE, IVSSV SIXTI V. PONT. MAX. RECOGNITIS, LOCA INSIGNIORA;

Obſeruata & denuò aucta à FRANCISCO LVCA Brugenſi, Eccleſiæ Cathedralis Audomaropolitanæ Theologo & Decano.

GENESIS.

CAPITIS primi verſu ſecundo: Et ſpiritus Dei ferebatur ſuper aquas. Non ſine cauſa, Romani Correctores, Domini, id eſt, τοῦ κυρίου, quod eſt in multis libris, mutarũt cum Dei, .i. τοῦ θεοῦ, quod eſt in aliis.

Verſu 26. Et beſtiis. Rectè hic omiſerunt vocem terræ, quam quidam libri addunt in hunc modum: Et beſtiis terræ.

Sequitur: Vniuerſæque terræ. Non eſt ſcribendum creaturæ, pro quod eſt in Sixtinis Bibliis terræ.

V. 27. Et creauit Deus hominem ad imaginem ſuam. Meritò hic omiſſum eſt, & ſimilitudinem, quod multi libri ſuperfluè interponunt, acceptum ex verſu ſuperiori aliiſq́; ſimilibus.

CAPITIS II. verſu 4. Quando creata ſunt. Fæminino generi creatæ, quod extat in aliis exemplaribus, præferendum eſt neutrum creata.

V. 16. Præcepitque ei dicens. Non eſt mutandum præteritum præcepit, cum præſenti præcipit.

CAPITIS III. v. 10. Vocem tuam audiui. Non eſt addendum Domine, vt nec verſu proximo Dominus primo caſu, vbi legis: Cui dixit: Quis enim &c.

V. 15. Ipſa conteret caput tuum. Studioſè cauerũt Correctores, ne fæmininum ipſa, quod à Vetere Interprete datum fuit, mutarent cum maſculino ipſe, aut neutro ipſum, quamquam clarioribus ſenſu.

V. 19. In ſudore vultus tui veſcêris pane. Sequitur in quibuſdam libris additurq́; pronomen tuo, ſed quod meritò omiſſum eſt.

V. 23. Et emiſit eum Dominus Deus. Non eſt auferenda coniunctio &.

CAP. IV. v. 7. Statim in foribus peccatum aderit. Huc non eſt adijciendum pronomen tuum.

V. 15. Poſuitque Dominus Cain ſignum. Romani Patres omiſerũt eam qua nomini Cain præponi ſolet in præpoſitionem: nam & antiqui noſtri codices hic variant (alij enim ſcribunt in Cain ſignum, alij ſignum in Cain, alij denique Cain in ſignum) & Lxx ſimiliter ſine præpoſitione verterunt τῷ κάϊν, tertio caſu.

CAP. V. v. 3. Et genuit ad imaginem. Conſultò omiſſa eſt, quam quidam interponunt, vox filium.

V. 22. Et vixit poſtquam. Nomen Henoch hic non repetitur, ſed ſubaudiendum relinquitur è proximo.

CAP. VI. v. 6. Et tactus dolore cordis intrinſecus. Prudenter ſublatum eſt, quod plerique vel præponunt vel poſtponunt, & præcauens in futurum.

V. 17. Vniuerſa quæ in terra ſunt conſumentur. Deleta eſt coniunctio &, quæ à quibuſdam libris huic pericopæ præponebatur.

V. 21. Et erunt tam tibi quàm illis in cibum. Non ſcribas eſcam, pro eo quod in antiquis libris eſt cibum.

CAP. VII. v. 2. Tolle ſeptena & ſeptena. Non mutes imperatiui præſens tolle, cum futuro indicatiui tolles.

V. 13. Vxor illius, & tres vxores filiorum eius cum eis. Vt non eſt præponenda coniunctio & ante vocem vxor, ita non eſt delendus numerus tres ante vocem vxores.

V. 17. Quadraginta diebus. Omittendum eſt quod ſequitur in quibuſdam codicibus & quadraginta noctibus.

V. 23. Et deleuit omnem ſubſtantiam. Superfluit quod quibuſdam exemplaribus additur Deus.

CAP. VIII. v. 7. Qui egrediebatur & non reuertebatur. Non indicarunt Romani Correctores omittendam negationem, fortè ob rationes, Notationibus noſtris in varias Bibliorum lectiones indicatas.

V. 21. Et ait: Nequaquam. Non interponas ad eum.

Ibidem. Omnem animam viuentem. Non deleas τὸ viuentem.

CAP. IX. v. 5. De manu viri & fratris eius. Quidam codices repetunt τὸ de manu hoc modo: De manu viri & de manu fratris eius: ſuperfluè.

V. 16. Eritque arcus in nubibus. Sixtina Biblia non addunt nomini arcus pronomen meus.

V. 21. Inebriatus eſt & nudatus. ſuperfluit quod in quibuſdam libris ſequitur iacuit.

V. 25. Maledictus Chanaan. Redundat vox puer, quam interponunt quidam.

CAP. X. v. 1. Hæ ſunt generationes filiorum Noë. Iniuriâ delent quidam vocem filiorum.

V. 9. Ob hoc exiuit prouerbium. Caue mutes ob, quod eſt, propter, cum ab; id eſt, vocalem quartam cum prima.

V. 18 Et poſthæc diſſeminati ſunt. Legendum eſt poſthæc, non per hos.

CAP. XII. v. 6. Vſque ad conuallem. Meritò hic omiſſa eſt & coniunctio quæ præponebatur.

V. 7. Qui apparuerat ei. Quod ſequitur in quibuſdam libris & inuocauit ibi nomen eius, conſultò transfoſſum eſt.

V. 16 Et famulæ & aſinæ. Non eſt ſcribendum familiæ, pro famulæ, quod eſt ancillæ: nec omittendum aſinæ fæmininum, licet præceſſerit maſculinum aſini.

V. 18. Quare non indicaſti? Non addas pronomen mihi, ſed ſubaudias.

CAP. XIII. v. 14. Leua oculos tuos. Non ſubiicias in directum, quod alij.

V. 17. Surge & perambula. Coniunctio ergo ſuperfluè interponitur à quibuſdam.

CAP. XIIII. v. 5. In Aſtarothcarnaim. Malè quidam, interiecta coniunctione, ſcribunt In Aſtaroth & Carnaim.

V. 7. Et venerunt ad fontem Miſphat. Meritò hic omiſſum eſt a verbium vſque.

V. 15 Vſque Hoba, quæ eſt ad læuam Damaſci. Et hic meritò omittitur, quod alij addunt, & Phœnicem: Vſque Hoba & Phœnicem, quæ eſt.

CAP. XVI. v. 1. Non genuerat liberos. Tertiò hic rectè omittitur pronomen ſibi, quamquam ſubaudiendum ſit ei ex Hebræo.

V. 7. Qui eſt in via Sur. Alii legunt relatiuum fæmininum quæ, relatum ad ſolitudinem: ſed Sixtina Biblia rectiùs maſculinum qui, ita vt ad fontem referatur, quod Hebræa exigunt.

V. 13. Vocauit autem. Non addas Agar, ſed intelligas.

CAP. XVII. v. 4. Et pactum meũ tecum. Superfluit verbum ponã, quod adiiciunt quidam.

V. 17. Et riſit dicens in corde ſuo. Hic verborum ordo, vt eſt certior altero In corde ſuo dicens, ita antiquis Latinis atq; Hebraicis libris congruentior.

CAP. XVIII. v. 4. Et lauate pedes veſtros. In aliis antigraphis paſſiuè legitur Et lauentur pedes veſtri: verum illud Hebræo conſonat.

V. 5. Et confortate cor veſtrum. Similis eſt huius loci ratio, vbi alij codices legunt & confortetur cor veſtrum.

V. 6. Tria ſata ſimilæ commiſce. Non eſt omittenda vox ſimilæ.

V. 25. Nequaquam facies iudicium hoc. Nec hic omittendum eſt pronomen hoc.

CAP. XIX. v. 1. Et ſedente Lot. Neque coniunctio & hinc auferenda eſt.

V. 14. Surgite, egredimini. Hic non eſt interponenda aut addenda coniunctio &.

V. 29. Recordatus Abrahæ liberauit Lot. Alij Recordatus eſt Abrahæ & liberauit Lot.

V. 35. Dederunt etiam & illa nocte. Quidam etiam grauant verbum dederunt particula enclitica dederuntq́ue.

CAP. XX. v. 7. Nunc ergo redde viro ſuo vxorẽ, quia propheta eſt: & orabit pro te, & viues. Hic eſt ordo, non tantũ Sixtinorum, verumetiam noſtrorum antiquorum codicum, Hebraicæ veritati conſonantium. In aliis multis libris, illud quia propheta eſt, poſtponitur huic & orabit pro te.

V 16. Mementoque te deprehenſam. Non deleas encliticam coniunctionem que.

CAP. XXI. v. 7. Quis auditurum crederet Abraham. Ita legendum eſt participium futuri temporis, quarto caſu, auditurum, non primo, auditurus; multominùs ſecundo auditorum, à nomine auditor.

V. 15. Subter vnam arborum quæ ibi erant. Lege pluraliter arborum quæ ibi erant, non ſingulariter arborem quæ ibi erat.

V. 20. Et fuit cum eo. Non addas, ſed ſubaudias Deus.

CAP. XXII. v. 20. His ita geſtis. Non mutes ad.

tos aduerbium ita cum coniunctione itaque.

CAP. XXIII. v. 13. Circumſtante plebe. non eſt addendum pronomen eius.

Ibidem. Et ſic ſepeliam mortuum meum in eo. Non ſcribas antecedens agro pro relatiuo eo.

V. 19. In ſpelunca agri duplici. Pro ſexto caſu duplici, quidam ſcribunt ſecundum duplicis.

CAP. XXIV. v. 12. Dixit: Domine Deus Non ſcribas, orauit Dominum dicens: Domine Deus.

V. 14. Cum domino meo. Non legendum, ſed intelligendum eſt nomen Abraham.

V. 24. Filia ſum Bathuelis, filij Melchæ, quem peperit ipſi Nachor. Alij inuertunt verborum ordinem, hoc modo: Filia ſum Bathuelis, filij Nachor, quem peperit ei Melcha. Et quamquam hæc lectio clarior ſit, non tamen eſt huius verſus, ſed quadrageſimi ſeptimi ſubſequentis.

V. 32. Ad lauandos pedes eius. Caue mutes pronomen ſingulare eius, cum nomine plurali camelorum, quod eſt in pleriſque libris.

V. 41. Cùm veneris ad propinquos meos. Ita rectiùs legitur, propinquos ex antiquis libris, quàm proximos.

V. 54. Dimittite me. Plurale legendum eſt, non ſingulare dimitte.

V. 59. Et nutricem illius. Non addas Deboram, proprium nutricis nomen.

V. 65. At illa tollens citò pallium. Non ſubijcias pronomen ſuum.

V. 66. Narrauit Iſaac. Redundat quod quidam hic interponunt adduntque, domino ſuo.

CAP. XXV. v. 2. Quæ peperit ei Zamran. Ita ſcribendum eſt Zamran, vltima littera exiſtente tertia ex liquidis n, non ſecunda m.

V. 10. Quem emerat à filijs Heth. Non eſt mutandum relatiuum maſculinum quem, quod agrum refert, cum fœminino quam, quod referat ſpeluncam.

V. 15. Hadar & Thema. Prioris nominis vltima littera eſt r, id eſt res, non d, quod eſt daleth, Hadar, non Hadad.

V. 25. Qui prior egreſſus eſt. Sic legunt Sixtina Biblia, cum antiquis exemplaribus, comparatiuum prior pro ſuperlatiuo primus.

CAP. XXVI. v. 31. In locum ſuum. Huius loco non ſcribas in domum ſuam.

V. 34. Duxit vxores. Non addas duas.

CAP. XXVII. v. 12. Et inducam ſuper me maledictionem. Non eſt mutanda prima perſona inducam cum tertia inducat.

V. 21. Accede huc vt tangam te. Pro aduerbio huc, alij libri habent ad me, minùs rectè.

V. 28. Frumenti & vini. Omitte quod ſequitur in quibuſdam libris & olei. Idem vſu venit infrà v. 37.

CAP. XXVIII. v. 5. Profectus vênit. Ne mutes ſimplex vênit cum compoſito peruênit.

CAP. XXIX. v. 13. Cucurrit obuiàm ei. Pro ſimplici cucurrit, quidam legunt compoſitum occurrit.

V. 25. Quare impoſuiſti mihi? Nequaquam addendum eſt nomen Liam.

CAP. XXX. v. 16. Et ad me, inquit, intrabis. Confodiendum eſt verbum ait, quod quidam addunt: Et ait, ad me, inquit, intrabis.

V. 18. Appellauitque nomen eius Iſſachar. Omitte quod ſequitur in quibuſdam libris quod eſt merces.

V. 26. Tu noſti ſeruitutem. Non addas coniunctionem verò.

V. 30. Vt aliquando prouideam etiam domui meæ. Non eſt omittenda particula etiam.

V. 33. Furti me arguent. Caue mutes verbum plurale tertia perſona arguent, cum ſingulari ſecunda perſona argues.

CAP. XXXI. v. 29. Sed Deus patris veſtri. Pronomen tui conſultò mutandum eſt cum veſtri, ne quis errorem eſſe putet.

V. 32. Et aufer. Non omittatur coniunctio &.

V. 39. Quidquid furto peribat. Præferendum eſt nomen furto aduerbio furtim.

V. 49. Intueatur & iudicet. Non præponas & adiecit Laban.

CAP. XXXII. v. 1. Iacob quoque abiit itinere quo cœperat. Alij legunt Iacob autem abiit in itinere quod cœperat. coniunctionem quoque mutant cum autem, addunt præpoſitionem in, denique pro ablatiuo quo ſcribunt accuſatiuum quod.

V. 4. Præcepitque eis. Seruandum eſt præteritum præcepit, non ſubſtituendum præſens præcipit.

V. 18. Domino meo Eſau. Pronomen primæ perſonæ meo, non eſt mutandum cum pronomine tertiæ perſonæ ſuo.

V. 29. Cur quæris nomen meum? Sequitur in quibuſdam libris quod eſt mirabile, ſed non eſt illud huius loci, verum Iudic. 13. v. 18.

CAP. XXXIIII. v. 15. Omne maſculini ſexus. Interpres dedit neutrum omne, non maſculinum omnis.

V. 23. Vnum efficiemus populum. Futurum indicatiui efficiemus non eſt mutandum cum præſenti imperatiui efficiamus.

CAP. XXXV. v. 4. At ille infodit ea. Retinendum eſt neutrum ea, non mutandum cum fœminino eas.

V. 8. Ad radices Bethel, ſuper quercum. Legendum eſt ſubter, quod locum inferiorem ſignificat, non ſuper contrarium, tametſi hoc ſit in Romana Anni 1593. editione: error eſt enim typographicus.

CAP. XXXVI. v. 11. Et Cenez. Sequitur in quibuſdam libris Et Core, ſed ſuperfluè.

V. 14. Filiæ Anæ, filiæ Sebeon. Caue ſcribas maſculinum filij, pro fœminino filiæ, priori præſertim loco.

V. 17. Iſti filij Baſemath, vxoris Eſau. Minimè redundant hæc verba.

V. 20. Habitatores terræ. Non mutandus nominatiuus pluralis habitatores, cum genitiuo ſingulari habitatoris.

V. 24. Cùm paſceret aſinos. Pro maſculino aſinos, non eſt ſubſtituendum fœmininum aſinas.

CAP. XXXVII. v. 21. Non interficiatis animã eius, nec effundatis ſanguinẽ. Vtrumque verbum ſecunda perſona legitur, interficiatis, effundatis; neutrum prima, interficiamus, effundamus.

Ibidem. In ciſternam hanc. Pronomen hanc non eſt commutandum cum nomine veterem.

V. 28. Et prætereuntibus Madianitis. Nec hic nomen Madianitis, cum altero Iſmaelitis.

Ibidem. Viginti argenteis. Denique nec hic numerus minor viginti, mutandus eſt cum maiore triginta.

CAP. XXXVIII. v. 2. Vocabulo Sue. Pro e ſecunda, alij ſcribunt a primam vocalem, in nomine Sua.

V. 12. Mortua eſt filia Sue. Quidam libri omittunt nomen filia; malè.

CAP. XXXIX. v. 2. Princeps exercitus. Non addas pronomen ſui.

V. 9. Et peccare in Deum meum. Non ſubſtituas Dominum τὸ κύριον, pro Deum τὸ θεόν.

V. 10. Per ſingulos dies. Transfodiendum eſt, quod ſequitur in quibuſdam libris, verbum loquebatur.

V. 21. Et miſertus illius dedit ei. Non augeas orationem, quemodo alij libri: Et miſertus eſt illius & dedit ei.

CAP. XL. v. 1. His ita geſtis. Non eſt mutandum aduerbium ita cum coniunctione itaque.

V. 15. Quia furto ſublatus ſum. Spurium eſt aduerbium furtim, poſitum loco nominis furto.

V. 17. Portare me omnes cibos. Superfluum eſt verbum putabam, quod quidam interponunt.

CAP. XLI. v. 11. Vidimus ſomnium præſagum futurorum. Non eſt mutandum nomen adiectiuum præſagum, cum ſubſtantiuo præſagium.

V. 20. Et conſumptis prioribus. Caue legas nomen ſubſtantiuum pecoribus, pro adiectiuo numerali prioribus.

V. 43. Super currum ſuum ſecundum. Spurium eſt pronomen ſecum, poſitum pro nomine numerali ſecundum.

V. 44. Dixit quoque rex. Superfluit, quod ſubiungitur à quibuſdam codicibus, nomen Aegypti.

V. 45. Filiam Putiphare. Ita rectiùs ſcribitur tum hic tum infrà v. 50. & 46. v. 20. Putiphare, quàm Putipharis: quò certiùs diſtinguatur, nomen hoc ſacerdotis Putiphare, quadriſyllabum, à triſſyllabo nomine eunuchi Putiphar, de quo ſuprà 39. v. 1.

V. 54. In cuncta autem terra Aegypti panis erat. Pro panis non ſcribas fames, quæ eſt inopia panis.

CAP. XLII. v. 13. At illi: duodecim, inquiunt. Redundat verbum dixerunt, quod quidam addunt: At illi dixerunt.

V. 25. Datis ſuprà cibariis in viam. Non mutes quartum caſum viam cum ſexto via.

V. 38. Si quid ei aduerſi acciderit. Præferendum eſt nomen adiectiuum aduerſi, ſubſtantiuo aduerſitatis.

CAP. XLIII. v. 11. Sumite de optimis terræ fructibus. Melius eſt fructibus quam frugibus.

V. 14. Quem tenet. Non eſt huius loci, quod quadam exemplaria ſubijciunt, in vinculis.

V. 17. Fecit ille quod ſibi fuerat imperatum. In quibuſdam libris, pro quod ſibi fuerat, minùs rectè legitur ſicut fuerat.

V. 19. Ad diſpenſatorem domus. Non omittas domus.

V. 27. Saluus ne eſt pater veſter. Melius eſt ſaluus quàm ſanus.

CAP. XLIIII. v. 4. Surge, inquit. Superfluit quod quidam præponunt, ait.

CAP. XLV. v. 23. Addens & aſinos decem. Pro & coniunctione, alij ſcribunt pronomen, quidam ſingulare ei, quidam, quod diſſimilius eſt vero, plurale eis.

CAP. XLVI. v. 10. Iamuel & Iamin. Non addas & Iami.

V. 16. Filij Gad: Sephion & Haggi & Suni & Eſebon. Pro Sephion, non eſt legendum, [illegible]ſa media i conſonante, Sephon: nec præponen[illegible] eſt Eſebon ipſi Suni.

CAP. XLVII. v. 4. Ad peregrinandum in terra tua, venimus. Melior eſt ſextus caſus terra tua, quàm quartus terram tuam.

V. 9. Dies peregrinationis meæ. Superfluit, quod quidam addunt nomen vitæ.

V. 18. Non celabimus dominum noſtrum. Alij minùs rectè non celabimus domino noſtro.

CAP. XLVIII. v. 1. His ita tranſactis. Non eſt mutandum aduerbium ita, cum coniunctione itaque.

V. 15. Benedixitque Iacob filiis Ioſeph. In multis libris eſt Benedixitque Ioſeph filio ſuo; in quibuſdam Benedixitque Iacob Ioſeph.

V. 20. Benedixitque eis. Non mutes plurale eis cum ſingulari ei.

CAP. L. v. 10. Ad aream Atad. Adulterinum eſt, quod quidam ſcribunt Arad, ita vt media littera ſit poſtrema liquidarum r, pro muta t.

V. 17. Vt ſeruis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Non eſt mutandus numerus pluralis ſeruis, cum ſingulari ſeruo; nec ſecundus caſus, patris tui, cum tertio patri tuo. ſic enim legunt plerique: Vt ſeruo Dei patri tuo dimittas iniquitatem hanc.

EXODVS.

CAP. I. v. 6. Omnique cognatione illa. Caue mutes pronomen demonſtratiuum illa, cum poſſeſſiuo ſua.

V. 13. Illudentes eis Quod ſubiungitur à quibuſdam libris & inuidentes, ſuperfluit.

CAP. II. v. 18. Ad Raguel patrem ſuũ Non eſt mutandum nomẽ Raguel cum nomine Iethro.

V. 22. Eripuit me. Non præponas & coniunctionem.

V. 25. Et cognouit eos. Romani correctores meritò ſcripſerunt cognouit, pro eo quod in aliis libris eſt liberauit.

CAP. III. v. 1. Iethro ſoceri ſui. Non iudicarunt Romani Patres, pro ſoceri, ſubſtituendum eſſe cognati, quod eſt in multis libris. Idem occurrit infrà 4. v. 18.

V. 6. Deus Iſaac. Meritò omiſſa eſt coniunctio &, quæ ab aliis præponitur. Idem locum habet infrà 15. 16. & 4. v. 5.

V. 8. Et Heuæi & Iebuſæi. Non interponas & Gergeſæi, quod quidam.

V. 14. Dixit Deus ad Moyſen. Conſultò mutatum eſt nomen Dominus, quod eſt in multis libris, cum nomine Deus.

V. 15. In generationem & generationem. Vno eodemque caſu accuſandi, legunt Sixtina Biblia, nomen generationis repetitum, cùm alia exemplaria, priore loco ferè ſcribant ſextum caſum.

CAP. IIII. v. 5. Dominus Deus patrum ſuorum. Pro pronomine ſecunda perſona tuorum, rectè ſubſtitutum eſt pronomen tertiæ perſonæ ſuorum.

V. 14. Ecce ipſe egreditur in occurſum tuum. Et hic in locum futuri egredietur, rectè ſurrogatum eſt præſens egreditur.

V. 16. Ipſe loquetur pro te. Hic omiſſa eſt coniunctio &, quæ à quibuſdam præponebatur

V. 26. Poſtquam dixerat, Sponſus ſanguinum. Quod ſubijcitur in nonnullis exemplaribus tu mihi es, non eſt huius verſiculi, ſed præcedentis.

V. 28. Verba Domini quibus miſerat eum. Alij codices addunt præpoſitionem (pro quibus) quæ conſultò omiſſa eſt.

CAP. V. v. 14. Quare non impletis menſuram lateram. *Præſtat* impletis, *eſt in melioribus manuſcriptis, pro præterito* impleſtis.

V. 19. Videbantque ſe præpoſiti filiorum Iſrael in malo. *Alij libri minùs rectè legunt quartum caſum* malum, *pro ſexto* malo.

V. 20. Egredientibus à Pharaone. *Non mutes tertium caſum* egredientibus, *cum primo* egredientes.

CAP. VI. v. 20. Quæ peperit ei Aaron & Moyſen. *Non ſubiungas* & Mariam, *quod non eſt huius loci.*

CAP. VII. v. 9. Ac vertetur in colubrum. *Alij codices, pro futuro indicatiui* vertetur, *habent præſens imperatiui* vertatur; *minùs benè.*

CAP. VIII. v. 9. Et à ſeruis tuis & à populo tuo. *Hoc non omittitur à Sixtinis Biblijs, vt ab alijs quibuſdam.*

V. 19. Digitus Dei eſt hic. *Non mutes maſculinum* hic, *cum neutro* hoc.

V. 26. Abominationes enim Aegyptiorum, immolabimus Domino Deo noſtro. *Prudenter omiſſa eſt nota interrogationis, quæ eſt in alijs libris.*

CAP. IX. v. 9. Vlcera & veſicæ. *Indicarunt Romani Patres, legendum potiùs* vlcera, *id eſt,* ἕλκη, *quàm* vulnera, *quod eſt in multis manuſcriptis, tam hic quàm duobus verſiculis proximè ſequentibus.*

V. 27. Dominus iuſtus: ego & populus meus impij. *Meritò deleta eſt coniunctio* & *ante pronomen* ego.

CAP. X. v. 3. Vt ſacrificet mihi. *Hoc loco non addas* in deſerto.

V. 12. Vt aſcendat ſuper eam. *Alij legunt antecedens* terram, *loco relatiui* eam.

V. 15. Nihilque omnino virens relictum eſt. *Malè quidam pro* que, *legunt* quoque: nihil quoque omnino.

V. 18. Egreſſuſque Moyſes de conſpectu Pharaonis orauit Dominum. *Alij libri interſecant hanc ſententiam, additis, verbo ſubſtantiuo* eſt, *& coniunctione copulatiua* &.

CAP. XI. v. 2. Vaſa argentea & aurea. *Non addas* & veſtem.

V. 4. Media nocte egrediar in Aegyptum. *Pro* egrediar, *quod eſt* exibo, *alij minùs rectè ſcribunt* ingrediar, *quod eſt* intrabo.

V. 7. Aegyptios & Iſrael. *Non eſt addenda vox* filios *nomini* Iſrael.

V. 8. Et adorabunt me. *Non mutes compoſitum verbum* adorabunt, *cum ſimplici* orabunt.

V. 10. Omnia oſtenta quæ ſcripta ſunt. *Quod quidam libri addunt* ſigna & (omnia ſigna & oſtenta) *ſuperfluum eſt.*

CAP. XII. v. 15. Quicumque comederit fermentatum. *Legendum eſt participium* fermentatum, *non nomen* fermentum.

V. 19. Septem diebus fermentum non inuenietur in domibus veſtris. *Hic contrà legendum eſt nomen* fermentum, *non participium* fermentatum.

V. 31. Ite, immolate. *Non eſt interijcienda coniunctio* &.

V. 35. Sicut præceperat Moyſes. *Malè alij plerique libri, pro vno nomine* Moyſes, *ſcribunt duo* Dominus Moyſi.

V. 37. Abſque paruulis. *Meritò conſeditur vt ſuperfluum, quod in quibuſdam antigraphis ſequitur,* & mulieribus.

V. 39. Neque enim poterant fermentari. ſ. panes. *Alij ſcribunt numero ſingulari* poterat. ſ. farina.

Ibidem. Nec pulmenti quidquam occurrerat præparare. *Pro* occurrerat *quidam expoſitionis gratia ſcribunt* curauerant.

CAP. XIII. v. 5. Cumque introduxerit te Dominus in terram &c., celebrabis hunc morem ſacrorum menſe iſto. *Non mutes numerum ſingularem* te, celebrabis, *cum plurali* vos, celebrabitis.

V. 16. Inter oculos tuos. *Non ſubſtituatur præpoſitio* ante, *pro ea quæ ſignificantior eſt,* inter. *q. d. inter vtrumque oculum.*

CAP. XIIII. v. 19. Tolleníque ſe angelus Dei. *Non eſt auferendum pronomen* ſe, *nec mutandum* Dei *cum* Domini.

CAP. XV. v. 7. Depoſuiſti aduerſarios tuos. *Pronomen ſecundæ perſonæ* tuos *ſeruandum eſt, pro eo quod alij codices habent, pronomine primæ perſonæ* meos.

V. 11. Faciens mirabilia. *Non præponas* & *coniunctionem.*

V. 26. Ego enim Dominus ſanator tuus. *Non augeas orationem, vt alij, hoc modo:* Ego enim ſum Dominus Deus ſanator tuus.

CAP. XVI. v. 3. Cur eduxiſtis nos in deſertum iſtud. *Non rectè quidam mutarunt* eduxiſtis *cum* induxiſtis.

V. 7. Audiuit enim murmur veſtrum. *Tertia perſona* audiuit, *non eſt mutanda cum prima* audiui.

V. 8. Quibus murmurati eſtis contra eum: nos enim quid ſumus? *Nec hic mutandum eſt pronomen tertiæ perſonæ* eum *cum primæ* nos, *neque coniunctio* enim *cum* autem.

V. 33. In generationes veſtras. *Meritò deletum eſt* ſeruetur retrò, *quod à quibuſdam exemplaribus additur.*

Sequitur: Sicut præcepit Dominus Moyſi. *In alijs libris, pro perfecto, eſt plusquamperfectum* præceperat.

CAP. XVII. v. 8. Venit autem Amalec. *Non addas* ad pugnam.

V. 16. Quia manus ſolij Domini. *Caue mutes* ſolij, *quod eſt, throni, cum* ſolius.

CAP. XVIII. v. 19. Et erit Deus tecum. *Non ſurroges* Dominus, *in locum nominis* Deus.

V. 21. Viros potentes & timentes Deum. *Prudenter Correctores Romani, texto expulerunt* ſapientes, *& admiſerunt* potentes, *quod eſt, fortes, ſtrenuos, conſtantes.*

CAP. XIX. v. 3. Moyſes autem aſcendit ad Deum. *Non addas* in montem.

V. 13. Manus non tanget eum. *Non eſt mutandus numerus ſingularis* tanget, *in pluralem* tangent.

CAP. XX. v. 18. Videbat voces & lampades. *Non ſubſtituas* audiebat *pro* videbat.

V. 23. Non facietis deos argenteos. *Non iudicarunt Romani addendum* mecum, *tametſi legatur hebraicè.*

V. 25. Si enim leuaueris cultrum ſuper eo ſ. altari. *Quare non eſt legendum* eum, *multoque minùs* illos, *quod ad lapides alij referunt.*

CAP. XXI. v. 15. Qui percuſſerit patrem &c. v. 16. Qui furatus fuerit hominem &c. v. 17. Qui maledixerit patri &c. *Hic eſt ordo verſuum in Sixtinis Biblijs, hebræo conſentaneus: nam in alijs pleriſque codicibus coniunguntur eæ leges, quæ in eos feruntur, qui parentes iniuria afficiunt, eſtque decimusſextus verſus, qui decimusſeptimus.*

CAP. XXII. v. 6. Si ingreſſus ignis inuenerit ſpinas. *Egregia correctio, pro* ſpicas, *quibus frumenti grana continentur, ſcripſiſſe* ſpinas, *quod eſt, vepres.*

V. 9. Et quidquid damnum inferre poteſt. *Non mutes accuſatiuum* damnum, *cum genitiuo* damni.

CAP. XXIII. v. 3. Pauperis quoque non miſereberis in iudicio. *Non eſt viſum Correctoribus,* iudicio *mutare cum* negotio, *quamuis hoc à multis legatur, non ſine ſimilitudine veri.*

V. 6. Non declinabis in iudicium pauperis. *Alij ſcribunt ſextum caſum* iudicio, *pro quarto* iudicium.

V. 15. Septem diebus comedes azyma. *Non corrigas ſingulare* comedes, *per plurale* comedetis.

V. 16. Et ſolemnitatem meſſis primitiuorum. *Caue ne legas* menſis *pro* meſſis, *quod eſt* θερισμῶ.

V. 18. Non immolabis ſuper fermento ſanguinem victimæ meæ. *Non commutes pronomen primæ perſonæ* meæ, *cum ſecundæ* tuæ.

V. 26. Non erit infecunda nec ſterilis in terra tua. *Perperàm omittunt quidam præpoſitionem* in.

CAP. XXIIII. v. 5. Vitulos. *Meritò omiſſus eſt numerus* duodecim, *qui in multis libris ſequebatur.*

V. 11. Nec ſuper eos qui procul receſſerant. *Non addas alteram negationem:* Necnon ſuper eos; *neque legas* propius acceſſerant, *pro eo quod contrarium eſt* procul receſſerant.

CAP. XXV. v. 5. Pelleſque ianthinas. *Pro* ianthinas *alij legunt* hyacinthinas: *& quamquam idem fortaſſe vtroque vocabulo ſignificetur, illud tamen potiùs ab Interprete datum, aliàs docuimus. Hæc annotatio pluribus alijs ſequentibus locis ſeruit.*

V. 33. Sphærulaque ſimul & lilium. *Hoc bis lectum iſto verſu, minùs rectè alij libri pluraliter ſcribunt,* Sphærulæque ſimul & lilia.

V. 38. Fiant de auro puriſſimo. *Non omittatur præpoſitio* de.

CAP. XXVI. v. 34. In ſancto ſanctorum. *Non mutes ſingulare* ſancto *in plurali* ſancta.

CAP. XXVII. v. 21. A filijs Iſrael. *Non eſt mutanda præpoſitio* à *præpoſitione* coram.

CAP. XXVIII. v. 14. Et duas catenulas ex auro puriſſimo. *Alij, omiſſa præpoſitione, ſcribunt ſecundo caſu* auri puriſſimi.

V. 33. Et cocco bis tincto. *Quod ſequitur in quibuſdam antigraphis* & byſſo retorta, *meritò hic omittitur.*

CAP. XXX. v. 13. Omnis qui tranſit ad nomen. *Pro* nomen, *quidam legunt* numerum: *ſed prior eſt germana verſio veteris Interpretis.*

V. 18. Facies & labrum æneum. *Præſtat* labrum *ſcribere diſſyllabum, s media littera, quàm* labium *triſſyllabum, i media, hoc & alijs ſimilibus locis.*

CAP. XXXI. v. 15. Sex diebus facietis opus. *Non mutes numerum pluralem in ſingularem* facies.

V. 17. Et in ſeptimo ab opere ceſſauit. *Non addas* omni.

CAP. XXXIII. v. 4. Quia populus duræ ceruicis es. *Non commutes perſonam ſecundam* es *cum tertia* eſt.

V. 9. Et ſtabat ad oſtium. *Non eſt addenda vox* tabernaculi *(tametſi hebraicè exprimatur) vt neque nomen* Dominus, *vbi ſequitur* loquebaturque cum Moyſe.

V. 13. Oſtende mihi faciem tuam. *Non indicarunt Romani Correctores, pro* faciem, *ſubſtituendam* viam.

V. 19. Et vocabo in nomine Domini coram te. *Caue ne ſcribas paſſiuum* vocabor, *pro actiuo* vocabo.

CAP. XXXIIII. v. 4. Portans ſecum tabulas. *Non addas* duas, *relinquit enim Interpres ſuperioribus intelligendum.*

V. 11. Quæ hodie mando tibi. *Non ſubſtituendum præteritum* mandaui, *pro præſenti* mando.

V. 11. Et Heuæum & Iebuſæum. *Non oportet addere* & Gergeſæum.

V. 25. De victima ſolemnitatis phaſe. *In loco numeri ſingularis* victima, *non eſt ſurrogandus pluralis* victimis.

V. 34. Quod ingreſſus. *Nonnulli libri habent* qui *maſculinum, pro neutro* quod.

V. 35. Sed operiebat ille rurſus. *Sequitur in quibuſdam codicibus* velamine, *ſed facilè intelligitur etiam non additum.*

CAP. XXXV. v. 16. Labrum & baſim eius. *Retinendus eſt ſingularis numerus* baſim, *pro plurali* baſes.

V. 24. Argenti æriſque metalla. *Meritò deletum eſt quod quidam addunt* & auri.

V. 34. Dedit in corde eius. *Et hic meritò omiſſa eſt vox* Dominus.

CAP. XXXVII. v. 29. Et thymiama. *Seruandus eſt numerus ſingularis* thymiama.

CAP. XXXVIII. v. 14. Vnum tenebat latus. *Et hic ſeruandus eſt numerus ſingularis* tenebat: *nam alij legunt pluralem* tenebant.

V. 15. Quia inter vtraque introitum tabernaculi fecit. *Non omittas præpoſitionem* inter, *nec mutes præteritum* fecit *in præſens* facit.

V. 28. Et ſeptuaginta quinque. *Non addas* ſiclis, *quod ſubditur in quibuſdam exemplaribus.*

CAP. XXXIX. v. 6. Nominibus filiorum Iſrael. *Sequitur in quibuſdam manuſcriptis* Sex nomina in lapide vno, & ſex in altero, iuxta ordinem natiuitatis eorum: *ſed non eſt huius loci, verùm capitis 28. ſuperioris v. 10.*

V. 28. Ac vermiculo bis tincto, arte plumaria. *Inſignis locus, quo pro vna voce* diſtinctum, *quæ à pleriſque legitur, & refertur ad cingulum, prudenter ſubſtitutæ ſunt duæ* bis tincto, *iungendæ cum* vermiculo, *Hebræo ſuffragante.*

CAP. XL. v. 3. Demittesque ante eam velum. *In Romana anni 1593. editione eſt* dimittes, *quod eſt, relinques, pro* demittes, *quod eſt expandes: ſed lapſus eſt typographus Romanus, dans illud pro hoc, vocalem tertiam pro ſecunda.*

V. 5. Tentorium in introitu tabernaculi pones. *Non eſt hic addenda vox* teſtimonij, *voci* tabernaculi, *vt nec infrà v. 19.*

LEVITICVS.

CAP. I. v. 4. Ponetque manum ſuper caput hoſtiæ. *Non ſcribas plurale* manus, *pro ſingulari* manum. *Idem infrà 4. v. 29.*

V. 5. Et offerent filij Aaron ſacerdotes. *Nominatiuus pluralis* ſacerdotes, *non eſt commutandus cum genitiuo ſingulari* ſacerdotis.

V. 10. Maſculum abſque macula offeret. *Loco vnius vocis* maſculum, *alij legunt tres* agnum anniculum &; *malè.*

V. 14. Aut pullis columbæ. *Non mutes disiunctiuam* aut, *cum copulatiua* &.

CAP. II. *v.* 2. Ac deferet ad filios Aaron ſacerdotes. *Idem iudicium quod ſuprà* 1. *v.* 5.

V. 11. Nec quidquam fermenti ac mellis adolebitur in ſacrificio Domino. *Non eſt mutandus tertius caſus* Domino, *ſecundo* Domini.

V. 13. In omni oblatione tua offeres ſal. *Non omittas pronomen* tua.

V. 14. Si autem obtuleris munus primarum frugum tuarum. *Plerique, pro nomine adiectiuo* primarum, *ſcribunt ſubſtantiuum* primitiarum.

V. 15. Fundens ſuprà oleum. *Non ſunt ſcribenda dictiunculæ duæ* ſuper ea, *loco vnius* ſuprà.

CAP. III. *v.* 2. Funderúq; filij Aaron ſacerdotes. *Nominatiuus* ſacerdotes *conſtanter ſeruatur, exploſo genitiuo* ſacerdotis, *vt ſuprà* 1. *v.* 5. *&* 2. *v.* 2.

CAP. IV. *v.* 2. Anima quæ peccauerit. *Pro* quæ, *in aliis eſt* cùm.

V. 6. Cumque intinxerit digitum in ſanguine, adſperget eo ſepties. *Alij pro vocabulis ablatiui caſus,* ſanguine *&* eo, *ſcribunt vocabula accuſatiui caſus* ſanguinem *&* eum. *Nam plurale* eos *ſpurium eſt prorſus.*

V. 8. Et adipem vituli auferet. *Caue mutes* auferet, *quod eſt* tollet, *cum* offeret, *quod eſt ſacrificabit, vt plerique faciunt.*

V. 10. Sicut aufertur de vitulo. *Idem hic eſt cauendum, videlicet, ne pro* aufertur, *ſubſtituatur* offertur.

V. 13. Quod ſi omnis turba Iſrael ignorauerit. *Non addas* filiorum.

V. 25. Et reliquum fundens ad baſim eius. *Non opus eſt addere* ſanguinem, *tametſi legatur hebraicè: facilè enim intelligitur.*

V. 26. Adipem verò adolebit ſupra. *Similiter nec hic opus eſt addere* altare, *quod ſubditur à quibuſdam manuſcriptis, hebræo conformiter.*

V. 35. In incenſum Domini. *Non eſt omittenda præpoſitio* in.

CAP. V. *v.* 19. Quia per errorem deliquit in Dominum. *Retinendus eſt accuſatiuus* Dominum, *reiecto ablatiuo.*

CAP. VI. *v.* 9. Ignis ex eodem altari erit. *Plerique legunt* in *pro* ex.

V. 16. Et comedet in loco ſancto atrij tabernaculi. *Pro duabus vocibus, quas habent Sixtina Biblia, quàm optimè,* ſancto atrij; *ſeu tribus, quas alia quadam,* ſancto in atrio; *vulgaria legunt vnam,* ſanctuarij; *malè.*

CAP. VII. *v.* 14. Offeretur Domino. *Non mutes futurum* offeretur *præſenti* offertur.

CAP. VIII. *v.* 3. Ad oſtium tabernaculi. *Non omittas vocem* tabernaculi.

V. 22. In conſecratione ſacerdotum. *Non eſt mutandus ſextus caſus quarto,* conſecrationem.

V. 24. Et pollices manus ac pedis dextri. *Nec hic mutandus eſt numerus pluralis ſingulari* pollicem.

V. 28. In odorem ſuauitatis ſacrificij Domino. *Pro genitiuo* Domini, *qui à pleriſque legitur, Correctores rectè ſubſtituerunt datiuum* Domino.

CAP. IX. *v.* 3. Et vitulum atque agnum anniculos. *Et hic rectè dederunt pluralem numerum* anniculos, *pro ſingulari* anniculum.

V. 22. Et extendens manus ad populum. *In aliis libris eſt* manum, *numero ſingulari.*

CAP. X. *v.* 18. Non ſit illatum intra ſancta. *Non addas* ſanctorum.

CAP. XI. *v.* 1. Dicite filiis Iſrael. *Quod ſequitur in quibuſdam exemplaribus* Cuſtodite omnia quæ ſcripſi vobis, vt ſim Deus veſter, *ſuperfluit.*

V. 26. Et qui tetigerit illud, contaminabitur. *Pro maſculino* qui, *minùs rectè ſcribitur à libris quibuſdam neutrum* quidquid.

CAP. XIII. *v.* 12. Et operuerit omnem cutem. *Quod alij libri ſcribunt* carnem, *hic emendatum eſt* cutem, *quod eſt* pellem, *conſentaneè hebræo.*

V. 31. Recludet eum ſeptem diebus. *Non mutes numerum ſingularem* eum *plurali* eos.

CAP. XIV. *v.* 43. Et puluis raſus. *Notariorum temeritas fuit, quòd pro* raſus *ſeu* abraſus, *plerique libri habeant* elatus, *quod eſt,* exportatus.

V. 49. Et in purificationem eius. *Quartus caſus* purificationem, *non eſt commutandus cum ſexto* purificatione, *qui in multis eſt libris.*

CAP. XV. *v.* 21. Et in quo dormierit vel ſederit. *Non addas nomen* locus: Et locus in quo *&c.*

V. 27. Quicumque tetigerit ea, lauabit veſtimenta ſua. *Conſultò ſubſtitutum eſt neutrum plurale* ea, *in locum fœminini ſingularis* eam, *quod eſt in pleriſque libris.*

V. 31. Vt caueant immunditiam. *Interpres dedit ſingulare* immunditiam, *ſi optimis libris habetur fides, non plurale* immunditias.

CAP. XVII. *v.* 8. Homo de domo Iſrael. *Quidam libri, pro* domo, *ſcribunt* filiis, *malè.*

V. 9. Vt offeratur Domino. *Paſſiuum* offeratur *dedit Interpres, non actiuum* offerat.

V. 10. Qui peregrinatur inter eos. *Sic & hebraicè legitur, pronomen tertiæ perſonæ* eos, *pro pronomine ſecundæ perſonæ* vos, *quod eſt in pleriſque latinis libris, hic vt ſuprà v.* 8.

V. 11. Vt ſuper altare in eo expietis. *Pro duabus voculis* in eo, *quidam libri habent vnicam* meum: *neutrum hebraicè legitur, prius autem eſt congruentius.*

V. 16. Quòd ſi non lauerit veſtimenta ſua & corpus. *Non mutes coniunctiuam* & *cum diſiunctiua* vel corpus.

CAP. XVIII. *v.* 16. Turpitudinem vxoris fratris tui non reuelabis. *His verbis non eſt præmittendum* & vxorem fratris ſui nullus accipiat, *vtpote illorum interlinearis expoſitio.*

CAP. XIX. *v.* 8. Et peribit anima illa de populo ſuo. *Non mutes* populo ſuo, *cum* medio populi ſui.

V. 9. Cùm meſſueris ſegetes terræ tuæ. *Interpres non addidit copulatiuam* cumque.

V. 19. Iumentum tuum non facies coire cum alterius generis animantibus. *Alij ſcribunt numero plurali* iumenta tua.

V. 20. Quæ ſit ancilla, etiam nubilis. *Inſignis loci reſtitutio, quia pro* nobilis, *hoc eſt, genere clara, quod priùs ferè legebatur; repoſitum eſt,* nubilis, *quod eſt, apta viro ſeu potius promiſſa nuptui. Nam alij ex hebræo vertunt* deſponſata viro. *Lxx* ſeruata homini.

V. 26. Non comedetis cum ſanguine. *Meritò ablata eſt vox* carnem, *quæ à quibuſdam additur.*

V. 28. Non incidetis carnem veſtram. *Non eſt commutandus numerus ſingularis cum plurali* carnes veſtras.

CAP. XX. *v.* 7. Quia ego ſum Dominus Deus veſter. *Non eſt addenda vox* ſanctus: Quia ego ſanctus ſum *&c.*

V. 9. Patri matrique maledixit, ſanguis eius ſit ſuper eum. *Ita legendum eſt* maledixit, *non* qui maledixerit.

CAP. XXI. *v.* 2. Super patre & matre, & filio & filia, fratre quoque & ſorore virgine. *Sextum caſum vbique dedit Interpres, ſi antiquis libris creditur, non quartum.*

V. 7. 8. Scortum & vile proſtibulum non ducent vxorem (*&c.*) quia conſecrati ſunt Deo ſuo, & panes propoſitionis offerunt. Sint ergo ſancti. *Alij libri, numero ſingulari habent,* ducet, conſecratus eſt, offert, ſit ergo ſanctus. *Hebræum quædam plurali, quædam ſingulari numero legit.*

V. 8. Qui ſanctifico eos. *Hæc lectio reſpondet græcæ interpretationi Lxx duorum virorum: altera, quæ eſt plerorumque latinorum librorum, pro tertia perſona pronomine* eos, *ſcribentium ſecunda* vos, *reſpondet hebræo.*

V. 23. Quia maculam habet. *Retinenda eſt coniunctio* quia, *non vertenda in pronomen* qui.

CAP. XXII. *v.* 6. Sed cùm lauerit carnem ſuam aqua. *Alij pro* carnem ſuam *ſubſtituunt* corpus ſuum, *minùs rectè.*

V. 23. Voluntariè offerre potes. *Non mutes actiuum cum paſſiuo, nec ſecundam perſonam cum tertia,* offerri poteſt.

V. 24. Quod vel contritis vel tuſis. *Malè ſcribunt plerique* tonſis, *quod eſt à* tondeo, *ſecundæ coniugationis: ſcribendum eſt enim* tuſis, *vel certè* tunſis, *à* tundo, *tertiæ coniugationis.*

CAP. XXIII. *v.* 11. Vt acceptabile ſit. *Neutrum* acceptabile, *cum maſculino* acceptabilis, *non commutetur.*

V. 14. Vſque ad diem qua offeretis ex ea Deo veſtro. *Futurum indicatiui* offeretis, *non eſt corrigendum, per præſens coniunctiui* offeratis.

CAP. XXIIII. *v.* 11. Cumque blaſphemaſſet nomen. *Caue addas* Domini *aut* Dei, *quod conſultò omiſſum à Moſe eſt.*

V. 16. Lapidibus obruet eum omnis multitudo. *Non eſt addenda vox* populi.

CAP. XXV. *v.* 2. Quando ingreſſi fueritis terram quam ego dabo vobis, ſabbatizes ſabbatum Domino. *Pro ſecunda perſona* ſabbatizes, *in aliis libris eſt tertia* ſabbatizet: *cui vt darent ſuppoſitum, addiderunt quidam* populus. *Si addidiſſent* terra, *fuiſſet veriſimilius: id enim addunt ſimiliter Hebræa, Chaldæa & Græca. Sed videtur Latinus interpres τὸ* terra *hebraicè non legiſſe, itaque dediſſe ſecundam perſonam* ſabbatizes, *pro quo quidam ſcripſerunt plurali numero* ſabbatizate, *vt euitarent duram illam numeri mutationem. Quocumque modo legas, ſermo de terra eſt: nam quomodo implendum ſit, quòd latinè iubetur Iſrael ſabbatizare ſabbatum, explicant verſus proximè ſequentes:* Sex annis ſeres agrum tuũ *&c. Iam tertius caſus* Domino, *quem multi vertunt in ſecundum* Domini, *omnino retinendus eſt.*

V. 6. Qui peregrinantur apud te. *Quidam mutarunt pluralem numerum* peregrinantur, *cum ſingulari* peregrinatur, *perſuaſi, hoc verbi, non niſi ad proximum aduenam referendum eſſe, malè.*

V. 11. Non ſeretis neque metetis. *Miror quo conſilio quidam mutauerint* neque *in* atque.

CAP. XXVI. *v.* 40. Donec confiteantur iniquitates ſuas & maiorum ſuorum. *Falſi quidam, pro* maiorum *ſeu* patrum ſuorum *ſcripſerunt* malorum ſuorum recordentur.

V. 45. Ego Dominus. *Non eſt adiicienda vox* Deus.

V. 46. Inter ſe & filios Iſrael. *Non repetas præpoſitionem* inter.

CAP. XXVII. *v.* 13. Addet ſupra æſtimationem quintam partem. *Melius eſt* ſupra *quàm* ſuper: *genitiuus autem* æſtimationis, *poſitus à quibuſdam loco accuſatiui* æſtimationem, *non eſt ferendus.*

V. 26. Primogenita quæ ad Dominum pertinent. *Non mutes* Dominum *cum* Deum.

V. 27. Redimet qui obtulit iuxta æſtimationem tuam. *Caue, ne in locum pronominis ſecundæ perſonæ* tuam, *ſurroges pronomen tertiæ* ſuam.

Ibidem. Vendetur alteri quantocumque à te fuerit æſtimatum. *Rectè correctores Romani, vnam voculam* antè, *quæ à pleriſque legebatur, diſtraxerunt in duas* à te: *repetitur enim hebraicè* iuxta æſtimationem tuam.

V. 28. Non vendetur nec redimi poterit. *Sic ſcribunt antiqui codices* vendetur, *non* veniet.

V. 33. Et quod mutatum eſt, & pro quo mutatum eſt, ſanctificabitur Domino. *Antiqui libri omittunt* & pro quo mutatũ eſt, *tamquam, inquit Epanorthotes, quod ſatis intelligatur, vel ex addita coniunctione* &. *Sed Correctoribus viſum eſt relinquere illud, maioris claritatis gratia, quemadmodum ſuprà v.* 10. *vtrumque exprimitur.*

NVMERI.

CAP. I. *v.* 51. Cùm caſtrametandum. *Alij* cùm caſtra metanda, *duabus vocibus numeroq; plurali minùs rectè.*

CAP. II. *v.* 2. Caſtrametabuntur filij Iſrael. *Alij ſcribunt genitiuo caſu* filiorum; *minùs aptè.*

V. 4. Septuaginta quatuor millia ſexcenti. *Non ſcribas ſecundo caſu* ſexcentorum.

V. 14. Centum octo millia centum. *Non eſt omittendum poſterius* centum.

CAP. III. *v.* 22. Septem millia quingenti. *Non ſcribas* quingentorum *gignendi caſu.*

V. 49. Et quos redemerant à Leuitis. *Caue ne pluralem numerum* redemerant, *corrigas per ſingularem* redemerat.

CAP. IV. *v.* 6. Et operient rurſum velamine ianthinarum pellium. *Sextum caſum* velamine, *quidam commutant cum quarto,* velamen, *malè. Porrò pro* ianthinarum, *quidam dant* hyacinthinarum, *tum hoc verſu, tum pluribus ſequentibus, eo indicio quo ſuprà Exo.* 25. *v.* 5.

V. 19. Ipſique diſponent opera ſingulorum. *Quia de portando hic agitur, putarunt quidam* onera *potiùs legendum eſſe, quàm* opera; *falſi.*

V. 46. Et quos recenſeri fecit ad nomen Moſes. *Non eſt omittenda vox* recenſeri.

CAP. V. *v.* 3. Cùm habitauerim vobiſcum. *Caue ne primam perſonam ſingularem* habitauerim, *commutes cum tertia ſingulari* habitauerint.

V. 29. Si declinauerit mulier à viro ſuo. *Quidam libri confodiunt vocem* mulier, *ſed immeritò.*

CAP. VI. *v.* 5. Nouacula non tranſibit per caput eius. *Alij ſcribunt* non aſcendet ſuper caput eius, *minùs rectè.*

V. 14. Et ouem anniculam immaculatam pro peccato. *Nequaquam omittendum eſt* pro peccato.

CAP. VII. *v.* 2. Præfectique eorum qui numerati fuerant. *Non omittatur enclitica particula* que.

V. 84. Hæc in dedicatione altaris oblata ſunt

Non eſt interrogandum quartum caſum lectionem, *in locum ſexti. Idem cauendum infra* 28

CAP. IX. v. 14. Iuxta cærimonias & iuſtificationes eius. *Omnino retinendum eſt* eius, *non mutandum cum reciproco* ſuas.

V. 20. Quot diebus. *Alij habent* quotquot diebus.

CAP. X. v. 8. Filij autem Aaron ſacerdotes clangent tubis. *Nominatiuum pluralis* ſacerdotes, *non ſedat genitiuo ſingularis* ſacerdotis.

V. 13. Iuxta imperium Domini in manu Moyſi. *Quidam ſcribunt* in manum, *quidam* per manum. *ſed primum* in manu, *hebræo conſonat.*

CAP. XI. v. 3. Eo quod incenſus fuiſſet. *Non mutes* incenſus *cum* ſuccenſus.

V. 4. Flagrauit deſiderio. *Non addas* carnium *aut* carnis.

V. 17. De ſpiritu tuo. *Nec hic addas* ſancto.

V. 21. Et ait Moyſes. *Denique nec hic addas* ad Dominum.

V. 31. Arreptans trans mare coturnices. *In locum participij paſſiui* arreptas, *quod eſt in nõnullis libris, ſubſtitutum eſt actiuum* arreptans.

Ibidem. Et demiſit in caſtra. *Non mutes* demiſit, *quod eſt dimiſit, cum* dimiſit.

V. 32. Congregauit coturnicum, qui parum decem coros. *Merito hic omiſſa eſt vox* multitudinem *quam quidam adſcribunt, non animaduertentes genitiuum* coturnicum *regi à* coros.

V. 34. Populum qui deſiderauerat. *Non addas* carnes, *multoque minus ſcribas* Populum quem percuſſit Dominus quia deſiderauerat carnes.

CAP. XII. v. 2. Quod cum audiſſet Dominus. *Sequitur in pleriſque libris* iratus eſt, *quod redundare merito cenſuerunt Correctores, perſpicientes, ſententiam effectum verbi* quod ſi vero ſunt annis locutus eſt ad eum, *incluſis parentheſi verbis intermediis.* Erat enim Moyſes &c. *Certè etiam libri noſtri antiqui omittunt* Dominus, *quod alij addunt verbo* locutus eſt.

CAP. XIV. v. 6. Et in hac vaſta ſolitudine vtinam pereamus. *Locus inſigniter reſtitutus, ab lata negatione quæ eſt in pleriſque codicibus:* & non in hac vaſta ſolitudine; *& verbis ſubſequentibus* vtinam pereamus, *iunctis iis quæ precedunt, non, vt multi faciunt, iis quæ conſequuntur.*

V. 10. Cunctis filiis Iſrael. *Superfluit participium* videntibus, *quod addunt alij.*

V. 19. Dimitte obſecro, peccatum populi huius. *Meritò expunctum eſt pronomen* tui, *quod multi legunt*, populi tui huius.

CAP. XV. v. 3. In holocauſtum aut victimam, vota ſoluentes. *Nomini ſubſtantiuo* victimam, *non eſt addendum adiectiuum* pacificam, *quod faciunt libri plerique.*

V. 4. Conſperſæ oleo. *Alij habent quartum caſum* conſperſam, *relatum ad illud quod præcedit* decimam partem. *Correctores elegerunt ſecundum caſum* conſperſæ, *relatum ad nomen* ſimilæ.

V. 2[illegible]. Sicut de areis primitias ſeparatis. *Præſens* ſeparatis *non eſt mutandum cum futuro* ſeparabitis.

V. 26. Qui peregrinantur inter eos. *Non mutes tertiæ perſonæ pronomen* eos *cum ſecunda* vos.

CAP. XVI. v. 11. Quid eſt enim Aaron. *Retinendum eſt neutrum* quid, *non ſubſtituendum maſculinum* quis.

V. 34. Fugit ad clamorem pereuntium. *Legendum eſt* ad clamorem, *non* à clamore, *multoque minus* à timore.

V. 40. Et omnis congregatio eius. *Malè quidam ſcribunt* cognatio *pro* congregatio *ſine cauſa.*

V. 43. Operuit nubes. *Non addas* tabernaculum, *ſed ſubaudias.*

CAP. XVII. v. 3. Et vna virga cunctas ſeorſum familias continebit. *Sic legunt antiqui codices adverbium* ſeorſum *loco pronominis* eorum.

V. 12. Ecce conſumpti ſumus, omnes perimimus. *Præteritum* perimimus, *non eſt commutandum cum futuro* peribimus.

CAP. XVIII. v. 9. Et cedit in ſancta ſanctorum. *Nec hic præſens* cedit, *mutandum eſt in futurum* cedet.

V. 10. Quia conſecratum eſt tibi. *Retinendum eſt pronomen* tibi, *non ſubſtituenda vox* Domino.

V. 13. Vniuerſa frugum initia quas gignit humus. *Antiqui libri habent fœmininum* quas, *reſpondens ad neutro* quæ.

V. 15. Quidquid primum erumpit. *Non ſcribas futurum* erumpet, *pro præſenti.*

V. 19. Pactum ſalis eſt. *Caue ſcribas* pacis *pro* ſalis. *Sal ſeruat durationem.*

CAP. XIX. v. 3. Tradetiſque eam Eleazaro. *Quidam pro pluraſi* tradetiſque, *ſcribunt ſingulari* tradeſque, *minus recte.*

CAP. XX. v. 20. Non tranſibis. Seruandum eſt numerus ſingularis tranſibis.

CAP. XXI. v. 15. Vt requieſcerent in Ar. *Non eſt exhibendum* Ar *non diſſyllabum, pro monoſyllabo* Ar, *vt certe laterum priores dicunt; ſorum ſunt nomina.*

V. 18. Et in baculis ſuis. De ſolitudine, Mathana. *Non addas* profecti *que ſunt ante* de ſolitudine *nec in ante* Mathane: *ſed audiendum enim hæc ſunt, non exprimenda.*

V. 2[illegible]. De Bamoth vallis eſt. *Non eſt omittenda præpoſitio* de, *quod & aliàs docuimus in Notatio nibus noſtris.*

CAP. XXII. v. 20. Si vocare te venerunt homines iſti. *Præteritum indicatiui* venerunt, *præſtat coniunctiuo* venerint.

V. 37. Miſi nuntios vt vocarem te. *In aliis libris pro prima perſona ſingulari, eſt tertia pluralis* vocarent.

CAP. XXIII. v. 14. Impoſuit ſuper vitulo atque ariete. *Alij legunt numero plurali* vitulis atque arietibus, *eodem ſenſu*

CAP. XXIV. v. 7. Et ſemen illius erit in aquas multas. *Quidam pro* aquas *ſcripſerunt* gentes, *commentarium vertentes in textum.*

V. 22. Et fueris electus de ſtirpe Cin. *Caue ne pro* Cin, *ſcribas* Cham *nomen filij Noe, quod quidam.*

CAP. XXV. v. 11. Quia zelatus eſt pro Deo ſuo. *Non addas* zelo.

CAP. XXVI. v. 10. Iamin, ab hoc familia. *Non præponas ei coniunctionem ante* Iamin.

V. 14. Viginti duo millia ducenti. *Non mutes nominatiuum* ducenti *in genitiuum* ducentorum.

V. 18. Quadraginta millia quingenti. *Nec hic nominatiuus cum genitiuo* quingentorum *commutandus: ſimiliſque ratio obſeruanda eſt infra* v. 22. 25. 2[illegible] 34 37 41 43. 47 50.

V. 38. Ahiram, ab hoc familia Ahiramitarum. *Quidam addito c ſcribunt* Achiram, Achiramitarum: *vtroque modo exprimitur littera hebraica* heth *ſeu* cheth.

V. 62. Quia non ſunt recenſiti. *Præferenda eſt coniunctio* quia *pronomini* qui.

CAP. XXVII. v. 14. In Cades deſerti Sin. *Rectius legitur ſecundo caſu* deſerti, *quam ſexto* deſerto *aut* in deſerto

V. 18. Virum in quo eſt ſpiritus. *Non addas vocem* Dei.

CAP. XXVIII. v. 11. In calendis autem offeretis. *Multa exemplaria poſt* autem *in addunt, id eſt, in menſium exordiis: id quod, tam quam commentarium textui inſitum, omiſerunt Romani Patres.*

V. 13. Similæ ex oleo. *Non addas participium* conſperſæ, *quod ſatis intelligendum dat præpoſitio* ex.

CAP. XXIX. v. 11. Cum ſacrificio & libaminibus eorum. *Non mutes præpoſitionem* cum *in præpoſitionem* in, *aut coniunctionem* &.

CAP. XXX. v. 14. In arbitrio viri erit vt faciat. *Scribendum eſt ex antiquis codicibus* vt, *non* ſiue, *tametſi ſequatur* ſiue non faciat.

CAP. XXXI. v. 3. Cunctorum animantium. *Alij citra cauſam addunt coniunctionem* cunctorumque.

V. 52. Pondo ſedecim millia. *Non eſt ſurrogandum* pondere *actuarij in locum vocis* pondo.

CAP. XXXII. v. 4. Regio vberrima eſt. *Alij minus recte, mutato nominatiuo in genitiuum ſcribunt* regionis vberrimæ eſt.

V. 17. Erunt in vrbibus muratis. *Ita vertit Interpres*, muratis, *quod eſt*, muro cinctis, *pro quo alij* munitis.

V. 28. Et principibus familiarum per tribus Iſrael. *Non omittas præpoſitionem* per.

V. 34. Et Ethroth & Sophan. *Malè quidam ſcribunt monoſyllabũ* Roth *pro diſſyllabo* Ethruth

CAP. XXXIII. v. 3. Quintadecima die menſis primi, altera die Phaſe. *Superflũt obeſſ[illegible] ſenſui verbum* fecerunt, *quod multi addunt*: Fecerunt altera die Phaſe. *Præpoſitio autem* poſt, *quam alij præponunt voci* Phaſe, *intelligenda eſt, non legenda. Conſulas quæ valet Notationes noſtras in hunc locum.*

V. 38. Aſcenditque Aaron ſacerdos in montem Hor. *Non eſt omittenda vox* ſacerdos.

V. 44-45. Et de Oboth, venerunt in Ieabarim (&c.) Profectique de Ieabarim. *Alij pro* Ieabarim *omiſſa priore* I *vocali, ſcribunt* Ieabarim, *minus recte*

V. 54. Et pauciores anguſtiorem. *Antiqui libri habent poſitiuum* pauciis *pro* eo *quem alij codices* ex comparatiuo pauciorıbus.

CAP. XXXIV. v. 4. A meridie vſque ad Cadeſbarne. *Pro* a meridie, *alij libri, ſcribunt* in meridiem *alij* ad meridiem, *male*

V. 8. A qua venient in Emath. *Non eſt mutandum numerus pluralis in ſingularem* veniet.

V. 11. Deſcendent termini in Rebla. *Pro* Rebla, *codices minus accurati ſcribunt addita tertia ſyllaba* Reblatha, *quod non eſt in hebræo.*

V. 19. Hi ſunt quibus præcepit Dominus. *Non mutes præteritum perfectum* præcepit, *in plusquam perfectum* præceperat.

CAP. XXXV. v. 10. Statim vt apprehenderit eum, interficiet. *Pro* interficiet, *inuenies in libris antiquis* percutiet, *quod idem omnino eſt: ad paſſiuum* interficietur, *quod eſt in aliis exemplaribus, ſpurium eſt*

DEVTERONOMIVM.

CAP. I. v. 4. Qui habitabat in Heſebon. *Quidam codices omittunt pericopam hanc, ad immerito.*

V. 19. Per eremum terribilem & maximam. *Sequitur* ſolitudinem *in aliis libris. ſed quod merito indicatum eſt ſuperfluere.*

V. 2[illegible]. Quam Dominus Deus noſter daturus eſt nobis. *Prima perſona pronominis genitiui non mutandarum ſecunda.*

V. 26 Ad ſermonem Domini Dei noſtri. *Idem hic eſto iudicium.*

V. 28. Et ad cælum vſque munitæ. *Hæc videtur Latini interpretis eſſe ſcriptura*, munitæ, *pro qua alij* muratæ.

V. 31. Et in ſolitudine (ipſe vidiſti) portauit te Dominus. *Hæc eſt germana loci interpunctio, qua periodus hæc incipit ab his verbis* Et in ſolitudine, *relatis ad ſequentia, parentheſi incluſis his* ipſe vidiſti: *qua qui pluraliter legunt* ipſi vidiſtis, *minus ſinceram ſequuntur lectionem.*

CAP. II. v. 12. In Seir autem prius habitauerunt Horræi. *Alij libri ſeruant terminationem Hebræam, ſcribentes* Horrim.

V. 19. Et accedens in vicinia filiorum Ammon. *Non mutes* accedens *in* aſcendens.

V. 20. Gigantes quos Ammonitæ vocant Zomzommim. *Triſſyllabum eſt* Zomzommim, *repetendum eſt enim* zom, *contra quoſdam qui legunt* Zommim.

V. 21. Populus magnus & multus & proceræ longitudinis. *Nullo modo omittendum eſt medium illud* & multus.

V. 27. 28. 29. Tranſibimus per terram tuam, publica gradiemur via, &c. *Non ſunt nomina verbaque pluralis numeri quæ his tribus verſibus continentur, mutanda in ſingularia. adhæc vt Hebræo reſpondeant, quod quidam faciunt.*

CAP. III. v. 13. Vocatur terra gigantum. *Alij pro præſenti ſcribunt præteritum imperfectum* vocabatur.

CAP. IV. v. 6. Vt audientes vniuerſa præcepta hæc. *Alij pro neutro* vniuerſa, *legunt maſculinum* vniuerſi, *minus ſincerè.*

V. 10. A die in quo ſtetiſti coram Domino. *Pro duabus voculis* à die, *plerique vnam legunt*, diem. *Præpoſitio hebraicè, etſi non exprimatur, ſubaudienda eſt tamen.*

V. 22. Ecce morior in hac humo. *Nequaquam mutandum eſt præſens* morior *in futurum* moriar.

V. 30. Nouiſſimo tempore reuerteris ad Dominum. *Non eſt addenda coniunctio* autem.

V. 33. Sicut tu audiſti & vixiſti. *Spurium eſt quod quidam ſubſtituunt* vidiſti, *quod eſt aſpexiſti, pro* vixiſti, *quod eſt, in mortem non incurriſti.*

V. 34. Quæ fecit pro vobis Dominus Deus veſter. *Non ſunt commutanda pronomina ſecundæ perſonæ cum prima*, nobis, noſter.

V. 35. Et non eſt alius præter eum. *Non eſt ſurrogandum nomen* vnum, *in locum pronominis* eum, *quod multi faciunt.*

CAP. V. v. 14. Vocem eius audiuimus. *Sic omittunt antiqui libri coniunctionem* enim, *quam alii addunt.*

V. 33. Et prolongentur dies. *Non addas pronomen* veſtri.

CAP. VI. v. 4. Dominus Deus noſter, Dominus vnus eſt. *Poſteriùs* Dominus *quidam mutant in* Deus, *immeritò.*

V. 7. Et meditaberis in eis ſedens in domo tua. *Non ſunt omittenda media illa vocula* in eis.

V. 13. Et illi ſoli ſeruies. *Interpres hic expreſſit vocem* ſoli *quæ Hebraicè relinquitur ſubaudienda.*

CAP. VIII. *v.* 13. Armenta boum & ouium greges. *Non facilè omittenda eſt vox* boum.

CAP. IX. *v.* 5. Ingrediens vt poſſideas. *In aliis pro futuro* ingredieris, *eſt præſens* ingrediens.

V. 9 Vt acciperem tabulas lapideas, tabulas pacti quod pepigit vobiſcum Dominus. *Ita repetenda eſt vox* tabulas *(quam multi codices poſteriori loco omittunt) & ſcribendum* Dominus *pro* Deus, *tam iuxta Latinos codices antiquos, quàm iuxta hebræa.*

CAP. X. *v.* 3. De lignis ſetim. *Sic ſcribunt Hebræi,* Setim *duplici t: alij ſimplici* Setim.

CAP. XI. *v.* 10. Ad quam ingrederis poſſidendam. *Non mutes præſens* ingrederis *cum futuro* ingredieris.

CAP. XII. *v.* 3. Diſſipate aras eorum. *Interpres vertit maſculinum* eorum, *non fœmininum* earum. *Similiter vbi ſequitur:* Diſperdite nomina eorum de locis illis. *Hebræa ambigua permittunt vtrumque, vt vel ad* gentes *referas, vel ad* deos.

V. 11. Quæ vouebitis Domino. *Non eſt mutandum futurum* vouebitis *in præteritum* vouiſtis.

V. 12. Qui in vrbibus veſtris commoratur. *Nequaquam ſcribendum eſt plurale* commorantur, *pro ſingulari* commoratur.

V. 15. Hoc eſt maculatum & debile. *Non eſt hoc omittendum quod Interpres explicationis cauſa addidit.*

V. 29. Ad quas ingrederis poſſidendas. *Correctores hic futurū prætulerunt præſenti* ingredem.

CAP. XIII. *v.* 9. Et poſteà omnis populus mittat manum. *Vnicam voculam* poſteà, *ne diſtrahas in duas* poſt te, *vt quidam faciunt.*

CAP. XIV. *v.* 7. Comedere non debetis, vt camelum. *Correctores, vt omiſerunt pronomen* hæc, *quod alij libri præponunt verbo* comedere, *ita addiderunt aduerbium* vt *ante vocem* camelum: *ſenſu clariſſimo. Porrò* hæc *pronomen prapoſuerunt ei quod mox ſequitur:* Hæc quia ruminant.

V. 12. Et haliæetum. *Non eſt omittenda vocalis ſecunda e ſequens diphthongum* æ, *ſicut non omittitur Leuit.* 11. *v.* 13.

V. 13. Ixion & vulturem. *Alij codices legunt diſſyllabum* Ixon.

V. 22. De cunctis fructibus tuis qui naſcuntur in terra. *Alij minus rectè legunt genere fœminino* frugibus tuis quæ.

V. 23. De armentis & ouibus tuis. *Nequaquam addendum eſt verbum* offeres.

CAP. XV. *v.* 7. Ad paupertatem venerit. *Pro ſimplici* venerit, *non ſubſtituas compoſitum* deuenerit.

V. 10. In omni tempore. *Quidam ex Hebræo correxerunt* opere *pro* tempore.

V. 21. Vel claudum fuerit. *Alij præponunt coniunctionem* &: Et vel claudum fuerit.

CAP. XVI. *v.* 4 Non apparebit fermentum. *Retinendum eſt ſubſtantiuum, pro adiectiuo* fermentatum.

V. 22. Quæ odit Dominus Deus tuus. *Non commutes neutrum* quæ, *cum fœminino* quam, *tametſi hebræa ambigua ſint.*

CAP. XVII. *v.* 8. Iudicium eſſe perſpexeris. *Non ſcribas* proſpexeris, *quod eſt*, *prauideris*, *pro* perſpexeris, *quod eſt, videris.*

Ibidem Lepram & lepram. *Nequaquam addenda eſt negatio poſteriori voci*, & non lepram.

Ibidem. Intra portas tuas. *Non ſcribas* inter *pro* intra, *quod eſt* in.

V. 12. Et decreto iudicis. *Legenda eſt coniunctio* &, *non propoſitio* ex.

V. 20 Ipſe & filij eius. *Retinendum eſt plurale* filij, *non ſubſtituendum ſingulare* filius.

CAP. XVIII. *v.* 1 Cum reliquo Iſrael. *Non omittas* reliquo, *quod Interpres ſignanter addidit.*

CAP. XIX. *v* 13. Et auferes innoxium ſanguinem. *Quidam non intelligentes,* innoxium ſanguinem *poſitum eſſe pro effuſore innoxij ſanguinis, loco vocis* innoxium *ſcripſerunt contrarium* noxium.

CAP XXI. *v.* 5. Et ad verbum eorum omne negotium. *Nequaquam addas verbum* pendet, *quod quidam libri ſubijciunt.*

V. 6. Et venient maiores natu. *Non oportet omittere futurum* venient, *nec commutare cum imperatiuo* veniant, *denique non neceſſe eſt addere* omnes.

V. 15. Genuerintque ex eo liberos. *Alij ſcribunt* Genuerintq; ex eis. *Sententia eadem vna eſt ſed prior lectio præfertur.*

V. 18. Qui non audiat patris aut matris imperium. *Non mutes* audiat *cum* audiens, *nec coniunctionem disiunctiuam* aut *cum copulatiua* ac.

CAP. XXII. *v.* 12 Quo operiens. *In aliis eſt præſens* operitis: *futurum reſpondet Hebræo.*

CAP. XXIII. *v.* 18. Quidquid illud eſt quod voueris. *Seruanda eſt ſecunda perſona ſingularis* voueris, *reijcienda tertia pluralis* vouerint.

CAP. XXIV. *v.* 5. Sed vacabit abſque culpa domui ſuæ. *Caue ne ſcribas, vt quidam, tertium caſum* domui, *pro ſecundo* domi.

V. 6. Quia animam ſuam oppoſuit tibi. *Non eſt legendum relatiuum* qui, *loco coniunctionis* quia. *Porrò* oppoſuit, *quod eſt obligauit ſeu oppignorauit, eleganter emendatum eſt ex* appoſuit, *quod eſt in aliis exemplaribus, id eſt, vocalis quarta ex prima.*

CAP. XXV. *v.* 7 Non vult frater viri mei ſuſcitare nomen fratris ſui in Iſrael. *Alij pro* nomen, *quod eſt* ὄνομα, *ſcribunt* ſemen, *quod eſt,* τὸ σπέρμα, *malè.*

Sequitur: Nec me in coniugem ſumere. *Ne commutes vocem* coniugem, *cum voce* coniugium.

V. 11. Miſeritque manum. *Quidam antiqui libri tollunt encliticam coniunctionem* que.

V. 21. Abſcides manum illius. *Ita legunt antiqui libri* abſcides, *ex* abs *&* cædo *pro* abſcindes, *ex* ab *&* ſcindo. *Simile Matth.* 5 *v.* 30. *& alibi.*

CAP. XXVI. *v.* 4. Suſcipiensque ſacerdos cartallum de manu tua. *Non mutes pronomen ſecundæ perſonæ* tua *in tertiæ* eius.

V. 11. Et epulaberis in omnibus bonis. *Non eſt omittenda, ex qua præmittitur coniunctio* &.

V. 13. Abſtuli quod ſanctificatum eſt de domo mea. *Adulterinum eſt quod alij legunt* attuli, *quaſi dicat, ſe huc è domo ſua adferre; cùm e contrario, negans ſe domi ſuæ retinuiſſe, profiteatur ſe diſtribuiſſe egenis. Genuina igitur lectio eſt* abſtuli, *quæ & hebrææ, chaldææ, græcæq; conſentanea eſt.*

V. 16. Et cuſtodias & impleas. *Prius* & *non eſt mutandum in* vt.

V 17. Et cuſtodias cæremonias illius. *Nec iſtud* & *vertendum in* vt *eſt.*

V 18. Et Dominus elegit te hodie. *Iſtam coniunctionem* & *quidam vertunt in aduerbium demonſtrandi* En, *ſed peſſimè.*

CAP. XXVII. *v.* 12. Hi ſtabunt ad benedicendum populo. *Cauendus eſt vetus error, eorum qui legunt* Domino, *id eſt,* τῷ κυρίῳ, *pro* populo, *quod eſt* τῷ λαῷ *ſiue plebi.*

Verſui 25. *præponunt quidam codices hanc maledictionem:* Maledictus qui dormit cum vxore proximi ſui: & dicet omnis populus, Amen. *verùm illa adſcititia & ſuperflua eſt.*

CAP. XXVIII. *v.* 20. Et perdat velociter. *Non addas* de ſub cælo.

V. 36. Et regem tuum quem conſtitueris ſuper te. *Alij minùs aptè legunt* Et regem quem conſtitues ſuper te; *omiſſo pronomine* tuum, *& coniunctiuo verſo in indicatiuum.*

V. 40 Quia defluent & peribunt. *Sic legunt etiam antiqui codices, ſimplex verbum* peribunt, *pro compoſito* deperibunt.

V. 48. Quem immittet tibi Dominus. *Nō mutet* immittet *cum* emittet, *vocali tertiā cum ſecūda.*

V. 57. Et illuuie ſecundarum. *Pro* ſecundarum, *multi ſcribunt* ſecundinarum, *quæ non eſt vox latina, quod ſciam.*

CAP. XXIX *v.* 6. Quia ego ſum Dominus Deus veſter. *Non ſubſtituas perſonam tertiam* ipſe eſt, *pro prima* ego ſum.

V. 11. Et aduena qui tecum moratur. *Retinendus eſt numerus ſingularis, quamuis poſitus pro eo quem alij legunt plurali,* & aduenæ qui tecum morantur.

V. 19. Et abſumat ebria ſitientem. *Pro* abſumat *ſiue conſumat, multi libri legunt* aſſumat, *quod eſt, addat ſeu adiungat ſibi. Vtrumque ex hebræo verti poteſt, prius prætulerunt Romani Patres.*

V 23. Sulphure & ſalis ardore comburens. *Vocum affinitate decepti quidam, ſuppoſuerunt nomen totius planetæ, in locum nominis* ſalis, *qui ex igne & aqua concretus, habet & ipſe ardorem ſuum: mutarunt inquam vocalem primam* a *in quartam* o.

V. 29. Vt faciamus vniuerſa verba legis huius. *Non omittas* verba.

CAP. XXX. *v.* 3. Reducet Dominus Deus tuus captiuitatem tuam. *Alij ſcribunt:* Reducet te Dominus Deus tuus de captiuitate tua; *quæ ſenſus eſt prioris lectionis.*

V. 12. Et audiamus. *Non mutes* & *in* vt.

V. 19. Quod propoſuerim vobis vitam & mortem. *Pro voce* mortem, *quidam ſubſtituerunt vocem* bonum, *malè imitati locum ſuprà v.* 15.

CAP. XXXI. *v.* 4. Delebitq; eos. *Alij ſcribūt præteritum* Deleuitq; *quod Hebræo conforme eſt.*

V. 21. Ex ore ſeminis ſui. *Non mutes tertia perſonæ pronomen* ſui, *cum ſecunda* tui.

V. 23. Præcepitque Dominus Ioſue filio Nun. *Non iudicarunt Romani Patres omittendam vocem* Dominus, *tametſi à multis libris Hebræis conſentaneis omittatur.*

CAP. XXXII. *v.* 2. Concreſcat vt pluuia doctrina mea. *Ita ſcribendum eſt,* vt pluuia, *non* in pluuia *aut* pluuiam.

V. 26. Dixi: Vbinam ſunt. *Non præponas* & *coniunctionem:* Et dixi.

V. 30 Quomodo perſequatur vnus mille, & duo fugent decem millia? *Non ſunt modi potentiales* perſequatur, *&* fugent, *commutandi cum indicatiui præterito imperfecto* perſequebatur, *& præſenti optatiui* fugarent.

V. 35. Mea eſt vltio, & ego retribuam in tempore. *Non addas pronomen:* Retribuam eis in tempore.

V. 37. Et dicet: Vbi ſunt. *Præferendum eſt ſingulare* dicet *plurali* dicent.

V 46. Et implere vniuerſa quæ ſcripta ſunt legis huius. *Non addas* in volumine, *ante* legis huius.

CAP. XXXIII. *v.* 9. Et fratribus ſuis: Ignoro vos. *Non mutes ſecundæ perſonæ pronomen* vos, *cum tertia* illos.

V. 26. Non eſt Deus alius vt Deus rectiſſimi. *Quidam tollunt prius* Deus, *alij vertunt ſecundum caſum* rectiſſimi *in primum* rectiſſimus: *vtrumque prima lectioni non abſque cauſa poſtpoſuerunt Correctores Romani.*

V. 27. Dixitque: Contere. *Nec hic ſine cauſa prætulere paſſiuum actiuo* Contere.

CAP. XXXIV *v.* 2. Et omnem terram Iuda. *Nequaquam omittenda eſt vox* Iuda, *quod quidam faciunt.*

IOSVE.

CAP. I. *v.* 6. Pro qua iuraui patribus ſuis. *Seruandum eſt tertiæ perſonæ pronomen* ſuis, *non mutandum in ſecundæ* tuis.

V. 15. Et ſic reuertemini. *Futurum* reuertemini *multis nominibus præferendum eſt præſenti* reuertimini.

CAP. II. *v.* 18. Signum fuerit funiculus iſte coccineus. *Nequaquam addenda negatio eſt* Signum non fuerit.

V. 19. Sanguis ipſius erit in caput eius. *Addunt quidam* Reus ſibi erit, *quæ Lxx ſenum interpretatio eſt, noſtræ coniuncta.*

Sequitur. Et non erimus alieni. *Alij pro* alieni *ſcribunt* innoxij, *explicandi cauſa.*

CAP. III *v.* 12. Parate duodecim viros de tribubus Iſrael. *Non eſt repetenda vox* duodecim.

V 13. Qui portant arcam Domini Dei. *Non addas* fœderis.

V 16. Ab vrbe quæ vocatur Adom. *Ita ſcribendum eſt iuxta antiquos libros, vocali* o *prima & quarta,* Adom, *non* Adam, *aut* Edom.

V. 17. Populus autem incedebat contra Iericho. *Non eſt mutandum nomen vrbis* Iericho *in nomen fluuij* Iordanem.

CAP. IV. *v.* 9. Arcam fœderis. *Non adiicias* Domini.

V. 11. Sacerdoteſque pergebant. *Antiqui libri habent* ſacerdoteſque, *non* ſacerdotes quoque.

V. 12. Armati præcedebant filios Iſrael. *Non eſt huius loci, quod alij adiiciunt,* fratres ſuos.

V. 14. Dum adiuueret. *Ita legunt Sixtina Biblia ex antiquis codicibus, vnam vocem* adiuueret, *pro duabus* adhuc viueret.

V. 23. Siccante Domino Deo veſtro aquas eius in conſpectu veſtro, donec tranſiretis. *Secundæ perſonæ non ſunt mutandæ in primas,* noſtro, noſtro, tranſiremus.

CAP. V *v.* 3. Fecit quod iuſſerat Dominus. *Non addas coniunctionem* fecitq; *aut* fecit quæ *præce.*

V. 6. Vt non oſtēderet eis terram. *Non eſt omittenda negatio.*

CAP. VI. *v.* 2. Ecce dedi in manu tua Iericho. *Antiqui libri legunt ſextum caſum,* non *quartum* manum tuam.

V. 24. Et omnia quæ erant in ea. Pro erant alij habent fuerant, alij inuenta ſunt: nam huiuſmodi aliquid hebraicè ſubaudiendum relinquitur.

CAP. VIII. v. 5. Accedemus ex aduerſo. Non eſt mutandum accedemus compoſitum à cedo, in aſcendemus compoſitum à ſcando.

V. 12. Inter Bethel & Hai. Scribendum eſt Bethel, quod ſignificat domum Dei, non Bethauen, quod domum idoli ſeu iniquitatis.

CAP. IX. v. 8. Et vnde veniſtis? Non eſt mutanda copulatiua in disiunctiuam aut.

V. 10. Qui erant in Aſtaroth. Nec hic numerus ſingularis erat in pluralem erant.

CAP. X v. 14. Non fuit antea nec poſteà tam longa dies. Retinendum eſt nec, proeo quod plerique habent &.

V. 23. Et eduxerunt ad eum quinque reges. Legendum eſt eduxerunt, non adduxerunt, quemadmodum & proximo verſu eductis non adductis; vocalis inquam ſecunda, non prima.

V. 41. Omnem terram Goſen vſque Gabaon. Caue legas Geſſen, quæ eſt terra Ægypti, pro Goſen, quæ eſt vrbs Chananæa. Idem vſu venit infrà 11. v. 16.

CAP. XI. v. 8. Ita percuſſit omnes. Ita non itaque legunt codices antiqui.

V. 19 Non fuit ciuitas quæ ſe traderet filijs Iſrael. Alij repetunt negationem, quæ non ſe traderet; minùs integrè.

CAP. XII. v 2. Vſque ad torrentem Iaboc. Non mutes Iaboc, cum Ieboc, vocalem primam cum ſecunda. Simile Iudicum 11. v. 13. 22.

V. 3. Ad orientalem plagam. Nequaquam ſcribendum eſt occidentalem, pro orientalem, id eſt, deorſum pro ſurſum.

V. 7. Vſque ad montem cuius pars aſcendit in Seir. Non addas vel Libani, vel Hermon, quod multi codices (Vſque ad montem Libani) corruptè.

V 8. In Aſedoth & in ſolitudine. Caue ne Aſedoth mutes in Aſeroth, id eſt, d in r, mutum in liquidam.

V. 15. Rex Odullam vnus. Scribendum eſt vocali quarta Odullam vel Odollam, iuxta antiquos codices, non Adullam prima vocali, quam nec Hebræa & illud patiantur.

V. 22. Rex Cades vnus. Alij legunt Cedes: vtrumque permittunt Hebræa.

CAP. XIIII. v. 2. Et dimidiæ tribui. Non addas Manaſſe.

V. 9. Quia ſecutus Dominum Deum meum. Non mutes pronomen primæ perſonæ meum cum ſecundæ tuum.

CAP. XV. v. 1. A termino Edom, deſertum Sin. Sic omittere oportet vſque ad, quod alij addunt Vſque ad deſertum Sin.

V. 18. Quæ, cùm pergerent ſimul, ſuaſa eſt à viro ſuo. Legendum eſt fœmininum quæ, iuxta veteres codices, non maſculinum qui.

V. 23. Et Cades & Aſor. Alij & Cedes, vt ſuprà 12. v 22.

V. 62. Ciuitates ſex & villæ earum. Quod ſequitur in quibuſdam libris ſiunt ſimul centum quindecim, ſuperfluum eſt.

CAP. XVI. v. 2 Et egreditur de Bethel Luza. Vocem Luza ſeruant vetera manuſcripta indeclinabilem: alij declinantes ſcribunt Luzam.

CAP. XVII. v. 4 Deditque eis iuxta. Non eſt omittendum pronomen eis.

V. 12. Sed cœpit Chananæus habitare in terra ſua. Pro ſua reciproco, quod eſt in vetuſtis libris, in alijs eſt ipſa, in alijs iſta.

V. 14. Quare dediſti mihi poſſeſſionem. Non eſt addendum terram in: Q. d. mihi terram in poſſeſſionem.

V. 17. Ad domum Ioſeph, Ephraim & Manaſſes. Non præponas & ante Ephraim.

CAP. XVIII. v. 2. Remanſerant autem. Non mutes præteritum plusquam perfectum in perfectum remanſerunt.

V. 4. Iuxta numerum vniuſcuiuſque multitudinis. Alij pro numerum, ſcribunt terminum, minùs rectè.

V. 14. Contra mare ad occidentem. Non eſt omittendum ad ſeu & occidentem, quod Interpres explicationis gratia addidit.

V. 28. Ciuitates quatuordecim & villæ earum. Sequitur in quibuſdam libris Fueruntque omnes ciuitates viginti ſex, ſed ſingulandum.

CAP XIX. v. 8. Contra auſtralem plagam. Quod ſequitur in quibuſdam exemplaribus fueruntq; omnes ciuitates decem & ſeptem, ſuperfluit.

V. 11. Aſcenditque de mari & Merala. Caueto ne vitiosè ſcribas Medalaa pro Merala.

V. 12. In fines Ceſeleththabor. Vetera manuſcripta habent plurale fines, pro ſingulari finem.

V. 15. Et Iedala & Bethlehem. Scribendum eſt Iedala, per d mutam in ſecunda ſyllaba, & l liquidam in tertia; non Ierala, per r liquidam in ſecunda, aut Iedaba per b mutam in tertia: ſcriptum enim eſt Ierala per r liquidam, pro Iedala per d mutam, quod eſt in alijs libris, & conſentit Hebraeo. nam Iedaba nullius eſt auctoritatis.

V. 19. Et Seon & Anaharat. Pro Seon quā deliuero, non ſcribas Senon, neque Seron, quin quæ littera rum.

V. 45. Et Meiarcon & Arecon. In quibuſdam veteribus manuſcriptis, pro Meiarcon legitur Aquæ Hiercon, quæ interpretatio eſt primæ ſyllaba Me.

CAP. XX. v. 4. Stabit ante portam. Non eſt addenda coniunctio ſtabitque, tametſi hebraicè legatur.

CAP. XXI. v. 4. De tribubus Iuda & Simeon. Legendum eſt plurale tribubus, non ſingulare tribu.

V. 36. De tribu Ruben vltra Iordanem contra Iericho ciuitates refugij, Boſor in ſolitudine Miſor, & Iaſer, & Ieſſon, & Mephaat, ciuitates quatuor cum ſuburbanis ſuis. De vario huius verſus ſitu, lectione, interpunctione, omiſſione denique, latè egimus olim in Notationibus Noſtris. Romani Patres ſecuti ſunt quod maximè vulgatum eſt, niſi quod propoſuerunt tribum Ruben tribui Gadis.

CAP. XXII. v 7. Ad occidentalem plagam. Non eſt addendum pronomen eius.

V. 13. Phinees filium Eleazari ſacerdotis. Secundum caſum ſacerdotis, non vertas in quartum ſacerdotem.

V. 17. Macula huius ſceleris in nobis permanet. Nequaquam commutandum eſt pronomen primæ perſonæ nobis, cum ſecunda vobis.

N. 22. Fortiſſimus Deus Dominus, fortiſſimus Deus Dominus. Hoc ita geminandum eſt, minimeq; alterum omittendum.

CAP. XXIV. v 27. Quòd audierit omnia verba Domini. Retinendum eſt ſingulare tertia perſona audierit, non mutandum cum plurali ſecunda perſona audieritis.

IVDICES.

CAP. I. v. 30. Cetron & Naalol. Pro Cetron malè ſcribunt quidam Thetron, t inquam pro c; rurſus pro Naalol, Naalon, id eſt, n pro l.

V. 35. Quod interpretatur teſtaceo. Caue legas teſtatio, nomen verbale à teſtor, pro teſtaceo nomine adiectiuo à teſta.

CAP. II. v. 2. Sed aras eorum ſubuertetis. Non mutes coniunctionem aduerſatiuam ſed in copulatiuam &.

V 19. Et multò faciebant peiora. Non commutes peiora cum maiora.

CAP. III. v. 3. Atque Heuæum qui habitabat in monte Libano. Seruandus eſt numerus ſingularis habitabat, loco pluralis habitabant, qui in alijs eſt libris.

V. 4 Vtrùm audiret mandata Domini. In alijs eſt plurale audirent.

V. 24 In æſtiuo cubiculo. Etiam in noſtris antiquis manuſcriptis inuenio cubiculo pro cœnaculo.

V. 30. Et quieuit terra octoginta annis. Non addas à prælijs.

CAP. IV. Debbora ſcribunt Sixtina Biblia duplici b, alij ſimplici Debora, quidam malè Delbora.

V. 17. Erat enim pax. Retinenda eſt coniunctio rationalis enim, non mutanda in autem.

V. 21. Qui ſoporem morti conſocians: In alijs eſt verbum ſimplex ſocians.

CAP. V. v 11 Et clementia in fortes Iſrael. Spurium eſt quod quidam habent in portis, pro in fortes; ſed genitiuus fortis, quem alij quidam legunt abſque præpoſitione, poſſit habere ſimilitudinem veri.

V. 19. Reges Chanaan in Tanach. Non ſcribas Tane pro Tanach.

CAP VI. v. 31. Qui ſuffodit aram eius. Antiqui libri ſcribunt compoſitum ſuffodit, pro eo quod alij ſimplici fodit

CAP. VII. v. 3. Et reuerſi ſunt de populo viginti duo millia. Quidam boni libri habent neutrum reuerſa, pro maſculino reuerſi: porrò de præferendum eſt ipſi ex.

V. 5. Qui lingua lambuerint aquas. Non addas qui manu & lingua.

V. 23. Fugientes vſque ad Bethſetta. Non mutes Bethſetta in Bethſeca, id eſt duplex t in c.

Ibidem. Perſequebantur Madian. Sequitur in quibuſdam libris, Et dedit Dominus victoriam populo Iſrael in die illa, ſed redundat.

CAP. VIII. v. 7. Cùm ergo tradiderit Dominus Zebee & Salmana in manus meas. Sequitur in multis libris, & cùm reuerſus fuero victor in pace, ſed non eſt huius loci, at verſus non ſubſequentis.

V 9. Dixit itaque & eis. Non omittas & pro etiam poſitum.

V. 10. Bellatorum educentium gladium. Non interponas & coniunctionem.

CAP. IX. v. 4. Dederuntque illi ſeptuaginta pondo argenti. Scribendum eſt pondo indeclinabile, non pondera.

V. 7 Audite me viri Sichem, ita audiat vos Deus. Non eſt addenda vocula vt: Ita vt audiat.

V. 20. Egrediatur ignis ex eo. Non eſt auferendum ex eo.

V. 39. Spectante Sichimorum populo. Pro ſpectante quod eſt adſpiciente, non ſubſtituas ex ſpectante.

V. 48. Quod me videtis facere, citò facite. Non eſt commutandum præſens videtis, cum præterito vidiſtis.

V. 49. Vt fumo & igne mille homines necarentur. Non mutes nominatiuum homines in genitiuum hominum.

CAP. X. v 1. In Samir montis Ephraim. Neque hic mutes genitiuum montis in ablatiuum monte.

V. 3. In terra Amorrhæi, qui eſt in Galaad. Pro qui, quod refert Amorrhæum, alij legunt, quæ, quod terram.

CAP. XI. v. 1. Fuit illo tempore Iephte Quidam addunt Fuit itaque illo in tempore.

V. 17. Dimitte me vt tranſeam per terram tuā Non eſt omittendum pronomen me, nec præpoſitio per.

V. 24. Nónne ea quæ poſſidet Chamos. Non commutes præſens poſſidet, cum præterito poſſedit.

V. 39. Exinde mos increbuit in Iſrael. Scribendum eſt increbuit, non increuit.

CAP. XII. v. 5. Obſecro vt me tranſire permittatis. Præferendum eſt plurale ſingulari permittas.

V. 13. Filius Illel. Alij minùs rectè filius Elel.

CAP. XIII. v 7. Ex vtero matris ſuæ. Non præponas coniunctionem &.

CAP. XIV. v. 3. Et in omni populo meo. Non eſt ſubſtituendum pronomen ſecundæ perſonæ tuo, pro primæ meo.

V. 6. Quaſi hœdum in fruſta diſcerpens. Lege diſcerpens, non decerpens aut decerperet.

V. 9 Quòd mel de corpore leonis aſſumpſerat. Hoc verſu Interpres vertit corpore, non ore; verſu proximè præcedenti, ore, non corpore.

CAP. XV. v. 9. Vbi eorum effuſus eſt exercitus. Alij pro compoſito effuſus ſcribunt ſimplex fuſus.

V. 14 Et ſicut ſolent ad odorem ignis lina conſumi. Legendum potiùs eſt odorem, quod eſt, odorante igne, quàm ardorem, quod eſt, ardente ſeu comburente igne. Porrò ligna ſcriptum ab alijs pro lina, nullius eſt auctoritatis: non enim ita facilè ligna ab igne conſumuntur, vt ſtuppea lina.

CAP. XVI. v. 9. Qui rupit vincula, quomodo ſi rumpat quis filum de ſtuppæ tortum putamine, cùm odorem ignis acceperit. Pro genitiuo ſtuppæ, alij ſcribunt ablatiuum ſtuppa, & pro putamine, quod eſt cortice, legunt ſputamine, acceptum pro ſputo, quaſi dicatur, filum ſputo adhibito de ſtuppa tortum. Atqui veriſimilius eſt, Interpretem dicere voluiſſe, filum de vili ſtuppa; eſt enim ſtuppa, quaſi putamen, cortex & ceteruilum lini, nam hebraicè non aliud legitur, quàm filum ſtuppæ. Iam verò odorem quod ſequitur, nullo modo hic cum ardorem mutandum eſt, id eſt, quae ea vocalis cum prima

V. 13. Cui reſpondit Samſon: Si ſeptem. Quidam addunt inquit: Si, inquit, ſeptem: ſed ſuperſluit.

CAP. XVII. v. 9. Et vtile mihi eſſe perſpexero. Pro perſpexero, quod eſt videro, non legas proſpexero, id eſt, prouidero.

CAP. XVIII. v. 5. Ite in pace. *Non ſcribas* eum *pro* in.

CAP. XIX. v. 5. Guſta priùs pauxillum panis. *Non ſubſtituas* puſillum *pro* pauxillum.

V. 8. Oro te, inquit. *Quidam ſcribunt* obſecro *pro* oro te.

V. 11. Iamq; erant iuxta Iebus. *Non ſubſtituas verbum compoſitum* aderant, *pro ſimplici* erant.

CAP. XX. v. 40. Et viderent quaſi columnam fumi. *Optatiui præſens* viderent *legendum eſt, non indicatiui præteritum* viderunt.

CAP. XXI. v. 13. Vt eos ſuſciperent in pace *Non mutes maſculinum* eos *cum fœminino* eas.

V. 19. Et ad orientalem plagam. *Alij omittunt* &.

RVTH.

CAP. I. v. 11. Non vltrà habeo filios. *Non mutes præſens* habeo, *cum futuro* habebo.

CAP. IV. v. 3. Quibus ſedentibus. *Alij minùs aptè*, quibus reſidentibus.

V. 15. De nuru enim tua natus eſt, quæ te diligit, *Noli ſubſtituere maſculinum* qui, *pro fœminino* quæ, *aut futurum* diliget, *pro præſenti* diligit.

V. 22. Iſai genuit Dauid. *Non addas* regem.

LIBER REGVM
PRIMVS.

CAP. I. v. 9. Ante poſtes templi Domini. *Retinendum eſt* templi, *non mutandum cum* domus.

V. 18. Et illa dixit. *Non ſcribas* at *aduerſatiuum, pro* & *copulatiuo.*

V. 19. Et venerunt in domum ſuam Ramatha. *Non repetitur* in *ante* Ramatha, *ſed ſubauditur. Similo infrà 2. v. 11.*

V. 24. Et tribus modiis farinæ. *Non ſcribas* vno modio, *pro* tribus modiis, *iuxta ea quæ aliàs annotauimus.*

V. 28. Quibus fuerit commodatus Domino. *Alij legunt verbum compoſitum* accommodatus, *ſed ſimplex* commodatus *eſt præferendum.*

CAP. II. v. 19. Vt immolaret hoſtiam ſolemnem. *Quod ſequitur in quibuſdam libris*, & votum ſuum, *ſuperfluit.*

V. 30. Sed quicumque glorificauerit me, glorificabo eum. *Non ſcribas* honorificauerit, *pro* glorificauerit *nam & hebraicè vox eadem repetitur.*

V. 34. Duobus filiis tuis. *Non omittas pronomen* tuis.

CAP. III. v. 2. Heli iacebat in loco ſuo. *Non eſt mutandum* loco, *cum* lecto, lectulo, *vel* domo.

Sequitur: Et oculi eius caligauerant, nec poterat videre: lucerna Dei antequam extingueretur, Samuel dormiebat in templo Domini, vbi erat arca Dei. *Hæc genuina eſt vulgatæ editionis & lectio & diſtinctio, de qua olim nos latè in Notationibus noſtris. Non itaque ſubſtituendus eſt quartus caſus* lucernam, *pro primo* lucerna, *nec voci* Samuel *addenda coniunctio* autem.

V. 17. Quis eſt ſermo quem locutus eſt Dominus ad te. *Non eſt omittendum* quem locutus eſt Dominus.

CAP. IV. v. 1. Et factum eſt in diebus illis, conuenerunt Philiſthiim in pugnā. *Quamuis hæc verba à multis omittantur, quod olim docuimus: non tamen viſum eſt Romanis Patribus illa è medio tollere, eò quòd græcè legantur. Quocircà etiam conſequenter ſcribunt*, Et egreſſus eſt Iſrael, *coniunctione copulatiua, quæ eſt in græcis libris, loco rationalis* namque, *quæ eſt in pleriſque latinis.*

V. 9. Sicut & illi ſeruierunt vobis. *Non eſt mutandum ſecundæ perſonæ pronomen* vobis, *cum primæ* nobis.

V. 13. Heli ſedebat ſuper ſellam contra viam ſpectans. *Pro ſimplici* ſpectans *non ſubſtituas compoſitum* exſpectans.

V. 20. Dixerunt ei quæ ſtabant circa eam. *Caue mutes* quæ *fœmininum, cum maſculino* qui.

V. 21. Tranſlata eſt gloria de Iſrael. *Non addas* Domini.

V. 22. Et ait: Tranſlata eſt. *Non omittas coniunctionem præpoſitam.*

CAP. V. v. 6. Et ebullierunt villæ & agri in medio regionis illius, & nati ſunt mures, & facta eſt confuſio mortis magnæ in ciuitate. *De his verbis tale fuit iudicium Romanorum Correctorum, quale ſuprà 4. v. 1. Porrò pro ſecundo caſu* magnæ, *in aliis libris eſt primus* magna, *vt etiam græcè.*

V. 9. Inieruntque Gethæi conſilium, & fecerunt ſibi ſedes pelliceas. *Et hæc verba, quamuis à quibuſdam latinis libris habeantur conſentaneis omittantur, tamen quia reperiuntur in quibuſdam græcis, non iudicarunt Romani expungenda. Similis ratio inferiùs occurrit plurimorum aliorum locorum, quæ non putauimus ſingula annotanda. Conſilium quo illi moti fuerunt, licet ex ea quam his Bibliis præmiſerunt præfatione intelligere.*

V. 11. Dimittite arcam Dei Iſrael. *Non eſt mutandum plurale* dimittite *cum ſingulari* dimitte.

CAP. VI. v. 11. Et ſimilitudines anorum. *Retinendus & hic eſt numerus pluralis* ſimilitudines, *non vertendus in ſingularem* ſimilitudinem.

V. 19. Percuſſit autem de viris Bethſamitibus. *Non addas* Dominus.

CAP. VII. v. 1. In domum Abinadab. *Non mutes* Abinadab, *cuius ſecunda littera eſt* b *muta, cum* Aminadab, *cuius ſecunda littera eſt* m *liquida.*

V. 10. Et cæſi ſunt à facie Iſrael. *Legendum eſt* facie, *quod eſt conſpectu, non* filiis.

V. 11. Egreſſique viri Iſrael. *Non eſt mutandum* viri *in* filij.

CAP. VIII. v. 1. Poſuit filios ſuos iudices Iſrael. *Non addas* in *præpoſitionem, ante vocem* iudices, *ſed intelligas* Iſrael *eſſe datiuo caſu.*

CAP. IX. v. 1. Filius Abiel, filij Seror. *Pro* Seror, *in qua littera* r *repetitur, non eſt legendum* Seor.

Ibidem. Filij Seror, filij Bechorath. *Non addas, quod in quibuſdam libris ſequitur*, filij Sareth.

V. 5. Cùm autem veniſſet in terram Suph. *Nec hic addas, quod ſequitur in quibuſdam libris*, & non inueniſſent.

V. 7. Panis defecit in ſitarciis noſtris. *Alij pro* ſitarciis *legunt* ciſtarciis, *vocem non intellectam quaſi à ciſta deriuantes, quæ componitur ex* σῖτος ſitos, *quod frumentum græcè, &* ἀρκεῖν arcein *quod ſufficere eſt: vnde nomen fœmininum* ἡ σιταρκία ſitarcia, *quod commeatum, & neutrum* ſitarcium, *quod peram ſignificat, ſaccum, aut vas, in quo ab itinerantibus reponitur commeatus. nam & hebraicè ad verbum legitur* in vaſis noſtris.

V. 13. Quia ipſe benedicit hoſtiæ, & deinceps comedunt qui vocati ſunt. *Præſentia* benedicit, & comedunt, *præferuntur futuris*, benedicet, comedent.

V. 19 Vt comedatis mecum hodie. *Non eſt permutandum plurale* comedatis, *cum ſingulari* comedas.

CAP. X. v. 2. In finibus Beniamin in meridie. *Quod ſequitur in quibuſdam libris* ſalientes magnas foueas, *omittendum eſt.*

V. 5. Poſt hæc venies in collem Dei. *Non mutes verbum* venies, *in participium* veniens.

V. 11. Et quis pater eorum. *Duplex hic à quibuſdam committitur vitium: Vnum, quòd pro interrogatiuo* quis, *ſcribant nomen proprium patris Saul*, Cis; *Alterum, quòd pro plurali* eorum, *ſupponant ſingulare* eius.

CAP. XII. v 6. Et eduxit patres noſtros de terra Aegypti. *Sequitur in quibuſdam exemplaribus* adeſt, *ſed ſuperfluè.*

V. 9. Magiſtri militiæ Haſor. *Non addas* regis *ante* Haſor.

V. 11. Et miſit Dominus Ierobaal, & Badan, & Iephte. *Inter* Badan *&* Iephte, *multi libri interponunt*, & Samſon & Barac, *ſed obelo transfodiendum.*

V. 23. Abſit autem à me hoc peccatum in Dominum. *Seruandus eſt quartus caſus* Dominum, *loco ſexti* Domino, *qui eſt in aliis libris*

CAP. XIII. v. 9. In terram Gad & Galaad. *Non omittas præpoſitionem* in.

V. 8. Iuxta placitum Samuelis. *Quidam libri pro* placitum, *ſcribunt* pactum.

V. 17. Et egreſſi ſunt ad prædandum. *Non ſubſtituas* prælіandum, *quod eſt, bellandum, pro* prædandum, *quod eſt, prædas agendum.*

Ibidem. Contra viam Ephra ad terram Sual. *Nonnulli pro* Ephra, *ſupponunt* Ephraim, *nomen vnius ex duodecim tribubus; &* Saul *nomen primi Regis Iſrael, pro* Sual, *vtrumque vitioſè.*

V. 18. Ad iter termini imminentis valli Seboim. *Non interponas* in terra Sabaa, *quod quidam ſuperfluè.*

V. 20. Et ſecurim & ſarculum. *Nec hic interponas* & tridentem, *redundat enim, ſumptum ex verſu proximo.*

CAP. XIV. v. 2. Quæ erat in Magron. *Vnam vocem* Magron, *quidam in duas diſtraxerunt*, agro Gabaa; *malè*

V. 14. Itaque alij cadebant ante Ionatham. *Poſt* itaque, *non addas* cùm vidiſſent faciem Ionathæ, *quod quidam.*

V. 15. Et factum eſt miraculum in caſtris, per agros. *Confodienda eſt &* coniunctio, *quam nonnulli interſerunt ante* per agros.

Ibidem. Et conturbata eſt terra. *Quidam pro* terra *exiſtimarunt ſubſtituendum* caſtra: Et conturbata ſunt caſtra, *malè.*

V. 21. Vt eſſent cum Iſrael qui erant cum Saul & Ionatha. *Nonnulli libri addunt* & iis qui erant; *alij mutant numerum pluralem* erant *in ſingularem* erat, *non animaduertentes*, Iſrael *poſitum eſſe numero plurali, pro* Iſraelitæ.

V. 41. Da iudicium. *Quidam pro* iudicium, *quod eſt ſignum, ſcribunt* indicium, *minùs rectè.*

CAP. XV. v. 6. Abite, recedite, atque deſcendite ab Amalec. *Non eſt ſcribendum* diſcedite. *quod idem vnum cum eo eſt quod præcedit* recedite, *ſed* deſcendite, *compoſitum à* ſcando.

V. 32. Pinguiſſimus & tremens. *Non omittas poſterius* & tremens.

V. 35. Quòd conſtituiſſet eum regem ſuper Iſrael. *Pro pronomine* eum *non ſupponas nomen* Saul.

CAP. XVII. v. 1. Conuenerunt in Socho Iudæ. *Non eſt ſcribendum* Sochot, *ſed* Socho, *vocali* o, *non* t *conſonante, terminante vocem.*

V. 5. Et lorica ſquamata induebatur. *Magis proprium eſt* ſquamata *à ſquamis deductum, quàm* hamata *ab hamis. quod eſt in aliis libris.*

V. 52. Et vſque ad Geth. *Non eſt omittenda coniunctio* &.

V. 55. De qua ſtirpe deſcendit hic adoleſcens Abner? *Nec hic omittendum eſt nomen* Abner.

CAP. XVIII. v. 6. Porrò cùm reuerteretur percuſſo Philiſthæo Dauid. *Quod ſequitur in multis libris* & ferret caput eius in Ieruſalem, *meritò iudicatum eſt ſuperfluere.*

V. 20. Dilexit autem Dauid Michol filia Saul altera. *Legendum eſt primo caſu* filia Saul altera, *non quarto* filiam Saul alteram: *ac proinde intelligendum*, Dauid, *quarti eſſe caſus, non primi.*

V. 27. Abiit cum viris qui ſub eo erant. *Non addas* in Accaron.

V. 30. Et egreſſi ſunt principes Philiſthinorum. *Non omittas verbum ſubſtantiuum* ſunt.

Ibidem. Quàm omnes ſerui Saul. *Non mutes* ſerui *in* viri.

CAP. XIX. v. 3. Ego autem egrediens ſtabo iuxta patrem meum, in agro vbicumque fueris. *Legendum eſt* fueris *ſecunda perſona, non tertia* fuerit.

V. 5. Et poſuit animam ſuam in manu ſua. *Non eſt mutandum pronomen tertiæ perſonæ* ſua, *cum ſecunda* tua.

V. 11. Miſit ergo Saul ſatellites ſuos. *Non addas* nocte, *quod quidam.*

V. 16. Et pellis caprarum ad caput eius. *Retinendum eſt nomen ſingulare* pellis *pro plurali* pelles.

V. 24. Et cecidit nudus tota die illa & nocte. *Caue ſcribas* cecinit, *quod eſt cantauit, pro* cecidit, *quod eſt iacuit.*

CAP. XX. v. 6. Si reſpiciens requiſierit me pater tuus. *Non omittas* reſpiciens.

V. 9. Abſit hoc à te. *Legendum eſt pronomen ſecundæ perſonæ* te, *non primæ* me.

V. 19. In die qua operari licet. *In quibuſdam, pro pronomine* qua, *eſt aduerbium* quando.

V. 29. In ciuitate. *Non addas pronomen* mea.

CAP. XXI. v. 4. Si mundi ſunt pueri, maximè à mulieribus. *Quod ſequitur in quibuſdam libris* manducent, *meritò transfoditur obeliſco.*

V. 5. Equidem ſi de mulieribus agitur. *Non diſtrahas vocularum* equidem, *in duas* & quidem.

V. 7. Potentiſſimus paſtorum Saul. *Quod ſubdunt quidam libri* hic paſcebat mulas Saul, *quam iuſtis de cauſis ſublatum ſit, aliàs oſtendimus.*

V. 8. Si habes hic ad manum haſtam aut gladium? *Non ſubiicias* da mihi, *vt nonnulli.*

V. 15. Hiccine ingredietur domum meam? Hu-

in loco te ſerras [illegible] *caſtellu* [illegible], *nec ingre*-*diatur* [illegible].

CAP. XXII v. 7. Audite nunc filij Iemini. *Non eſt addendum pronomen* me.

V. 22. Stabam in die illa. *Nec hic addenda* [illegible] *coniunctio* enim.

CAP. XXIII. v. 22. Et conſiderate locum vbi ſit pes eius. *Neque* [illegible] *adu*[illegible] velociter.

Sequitur: Vel quis viderit eum ibi. *Quod hic ſubdunt quidam libri*, vbi dixitis, *nec hoc addendum eſt.*

V. 23. Quòd ſi etiam in terram ſe abſtruſerit, perſcrutabor eum. *Legendum eſt* abſtruſerit, *compoſitum ex abs & truo, non obſtruxerit, compoſitum ab ob & ſtruo Hebraicè ad verbum*: Quòd ſi etiam in terra fuerit.

V. 26. Et ibat Saul. *Non addas* & viri eius.

CAP. XXIV. v. 7. Quia chriſtus Domini eſt. *Subſequitur in multis libris*: Viuit Dominus, quia niſi Dominus percuſſerit eum, aut dies eius venerit vt moriatur, aut deſcendens in prælium perierit, propitius mihi ſit Dominus, vt non mittam manum meam in chriſtum Domini: *verùm hæc non ſunt huius loci, ſed eius qui infrà 26. v. 10. 11.*

V. 8. Et confregit Dauid viros ſuos ſermonibus. *Non addas* illis.

V. 9. Surrexit autem & Dauid poſt eum. *Non omittas* &.

CAP. XXV. v. 6. Et omnibus quæcumque habes ſit pax. *Subijciunt multi libri*, Et multis annis ſaluos faciens tuos & omnia tua: *ſed redundat, meritoque ſublatum eſt.*

V. 7. Audiui quòd tonderent paſtores tui. *Non eſt addendum* greges tuos.

V. 31. Recordaberis ancillæ tuæ. *Superfluit quod ſubdunt quidam codices*, & ei benefacies ei.

CAP. XXVII. v. 3. Ipſe & viri eius, vir & domus eius. *Non oportet omittere nomen* vir *numero ſingulari repetitum.*

V. 8. Hi enim pagi habitabantur in terra antiquitus. *Non eſt mutandum* pagi, *in* vagi, *quod eſt vagabundi, nec paſſiuum* habitabantur *in actiuum* habitabant: *quamuis actiuum hebraicè legatur, vbi non additur* pagi.

V. 9. Et percutiebat Dauid omnem terram. *Non addas* illorum.

CAP. XXVIII. v. 3. Et Saul abſtulit magos & ariolos de terra. *Subijciunt multi codices*, Et interfecit eos qui pythones habebant in ventre: *verùm illud iuſtè confoſſum obeliſco, omiſſum eſt.*

CAP. XXX. v. 3. Cùm ergo veniſſent Dauid & viri eius. *Correctores meritò prætulerunt plurale ſingulari* veniſſet.

V. 10. Ipſe & quadringenti viri. *Non addas* cum eo.

V. 12. Quæ cùm comediſſet. *Non commutes neutrum plurale* quæ *cum maſculino ſingulari* qui.

V. 19. Nec defuit quidquam à paruo vſque ad magnum. *Correctores prætulerunt neutrum* quidquam *maſculino* quiſquam.

V. 27. Et qui in Iether. *Huius proprij nominis prima littera eſt* I, *non* G, Gether.

V. 31. Dauid ipſe & viri eius. *Non omittas pronomen* ipſe.

CAP. XXXI. v. 4. Arripuit itaque Saul gladium. *Non addas* ſuum.

V. 7. Videntes autem viri Iſrael. *Non eſt mutandum* viri *cum* filij.

V. 12. Veneruntque Iabes Galaad, & combuſſerunt ea ibi. *Vt verbo* venerunt *non eſt addendum nomen* viri: *ita omittendum eſt nomen* igni, *quod quidam apponunt aduerbio* ibi.

LIBER REGVM SECVNDVS.

CAP. I. v. 23. Hi ex vna parte piſcinæ, & illi ex altera. *Primum* ex *non eſt commutandum cum* in.

V. 21. Iuxta deſerti in Gabaon. *Non præponas* & *coniunctionem.*

CAP. III. v. 1. Inter domum Saul & inter domum Dauid. *Non anteponas* Dauid, *quod alij.*

V. 7. Reſpha, filia Aia. *Quod ſequitur in quibuſdam libris* ingreſſuſque erat ad eam Abner, *relinquendum eſt.*

V. 12. Miſit ergo Abner nuntios ad Dauid. *Non addas* in Hebron, *quod quidam.*

V. 23. Et Ioab & omnis exercitus qui erat cum eo, poſtea venerunt. *Non mutes* erat *ſingulare, in plurale* erant, *nec præteritum perfectum* venerunt, *in plusquam perfectum* venerant.

CAP. IV. v. 6. Ingreſſi ſunt autem domum latenter. *Nec vox* domum *nec vox* latenter *omittenda ſunt.*

CAP. V. v. 9. Habitauit autem Dauid in arce. *Non adiicias* Sion.

CAP. VI. v. 6. Poſtquam autem venerunt ad aream Nachon. *Nullo modo ſcribendum eſt* Nachor, *vltima litera excellente vltima liquidarum, pro* Nachon, *cuius vltima litera eſt* n *penultima liquidarum.*

V. 12. Et omnia eius propter arcam Dei. *Subiiciunt pleriqne codices*: Dixitque Dauid: Ibo & reducam arcam cum benedictione in domum meam. *Sed meritò cenſuerunt Romani Patres, hæc omittenda, quemadmodum clarum fieri poteſt ex Notationibus noſtris.*

V. 13. Immolabat bouem & arietem. *Singulare* immolabat, *non eſt commutandū cum plurali* immolabant, *nec poſt* bouem *addendum eſt*, & ouem.

V. 14. Et Dauid ſaltabat totis viribus ante Dominum. *Quod interiiciunt quidam* percutiebat in organis armigatis, & inter Dauid & ſaltabat, *ſupereſt, iuſtèque confoſſum.*

V. 19. Et aſſaturam bubulæ carnis vnam. *Scribendum eſt* bubale, *quod eſt bouina; non* bubalæ, *quod inuſitatum eſt, dicendumque foret* bubalinæ, *ſi à bubalo formaretur.*

V. 21. Dixitque Dauid ad Michol: Ante Dominum. *His verbis* Ante Dominum, *non præponas* Viuit Dominus quia ludam: *redundat enim, nec eſt diuinum.*

Ibidem. Et ludam, & vilior fiam. *Caue ſcribas pro verbo* ludam, *nomen proprium* Iudam.

CAP. VII. v. 10. Et habitabit ſub eo. *Noli hoc commutare cum* Et habitabo cum eo.

V. 23. Quem redemiſti tibi ex Aegypto gentem & deum eius. *Accuſatiui ſingulares* gentem & deum, *non ſunt vertendi in ablatiuos, ſiue ſingulares* gente & deo, *ſiue plurales* gentibus & diis: *multoque minùs, pro* deum, *ſcribendum eſt* domum, *id eſt, tabernacula, aut pro ſingulari* eius *plurale* eorum.

V. 29. Et benedictione tua benedicetur. *Non omittas coniunctionem* &.

CAP. VIII. v. 8. Tulit rex Dauid æs multum nimis. *Subiiciunt multi codices*: De quo fecit Salomon omnia vaſa ærea in templo, & mare æneum, & columnas, & altare: *verùm non eſt huius loci, ſed 1 Paralip. 18 v. 8.*

V. 13. Cæſis decem & octo millibus. *Erroneum eſt, quod quidam libri legunt* duodecim millibus, *pro numero ſeſquialtero*, decem & octo millibus. *Præterquòd hic ſubiungunt multi codices*, Et in Gebelem ad viginti tria millia, *adulterinum ac ſupposititium eſt quod vnde fuerit natum, Notationes noſtræ in varias Bibliorum lectiones docent.*

CAP. IX. v. 11. Comedet ſuper menſam meam. *Non mutes primæ perſonæ pronomē* meam *in ſecunda* tuam.

CAP. X. v. 3. Vt inueſtigaret. *Non addas* te.

V. 6. Et ab Iſtob duodecim millia virorum. *Vitiosè quidam* decem *ſcribunt, pro* duodecim, *maiore numero.*

V. 15. Videntes igitur Syri, quoniam corruiſſet coram Iſrael. *Alij, quibuſdam additis, habent*: Videntes igitur filij Ammon, quoniam Syrus expauit, & quoniam corruiſſent coram Iſrael; *ſed minùs ſincerè.*

V. 19. Timueruntque Syri auxilium præbere vltrà filiis Ammon. *Non omittas* vltrà.

CAP. XI. v. 2. Accidit vt ſurgeret Dauid de ſtrato ſuo. *Non addas* quadam [illegible] *poſt* accidit, *nec mutes* ſtrato *ablatiuum neutrum ſecundæ declinationis, cum* ſtratu *ablatiuo maſculino quartæ declinationis, qui non eſt latinus.*

CAP. XII. v. 1. Duo viri erant in ciuitate vna. *Quidam libri his verbis præponunt*: Reſponde mihi iudicium: *ſed non eſt illud latinæ editionis.*

V. 7. Tu es ille vir. *Non ſubiicias* qui feciſti hanc rem.

V. 14. Verumtamen, quoniā blaſphemare feciſti inimicos Domini. *Non addas nomen* ante Dñi.

V. 19. Cùm ergo Dauid vidiſſet ſeruos ſuos muſſitantes. *Legendum eſt* vidiſſet, *quod eſt oculorum, non* audiſſet, *quod eſt aurium.*

V. 23. Nunc autem quia mortuus eſt, quare ieiunem? *Non eſt ſubſtituendum præſens indicatiui* ieiuno, *pro præſenti ſubiunctiui* ieiunem.

V. 25. Miſitque in manu Nathan prophetæ. *Nullo modo addas pronomen* eum *verbo* miſitque.

CAP. XIII. v. 2. Et deperiret eam valdè. *Vt non eſt præponenda præpoſitio* in *pronomini* eam, *ita non eſt omittendum aduerbium* valdè.

V. 6. Et cibum capiam de manu eius. *Non addas* paratum *poſt* cibum.

V. 10. In conclaue *hic hoc verſu poſitum caſu quarto, non eſt corrigendum caſu ſexto*, in conclaui.

V. 37. Luxit ergo Dauid filium ſuum cunctis diebus. *Ad* filium ſuum *non addas* Amnon: *nec mutes* cunctis *cum* multis.

CAP. XIV. v. 16. Et audiuit rex. *Non eſt addendum* verba.

V. 22. Feciſti enim ſermonem ſerui tui. *Non addas* Domine mi rex.

CAP. XV. v. 2. Stabat iuxta introitum portæ. *Non ſubiicias* in via.

V. 7. Poſt quadraginta autem annos. *Non eſt* quadraginta *mutandum cum* quinque, *nec cum* ſex, *ac ne cum* quatuor *quidem*: *quamquam* quatuor *non careat ſua probabilitate.*

V. 10. Regnauit Abſalom in Hebron. *Legendum eſt præteritum* regnauit, *non futurum* regnabit.

V. 14. Et impellat ſuper nos ruinam. *Retinendum eſt* impellat, *compoſitum à* pello, *non ſubſtituendum* impleat.

V. 23. Contra viam quæ reſpicit ad deſertum. *Non addas* oliuę *poſt* viam, *quod nonnulli.*

V. 24. Et depoſuerunt arcam Dei. *Non eſt repetendum* fœderis *poſt* arcam.

V. 34. Seruus tuus ſum, rex. *Quod ſequitur in aliis libris* patere me viuere, *ſuperfluit.*

CAP. XVI. v. 1. Et vtre vini. *Pro* vtre *non ſcribas* duobus vtribus, *vt multi.*

V. 2. Reſponditque Siba. *Non ſubiicias* Domine mi rex.

V. 9. Quare maledicit canis hic mortuus domino meo regi? *Retinendum eſt participium præteritum* mortuus, *non ſubſtituendum futurum* moriturus.

V. 11. Quantò magis nunc filius Iemini! *Vt non eſt commutandum aduerbium* nunc *cum pronomine* hic *ita non eſt ſupplenda ſententia additis his verbis* maledicere mihi.

V. 12. Et reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna. *Non eſt addendum nomen* hic: Die hodierna.

CAP. XVII. v. 22. Donec diluceſceret. *Quod ſubiiciunt quidam*, antequam denudaretur verbum, *ſpurium eſt.*

V. 28. Et fuſum cicer. *Non addas* oleo.

CAP. XVIII. v. 3. Quia tu vnus. *Non addas* ſolus, *ſed intelligas* vnus *poſitū eſſe pro* ſolus.

V. 22. Quid vis currere fili mi? *Quod ſequitur in aliis libris* veni huc, *redundat.*

V. 29. Vidi tumultum magnum. *Caue mutes* tumultum, *quod eſt turbam, cum* tamulum, *omiſſa litera* t.

CAP. XIX. v. 4. Fili mi Abſalom, Abſalom fili mi, fili mi. *Non omittas poſtremum* fili mi, *tertiò repetitum.*

V. 10. Vſquequò ſiletis & non reducitis regem? *Subdunt quidam libri* Et conſilium totius Iſrael venit ad regem, *ſed meritò omiſſum eſt.*

V. 11. Ad regem in domo eius. *Quod ſequitur in aliis libris* quia dixerat rex, Hæc dicetis ad populum Iuda, *ſuperfluit, ac proinde meritò & ipſum eſt omiſſum.*

V. 31. Berzellai quoque Galaadites. *Non addas* Senex valdè.

V. 39. Cumque tranſiſſet vniuerſus populus & rex Iordanem, oſculatus eſt rex Berzellai. *Non interponas* rediit & *ante* oſculatus eſt.

V. 43. Decem partibus maior ego ſum apud regem. *Redundat quod quidam libri ſubiiciunt* & primogenitus ego ſum.

CAP. XX. v. 1. Reuertere in tabernacula tua Iſrael. *Non eſt omittenda vox* reuertere, *quam interpres explicationis cauſa addidit: qua ratione & pronomen tertiæ perſonæ mutauit in ſecunda* tua.

V. 10. Nec ſecundum vulnus appoſuit, & mortuus eſt. *Vt non eſt his verbis præponendum* & mortuus eſt; *ita poſtpoſitum non eſt omittendum.*

V. 14. In Abelam. *Non præponas aduerbiū* vſque.

V. 18. Qui interrogant, interrogent in Abela, & ſic perficiebant. *Quidam ſcribunt* proficiebāt, *tamquam diceretur, illos ſapientia profeciſſe, qui Abelam conſuluiſſent: verùm non* proficiebant *legendum eſt, ſed* perficiebant, *quod eſt finiebant, abſoluebant, negotium cæptum ſiſtebat.*

CAP.

CAP. XXII. v. 7. Et exaudiet de templo ſuo vocem meam. *Nomini templo non addas epitheton ſancto.*

V. 15. Miſit ſagittas & diſſipauit eos. *Non addas pronomen* ſuas *nomini* ſagittas.

V 36. Et manſuetudo tua multiplicauit me. *Non eſt ſupponendum pronomen primæ perſonæ* mea, *pro ſecunda* tua.

CAP. XXIII. v. 1. Hæc autem ſunt verba Dauid nouiſſima. Dixit Dauid filius Iſai. *Hæc germana eſt & lectio & interpunctio: quare non eſt auferendum nomen* Dauid *priori loco, nec addendum relatiuum* quæ *ante* dixit.

V. 8. Hæc ſunt nomina fortium Dauid. Sedens in cathedra ſapientiſſimus. *Non repetas nomen* Dauid *ante participium* ſedens.

V. 12. Et tuitus eſt eum. *Melius eſt* tuitus, *quàm* tutus, *ſi grammaticos ſequaris.*

V 15. Deſiderauit ergo Dauid, & ait. *Non interijcias* aquam de lacu, *quod quidam.*

V. 33. Semma de Orori. *Scribendum eſt* Orori, *non* Orodi, *r liquida, non muta* d.

CAP. XXIV. v. 1. Commouitque Dauid in eis dicentem. *Non ſubiungas* ad Ioab.

V. 18. Venit autem Gad ad Dauid in die illa. *Non addas* Propheta *ad nomen* Gad.

V. 23. Omnia dedit Areuna rex regi. *Non eſt omittendum vocabulum* rex *poſitum ante* regi.

LIBER REGVM
TERTIVS.

CAP. I. v 8. Et Semei, & Rei, & robur exercitus Dauid. *Pro* Rei *non eſt ſubſtituendum* Cerethi & Phelethi, *quod alij malè: nec addendum* omne *ante* robur, *quod quidam ſuperfluè.*

V. 13 Salomon filius tuus regnabit poſt me. *Non præponas* quòd.

V. 34. In regem ſuper Iſrael. *Non addas* & Iudam.

V. 35. Et veniet, & ſedebit ſuper ſolium meum. *Pro* veniet *ſingulari tertiæ perſonæ, non eſt ſubſtituendum* venietis, *plurale ſecundæ perſonæ: denique nec addendum* in Ieruſalem.

V 50. Et abiit, tenuitque cornu altaris. *Poſt* abiit, *non addas* in tabernaculum Domini.

CAP. II. v. 2. Confortare & eſto vir. *Non ſubijcias* fortis, *quod quidam.*

V 3. Et obſerua cuſtodias Domini Dei tui. *Qui exiſtimarunt* cuſtodias *verbum eſſe, ei & præpoſuerunt* vt *coniunctionem, & poſtpoſuerunt nomen* mandata: *falſi: nomen eſt enim.*

V. 4. Si cuſtodierint filij tui vias ſuas. *Non eſt mutandum pronomen tertiæ perſonæ* ſuas *in primæ* meas.

V. 28. Venit autem nuntius ad Ioab. *Retinendum eſt nomen* Ioab, *non ſubſtituendum* Salomonem, *nec ſubdendum participium* dicens. *Lege Notationes noſtras.*

V 42. Quacumque die egreſſus ieris huc & illuc. *Legendum eſt* ieris *ab* eo, *non* fueris *à* ſum.

V. 46. Qui egreſſus percuſſit eum. *Pro* egreſſus, *quod eſt, poſtquam exiſſet, non eſt ſupponendum* aggreſſus.

CAP. IV. v. 2 Azarias filius Sadoc ſacerdotis. *Non mutes genitiuum* ſacerdotis, *in nominatiuum.*

V. 10. Ben-heſet in Aruboth. *Non mutes* Ben, *quod ſignificat filium, in* Beth *domum.*

V. 19. In terra Sehon regis Amorrhæi. *Non præponas* & *coniunctionem.*

V. 21. Habens omnia regna. *Redundat quod ſequitur in quibuſdam libris* ſecum.

V. 24. A Thapſa vſque ad Gazam. *Non præponas his verbis aduerbium* quaſi.

V. 32. Et fuerunt carmina eius quinque & mille. *Caue legas, ſublata coniunctione, vt plerique,* quinque millia, *pro* quinque & mille, *quod eſt, quinque ſupra mille.*

CAP. V. v. 1. Quòd ipſum vnxiſſent regem. *Non addas* ſuper Iſrael.

V. 4. Nunc autem requiem dedit Dominus Deus meus mihi. *Non omittas* Dominus.

V. 11 Coros tritici, viginti millia. *Alij minùs congruè inuerſunt ordinem* viginti millia coros tritici.

CAP. VI. v. 1. Aedificari cœpit domus Domino. *Alij legunt actiuè* ædificare cœpit domum Domino.

V 8. Oſtium lateris medij in parte erat domus dextræ. *Non commutes* parte, *quod eſt latere; cum* pariete *ſeu muro.*

V. 15. Operuit lignis cedrinis intrinſecus. *Non præponas his verbis* & *coniunctionem.*

V. 27. Ala autem alteræ. *Non omittas* alteræ.

V. 31. Et in ingreſſu oraculi fecit oſtiola. *Vt non eſt omittenda præpoſitio* in, *ita non addendus numerus* duo *ante* oſtiola.

CAP. VII. v. 7. Et epiſtylia ſuper columnas. *Non addas* fecit, *ſed ſubaudias è proxima.*

V. 9. Et extrinſecus vſque ad atrium maius. *Pro* extrinſecus, *non eſt ſcribendum contrarium* intrinſecus.

V. 23. Et reſticula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum. *Non eſt mutandum ſingulare* cingebat *cum plurali* cingebant.

V. 24. Duo ordines ſculpturarum ſtriatarum erant fuſiles. *Romani Patres rectè cenſuerunt legendum* ſtriatarum, *quod eſt, ſtriis ornatarum, non* hiſtriatarum *aut* vſtriatarum, *præpoſita vna ſyllaba: qua de re nos aliàs latiùs ſcripſimus.*

V. 25. Et ſtabat ſuper duodecim boues. *Legendum eſt numero ſingulari* ſtabat, *ſ. mare, non plurali* ſtabant.

V. 26. Duo millia batos capiebat. *Non addas* & tria millia metretas, *quod 2. Paral. 4. v. 5. legitur, pro eo quod hic dicitur* duo millia batos. *Lege, ſi places, Notationes noſtras in hunc locum.*

V. 35. In ſummitate autem baſis erat quædam rotunditas dimidij cubiti. *Legendum eſt,* dimidij cubiti, *non adiiciendum, quod plerique,* vnius & dimidij cubiti.

V. 47 Et poſuit Salomon omnia vaſa. *Non ſubiungas* in domo Domini, *quod quidam.*

CAP. VIII. v. 2. In menſe Ethanim. *Non ſcribas, præpoſita litera* B, Bethanim, *pro* Ethanim.

V. 23. Qui ambulabant coram te in corde ſuo. *In aliis libris eſt præſens* ambulant, *pro præterito imperfecto* ambulabant.

V. 38. Cuncta deuotatio & imprecatio. *Spurium eſt, quod quidam ſcribunt* r *liquida,* deuoratio, *quod eſt conſumptio, pro* t *muta* deuotatio, *quod eſt votum ſiue oratio.*

V. 60. Vt ſciant omnes populi terræ. *Non mutes* vt *coniunctionem cauſatiuam cum copulatiua* &.

CAP. X. v. 14. Quod afferebatur Salomoni. *Non ſcribas* offerebatur *pro* afferebatur, *vocalem inquam quartam pro prima.*

CAP. XI. v. 2. Et Sidonias & Hethæas. *Scribendum eſt* Hethæas, *litera initiali* H, *&* *duplicato* t (*prout plerumque conſueuit hæc vox latinè exprimi*) *potius quàm* Cethæas, *quamquam ita ſcribatur Ezech. 16. v. 3.*

V. 5 Sed colebat Salomon Aſtarthen deam Sidoniorum, & Moloch idolum Ammonitarum. *Non interponas* & Chamos deum Moabitarum, *redundat enim.*

CAP. XII. v. 21. Electorum virorum bellatorum. *Non addas coniunctionem* & *ante* bellatorum.

CAP. XIII. v. 11. Narrauerunt patri ſuo. *Non præponas his verbis* & *coniunctionem.*

V. 23. Strauit aſinum ſuum prophetæ quem reduxerat. *Non eſt mutandus datiuus* prophetæ, *cum nominatiuo* propheta.

V. 25. Et diuulgauerunt in ciuitate *Non eſt ſcribendus quartus caſus* ciuitatem *pro ſexto.*

V. 29. Vt plangeret eum. *Præferendus eſt numerus ſingularis plurali* plangerent.

CAP XV. v. 18. Dedit illud in manus. *Non eſt præponenda coniunctio* &.

CAP. XVI. v. 24. Et vocauit nomen ciuitatis quam extruxerat, nomine Semer Domini montis, Samariam. *Et hic præferendus eſt caſus accuſatiuus* Samariam, *rectus à verbo* vocauit, *genitiuo* Samariæ, *rectè ab altero nominum ſubſtantiuorum proximorum.*

CAP. XVII. v. 12. Et faciam illum mihi & filio meo. *Correctores meritò mutarunt neutrum* illud *in maſculinum* illum, *ita vt referatur ad panem.*

CAP. XVIII. v. 9. Vade & dic domino tuo. *Non præponas* & dixit.

V. 22. Prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta viri ſunt. *Non addas* prophetæque lucorum quadringenti, *quod quidam.*

V. 24 Optima propoſitio. *Non ſubiungas* quam locutus eſt Elias *tametſi græcè legatur*

CAP. XIX. v. 1. Et quomodo occidiſſet vniuerſos prophetas gladio. *Ad vocem* prophetas *non eſt addendum* Baal.

V. 10. Quia dereliquerunt pactum tuum filij Iſrael. *Pronomen* tuum *non eſt mutandum cum nomine* Domini.

V. 18. Oſculans manus. *Pro plurali* manus, *alij habent ſingulare* manum.

V. 19. Et ipſe in duodecim iugis boum arantibus vnus erat. *Correctores non indicarunt omittendas has duas voculas* iugis boum.

CAP. XX. v. 33. Frater tuus Benadad. *Non eſt addendum* viuit.

CAP. XXI. v. 1 Vinea erat Naboth Iezrahelitæ, qui erat in Iezrahel. *Alij libri habent relatiuum fœmininum* quæ, *referens* vineá. *Correctores protulerunt maſculinum* qui, *referens* Naboth

V. 2. Argenti pretium, quanto digna eſt. *Non mutes ablatiuum* quanto, *cum accuſatiuo* quantum.

V. 20. Et ait Achab ad Eliam: Num inueniſti me inimicum tibi? *Vetus Interpres vertit* inimicum tibi, *accuſatiuo caſu: alij verterunt vocatiuo* inimice mi?

V. 21. Ecce ego inducam ſuper te malum. *Non præponas* Hæc dicit Dominus.

CAP. XXII. v. 23. Et tradet eam Dominus in manus Regis. *Non eſt omittendum pronomen* eam.

V. 39. Et domus eburneæ quam ædificauit. *Quidam pro* eam *primo* eburnea, *ſcribunt ſecundum* eburneæ.

LIBER REGVM
QVARTVS.

CAP. I. v. 17. Mortuus eſt ergo. *Non mutes* ergo, *in* autem.

CAP. IV. v. 42. Panes primitiarum, viginti panes hordeaceos. *Redundat* & *coniunctio, quæ à quibuſdam interponitur.*

V. 43. Quantum eſt hoc, vt apponam centum viris. *Non addas* coram, *quod quidam libri præponunt voci* centum.

CAP. VI. v. 13. Ecce in Dothan. *Scribendum eſt* Dothan *diſſyllabum, non triſſyllabum* Dothain, *quod legitur Gen. 37. v. 17.*

V. 15. Egreſſus vidit exercitum in circuitu ciuitatis. *Alij ſcribunt* egreſſus eſt viditque.

V. 27. Non te ſaluat Dominus: vnde te poſſum ſaluare? *Alij, hypoſtigmate poſtpoſito aduerbio* non, *ſcribunt præſens imperatiui* ſaluet, *pro præſenti indicatiui* ſaluat: *forsè quia non intellexerunt prioris lectionis ſenſum, qui eſt: Dominus non ſaluat te, vnde ſaluem te ego? Si Dominus non ſaluat te, vnde ego?*

CAP. VII. v. 6. Siquidem Dominus ſonitum audiri fecerat. *Non eſt mutandus infinitiuus paſſiuus* audiri *cum actiuo* audire.

V. 17. In cuius manu incumbebat. *Alij pro præterito imperfecto ſcribunt plusquam perfectum* incubuerat.

Ibidem. Iuxta quod locutus fuerat vir Dei. *Non addas verbum præpoſitioni* iuxta.

CAP. IX. v. 27. In aſcenſu Gauer. *Non mutes* Gauer *cum* Gaber, *id eſt,* u *cum* b.

V. 29. Anno vndecimo Ioram filij Achab, regnauit Ochozias ſuper Iudam, venitque Iehu in Iezrahel. *Pro numero* vndecimo, *non eſt ſcribendus maior* duodecimo: *nec addendum eſt* regis Iſrael *poſt* Achab: *denique nec mutandum quidquam iudicarunt Correctores in iis quæ conſequuntur, tametſi in multis codicibus ſit varietas, de qua noſtræ Notationes.*

V. 32. Et inclinauerunt ſe ad eum duo vel tres eunuchi. *Quod ſequitur in quibuſdam libris* & dixerunt, Hæc eſt illa Iezabel, *ſpurium eſt.*

CAP. X. v. 15. Numquid eſt cor tuum rectum. *Non addas* cum corde meo, *quod quidam: ſuperfluit enim.*

CAP. XI. v 3. Porrò Athalia regnauit ſuper terram. *Redundat quod additur à quibuſdam libris* ſeptem annis.

V. 6. Tertia autem pars ſit ad portam Sur. *Non mutes* Sur, *quod eſt nomen portæ templi, cum* Seir, *quod eſt nomen montis Idumæorum.*

V. 9. Qui ingrediebantur ſabbatum, cum his qui egrediebantur ſabbato. *Pro quarto caſu* ſabbatum, *quidam ſcribunt ſextum* ſabbato: *ſententia eadem vna eſt: ſed poſteriori* ſabbato *addita à nonnullis libris præpoſitio* è, *obſcurat ſententiam.*

V. 14. Et cantores & tubas prope eum. *Caue ne ſcribas* turbas, *quod eſt, multitudines*, *pro* tubas, *id eſt, buccinas.*

V. 17. Inter Dominum & inter regem & inter populum. *Tertiò repetenda eſt præpoſitio* inter.

CAP. XII. v. 8. Et inſtaurate ſartatecta domus. *Non eſt mutanda vox* domus *cum* templi.

CAP. XIII. v. 19. Percuſſiſſes Syriam vſque ad conſumptionem. *Legendum eſt* conſumptionem, *quod eſt deletionem*, *potius quàm* conſummationem, *quod eſt, finem.*

CAP. XIV. v. 17. Vixit autem Amaſias, filius Ioas, rex Iuda, poſtquam *&c.* quindecim annis. *Non ſcribas, addito denario*, viginti quinque *pro* quindecim.

V. 22. Ipſe ædificauit Aelath. *Non eſt mutandum* Aelath *cum* Ailam.

V. 25. Ionam filium Amathi prophetam. *Præferendus eſt caſus quartus ſecundo* prophetæ.

CAP. XV. v. 12. Sedebunt ſuper thronum Iſrael. *Omittendum eſt* de te, *quod multi adiiciunt verbo* ſedebunt.

V. 18. Qui peccare fecit Iſrael cunctis diebus eius. *Non eſt hoc* cunctis diebus eius, *addendum ſequentibus* Veniebat Phul.

V. 19. Veniebat Phul Rex Aſſyriorum in terram. *Caue ne ſcribas nomen proprium* Therſam, *pro appellatiuo* terram.

V. 20. Et non eſt moratus in terra. *Idem hoc loco emendandum eſt.*

CAP. XVI v. 6. Et Idumæi venerunt in Ailam. *Quidam pro* Idumæi, *ſcribunt* Syri, *quidam vtroſque coniungunt*, Et Idumæi & Syri venerunt in Ailam (*qua de re in Notationibus noſtris.*) *Correctores eam lectionem prætulerunt, quæ ſolos nominat Idumæos.*

V. 29. Reliqua autem verborum Achaz quæ fecit. *Non adiicias* & omnia *ante* quæ fecit.

CAP. XVII. v. 9. Et offenderunt filij Iſrael verbis non rectis Dominum Deum ſuum. *Non indicarunt Romani Patres*, offenderunt, *mutandum cum* operuerunt *aut* irritauerunt.

V. 19. Verùm ambulauit in erroribus Iſrael. *Rectè emendatum eſt, poſito ſimplici* verùm, *pro compoſito* verumtamen.

V. 24. Adduxit autem Rex Aſſyriorum de Babylone. *Non addas nomen* viros *ante* de Babylone.

CAP. XIX. v. 25. Eruntque in ruinam collium pugnantium. *Alij, pro ſimplici* pugnantium, *ſcribunt compoſitum* compugnantium.

CAP. XX. v. 19. Sit pax & veritas in diebus meis. *Non adiicias verbo* ſit *aduerbiū* tantùm.

CAP. XXII. v. 3. Miſit Rex Saph in filium Aſlia. *Non eſt ſcribendum* Aſſia *pro* Aſlia, *id eſt, duplex* ſſ *pro* ſl.

V. 9. Vt diſtribuerent fabris à præfectis. *Præpoſitio* à *non eſt commutanda cum coniunctione* ac.

V. 20. Omnia mala quæ inducturus ſum ſuper locum iſtum. *Non mutes* inducturus *cum* introducturus.

CAP. XXIII. v. 15. Et altare illud & excelſum deſtruxit. *Non omittas poſterius* & *poſitum ante* excelſum.

V. 33. Vinxitque eum Pharao Nechao in Rebla *Non augeas vocem* Rebla *vna ſyllaba*, Reblatha: *quamquam vtroque nomine eadem vna ciuitas ſignificetur.*

V. 34. Et duxit in Aegyptum, & mortuus eſt ibi. *Multi libri omittunt* & mortuus eſt ibi. *ſed immeritò.*

CAP. XXIV. v. 14. Et omnem artificem & clusorem. *Pro ſimplici* cluſorem, *alij compoſitum ſcribunt* Incluſorem. *Idem occurrit infrà v.* 16.

CAP. XXV. v. 19. Et ſexaginta viros è vulgo. *Malè ſcribunt alij libri*, ſex, *pro* ſexaginta, *quod eſt decies ſex.*

LIBER PARALIPOMENON PRIOR.

CAP. I. v. 31. Ietur, Naphis, Cedma. *Quidam malè ſcribunt* Iachur *pro* Ietur.

V. 32. Filij autem Dadan, Aſſurim, & Latuſſim, & Laomim. *Cenſuerunt Romani Patres, verſiculum hunc non eſſe omittendum, tametſi à multis omittatur: qua de re agunt noſtræ Notationes.*

V. 38. Sebeon, Ana, Diſon. *Corruptè à quibuſdam ſcribitur* Aua *pro* Ana, *id eſt* v *pro* n.

CAP. II. v. 3. Hi tres nati ſunt ei de filia Sue Chananitide. *Scribendus eſt ſextus caſus* Chananitide, *non ſecundus* Chananitidis.

V. 6. Chalchal quoque & Dara. *Vocem quadriliteram* Dara *non augeas* d *quinta littera*, Darda.

V. 13. Secundum Abinadab. *Non ſcribas* Aminadab, *pro* Abinadab, *id eſt*, m *liquidam pro* b *muta.*

CAP. III. v. 5. Quatuor de Bethſabee. *Non ſcribas* Berſabee, *quod nomen eſt putei, Gen.* 21. *v.* 31. *pro* Bethſabee, *quod eſt nomen vxoris Vriæ.*

V. 22. Et Naaria & Saphat, ſex numero. *Quidam addiderunt* & Seſa *ante* ſex, *malè, nomen Hebræum appellatiuum, quod* ſex *ſignificat, accipientes pro proprio.*

CAP. IV. v. 7. Sereth, Iſaar, & Ethnan. *Non eſt ſcribendum, omiſſa litera initiali* i, Sahar, *pro* Iſaar.

V. 20. Filij quoque Simon, Amnon & Rinna. *Pro* Amnon *non ſcribas* Ammon, *duplici* m.

V. 22. Et Securus & Incendens. *Caue ſcribas* incedens, *quod eſt ambulans, pro* incendens, *quod inflammans.*

Ibidem. Et qui reuerſi ſunt in Lahem. *Pro maſculinis* qui reuerſi, *non ſunt ſubſtituenda fœminina* quæ reuerſæ: *nec omittendum relatiuum* qui *vel* quæ: *denique nec mutandum* Lahem, *cum* Lehem, *aut* Bethlehem, *tametſi idem fortè locus his tribus nominibus ſignificatur.*

CAP. V. v. 10. Præliati ſunt contra Agaræos. *Alij* contra Agatenos. *Prior ſcriptura hebraicæ propiùs reſpondet. Eadem varietas occurrit infrà v.* 19 *&* 20.

V. 15. Fratres quoque filij Abdiel, filij Guni, princeps domus. *Non facilè mutandus eſt numerus ſingularis in pluralem* principes.

CAP. VI. v. 28. Filij Samuel, primogenitus Vaſſeni, & Abia. *Non eſt ſcribendum* Ahia, *pro* Abia, *id eſt, adſpiratio* h, *pro muta* b.

V. 62. Vrbes tredecim. *Pro* tredecim *non ſcribas* quatuordecim, *adaucto numero.*

V. 75. Hucac quoque & ſuburbana eius. *Malè à quibuſdam legitur* Aſach *pro* Hucac.

CAP. VII. v. 15. Machir autem accepit vxores filiis ſuis. *Non eſt mutandum plurale* vxores *cum ſingulari* vxorem, *tametſi hoc hebraicè legatur.*

CAP. VIII. v. 40. Vſque ad centum quinquaginta. *Non ſubiungas* millia, *quod prodigi quidam.*

CAP. IX. v. 4. Othei filius Ammiud, filij Amri. *Non mutes genitiuum* filij *cum altero nominatiuo* filius.

V. 28 De horum genere erant. *Nec hic mutes* genere *cum* grege.

CAP. XI. v. 14. Hi ſteterunt in medio agri, & defenderunt eum, cumque percuſſiſſent Philiſthæos. *Numero plurali non eſt præferendus ſingularis* hic ſtetit in medio agri, & defendit eum, cumque percuſſiſſet Philiſthæos.

V. 17. Deſiderauit igitur Dauid. *Non addas* aquam.

V. 21. Et inter tres ſecundos inclytus. *Caſus quartus numeri pluralis* ſecūdos, *non eſt vertendus in primum caſum numeri ſingularis* ſecūdus.

V. 22. Banaias filius Ioiadæ viri robuſtiſſimi. *Nec hic vertendus eſt ſecundus caſus* viri robuſtiſſimi, *in primum* vir robuſtiſſimus.

CAP. XII. v. 20. Principes millium in Manaſſe. *Caue ne ſcribas* militum *pro* millium, *quod eſt, chiliadum.*

CAP. XIV. v. 2. Cognouitque Dauid quòd confirmaſſet eum Dominus in regem. *Non eſt addendum* eò (eò quòd confirmaſſet) *tamquam cauſa detur.*

V. 5. Iebahar & Eliſua. *Non addas* & Eli.

CAP. XV. v. 5. Et fratres eius centum viginti. *Non augeas numerum centenario, ſcribens* ducenti, *prout ſcribitur proximo verſu pro* centū.

V. 6. Et fratres eius ducenti viginti. *Nec hic augeas numerum denario, ſcribens* triginta; *prout ſcribitur proximo verſu, pro* viginti.

V. 7. Et fratres eius centum triginta. *Hic non minuas numerum denario, ſcribens* viginti, *prout ſcribitur verſibus ſuperioribus, pro* triginta.

V. 24. Et Obededom & Iehias erant Ianitores arcæ. *Pro* Iehias *non ſcribas* Achimaas.

V. 26. Arcam fœderis Domini. *Non omittas* fœderis.

CAP. XVI. v. 29. Date Domino gloriam nomini eius. *Nec hic omittas* Domino.

V. 37. Reliquit itaque ibi. *Hic non eſt ſcribendū* dereliquit *decompoſitum, pro compoſito* reliquit.

CAP. XVII. v. 5. Ex eo tempore quo eduxi Iſrael. *Non eſt addendum* de terra Aegypti, *ſed ſubaudiendum.*

CAP. XVIII. v. 5. Syrus Damaſcenus. *&* v. 6. Et poſuit milites in Damaſco. *Quidam addita vna litera* r, *ſcribunt* Darmaſcenus *&* Darmaſco, *vt eſt hebraicè. ſed quia eadem vrbs ſignificatur, cuius nomen abſque litera* r *celebrius eſt, præſtat retinere quod eſt notiſſimum.*

CAP. XX. v. 5. In quo percuſſit Adeodatus filius Saltus Bethlehemites fratrem Goliath Gethæi. *Multæ ſunt hic varietates. In primis omittitur à quibuſdam nomen* Saltus, *ſed immeritò. Deinde pro* Bethlehemites, *quidam ſcribunt* Lehemites, *vt nec hebraicè additur* beth: *verùm illud huius expoſitio eſt. Adhæc alij, nominatiuum* Bethlehemites, *mutant in genitiuum* Bethlehemitis *aut* Lehemitis: *quo modo licuit ex Hebræo vertere. Inſuper ſunt qui vertunt in accuſatiuum* Bethlehemitem *aut* Lehemitem, *quæ eſt interpretatio* LXX *ducum. ſed ineptè egerunt, qui tranſpoſitis ſyllabis ſcripſerunt* Helemitis, *aut* Hebemitis. *Porrò qui ſcripſerunt* Lahami, *vocem hebræam, ita vt hebraicè legitur, ſupponere ſtuduerunt. Poſtremò, ſecundum caſum* Gethæi, *alij commutarunt cum quarto* Gethæum, *quòd hebræa vtrumque patiantur. Legat qui volet noſtras in varias Bibliorum lectiones Notationes.*

CAP. XXI. v. 5. De Iuda autem quadringenta. *Non ſuppenas minorem numerum* trecenta *pro maiori* quadringenta, *vt quidam.*

V. 12. Elige quod volueris, aut tribus annis famem, aut tribus menſibus te fugere hoſtes tuos. *Pro* famem, *quidam ſcribunt* peſtilentiam famis, *minùs rectè: plerique verò* peſtilentiam *tantummodò, nulla addita mentione famis, idque peſſimè.*

Ibidem. Aut tribus diebus gladium Domini, & peſtilentiam verſari in terra. *Non mutes nomen* peſtilentiam, *cum nomine* mortem, *quod illi faciunt qui mox ſuprà* peſtilentiam *malè ſcripſerant.*

V. 30. Nimio enim fuerat timore perterritus. *Non præponas nomini* timore, *præpoſitionem* in.

CAP. XXII. v. 5. Domus autem, quam ædificari volo Domino *Non mutes paſſiuum* ædificari *in actiuum* ædificare.

CAP. XXIII. v. 3. Numeratique ſunt Leuitæ à triginta annis & ſuprà *Non diminuas numerum decade vna, ſcribens* viginti *pro* triginta, *vt multi.*

V. 5. Et totidem pſaltæ canentes Domino in organis. *Grammatica exigit vt* pſaltæ *legatur non* pſaltes, *plurale inquam, non ſingulare.*

V. 29. Et ad lagana azyma & ſartaginem, & ad torrendum. *Non interponas coniunctionem* & *ante* azyma, *quod plerique. Denique non indicarunt Correctores*, ad torrendum, *mutandum cum* ad feruentem ſimilam, *vel* ad feruentem *tantummodò, multò minùs vtramque lectionem copulandam, vt illi faciunt de quibus noſtræ Notationes.*

CAP. XXIV. v. 23. Filiuſque eius Ieriau primus, Amarias ſecundus. *Non omittas vocem* primus, *vt ab Interprete datam, quamuis hebraicè non legatur.*

CAP. XXV. v. 1. Nomen matris eius Ioadan. *Penultima litera huius nominis proprij, quibuſdam libris eſt vocalis prima* a, *quibuſdam ſecunda* e. *Sed perperàm ſcribunt illi libri qui medio huius nominis interſerunt* i. Ioiadan *aut* Ioiaden.

V. 2. Sub manu Aſaph prophetantis iuxta regem. *Non mutes genitiuum ſingularem* prophetantis, *in nominatiuum pluralem* prophetantes, *quod multi.*

V. 5. Omnes iſti filij Heman Videntis Regis. *Nec hic mutes* Videntis, *in* Videntes, *quod ſimiliter multi*

CAP. XXVI. v. 7. Fratres eius viri fortiſſimi. *Non præponas his verbis coniunctionem copulatiuam.*

V. 22. Et Ioel fratres eius. *Non indicarunt Correctores numerum pluralem* fratres, *commutandum cum ſingulari* frater, *vt nec v.* 25 *ſubſequenti.* Fratres quoque eius Eliezer.

V. 28. Omnes qui ſanctificauerant ea. *Non eſt mutandum relatiuum* qui, *in coniunctionem copulatiuam encliticam* que.

V. 29. Chonenias & filij eius. *Non eſt ſubſtituendum tertio caſu* filiis, *pro* filij *primo caſu.*

CAP. XXVII. v. 5. Banaias filius Ioiadæ

ſacerdos. *Nec hic, ſecundo caſu* ſacerdotis, *pro primo* ſacerdos.

V. 16. Porrò tribubus præerant Iſrael. *Non addas in præpoſitionem ante* Iſrael.

V. 31. Iaziz Agareus. *Alij* Agarenus, *vt ſuprà* 5. *v.* 10.

CAP. XXVIII. *v.* 6. Domum meam & atria mea. *Caue ne ſcribas* altaria, *quod eſt* aras, *pro* atria.

V. 16. Aurum quoque dedit in menſas propoſitionis pro diuerſitate menſarum. *Plurale* menſas *non eſt mutandum cum ſingulari* menſam, *nec pro voce* menſarum, *ſubſtituenda eſt vox* menſuræ *à metiendo dicta*.

CAP. XXIX. *v.* 6. Et principes poſſeſſionum Regis. *Nominatiuo* principes, *non eſt addendus genitiuus* principum.

LIBER PARALIPOMENON POSTERIOR.

CAP. I. *v.* 1. Et Dominus Deus eius erat cum eo. *Non omittas* Deus eius.

V. 17. Similiter de vniuerſis regnis Hethæorum. *Alij codices ſcribunt* Cethæorum. *Vide* 3. *Reg.* 11. *v.* 2.

CAP. II *v.* 10. Et hordei coros totidem, & vini viginti millia metretas. *Mirum eſt omitti a pleriſque libris illud* & vini viginti millia metretas, *contra hebraici fontis & græcæ interpretationis fidem*.

V 14. Qui nouit operari in auro *&c.* & qui ſcit cælare omnem ſculpturā *&c.* *Præferendi ſunt indicatiui* nouit *&* ſcit, *coniunctiuis*, nouerit, ſciat.

V. 18. Qui lapides in montibus cæderent. *Præferenda eſt præpoſitio* in *præpoſitioni* de.

CAP. IV. *v* 7. Secundum ſpeciem qua iuſſa erant fieri. *Non mutes duas voculas plurales* iuſſa erant, *cum vna ſingulari* iuſſerat.

V. 13 Malogranata quoque quadringenta. *Quidam multò minutis centenariis in denarios, ſcribunt* quadraginta *pro* quadringenta.

CAP. V. *v* 14. Nec poſſent ſtare ſacerdotes. *Non eſt mutandum* nec *negantis, cum* ne *prohibentis*.

CAP. VI. *v.* 9. Sed non tu ædificabit domum, verùm filius tuus. *Malè quidam legunt compoſitum* verumtamen, *pro ſimplici* verùm

V. 16. Ita tamen ſi cuſtodierint filij tui vias ſuas *Retinendum eſt pronomen tertiæ perſonæ* ſuas, *non ſubſtituendum pronomen primæ* meas.

V. 19. Et audias preces quas fundit famulus tuus coram te. *Præſens* fundit, *non eſt mutandum cum præterito* fudit.

V. 42. Ne auerteris faciem Chriſti tui. *Alij ſcribunt* aueſteris *ab* auerſor, *pro* auerteris *ab* auerto.

CAP. VII. *v.* 18. Non auferetur de ſtirpe tua vir, qui ſit princeps in Iſrael. *Non eſt repetenda negatio ante verbum* ſit: Qui non ſit.

V. 20 Quam ſanctificaui nomini tuo. *Non ſcribas* ædificaui, *pro* ſanctificaui, *quod eſt, dedicaui*.

CAP. IX. *v.* 29. Reliqua verò operum Salomonis priorum & nouiſſimorum. *Non poteſt ſcribi* opera *nominatiuo caſu, abſque offenſu grammatices*.

CAP. X. *v* 10. At illi reſponderunt vt iuuenes. *Interpres addidit* vt, *tametſi hebraicè non legatur*.

CAP. XI. *v.* 4. Reuertatur vnuſquiſque in domum ſuam, quia mea hoc geſtum eſt volūtate. *Immeritò verſiculus iſte à quibuſdam omittitur*.

V. 12. Sed & in ſingulis vrbibus fecit armamentarium ſcutorum & haſtarum. *Non eſt mutandum ſingulare* armamentarium, *cum plurali* armamentaria.

CAP. XII. *v.* 12. Siquidem & in Iuda inuenta ſunt opera bona. *Non eſt omittendum* & *pro* etiam *poſitum*.

CAP. XIII. *v.* 3. Electorum quadringenta millia: Ieroboam inſtruxit è cōtrà aciem, octingenta millia virorum. *Quidam, pro centenariis denarios numerantes, ſcribunt* quadraginta *&* octoginta millia, *abſterriti multitudine*

V. 17. Et corruerunt vulnerati ex Iſrael, quingenta millia virorum fortium. *Vt in ſuperiori loco, ita nec hoc, mutandus eſt numerus maior* quingenta, *in minorem* quinquaginta.

CAP. XIV. *v.* 8. Ducenta & octoginta millia. *Non minuas numerum denario, pro* octoginta *ſcribens* ſeptuaginta.

CAP. XV *v.* 1. Azarias autem filius Oded. *Quia nomen* Obed, *ſcriptum quatuor litteris à ſe mutuò diuerſis, longè celebrius eſt in veteris Teſtamenti libris, quàm nomen* Oded, *quod conſtat d litera repetita, idcircò quidam hic* Oded *commutarunt cum* Obed. *Idem accidit infrà v.* 8.

V 4. Cumque reuerſi fuerint in anguſtia ſua. *Quod ſubiiciunt quidam* & clamauerint, *ſuperfluum eſt*.

V. 19. Bellum verò non fuit vſque ad trigeſimumquintum annum regni Aſa. *Non eſt omittendus minor numerus* quintum.

CAP. XVI. *v.* 2. Qui habitabat in Damaſco. *Alij addita vna littera* r, Darmaſco *ſcribunt, vt ſupra* 1. *Paralipom.* 18. *v* 5.

V. 8. Quos, cùm Domino credidiſſes, tradidit in manu tua. *Non addas* in *præpoſitionem ante* Domino, *vt alij*.

V. 13. Et mortuus eſt anno quadrageſimo primo regni ſui. *Non eſt auferendus minor numerus* primo, *quod quidam faciunt*.

CAP. XVII. *v.* 14. In Iuda principes exercitus. *Non eſt mutandum* principes *numeri pluralis, cum* princeps *ſingulari*.

CAP. XVIII. *v.* 2. Et populo qui venerat cum eo *Non ſcribas plurali numerò* venerant.

V. 4. Dixitque Ioſaphat. *Non omittas coniunctionem* que.

CAP. XX. *v.* 15. Et qui habitatis Ieruſalem. *Non addas præpoſitionem* in *ante* Ieruſalem.

V. 16. Cras deſcendetis contra eos. *Retinendum eſt* deſcendetis, *deorſum inquam; non ſupponendum* aſcendetis *ſurſum*.

V. 24. Porrò Iuda cùm veniſſet ad ſpeculam. *Pro* ſpeculam, *quod ſignificat locum vnde licebat ſpeculari, alij ineptè correxerunt* ſpeluncam, *quod eſt, cauernam*.

V. 36. Et particeps fuit vt facerent naues. *Non mutes plurale cum ſingulari* faceret.

CAP. XXI. *v.* 3. Multa munera argenti & auri & penſitationes *Alij detracta vna ſyllaba ſcribunt* penſationes, *ſignificantes id, quod, detracta & altera ſyllaba, vulgò dicitur* penſiones.

V 4. Surrexit ergo Ioram. *Non mutes* ergo *cum* autem.

CAP. XXIII. *v.* 8. Cum his qui impleuerant ſabbatum & egreſſuri erant. *Non eſt mutandum participium futurum* egreſſuri, *in participium præteritum* egreſſi.

V 11. Et impoſuerunt ei diadema & teſtimonium, dederuntq; in manu eius tenendam legem. *Tametſi multi Latinorum codicum omittant illud* & teſtimonium, *quidam verò eius loco omittant id quod ſequitur* dederuntque in manu eius tenendam legem: *neutrum tamen omittendum cenſuerunt Correctores, vt vnum alterius, id eſt, poſterius prioris, expoſitionem*.

V. 18. Sicut ſcriptum eſt in lege Moyſi. *Non eſt ſcribendum* libro *pro* lege.

CAP. XXIV. *v.* 5. Ad ſartatecta templi Dei veſtri. *Non eſt mutandum pronomen ſecundæ perſonæ in primæ* noſtri.

V 8. Iuxta portam domus Domini. *Non oportet omittere nomen* domus.

V. 14. Et ad holocauſta. *Non auferas coniunctionem & præpoſitam*.

V. 23. Miſerunt regi in Damaſcum. *Alij* Darmaſcum, *vt ſuprà* 16. *v.* 2., *& vbique in his Paralipomenon libris*.

CAP XXV. *v.* 1. Nomen matris eius Ioadan. *Non ſcribas* Ioiadan, *addita littera* i.

V. 5. Inuenitque trecenta millia iuuenum. *Non diminuas numerum, decades pro centuriis numerando*. triginta *pro* trecenta.

CAP. XXVI. *v.* 17. Et cum eo ſacerdotes Domini octoginta. *Nec hic minuas numerum denario, ſcribens* ſeptuaginta *pro* octoginta.

CAP. XXVIII. *v.* 9. Propheta Domini nomine Oded. *Et hic ſcribendum eſt* Oded, *repetito d, non* Obed, *quemadmodum ſuprà* 15. *v.* 1.

V. 12. Et Amaſa filius Adali. *Nomen* Amaſa *non augeas quarta ſyllaba* Amaſias.

CAP. XXIX. *v.* 3. Ipſe anno & menſe primo regni ſui. *Non mutes nominatiuum* ipſe *in ablatiuum* ipſo.

V 4. Et cōgregauit eos in plateam Orientalem. *Nomen* plateam *non mutes in* partem *ſeu latus*.

V. 24. Et aſperſerunt ſanguinem eorum coram altari. *Non facilè omittendum eſt* coram.

V. 25. Secundùm diſpoſitionem Dauid Regis & Gad Videntis. *Non tranſponas nomen* Regis *à ſuo loco in vltimum, tametſi vltimo loco legatur hebraicè*.

V. 27 Quæ Dauid rex Iſrael præparauerat. *Alij pro* præparauerat, *legunt* repererat: *nam hebraicè nihil aliud eſt, quàm* Dauidis regis Iſrael.

V. 30. Qui laudauerunt eum. *Nec omittas pronomen* eum, *nec eius loco ſcribas* Deum.

CAP XXX. *v.* 3. Non enim potuerant facere in tempore ſuo. *Non mutes* potuerant *in* occurrerant, *vt multi*.

V. 7 Qui tradidit eos. *Non eſt mutandum* qui *relatiuum, cum &* coniunctione.

V 24. Ezechias enim rex Iuda. *Coniunctio* enim *rationalis, non eſt mutanda in coniunctionem* autem.

CAP. XXXII. *v.* 15. Cunctarum gentium atque regnorum. *Scribendum eſt* regnorum, *non* regionum, *quod eſt prouinciarum*.

V 19. Locutuſque eſt contra Deum Ieruſalem. *Non mutes nomen vrbis* Ieruſalem, *cum nomine gentis* Iſrael.

V. 29. Et vrbes ædificabit ſibi. *Non addas certum vrbium numerum* ſex.

CAP. XXXIII. *v.* 8. Et moueri non faciam pedem Iſrael de terra *Pro paſſiuo* moueri *non ſupponas actiuum* mouere.

Ibidem Atque iudicia, per manum Moyſi. *Non interponas* quæ mandaui, *ſed ſubaudiat*.

CAP. XXXIV. *v.* 3. Et duodecimo anno poſtquam regnare cœperat. *Non omittas infinitiuum* regnare, *quem Interpres cum* LXX. *addidit claritatis cauſa*.

V. 4. Et ſuper tumulos eorum. *Caue ne ſcribas* cumulos *ſeu aceruos, pro* tumulos, *quod eſt ſepulchra*.

CAP. XXXV. *v.* 8. Sponte quod vouerant obtulerunt. *Quidam pro* vouerant *ſcribunt* volebant.

V. 9. Et Semeias, etiam Nathanael. *Alij*, Et Semeias etiam & Nathanael.

V. 15. Prophetarum Regis. *Retinendus eſt numerus pluralis* prophetarum, *non mutandus cum ſingulari* prophetæ: *nec addendum* Dauid *nomini* Regis.

CAP. XXXVI *v.* 8. Et quæ inuenta ſunt in eo. *Participium neutrum* inuenta, *non eſt commutandum cum fœminino* inuentæ.

V. 10. Qui adduxerunt eum in Babylonem. *Non interponas* &: qui & adduxerunt.

Ibidem Regem verò conſtituit Sedeciam patruum eius. *Retinendum eſt nomen* patruum, *quod eſt, patris fratrem: ſic enim rectè expoſuit Interpres, quod hebraicè legitur* fratrem.

V. 17. In domo ſanctuarij ſui. *Non omittas pronomen* ſui.

LIBER EZRÆ I.

CAP. *v.* 5. Vt aſcenderent ad ædificandum. *Retinendum eſt plurale* aſcenderent, *non mutandum in ſingulare* aſcenderet.

CAP. II. *v.* 2 Qui venerunt cum Zorobabel, Ioſue, Nehemia. *Pro* Ioſue *alij libri habent* Ieſua, *quomodo Hebræi hic legunt*.

V. 6 Duo millia octingenti duodecim. *Non augeas numerum centuria vna, ſcribens* nongenti, *pro* octingenti.

V 16. Qui erant ex Ezechia, nonaginta octo. *Non ſunt ſcribenda centuria loco decadum*, nongenti octo *pro* nonaginta octo.

V. 36. In domo Ioſue. *Alij* Ieſue, *mutata vocali quarta in ſecundam. Idem infrà v.* 40.

V. 66. Equi eorum ſeptingenti triginta ſex. *Non minuas numerum vno centenario, ſcribendo* ſexcenti *pro* ſeptingenti.

V. 69. Auri ſolidos ſexaginta millia & mille. *Multis nos agimus in Notationibus noſtris de germana huius loci lectione: ſed Romani Patres, cum quæ maiorem numerum*, ſexaginta *inquam, ſcribit, prætulerunt ei quæ non niſi* quadraginta *recenſet*.

CAP. III. *v.* 7. Ad mare Ioppe. *Legendum eſt* Ioppe *acceptum ſecundo caſu, potiùs quam quarto caſu* Ioppen.

CAP. IV. *v.* 23. Coram Reum Beelteem. *Non indicarunt Correctores omittendū* Beelteem.

CAP. V *v.* 13. Vt domus Dei hæc ædificaretur. *Non omittas pronomen* hæc.

CAP. VI. *v.* 15. Qui eſt annus ſextus regni Darij regis. *Nequaquam auferenda eſt vox* regni.

V. 17. In dedicationem domus Dei. *Alij pro quarto caſu legunt ſextum* dedicatione.

CAP. VIII. v. 3. De filiis Sechenię, filiis Pharos. *Non interponas* & *coniunctionem.*

CAP. IX. v. 1. Et abominationibus eorum. *Ne addas præpoſitionem* de.

V. 8. Et daretur nobis paxillus. *Loco vnius vocis* paxillus, *quæ idem eſt quod palus, non ſunt ſcribenda duo* pax illius.

V. 9. Sed inclinauit ſuper nos miſericordiam. *Non mutes aduerſatiuam* ſed, *cum copulatiua* &.

Ibidem. Et daret nobis ſepem. *Non eſt mutandum* & *copulatiuum cum* vt *cauſatiuo: ſed plurimùm falſi fuerunt, qui* ſepem, *quod eſt maceriam ſeu murum, extracta vna littera mutarunt in* ſpem, *quod eſt, fiduciam.*

V. 11. In coinquinatione ſua. *Non omittas præpoſitionem* in.

CAP. X. v. 1. Sic ergo orante Eſdra & implorante eo. *Pronomen ſexti caſus* eo, *vt non eſt vertendum in quartum caſum* eum, *ita nec nomen* Deum.

V. 3. Et eorum qui timent præceptum Domini. *Verbum* timent, *quod eſt metuunt, non debet mutari in* tenent, *quod eſt, cuſtodiunt.*

V. 31. Eliezer, Ioſue. *Pro* Ioſue, *in aliis eſt* Ieſue, *quemadmodum ſuprà 2. v. 36., quamquam voces, quæ nunc hebraicè vtroque loco leguntur, plurimùm differant.*

EZRÆ II.

CAP. I. v. 2. Ipſe & viri ex Iuda. *Non eſt omittenda præpoſitio* ex.

CAP. II. v. 8. Vt tegere poſſim portas turris domus. *Non eſt addendum* templi, *nec mutandum* turris *ſingulare cum plurali* turres, *hoc modo:* Portas templi, turres domus.

CAP. III. v. 6. Ipſi texerunt eam. *Pro* texerunt, *quod eſt præteritum à tego, non ſcribas* texuerunt, *præteritum à texo.*

V. 25. Phalel filius Ozi. *Non præponas* poſt eum ædificauerunt.

V. 28. Surſum autem à porta equorum ædificauerunt ſacerdotes. *Pro* à porta *ſexto caſu, non eſt ſubſtituendum* ad portam, *quarto.*

V. 30. Et ſcruta vendentium. *Scribendum eſt* ſcruta, *quod eſt veteramenta omniſaria; non, omiſſa littera,* ſcuta, *id eſt, arma quibus corpus pugnantes tegunt.*

V. 31. Et inter cœnaculum anguli. *Præpoſitio* inter *non eſt commutanda cum* vſque ad.

Ibidem. Ædificauerunt aurifices & negociatores. *Retinenda eſt vox* aurifices *ab auro deducta, non ſupponenda* artifices *ab arte.*

CAP. IV. v. 4. Audi Deus noſter. *Non præponas* & dixit Nehemias, *quod quidam.*

V. 22. Et ſint nobis vices per noctem. *In locum* nobis *prima perſona, non eſt ſurrogandum pronomen ſecundæ* vobis.

CAP. VI. v. 2. In viculis, in campo Ono. *Caue ne ſcribas* vitulis, *vt plerique, pro* viculis, *diminutiuo à* vicus.

CAP. VII. v. 7. Qui venerunt cum Zorobabel. *Non mutes perfectum in plusquam perfectum* venerant.

V. 12. Filij Aelam, mille ducenti quinquaginta quatuor. *Non augeas numerum, excentis, ſcribendo* octingenti *pro* ducenti.

V. 21. Filij Ater, filij Hezeciæ, nonaginta octo. *Alij pro decadibus centurias numerant, dum malè ſcribunt* nongenti octo *pro* nonaginta octo.

V. 39. Filij Idaia in domo Ioſue. *Alij pro* Ioſue *legunt* Ieſua. *Simile* 1. *Ez.* 2 v. 36.

V. 66. Quadraginta duo millia trecenti ſexaginta. *Non duplicas numerum* trecenti *legendo* ſexcenti, *vt multi.*

V. 69. Huc vſque reſertus quid &c. *Hæc verba, Correctorum iudicio, non ſunt omittenda, quippe ab Interprete addita.*

CAP. VIII. v. 1. Et venerat menſis ſeptimus. *Quod ſubiiciunt quidam libri,* ſceno pegiæ ſub Ezra & Nehemia, *adulterinum eſt.*

V. 6. Et benedixit Ezras Domino Deo magno. *Pro epitheto* Deo magno, *non ſunt reponenda diminuta voce* in ſigna.

CAP. IX. v. 5. Benedicite Domino Deo veſtro. *Non mutes pronomen ſecundæ perſonæ* veſtro, *cum primæ* noſtro.

V. 8. Hethæi & Amorrhæi. *Non interponas* & Heuæi, *quod multi.*

V. 32. Et prophetas noſtros, & patres noſtros. *Non eſt omittendum poſterius* & patres noſtros, *quod quidam faciunt.*

V. 35. Et ipſi in regnis ſuis. *Superfluit, quod in quibuſdam libris ſequitur, aduerbium* nimis.

CAP. X. v. 24. Reum, Haſebua, Maaſia. *Non oportet auferre medium nomen* Haſebua, *quod multi libri immerito.*

V. 29. Omnes qui poterant ſapere. *Nullo modo præmittenda eſt coniunctio* &.

V. 38. Ad gazophylacium, in domum theſauri. *Pro quarto caſu, alij ſcribunt ſextum* domo.

CAP. XI. v. 6. Sexaginta octo viri fortes. *Quidam minùs fideliter, addita vnitate, legunt* nouem *pro* octo.

V. 35. Lod & Ono. *Non omittas prius nomen* Lod, *quod multi.*

CAP. XII. v. 24. Et Ioſue filius Cedmihel. *Pro* Ioſue, *alij* Ieſue, *vt ſuprà* 1. *Ez.* 2. v. 36.

CAP. XIII. v. 9. Et emundauerunt gazophylacia. *Præferendus eſt numerus pluralis ſingulari* gazophylacium.

V. 16. Et vendebant in ſabbatis filiis Iuda in Ieruſalem. *Non mutandum eſt poſterius* in *cum* &: Et Ieruſalem.

V. 31. Et in primitiuis. *Alij pro adiectiuo* primitiuis, *ſcribunt ſubſtantiuum* primitus.

TOBIAS.

CAP. I. v. 19. Tobias quotidie pergebat. *Non oportet omittere vocem* quotidie.

CAP. III. v. 6. Et nunc Domine ſecundùm voluntatem tuam fac mecum. *Non eſt addenda vox* miſericordiam.

V. 19. Aut illi forſitan me non fuerunt digni. *Non mutes ſextum caſum* me *in tertium* mihi.

CAP. V. v. 4. Vt dum adhuc viuo recipias eam. *Non eſt transferendum* vt *è primo loco in antepenultimum.*

V. 15. Ego ducam & reducam eum ad te. *Non addas* ſanum *ante* ad te.

CAP. VI. v. 9. Et fel valet ad vngendos oculos in quibus fuerit albugo, & ſanabuntur. *Inuenit hæc à quibuſdam ingulantur & prætereuntur.*

CAP. VIII. v. 10. Dixit quoque Sara. *Non mutes* quoque *cum* itaque.

V. 24. Et fecit ſcripturam. *Non addas pronomen demonſtratiuum* hanc.

CAP. X. v. 5. Te non debuimus dimittere à nobis. *Nec hic addas alterum infinitiuum* ire *ante* à nobis.

CAP. XI. v. 18. Et omnis familia ſana & pecora. *Non transferas adiectiuum* ſana *in locum vltimum, poſt* pecora.

CAP. XIV. v. 5. Tobiam filium ſuum, & ſeptem iuuenes filios eius nepotes ſuos. *Malè quidam, etiam nomini* filios, *addunt pronomen reciprocũ* ſuos, *cùm eius non reciprocum loco quadret.*

IVDITH.

CAP. I. v. 2. Fecit muros eius in latitudinem cubitorum ſeptuaginta, & in altitudinem cubitorum triginta. *Cùm alij plerique libri, murorum altitudini ſiue ſublimitati tribuant cubitos* ſeptuaginta, *latitudini verò ſiue ſpatioſitati* triginta, *minori numero: Sixtina Biblia è diuerſo, huic* ſeptuaginta, *illi* triginta *adſcribant.*

V. 12. Aduerſus omnem terram illam. *Non ſcribas* ad *loco* aduerſus.

CAP. III. v. 1. Syriæ ſcilicet Meſopotamiæ. *Non interiicias coniunctionem* & *ante* Meſopotamiæ.

V. 9. Exirent obuiàm venienti. *Non addas* in *præpoſitionem ante* obuiàm. *Idem infrà* 5 v. 4.

CAP. V. v. 24. Aſcendamus ad illos. *Non eſt præponenda his verbis coniunctio* &.

CAP. VI. v. 9. Et ſic vinctum reſtibus. *Non eſt addenda præpoſitio* de *ante* reſtibus.

CAP. VII. v. 12. Iuuenes & paruuli. *Non interponas* ſeneſque, *quod quidam.*

CAP. VIII. v. 17. Sic faciat nobiſcum miſericordiam ſuam. *Superfluit quod quidam addunt aduerbium* citò.

CAP. X. v. 3. Et vnxit ſe myro optimo. *Locus egregiè correctus,* myro *quod eſt vnguentum, pro* myrto, *quod vulgò legitur addita vna littera, & arboris ſeu plantæ genus eſt. Hanc emendationem præterieram, niſi R^mus^ Epiſcopus noſter Blaſius ſuggeſſiſſet: vt & quædam alia, à quibuſdam aliis viris doctis, ſuggeſta ſunt.*

V. 5. Impoſuit itaque abræ ſuæ aſcoperam vini. *Malè plerique libri ſcribunt* aſcopam, *quod nihil ſignificat:* aſcoperam *rectè emendarunt Correctores, quod, penultima longa, compoſitum ex* ἀσκὸς *vter &* πήρα *pera, ſignificat peram vteri perſimilem, aut vteri loco ſeruientem, qua nimirum vinum de collo geſtatur.*

Ibidem. Et vas olei, & polentam, & palathas. *Pro* palathas, *quod maſſam ficuum ſignificat, id eſt, ficus inuicem connexas, quidam ineptè, tranſpoſitis ſyllabis, ſcripſerunt* lapathes.

CAP. XI. v. 18. Et mirabantur ſapientiam eius. *Voci* ſapientiam *non eſt præponenda præpoſitio* ad.

CAP. XIII. v. 13. Qui fecit virtutem in Iſrael. *Non addas* magnam.

V. 15. Et concurrerunt ad eam omnes. *Ita rectiùs quàm vt in aliis libris eſt* occurrerunt, *quod eſt, obuiàm cucurrerunt.*

CAP. XV. v. 2. Quos armatos ſuper ſe venire audiebant. *Non mutes imperfectum* audiebant, *cum plusquamperfecto* audierant.

V. 8. Omnia quæ erant illorum attulerunt ſecum. *Non eſt mutandum* attulerunt *in* abſtulerunt, *id eſt,* ad *in* abs.

CAP. XVI. v. 2. Exaltate & inuocate nomen eius. *Verbum* exaltate *deriuatum à nomine* altus, *huic loco conuenit, non* exultate, *compoſitum à* ſalto.

V. 7. Et confodit eum. *Melius eſt* confodit, *quod eſt, ingulauit, quàm* confudit, *turbauit.*

V. 8. Nec excelſi gigantes oppoſuerunt ſe illi. *Legendum eſt* oppoſuerunt, *quod eſt reluctati ſunt, non* impoſuerunt.

V. 23. Quod ipſa ſuſtulerat de cubili ipſius, obtulit in anathema obliuionis. *Quidam libri omittũt hæc verba* de cubili ipſius, obtulit, *minùs rectè.*

ESTHER.

CAP. I. v. 6. Tentoria aërei coloris. *Scribendum eſt* aërei *quadriſyllabum, deriuatum ab aëre, non triſſyllabum* ærei, *ab ære.*

CAP. II. v. 12. Oleo vngerentur myrrhino. *Germana lectio eſt* myrrhino, *adiectiuum à myrrha deductum, non* myrtino, *à myrto.*

V. 14. Atque inde in ſecundas ædes deducebatur. *Seruandum eſt ſingulare* deducebatur, *non mutandum plurali* deducebantur.

V. 23. Et appenſus eſt vterque eorum in patibulo. *Quod ſubiiciunt exemplaria quædam,* Et iuſſit rex vt in libro memoriali ſcriberetur, vt pro vita ſua aliquid repenſaret ei, *ſuperfluum eſt.*

CAP. III. v. 3. Qui ad fores palatij præſidebant. *Pro* præſidebant, *alij ſcribunt* reſidebãt: *nam huiuſmodi aliquid hebraicè ſupplere oportet.*

CAP. IV. v. 3. Sacco & cinere multis pro ſtrato vtentibus. *Incongruè quidam, quarta declinatione, ſcribunt* ſtratu. *Idem vſu venit infrà* 11. v. 12. *Iob* 7. v. 13. *& alibi.*

V. 4. Vt ablato ſacco induerent eum ſ. Mardochæum veſtem. *Præferendus eſt pluralis numerus* induerent *cum pronomine maſculino* eum, *ſingulari* indueret *cum pronomine fœminino* eam, *ſubaudi te, Mardochæus* veſtem.

CAP. VIII. v. 4. At ille ex more ſceptrum aureum protendit manu. *Non mutes* protendit, *cum* prætendit, *id eſt,* pro *cum* præ, *vocalem quartam cum diphthongo prima.*

V. 11. Interficerent atque delerent, & ſpolia eorum diriperent. *Non omittas poſtremum* & ſpolia eorum diriperent.

V. 13. Hyacinthinis videlicet & aëriis. *Quadriſyllabum eſt* aëriis, *vt ſup.* 1. v. 6., *nec commutandum cum* æreis.

CAP. IX. v. 2. Eò quòd omnes populos magnitudinis eorum formido penetrarat. *Retinendum præteritum plusquamperfectum indicatiui* penetrarat, *non ſubſtituendum optatiui præſens* penetraret.

V. 10. Prædas de ſubſtantiis eorum tangere noluerunt. *Germana lectio eſt* tangere, *non, omiſſis duabus litteris,* agere.

V. 17. Primus apud omnes. *Pro* primus *ordinali numero, alij ſcribunt* vnus *cardinalem.*

V. 22. Et luctus atque triſtitia, in hilaritatem gaudiumque conuerſa ſunt. *Pro neutro* conuerſa, *non eſt ſcribendum maſculinum* conuerſi.

V. 27. Et certa expetunt tẽpora. *Caue ne ſcribas* cetera, *id eſt, reliqua, pro* certa, *quod eſt definita.*

CAP. XIV. v. 14. Nos autem libera manu tua. *Non addas præpoſitionem in ante manu.*

CAP. XV. v. 1. Haud dubium quin Eſther Mardochæus. *Nomen proprium* Eſther, *caue mutes in verbum ſubſtantiuum* eſſet.

CAP. XVI. v. 5. Mendaciorum cuniculis conentur ſubuertere. *Non eſt legendum* funiculis *pro* cuniculis, *id eſt, f digamma pro c muta.*

IOB.

CAP. I. v. 5. Offerebat holocauſta pro ſingulis. *Melius clariusq́; eſt* pro ſingulis, *ſexto caſu eo quod in aliis libris eſt* per ſingulos *quarto.*

V. 20. Et ſcidit veſtimenta ſua. *Alij libri ſcribunt* tunicam ſuam.

V. 21. Sicut Domino placuit, ita factum eſt. *Quamquam à libris hebræis verba hæc abſint: tamen quia à Latinis & Græcis ferè agnoſcuntur, indicarunt Correctores non eſſe omittenda.*

CAP. II. v. 10. Quaſi vna de ſtultis mulieribus locuta es. *Non omittas* mulieribus.

CAP. III. v. 4. Non requirat eum Deus deſuper. *Redundat quod ſubiicitur à quibuſdam libris* non ſit in recordatione.

Ibidem. Et non illuſtretur lumine. *Pro paſſiuo* illuſtretur, *alij libri ſcribunt actiuum* illuſtret.

V. 9. Exſpectet lucem, & non videat. *Non eſt mutandum ſingulare* exſpectet *in plurale* exſpectent.

V. 18. Et quondam vincti. *Non eſt omittendum* quondam *ab Interprete datum.*

CAP. V. v. 2. Verè ſtultum interficit iracundia. *Malè quidam pro aduerbio* verè *ſuppoſuerunt nomen* virum.

V. 6. Nihil in terra ſine cauſa fit, & de humo non orietur dolor. *Præferendum eſt præſens* oritur *futuro* orietur.

V. 26. Ingredieris in abundantia ſepulchrum. *Caue ne ſcribas contrarium,* egredieris *ſeu* exibis, *pro* ingredieris.

CAP. VI. v. 5. Numquid rugiet onager cùm habuerit herbam? *Caue ne ſcribas* fugiet *pro* rugiet *ſeu* rudet.

V. 6. Aut poteſt aliquis guſtare quod guſtatum affert mortem? *Quod ſubiiciunt libri quidam,* Animæ enim eſurienti, etiam amara dulcia eſſe videntur, *non eſt huius loci, ſed Prou. 27. v. 7.*

V. 17. Et vt incaluerit, ſoluentur de loco ſuo. *Non mutes ſingulare* incaluerit, *in plurale* incaluerint.

CAP. VIII. v. 2. Et ſpiritus multiplex ſermones oris tui. *Retinendus eſt nominatiuus pluralis* ſermones, *non ſubſtituendus genitiuus ſingularis* ſermonis.

V. 7. In tantum vt ſi priora tua fuerint parua. *Correctores addiderunt coniunctionem* ſi.

CAP. X. v. 3. Si calumnieris me, & opprimas me opus manuum tuarum. *Neutro loco indicarunt Correctores omittendum pronomen* me.

V. 16. Et propter ſuperbiam quaſi leænam capies me. *Accuſatiuum* leænam *prætulerunt Patres nominatiuo* leæna.

V. 22. Sed ſempiternus horror inhabitat. *Alij ſcribunt participium* inhabitans *loco verbi* inhabitat.

CAP. XI. v. 10. Quis contradicet ei? *Superfluit quod quidam codices ſubiiciunt,* vel quis poteſt dicere, Cur ita facis? *quod non eſt huius loci, ſed ſuprà 9. v. 12.*

CAP. XII. v. 21. Eos qui oppreſſi fuerant releuans. *Non præponas his verbis coniunctionem* &.

CAP. XIII. v. 6. Audite ergo correptionem meam. *Non mutes ſingularia in pluralia* correptiones meas.

CAP. XIV. v. 6. Recede paululum ab eo. *Non adiicias* ergo.

V. 14. Putáſne mortuus homo ruſſum viuat? *Alij ſcribunt futurum indicatiui* viuet.

V. 16. Sed parce peccatis meis. *Interpres tranſtulit imperatiuum* parce, *haud dubium; non* parces, *aut* parcis.

V. 19. Et hominem ergo ſimiliter perdes. *Non mutes ſingulare* hominem *in plurale* homines.

CAP. XVII. v. 2. Et in amaritudinibus moratur oculus meus. *Nec hic mutes præſens* moratur *in futurum* morabitur.

V. 4. Cor eorum longè feciſti à diſciplina, propterea non exaltabuntur. *Non interponas coniunctionem* &.

CAP. XVIII. v. 3. Et ſorduimus coram vobis? *Retinendum eſt plurale* vobis, *non ſurrogandum ſingulare* te.

V. 11. Vndique terrebunt eum formidines, & inuoluent pedes eius. *Caue ne repetas pronomen* eum *poſt verbum* inuoluent.

CAP. XIX. v. 23. Vel celte ſculpantur in ſilice. *Romani Patres prætulerunt nomen* celte *ſine cælo, aduerbio* certè, *de quo nos latè in noſtris Notationibus.*

V. 26. Et in carne mea videbo Deum meum. *Non addas* ſaluatorem.

CAP. XX. v. 25. Eductus & egrediens de vagina ſua. *Non addas* gladius, *quod quidam.*

CAP. XXI. v. 3. Suſtinete me & ego loquar. *Nec hic addas coniunctionem* vt *ante* & ego.

CAP. XXII. v. 12. An non cogitas, quòd Deus excelſior cælo ſit? *Non eſt legendum* An *abſque negatione, pro* An non.

CAP. XXIV. v. 21. Pauit enim ſterilem quæ non parit. *Non interponas* & *coniunctionem.*

CAP. XXV. v. 3. Et ſuper quem non ſurget lumen illius. *Non ſubſtituas* fulget, *quod eſt ſplendet, pro* ſurget, *quod eſt orietur.*

CAP. XXVII. v. 22. Et mittet ſuper eum. *Non ſcribas vnicam vocem* emittet, *pro duabus* & mittet.

CAP. XXVIII. v. 7. Semitam ignorauit auis, nec intuitus eſt eam oculus vulturis. *Errant, qui pro primo caſu ſingularis numeri* oculus, *legunt quartum pluralem* oculos, *omiſſo pronomine* eam.

CAP. XXX. v. 12. Ad dexteram orientis calamitates meæ illicò ſurrexerunt. *Quidam legunt duplicem genitiuum* orientis calamitatis: *Correctores, non ſine cauſa, prætulerunt eam lectionem, quæ conſtat genitiuo & nominatiuo* orientis calamitates, *de quo lege Notationes noſtras.*

V. 15. Abſtuliſti quaſi ventus deſiderium meum. *Non eſt commutanda ſecunda perſona* abſtuliſti *cum tertia* abſtulit.

V. 24. Verumtamen non ad conſumptionem eorum emittis manum tuam. *Non ſcribas pronomen primæ perſonæ* meam, *pro tertia* eorum.

V. 28. Conſurgens in turba clamabam. *Pro* turba, *quod eſt multitudine, quidam omiſſa vna littera ſcripſerunt* tuba, *quod eſt buccina, quidam* terra, *quidam* tenebris; *omnes vitiosè.*

CAP. XXXI. v. 7. Et ſi ſecutum eſt oculos meos cor meum. *Retinendi ſunt accuſatiui plurales* oculos meos, *non ſupponendi nominatiui ſingulares* oculus meus.

Sequitur: Et ſi manibus meis adhæſit macula. *Non præponas* in *præpoſitionem voci* manibus.

V. 19. Si deſpexi pereuntem, eò quòd non habuerit indumentum. *Germana lectio eſt* pereuntem, *frigore ſcilicet, non* prætereuntem, *quod eſt,* prætergredientem.

V. 35. Quis mihi tribuat auditorem. *Vocum affinitas fecit, vt pro* auditorem, *ab audiendo dictum, quidam erroneè legerent* adiutorem, *ſeu* auxiliatorem, *ab adiuuando.*

CAP. XXXII. v. 22. Et ſi poſt modicum tollat me factor meus. *Duæ ſunt dictiones* & ſi, *non vnica* etſi.

CAP. XXXIII. v. 2. Loquatur lingua mea in faucibus meis. *Pro* loquatur, *non ſcribas, aut præſens* loquitur, *aut futurum* loquetur.

V. 3. Et ſententiam pura in labia mea loquentur. *Non opus eſt mutare* ſententiam *cum* ſcientiam, *quamquam hæc vox legatur hebraicè.*

V. 7. Et eloquentia mea non ſit tibi grauis. *Non ſcribas neutra pro fœmininis,* & eloquium meum non ſit tibi graue.

V. 17. Vt auertat hominem ab his quæ facit. *Præſens* facit *præferendum eſt præterito* fecit.

V. 23. Si fuerit pro eo Angelus loquens vnus de millibus. *Neque maſculinum* vnus *mutandum eſt cum neutro* vnum: *neque pro* millibus *poſito pro* plurimis, *ſubſtituendum eſt* ſimilibus, *quod eſt,* talibus.

CAP. XXXIV. v. 24. Conteret multos & innumerabiles. *Non omittas* & *coniunctionem, tametſi hebraicè non addatur.*

V. 37. Quia addidit ſuper peccata ſua blaſphemiam. *Non mutes coniunctionem* quia *in relatiuum* qui.

CAP. XXXVI. v. 5. Deus potentes non abiicit, cùm & ipſe ſit potens. *Legendum eſt priori verſiculi membro plurale* potentes, *poſteriori ſingulare* potens.

V. 7. Et reges in ſolio collocat in perpetuum, & illi eriguntur. *Non commutes pronomen* illi *cum aduerbio* illic.

V. 27. Qui aufert ſtillas pluuiæ. *Similitudo vocum quoſdam errare fecit, ita vt pro* ſtillas, *quod eſt guttas, legerent* ſtellas, *quod eſt, ſidera.*

V. 28. Qui de nubibus fluunt. *Nõ ſcribas* pluunt *pro* fluunt, *id eſt, p pro f, tenuem pro adſpirata.*

CAP. XXXVII. v. 13. Quando præceperit Deus pluuiis. *Non mutes coniunctiuum* præceperit *cum indicatiuo* præcepit.

CAP. XXXVIII. v. 13. Et excuſſiſti impios ex ea. *Alij minùs rectè habent* excluſiſti, *ab excludo, pro* excuſſiſti *ab* excutio.

CAP. XLI. v. 14. Mittet contra eum fulmina. *Non mutes* fulmina, *quod eſt fulgura, in* flumina, *quod eſt, fluuios.*

Sequitur: Et ad locum alium non ferentur. *Pro futuro plurali* ferentur, *alij ſcribunt præſens, nonnulli quidem plurale* feruntur, *nonnulli ſingulare* fertur.

CAP. XLII. v. 4. Interrogabo te, & reſponde mihi. *Alij pro* reſponde *ſcribunt* oſtende, *minùs rectè.*

PSALMI.

PSAL. I. v. 5. Ideò non reſurgent impij in iudicio. *Seruandum eſt futurum* reſurgent, *non ſubſtituendum præſens* reſurgunt.

Sequitur: Neque peccatores in concilio iuſtorum. Concilio *hic acceptum pro cætu, per c potiùs eſt ſcribendum quàm per ſ.*

PSAL. II. v. 6. Prædicans præceptum eius. *Non eſt mutandum pronomen* eius *cum nomine* Domini.

PSAL. IV. v. 5. Quæ dicitis in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris compungimini. *Non interponas coniunctionem* &.

PSAL. VII. v. 13. Niſi conuerſi fueritis, gladium ſuum vibrabit. *Non mutes futurum* vibrabit, *cum præterito* vibrauit.

V. 15. Ecce parturiit iniuſtitiam. *Hic non mutes præteritum* parturiit *in præſens* parturit.

PSAL. IX. v. 22. Deſpicis in opportunitatibus. *Nec hic præſens* deſpicis *in futurum* deſpicies.

V. 10. In laqueo ſuo humiliabit eum. *Hoc loco ſeruandum eſt futurum, non ſubſtituendum præteritum* humiliauit.

V. 12. Exurge Domine Deus, exaltetur manus tua. *Non interponas coniunctionem* &.

PSAL. X. v. 1. Tranſmigra in montem ſicut paſſer. *Alij legunt plurali numero* montes.

PSAL. XII. v. 5. Ne vmquam obdormiam in morte. *Alij pro ſexto legunt quartum caſum* mortem.

PSAL. XIV. v. 5. Et munera ſuper innocentem non accepit. *Plurale* innocentes *quod alij ſcribunt, expoſitio eſt ſingularis* innocentem.

PSAL. XV. v. 3. Sanctis qui ſunt in terra eius, mirificauit omnes voluntates meas in eis. *In primis non eſt hic omittendum pronomen* eius: *deinde non eſt ſubſtituendum futurum* mirificabit *pro præterito: adhæc præterito ſeruanda eſt tertia perſona* mirificauit, *non ſupponenda prima* mirificaui: *inſuper pronomen primæ perſonæ* meas, *non eſt variandum in* ſuas *tertiæ: denique non eſt commutandum* in eis *cum* inter illos. *Hæc enim ſunt varia codicum errata.*

PSAL. XVI. v. 3. Et non eſt inuenta in me iniquitas. *Non omittas medium illud* in me.

V. 14. Saturati ſunt filiis. *Non mutes* filiis *caſu ſexto, in* filij *caſu primo, multoq́; minùs pro* filiis *ſubſtituas* porcina, *qua de re lege, ſi places, Notationes noſtras.*

PSAL. XVII. v. 18. Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis. *Quidam libri ſcribunt futurum* eripiet: *ſed retinendum videtur præteritum, vt ab interprete datum, qui futurum præteriti loco acceperit.*

V. 20. Saluum me fecit quoniam voluit me. *Idem iudico de futuro* faciet, *quod quidam hic ſubſtituunt pro præterito* fecit.

V. 33. Deus qui præcinxit me virtute. *Non eſt mutandus caſus ſextus in quartum* virtutem, *ſiue hoc verſu, ſiue infrà v. 40:* Et præcinxiſti me virtute ad bellum.

PSAL. XVIII. v. 14. Si mei non fuerint dominati. *Maſculino genere ſcribendum eſt* dominati: *nam* dominata *neutro genere eſt alterius editionis.*

PSAL. XXI. v. 1. In finem pro ſuſceptione matutina. Pro ſuſceptione, alij legunt aſſumptione.

V. 2. Deus Deus meus reſpice in me. Complures libri omittunt præpoſitionem in.

V. 17. Concilium malignantium obſedit me. Non magis hic ſcribas conſilium per ſ, quàm ſuprà 1. v. 5.

PSAL. XXIV. v. 12. Legem ſtatuit ei in via quam elegit. Præterito ſtatuit Interpres expoſuit futurum ſtatuet.

PSAL. XXVI. v. 4. Vt videam voluptatem Domini. Cauendum eſt ne reuocetur in vetus mendum, eorum qui hactenus ſcripſerunt voluntatem, quod eſt beneplacitum, mutata vna litera, pro voluptatem, quod eſt, delectationem, ſiue iucunditatem, quo modo Romani Patres correxerunt.

PSAL. XXVII. v. 1. Pſalmus ipſi David. Præferendum eſt pronomen ipſi pronomini huic.

V. 3. Ne ſimul trahas me cum peccatoribus. Egregiè Correctores Romani, ſublato veteri errato ſcribentium tradas, quarta alphabeti litera media, quod eſt παραδῷς, reſtituerunt trahas, media aſpirationis nota, quod eſt ἑλκύσῃς.

V. 7. In ipſo ſperauit cor meum & adiutus ſum. Non præponas his verbis & coniunctionem.

PSAL. XXX. v. 12. Super omnes inimicos meos factus ſum opprobrium, & vicinis meis valde. Non hic omittas & coniunctionem præpoſitam nomini vicinis.

PSAL. XXXII. v. 1. Pſalmus David. Non addas in finem, quod quidam libri.

PSAL. XXXIV. v. 1. Ipſi David. Non addas pſalmus, quod alij.

Ibidem. Expugna impugnantes me. Non mutes impugnantes cum expugnantes.

V. 8. Et in laqueum cadat in ipſum. Caue legas in idipſum, pro in ipſum.

V. 11. Surgentes teſtes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me. Non eſt mutanda prima perſona ſingularis in tertiam pluralem ignorabant.

V. 14. Quaſi proximum & quaſi fratrem noſtrum ſic complacebam. Non omittas coniunctionem & ante poſterius quaſi.

V. 25. Nec dicant: Deuorauimus eum. Caue ne præteritum deuorauimus, pro inolito ſcribentium vitio cum futuro deuorabimus commutes.

V. 26. Induantur confuſione & reuerentia qui magna loquuntur ſuper me. Et hic cauendum eſt, ne vo magna, quod eſt grandia, iterùm corrumpatur, addita vna ſyllaba, maligna, quod eſt peruerſa.

PSAL. XXXVI. v. 6. Et iudicium tuum tamquam meridiem. Præferendus eſt quartus caſus ſexto meridie.

V. 14. Vt deiiciant pauperem & inopem. Romanæ correctionis eſt deiiciant, compoſitum à iacio, pro eo quod vulgò minùs rectè legitur decipiant, quod eſt fallant, compoſito ex capio.

V. 21. Mutuabitur peccator, & non ſoluet: iuſtus autem miſeretur, & tribuet. Non mutes futura in præſentia, mutuatur, ſoluit, tribuit: nullo vero modo, pro ſimplici tribuet, ſcribas compoſitum retribuet aut retribuit.

V. 23. Apud Dominum greſſus hominis dirigentur. Seruandum eſt plurale dirigentur, pro ſingulari dirigetur.

PSAL. XXXVII. v. 1. In rememorationem de ſabbato. Vt eſt præferendus quartus caſus ſexto rememoratione: ita non eſt commutanda præpoſitio de cum nomine die, vel ablatiuus ſabbato cum genitiuo.

V. 11. Cor meum conturbatum eſt. Non addas in me.

PSAL. XXXVIII. v. 1. Ipſi Idithun. Alij pro pronomine ipſi legunt præpoſitionem pro.

PSAL. XXXIX. v. 6. Multiplicati ſunt ſuper numerum. Nonnulli libri genere fœminino, habent multiplicatæ, nonnulli neutro multiplicata: ſed maſculinum multiplicati, noſtræ editioni eſſe videtur.

V. 9. Et legem tuam in medio cordis mei. Hæc vulgata noſtræ editionis eſt lectio: altera, quæ pro cordis, quidam ſcribunt ventris, alterius eſt tranſlationis.

V. 13. Multiplicatæ ſunt ſuper capillos capitis mei. Non mutes fœmininum multiplicatæ in maſculinum multiplicati.

PSAL. XL. v. 2. Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem. Non apponas adiectiuo beatus ſubſtantiuum vir, hoc quidem loco

V. 7. Et ſi ingrediebatur vt videret, vana loquebatur, cor eius congregauit iniquitatem ſibi: egrediebatur foras, & loquebatur in idipſum. Numeri ſingulares nequaquam mutandi hic ſunt in plurales, ingrediebantur, viderent, corum, congregauerunt, egrediebantur, loquebantur, quod quidam faciunt. Pro nomine vana, nonnulli ſcribunt aduerbium vanè: tametſi vtrumque eòdem redeat. Alij ita diſtinguunt, vt cor eius iungatur verbo præcedenti loquebatur. Alij denique, præteritum congregauit, mutant in futurum congregabit. Sed prima tum lectio tum diſtinctio, meritò probata eſt Romanis Patribus.

PSAL. XLI. v. 2. Sitiuit anima mea ad Deum fortem viuum. Conſtanter retinenda eſt vox fortem, quæ eſt robuſtum, pro ea quæ in pleriſque hactenus vitioſè inoleuerat libris fontem, quarto caſu à nominatiuo fons: in quam eo facilior lapſus fuit, quòd & præcedat ſitiendi verbum, & ſubſequatur epitheton viui.

V. 6. Salutare vultus mei & Deus meus. Non temerè omittenda eſt & coniunctio.

PSAL. XLIII. v. 1. In finem, filiis Core. Non præponas præpoſitionem pro nomini filiis.

V. 6. Et in nomine tuo ſpernemus inſurgentes in nobis. Pro in nobis, quidam libri ſcribunt in nos, alij nobis omiſſa præpoſitione.

PSAL. XLIV. v. 1. Canticum pro dilecto. Caue legas delicto, quod eſt peccato, pro dilecto, quod eſt, amato.

V. 5. Intende, proſperè procede, & regna. Caue ne ita diſtinguas, vt aduerbium proſperè iungatur verbo præcedenti intende, cùm cohærere debeat verbo ſubſequenti procede.

V. 13. Et filiæ Tyri in muneribus. Non omittas primum &: nec mutes plurale filiæ, cum ſingulari filia.

V. 14. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Vt non eſt omittendum pronomen eius, ita non ſcribendum filia nominatiuo caſu, nec regum numero plurali.

V. 18. Memores erunt nominis tui. Non eſt addendum, quod quidam libri ſubdunt, Domine.

PSAL. XLVI. v. 5. Speciem Iacob quam dilexit. Fœmininum quam, non eſt mutandum in maſculinum quem.

PSAL. XLVII. v. 1. Filiis Core ſecunda ſabbati. Non eſt omittendũ illud ſecunda ſabbati.

V. 3. Fundatur exultatione vniuerſæ terræ mons Sion. Pro nominatiuo ſingulari mons, non eſt ſcribendus aut genitiuus montis, aut pluralis numerus montes.

PSAL. XLVIII. v. 8. Non dabit Deo placationem ſuam. His verbis non eſt præponendum &.

V. 9. Et laborabit in æternum. Non mutes futurum laborabit in præteritum laborauit, multoq́; minùs in liberauit.

V. 10. Et viuet adhuc in finem. Non omittas aduerbium adhuc.

V. 13. Et homo cùm in honore eſſet non intellexit. Non eſt hic omittenda coniunctio &, vt nec infrà v. 21. eſt addenda: Homo cùm in honore eſſet, non intellexit.

PSAL. XLIX. v. 4. Aduocabit cælum deſurſum. Retinendum eſt futurum aduocabit, non ſubſtituendum præteritum, aduocauit.

V. 15. Eruam te & honorificabis me. Non præponas verbo eruam alterum &.

PSAL. L. v. 1. Quando intrauit ad Bethſabee. Caue ſcribas Berſabee, littera r, quod eſt nomen loci Gen. 21. v. 31., pro Bethſabee littera th. quod fœminæ nomen eſt, vxoris Vriæ.

V. 9. Asperges me hyſſopo & mundabor. Non interponas Domine.

V. 19. Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies. Non eſt commutanda ſecunda perſona cum tertia deſpiciet.

V. 20. Benignè fac Domine in bona voluntate tua Sion. Non eſt omittendum Domine.

PSAL. LI. v. 1. Et nuntiauit Sauli: Venit David in domum Achimelech. Fruſtra addunt quidam Et renuntiauit Sauli & dixit: errorè autè, Achimelech, quod eſt, frater meus rex, mutant alij cum Abimelech, quod eſt, pater meus rex, qua de re latè Notationes noſtræ

PSAL. LII. v. 1. Pro Maëleth intelligentiæ David. Caue ne pro Maëleth, ſcribas, tranſpoſitis primis literis, Ameleth, aut, quod peius eſt, Amalech. Denique non mutes genitiuum intelligentiæ cum nominatiuo intelligentia aut intellectus.

PSAL. LIII. v. 7. Et in veritate tua diſperde illos. Quidam virtute, quod eſt, fortitudine, legunt pro veritate, quæ opponitur falſitati: malè: nec minùs malè alij diſperge, quod eſt diſſipa, pro diſperde, quod eſt, perde.

PSAL. LIV. v. 10. Præcipita Domine diuide linguas eorum. Non interiicias coniunctionem &.

PSAL. LV. v. 1. In tituli inſcriptionem. Non mutes quartum caſum in ſextum inſcriptione. Simile infrà, 56. v. 1. 57. v. 1. 58 v. 1. 59. v. 1.

V. 4. Ab altitudine diei timebo. Caue interponas non negationem ante timebo.

V. 12. In me ſunt Deus vota tua, quæ reddam, laudationes tibi. Vt non eſt omittendum pronomen tua, ita non eſt facilè mutandus nominatiuus pluralis laudationes, in genitiuum ſingularem laudationis.

PSAL. LVI. v. 8. Cantabo & pſalmum dicam. Non ſubiicias ſiue Domino, ſiue tibi, quod quidam libri, multoq́; minùs in gloria mea, quod eſt Pſalmo 107. v. 2.

PSAL. LVII. v. 2. Si verè vtique iuſtitiam loquimini, recta iudicate filij hominum. Retinendum eſt nomen recta, non ſupponendum aduerbium rectè.

V. 10. Sicut viuentes, ſic in ira abſorbet eos. Pro ſic alij repetunt ſicut.

PSAL. LVIII. v. 12. Deus oſtendet mihi ſuper inimicos meos. Futurum oſtendet mutandum non eſt in præſens vel præteritum oſtendit.

V. 17. Ego autem cantabo fortitudinem tuam, & exultabo manè miſericordiam tuam. Legendum eſt exultabo vocali quinta, non exaltabo vocali prima: quòd ſi ſcriberetur exſultabo addita littera ſ, ceſſaret erroris cauſa.

PSAL. LXI. v. 9. Deus adiutor noſter in æternum. Non omittas poſtremum in æternum.

V. 13. Quia tu reddes vnicuique iuxta opera ſua. Caue legas tua ſecunda perſonæ pronomen, pro ſua tertia.

PSAL. LXII. v. 7. Si memor fui tui ſuper ſtratum meum. Pro ſic aduerbio ſimilitudinis, Romani Patres correxerunt ſi, quæ eſt conditionalis coniunctio.

Ibidem. In matutinis meditabor in te. Non ſubſtituas præteritum imperfectum meditabar, pro futuro meditabor.

PSAL. LXIII. v. 7. Defecerunt ſcrutantes ſcrutinio. Non eſt opus ſextum caſum numeri ſingularis ſcrutinio, vertere in quartum pluralis ſcrutinia.

PSAL. LXIV. v. 1. Canticum Hieremiæ & Ezechielis. Vt non oportet addere Aggæi, Zachariæ, aut Ezechiæ: ita non oportet omittere Hieremiæ & Ezechielis, qui duo Prophetæ, incipientis tranſmigrationis tempore vixerunt.

Ibidem. Populo tranſmigrationis, cùm inciperent exire. Non præponas ablatiuo populo præpoſitionem de: nec ſcribas mutatis caſibus de populi tranſmigratione: multoq́; minùs vel ſubſtituas vel addas de verbo peregrinationis, quæ altera tranſlatio eſt. Adhæc exire melius eſt quàm proficiſci. Denique non eſt pars iſta tituli Hieremiæ & Ezechielis populo tranſmigrationis cùm inciperent exire, facilè omittenda, quamuis hebraicè non extet.

V. 11. Riuos eius inebria. Noli mutare verbum inebria in participium inebrians.

PSAL. LXV. v. 17. Ad ipſum ore meo clamaui, & exaltaui ſub lingua mea. Hic contrà quàm ſuperiùs Pſal. 58. v. 17., legendum eſt exaltaui vocali prima, verbum ſcilicet deductum à nomine altus, non exultaui vocali quinta, verbum deductum à ſalio.

PSAL. LXVI. v. 5. Quoniam iudicas populos in æquitate, & gentes in terra dirigis. Quidam legunt futuro tempore diriges: ſed veriſimile eſt, interpretem duplici præſenti vſum verſiſſe iudicas, dirigis.

PSAL. LXVII. v. 5. Turbabuntur à facie eius. Nequaquam omittenda ſunt hæc verba.

V. 23. Conuertam in profundum maris. Quidam pro quarto caſu legunt ſextum profundo, vel profundis.

PSAL. LXIX. v. 1. In rememorationem, quòd ſaluum fecerit eum Dominus. Retinendus eſt caſus quartus rememorationem, nec facilè mutandum pronomen tertiæ perſonæ eum, cum prima me, quamquam hoc grauè legatur.

PSAL. LXX. v. 16. Introibo in potentias Domini. Alij ſcribant numero ſingulari potentiam.

V. 20. Quantas oſtendiſti mihi tribulationes

multas & malas. Non ſcribas neutrum quanta, pro fœminino quantas.

PSAL. LXXI. v. 15. Et adorabunt de ipſo ſemper. Quidam libri, pro compoſito adorabunt, ſcribunt ſimplex orabunt: compoſitum enim eſt loco ſimplicis, quemadmodum de eſt loco pro.

V. 16. Et erit firmamentum in terra in ſummis montium. Non eſt ſcribendum frumentum, quod eſt triticum pro firmamentum: quamquam frumentum fortaſſe firmamenti nomine ſit intelligendum.

* Sequitur: Superextolletur ſuper Libanum fructus eius. Caue legas fluctus pro fructus, id eſt l pro r, liquidam primam pro quarta.

PSAL. LXXIII. v. 19. Ne tradas beſtiis animas confitentes tibi. Non mutes accuſatiuum confitentes in genitiuum confitentium.

PSAL. LXXIV. v. 1. In finem, ne corrumpas. Quidam libri pro corrumpas, habent diſperdas, quod idem vnum eſt.

PSAL. LXXV. v. 4. Ibi confregit potentias arcuum, ſcutum, gladium, & bellum. Retinendus eſt genitiuus pluralis arcuum, non ſurrogandus accuſatiuus ſingularis arcum.

V. 12. Omnes qui in circuitu eius affertis munera. Legendum eſt affertis prima vocali, potiùs quàm quarta offertis.

PSAL. LXXVI. v. 11. Et dixi, Nunc cœpi. Non mutes primam perſonam cœpi in tertiam cœpit.

PSAL. LXXVII. v. 16. Et eduxit aquam de petra. & deduxit tamquam flumina aquas. Non eſt poſteriori loco vt priori legendum eduxit.

V. 38. Et abundauit vt auerteret iram ſuam. Pro abundauit, alij verterunt multiplicauit, quod proinde non eſt noſtra editionis.

V. 45. Miſit in eos cœnomyiam, & comedit eos. Scribendum eſt, etiam D. Hieronymo doctore, cœnomyiam, quod interpretatur muſcam communem, non cynomyiam, quod muſcam caninam: id eſt, conſonanti primæ danda eſt diphthongus œ, non y græcum, quod ypſilon dicitur.

V. 50. Non pepercit à morte animabus eorum. Non præponas & coniunctionem.

V. 53. Et deduxit eos in ſpe, & non timuerunt. Non ſcribas pro deduxit, ablata d littera, eduxit.

V. 69. Et ædificauit ſicut vnicornium ſanctificium ſuum in terra. Quidam libri genitiuum pluralem vnicornium, mutant cum genitiuo ſingulari vnicornis.

PSAL. LXXX. v. 1. Pſalmus ipſi Aſaph. Non addas quod ſequitur in quibuſdam libris quinta Sabbati.

PSAL. LXXXVIII. v. 2. & 5. In generationem & generationem. Seruandus eſt duplex accuſatiuus, non mutandus prior in ablatiuum.

V. 27. Ipſe inuocabit me: Pater meus es tu. Non mutes futurum inuocabit in præteritum inuocauit, quod libri multi.

V. 34. Neque nocebo in veritate mea. Non ſcribas decipiam pro nocebo.

V. 40. Euertiſti teſtamentum ſerui tui. Vulgare hactenus vitium notariorum fuit, vt prima vocali ſcriberent auertiſti, quod ſit, in aliam partem tranſtuliſti, pro euertiſti, ſecunda vocali, quod eſt, ſubuertiſti, aboleuiſti.

V. 43. Exaltaſti dexteram deprimentium eum. Non legas inimicorum eius, pro deprimentium eum.

V. 45. Deſtruxiſti eum ab emundatione, & ſedem eius in terram colliſiſti. Quidam pro ab emundatione legunt à mundatione, id eſt, ſimplex pro compoſito: porrò omnino accuſatiuus terram præferendus eſt ablatiuo terra, quem multi habent.

PSAL. LXXXIX. v. 1. Domine refugium factus es nobis à generatione in generationem. Non eſt ſcribendum duplici ablatiuo, hoc modo in generatione & generatione, quod Interpres clariùs vertit cum duplici præpoſitione à generatione in generationem.

V. 14. Et delectati ſumus omnibus diebus noſtris. Non addas in præpoſitionem.

PSAL. XC. v. 5. Clamabit ad me, & ego exaudiam eum. Futurum clamabit præferendum eſt præterito clamauit.

PSAL. XCI. v. 4. In decachordo, pſalterio. Crediderim, comma medium, poſitum à Correctoribus, loco coniunctionis &, quæ hebraicè inſeritur.

V. 12. Et in inſurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. Non omittas alteram præpoſitionem in, præpoſitam participio inſurgentibus.

V. 13. Sicut cedrus Libani multiplicabitur. Non eſt præponenda coniunctio &.

PSAL. XCII. v. 5. Domum tuam decet ſanctitudo Domine in longitudinem dierum. Non mutes quartum caſum in ſextum longitudine.

PSAL. XCIII. v. 15. Quoadusque iuſtitia conuertatur in iudicium. Non legas, tranſpoſita in præpoſitione: Quoadusque in iuſtitiam conuertatur iudicium.

Sequitur: Et qui iuxta illam, omnes qui recto ſunt corde. Non mutes ſingulare illam cum plurali illa.

V. 20. Qui fingis laborem in præcepto. Interpres noſter, ex græco atque hebræo ambiguo, tranſtulit perſonam, non tertiam fingit, ſed ſecundam fingis: pro qua deprauatè alicubi legitur, omiſſa media litera n, figis. Porrò an laborem, an verò dolorem, tranſtulerit Interpres, non ſatis liquet, cùm & hebræa & græca ſimiliter ambigua ſint, & latina exemplaria admodum varient. Ceterùm laborem, quod vulgatius eſt, retinuerunt Romani Correctores.

PSAL. XCIV. v. 9. Probauerunt me & viderunt opera mea. Non omittas pronomen me additum verbo probauerunt.

PSAL. XCVI. v. 1. Huic Dauid, quando terra eius reſtituta eſt. Non ſubiicias, vel pronomen ei, vel nomen Pſalmus.

V. 4. Illuxerunt fulgura eius orbi terræ. Primæ dictionis initialis litera, ſit vocalis tertia, non prima.

PSAL. XCVII. v. 1. Saluauit ſibi dextera eius. Non eſt mutandum præteritum ſaluauit in futurum ſaluabit.

PSAL. XCVIII. v. 1. Qui ſedet ſuper Cherubim, moueatur terra. Caue, ne pro tertia perſona ſedet, ſcribas ſecundam ſedes, vt multi hactenus vitioſè.

PSAL. CI. v. 10. Et potum meum cum fletu miſcebam. Alij libri poculum habent, eodem ſenſu.

V. 11. A facie iræ & indignationis tuæ. Non omittas mediam coniunctionem &.

V. 13. Et memoriale tuum in generationem & generationem. Non mutes priorem accuſatiuum generationem in ablatiuum, vt multi. Idem infrà v. 25. & Pſal. 105. v. 31, atque alibi.

V. 14. Tu exurgens miſereberis Sion. Non addas Domine.

PSAL. CII. v. 22. In omni loco dominationis eius. Non mutes genitiuũ ſingularem dominationis, in nominatiuum pluralẽ dominationes.

PSAL. CIII. v. 12. Rigans montes de ſuperioribus ſuis. Corruptè quidam legunt ſecunda perſona pronomen tuis, pro tertia ſuis.

V. 15. Vt educas panem de terra. Non eſt ſecunda perſona vertenda in tertiam educat.

V. 25. Hoc mare magnum & ſpatioſum manibus. Non eſt omittenda vox manibus, multoq; minùs mutanda cum nauibus.

PSAL. CIV. v. 30. Edidit terra eorum ranas in penetralibus regum ipſorum. Vnam vocem edidit, quæ eſt produxit, non diſtrahas in duas & dedit, multoq; minùs legas terram quarto caſu.

V. 31. Dixit & venit in cœnomyia. Romani Patres, ex D. Hieronymo, correxerunt cœnomyia, pro eo quod pleriq; libri habẽt cynomyia, quemadmodum & ſupra Pſal. 77. v. 45.

PSAL. CV. v. 12. Et crediderunt verbis eius. Non addas in præpoſitionem.

V. 15. Et dedit eis petitionem ipſorum. Non omittas coniunctionem &.

V. 38. Et infecta eſt terra in ſanguinibus. Romani Patres prætulerunt infecta, quod eſt polluta, voci interfecta, quam alij legunt cum D. Auguſtino.

PSAL. CVI. v. 2. Et de regionibus congregauit eos. Non omittenda eſt & coniunctio.

V. 8. 15. 21. 31. Confiteantur Domino miſericordiæ eius. Non facilè mutandus eſt, numeri pluralis nominatiuus miſericordiæ, in nominatiuum vel ablatiuum ſingularem miſericordia.

Ibidem. Et mirabilia eius filiis hominum. Caue ne pro datiuo filiis, ſcribas nominatiuum filij.

V. 40. Effuſa eſt contemptio ſuper principes. Inſignis correctio, quæ contemptio, quod eſt deſpectio ſiue contemptus, reſtitutum eſt, pro eo quod vulgò legitur contentio, quod eſt, litigatio. Erroris occaſio fuit ex ſimilitudine litterarum m & n, id eſt, ſecunda liquida & tertia: nam contemptio à doctis ſcribitur abſque p.

PSAL. CVII. v. 2. 3. Cantabo & pſallam in gloria mea. Exurge gloria mea, exurge pſalterium & cithara. Correctores addiderunt exurge gloria mea, prout græcè legitur; licet hebraicè gloria mea & exurge non niſi ſemel ſcribantur, quemadmodum & in pleriſque latinis libris.

PSAL. CVIII. v. 19. Fiat ei ſicut veſtimentum quo operitur, & ſicut zona qua ſemper præcingitur. Non ſunt mutanda præſentia in futura, operietur, præcingetur.

V. 27. Et ſciant quia manus tua hæc, & tu Domine feciſti eam. Quidam pro fœminino eam, legunt neutrum ea, expoſitionis forſitan cauſa.

V. 31. Quia adſtitit à dextris pauperis. Non mutes coniunctionem quia cum relatiuo qui.

PSAL. CIX. v. 7. De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput. Non mutes futura in præterita, bibit, exaltauit.

PSAL. CX. v. 1. Alleluia. Non addas Reuerſio vel Reuerſionis Aggęi & Zacharię, vt initio proximi Pſalmi.

V. 9. Redemptionem miſit populo ſuo. Non addas Dominus ex officio eccleſiaſtico.

PSAL. CXVII. v. 3. Dicat nunc domus Aaron, quoniam in ſæculum miſericordia eius. Non interponas quoniam bonus, quod eſt duorum verſuum præcedentium, non huius & ſubſequentis.

V. 4. Dicant nunc qui timent Dominum, quoniam in ſęculum miſericordia eius. Non addas omnes ante relatiuũ qui, nec quoniam bonus ante quoniam in ſęculum.

V. 10. 11. 12. Et in nomine Domini quia vltus ſum in eos. Non eſt omittenda coniunctio quia, nec ſubſequens præpoſitio in.

V. 23. A Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris. Alij mutant coniunctionem & cum pronomine hoc.

V. 25. Benedictus qui venit in nomine Domini. Non ſcribas venturus es pro venit, id eſt, perſonam ſecundam pro tertia.

PSAL. CXVIII. v. 28. Dormitauit anima mea præ tædio. Noſter interpres vertit dormitauit, non ſtillauit, vt alij.

V. 35. Deduc me in ſemitam mandatorum tuorum. Non mutes quartum caſum in ſextum ſemita.

V. 41. Et veniat ſuper me miſericordia tua Domine. Non mutes præſens imperatiui veniat, cum futuro indicatiui veniet.

V. 46. Et loquebar in teſtimoniis tuis in conſpectu regum. Non ſcribas de loco prioris in.

V. 48. Et leuaui manus meas ad mandata tua quæ dilexi, & exercebar in iuſtificationibus tuis. Correctores prætulerunt præteritum imperfectum exercebar futuro exercebor.

V. 53. Pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Non mutes pro quod eſt propter, cum præ vel à.

V. 59. Cogitaui vias meas, & conuerti pedes meos in teſtimonia tua. Videtur conuerti eſſe noſtræ editionis, potiùs quàm auerti: ſed error eſt, quod quidam pro prima perſona, legant ſecundam conuertiſti vel auertiſti.

V. 73. Da mihi intellectum, & diſcam mandata tua. Non mutes coniunctionem copulatiuam & in cauſatiuam vt.

V. 81. Defecit in ſalutare tuum anima mea. Nec hic mutes præteritum defecit in præſens deficit.

V. 86. Omnia mandata tua veritas: iniquè perſecuti ſunt me, adiuua me. Retinendum eſt aduerbium iniquè, non ſurrogandum nomen iniqui.

V. 90. In generationem & generationem veritas tua. Non eſt mutandus prior accuſatiuus in ablatiuum generatione.

V. 95. Teſtimonia tua intellexi. Corruptè in quibuſdam libris ſcribitur dilexi, quod eſt amaui, pro intellexi.

PSAL. CXX. v. 5. Dominus cuſtodit te, Dominus protectio tua. Non mutes verbum præſens cuſtodit in futurum cuſtodiet.

V. 8. Dominus cuſtodiat introitum tuum & exitum tuum. Præſens imperatiui cuſtodiat ſeruandum hic eſt, nec ſupponendum futurum indicatiui cuſtodiet.

PSAL. CXXIV. v. 5. Declinantes autem in obligationes. Vt non eſt mutandus numerus pluralis in ſingularem obligationem: ita pro obligationes non eſt ſcribendum obliquitates, poſitum pro obliquitates, quod quidam ſubiecerunt.

PSAL. CXXVIII. v. 4. Dñs iuſtus concidit ceruices peccatorum. Correctores ſcripſerunt præteritum concidit, pro futuro concidet.

V. 7. De quo non impleuit manum ſuam qui metit. Idem obſeruarunt hoc loco, dum impleuit ſurrogarunt pro implebit.

PSAL. CXXX. v. 2. Sicut ablactatus eſt ſuper matre ſua, ita retributio in anima mea. Quidam libri, pro maſculino ablactatus, ſcribunt neutrum ablactatum; pro quo vitioſè nonnulli ſupponunt ablatus ſeu ablatum. Complures libri omittunt verbum ſubſtantiuum eſt. Denique alij legunt quarto caſu matrem ſuam, animam meam, pro ſexto, matre ſua, anima mea.

PSAL. CXXXI. v. 9. Sacerdotes tui induantur iuſtitiam. Quartus caſus praeferendus eſt ſexto iuſtitia.

V. 11. Iurauit Dominus Dauid veritatem, & non fruſtrabitur eam. Seruandum eſt pronomen foemininum eam, quod refert veritatem, non ſubſtituendum maſculinum eum, quod referat Dauid.

V. 16. Sacerdotes eius induam ſalutari: & ſancti eius exultatione exultabunt. Pronomen tertiae perſonae eius, quod eſt in poſteriori huius verſiculi membro, multi mutant cum pronomine ſecundae perſonae tui; ſed malè.

PSAL. CXXXIV. v. 9. Et miſit ſigna & prodigia in medio tui Aegypte. Alij libri, pro duabus voculis & miſit, vnicam habent emiſit.

PSAL. CXXXVI. v. 1. Pſalmus Dauid. Hieremiae. Loco datiui Hieremiae, non ſcribas propter Hieremiam; multoque minus interponas & coniunctionem inter Dauid & Hieremiae.

Ibidem. Super flumina Babylonis illic ſedimus & fleuimus, cùm recordaremur Sion. Non addas pronomen tui ante Sion.

V. 9. Beatus qui tenebit & allidet paruulos tuos ad petram. Caue ne relabaris in vetus mendum, eorum qui nomini paruulos addiderunt pronomen tertiae perſonae ſuos, pro ſecundae tuos.

PSAL. CXXXVII. v. 1. In conſpectu angelorum pſallam tibi. Non praeponas coniunctionem &.

PSAL. CXXXVIII. v. 14. Mirabilia opera tua, & anima mea cognoſcit nimis. Non mutes verbum praeſens cognoſcit in futurum cognoſcet.

V. 16. Dies formabuntur. Quidam libri, pro dies, clariùs legunt ſexto caſu die: ſed vitioſè ſcribunt, qui habent dij, vt & illi qui dicunt firmabuntur, quod eſt ſtabilientur, pro formabuntur, quod eſt fingentur.

V. 20. Quia dicitis in cogitatione, accipient in vanitate ciuitates tuas. Egregiè correctus eſt locus, repoſito pronomine ſecundae perſonae tuas, pro eo quod irrepſerat tertiae ſuas.

PSAL. CXXXIX. v. 4. Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentis. Genitiuus ſingularis ſerpentis, meritò praelatus eſt nominatiuo plurali ſerpentes.

PSAL. CXLII. v. 12. Et in miſericordia tua diſperdes inimicos meos. Non addas omnes.

PSAL. CXLIII. v. 2. Qui ſubdit populum meum ſub me. Praeferenda eſt tertia perſona ſubdit ſecundae ſubdis.

V. 10. Qui das ſalutem regibus, qui redemiſti Dauid ſeruum tuum. Hic contrà praeferenda videntur ſecundae perſonae tertiis, dat, redemit, ſuum.

PSAL. CXLIV. v. 7. Memoriam abundantiae ſuauitatis tuae eructabunt, & iuſtitia tua exultabunt. Legendum eſt iuſtitia tua ſexto caſu, ſubaudita praepoſitione in, potiùs quàm iuſtitiam tuam quarto caſu. Certè mendum eſt quod quidam habent iudicia tua; vt & illud, quòd pro exultabunt, nonnulli ſcribant exaltabunt primà vocali; nonnulli eructabunt, repetito verbo proximè antecedenti.

PSAL. CXLV. v. 8. Dominus erigit eliſos, Dominus diligit iuſtos. Caue pro diligit, quod eſt amat, legas dirigit, quod eſt gubernat.

V. 10. Regnabit Dominus in ſaecula, Deus tuus Sion in generationem & generationem. Non mutes priorem accuſatiuum generationem, in ablatiuum generatione, vt multi.

PSAL. CXLVI. v. 4. Qui numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocat. Non eſt mutandum verbum vocat in participium vocans.

PSAL. CXLVIII. v. 14. Et exaltauit cornu populi ſui. Alij legunt futurum exaltabit, ſed meritò praefertur praeteritum.

PSAL. CXLIX. v. 2. Laetetur Iſrael in eo qui fecit eum, & filij Sion exultent in rege ſuo. Rectè Romani Patres foemininum filiae quod vulgò legitur, emendarunt repoſito maſculino filij.

V. 4. Et exaltabit manſuetos in ſalutem. Et hic rectè, praeteritum exaltauit, correxerunt ſubſtituto futuro exaltabit.

V. 6. Exaltationes Dei in gutture eorum. Hic denique inſigniter reſtituerunt vocem exaltationes, deductum ab altus, pro ea qua vitioſè legi conſueuerat exultationes, deducta à ſalto: illa, cuius tertia litera eſt vocalis prima, ſignificat laudes; haec, cuius tertia litera eſt vocalis quinta, ſignificat exultantias, animi prae laetitia ſaltus.

V. 9. Vt faciant in eis iudicium conſcriptum. Quidam commutant numerum pluralem faciant, cum ſingulari faciat; minùs rectè.

PROVERBIA.

CAP. III. v. 9. Et de primitiis omnium frugum tuarum da ei. Non mutes pronomen ei cum nomine pauperibus.

V. 13. Beatus homo qui inuenit ſapientiam, & qui affluit prudentia. Non facilè mutandum eſt affluit in effluit, vocalis prima in ſecundam; nec prudentia ſexto caſu, in quartum prudentiam.

V. 14. Melior eſt acquiſitio eius negotiatione argenti, & auri primi & puriſſimi fructus eius. Malè plerique, auri ponunt ante argenti; & epitheta primi & puriſſimi iungunt cum fructus, quae ad auri pertinent. Legantur Notationes noſtrae in varias Bibliorum lectiones.

V. 18. Et qui tenuerit eam, beatus. Non mutes ſingularia in pluralia Et qui tenuerint eam, beati.

V. 25. Ne paueas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum. Non ſcribas timore pro terrore, nec mutes ablatiuos in accuſatiuos repentinum terrorem vel repentinos terrores. Similiter in poſteriori ſententiae membro, retine irruentes, nec corrigas irrumpentes, multoque minùs intuentes: denique pro potentias non ſupponas ruinas, quod eſt alterius verſionis.

V. 28. Ne dicas amico tuo: Vade, & reuertere, cras dabo tibi. Melius eſt ne in initio ſententiae quàm nec: & omiſſio coniunctionis & ante cras, cum grata coniuncta eſt.

V. 35. Gloriam ſapientes poſſidebunt: ſtultorum exaltatio, ignominia. Legendum eſt hîc exaltatio vocali prima, non exultatio vocali quinta, quemadmodum Pſalm. 149. v. 6. ſaepiùs enim varietatem parit affinitas vocularum earum duarum.

CAP. IV. v. 11. Viam ſapientiae monſtrabo tibi, ducam te per ſemitas aequitatis. Non mutes futura cum praeteritis, monſtraui, duxi.

V. 13. Tene diſciplinam, ne dimittas eam: cuſtodi illam, quia ipſa eſt vita tua. Erroneè plerique hactenus, in poſteriori huius prouerbij membro, ſcripſerunt via, quod eſt, ſemita, pro vita, poſito pro vitae cauſa.

V. 16. Et rapitur ſomnus ab eis, niſi ſupplantauerint. Non eſt praeponenda negatio verbo rapitur, prout legunt codices alij, quidam & non rapitur, quidam nec rapitur: multoque minùs rapitur, cuius litera initialis eſt r vltima liquidarum, mutandum eſt in capitur, cuius litera initialis eſt c tertia alphabeti.

V. 27. Vias enim quae à dextris ſunt, nouit Dominus: peruerſae verò ſunt, quae à ſiniſtris ſunt. Ipſe autem rectos faciet curſus tuos, itinera autem tua in pace producet. Non ſunt haec omittenda, tametſi hebraicè non extent.

CAP. V. v. 22. Iniquitates ſuae capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur. Non mutes verba praeſentia in futura, capient, conſtringetur.

CAP. VI. v. 5. Et quaſi auis de manu aucupis. Quod quidam libri pro manu ſcribunt inſidiis aut laqueo, expoſitio eſt.

V. 11. Si verò impiger fueris, veniet vt fons meſſis tua, & egeſtas longè fugiet à te. Latini libri manuſcripti ſententiam hanc minimè omiſerunt, tametſi hebraicè non legatur.

V. 31. Et omnem ſubſtantiam domus ſuae tradet. Non ſubiicias, quod quidam, & liberabit ſe, quippe ſuperfluum.

CAP. VII. v. 2. Fili ſerua mandata mea, & viues. Inter nomen fili, & verbum ſerua, multi libri interiiciunt hoc: Honora Dominum & valebis: praeter eum verò ne timueris alienum: quae vt ſuperflua à Correctoribus ſunt praetermiſſa.

V. 8. Qui tranſit per plateam iuxta angulum. Non mutes numerum ſingularem plateam in pluralem plateas.

V. 10. Praeparata ad capiendas animas. Non commutes ſimplex capiendas, cum compoſito decipiendas.

V. 14. Victimas pro ſalute voui. Neque hic ſcribas compoſitum deuoui loco ſimplicis voui.

V. 27. Penetrantes in interiora mortis. Non omittas praepoſitionem in, nec ſubſtituas inferiora per f digamma, pro interiora per t mutam.

CAP. VIII. v. 11. Melior eſt enim ſapientia cunctis pretioſiſſimis. Superfluit quod quidam addunt opibus.

V. 20. In viis iuſtitiae ambulo. Non ſcribas futurum ambulabo loco praeſentis ambulo.

V. 25. Ante colles ego parturiebar. Non addas omnes.

CAP. IX. v. 16. Qui eſt paruulus, declinet ad me. Alij pro relatiuo qui legunt interrogatiuum quis.

V. 18. Et in profundis inferni conuiuae eius. Quod ſequitur in multis libris, Qui enim applicabitur illi, deſcendet ad inferos: nam qui abſceſſerit ab ea, ſaluabitur, meritò à Correctoribus eſt ſublatum.

CAP. X. v. 4. Qui nititur mendaciis, hic paſcit ventos: idem autem ipſe ſequitur aues volantes. Non eſt ſcribendum ſpargit, quod eſt diſpergit, ſed paſcit, nec id eſt ſed idem autem ipſe, poſt verſiculus non eſt omittendus.

V. 8. Sapiens corde praecepta ſuſcipit. Non mutes praeſens ſuſcipit in futurum ſuſcipiet.

V. 10. Et ſtultus labiis verberabitur. Quod ſequitur in quibuſdam exemplaribus, qui palam arguit, pacificat, ſuperfluum eſt, quippe ex graeca latina editione aſſumptum.

V. 26. Sic piger his qui miſerunt eum. Non addas in via.

CAP. XI. v. 10. In bonis iuſtorum exultabit ciuitas. Pro neutro exultabit deducto à ſalto, malè quidam ſcribunt paſſiuum exaltabitur, deductum ab altus.

V. 13. Qui autem fidelis eſt animi, celat amici commiſſum. Latinorum librorum quidam legunt animi, quidam amici, quidam iungunt vtrumque: quod poſtremum Romani Patres conſultò ſecuti ſunt.

CAP. XII. v. 2. Qui bonus eſt, hauriet gratiam à Domino. Verbo hauriet non addas pronomen ſibi.

V. 8. Doctrina ſua noſcetur vir. Futurum noſcetur praeferendum eſt praeſenti noſcitur.

V. 11. Qui ſuauis eſt in vini demorationibus, in ſuis munitionibus relinquit contumeliam. Hanc ſententiam Correctores iudicarunt eſſe ita emendandam, vt nos annotaueramus in Notationibus noſtris; in vini pro vinis, in demorationibus pro moderationibus; munitionibus pro monitionibus.

V. 12. Deſiderium impij munimentum eſt peſſimorum. Caue legas monimentum vel monumentum à monendo deductum, pro munimentum à muniendo, quo modo Romani doctè correxerunt.

V. 13. Effugiet autem iuſtus de anguſtia. Non commutes futurum effugiet cum praeſenti effugit.

V. 17. Qui quod nouit loquitur, index iuſtitiae eſt. Caue ne recidas in malitum vitium, eorum qui ſcripſerunt iudex pro index, vocalem inquam u, pro conſonante n.

CAP. XIV. v. 16. Stultus tranſilit & confidit. Non mutes tranſilit, compoſitum ex ſalio, cum tranſit, tranſiuit, aut tranſibit, compoſitis ex eo.

V. 17. Et vir verſutus, odioſus eſt. Vitioſè quidam legunt verboſus pro verſutus.

V. 20. Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit. Non eſt mutandum futurum erit in praeſens eſt.

V. 23. In omni opere erit abundantia. Non addas adiectiuum bono ad ſubſtantiuum opere.

V. 27. Timor Domini fons vitae, vt declinent à ruina mortis. Pro ſingulari declinet, quod eſt in plerique libris, Correctores ſcripſerunt plurale declinent, ſ. homines.

V. 33. Et indoctos quoſque erudiet. Nomen quoſque non eſt mutandum in coniunctionem quoque.

CAP. XV. v. 10. Doctrina mala deſerenti viam vitae. Datiuus ſingularis deſerenti, non eſt mutandus in genitiuum pluralem deſerentium.

V. 17. Melius eſt vocari ad olera cum charitate. Neque hic facilè mutandus eſt infinitiuus paſſiuus vocari in actiuum vocare.

V. 19. Iter pigrorum quaſi ſepes ſpinarum. Non eſt ſcribendum impiorum, quod eſt, iniquorum, loco pigrorum, quod eſt deſidioſorum.

V. 28. Mens iuſti meditatur obedientiam. Re-

ſtituendum

tinendam eſt præſens meditatur, non ſubſtituendum futurum meditabitur: vt & vox obedientiam ſeruanda eſt, minimeq́; mutanda cum ſapientiam aut iuſtitiam.

CAP. XVI. v. 2. Omnes viæ hominis patent oculis eius. Non ſcribas plurale hominum pro ſingulari hominis.

V. 11. Et opera eius omnes lapides ſacculi. Egregiè hic reſtitutus eſt locus, repoſita voce ſacculi, quæ eſt diminutiuum à ſaccus, loco ſæculi.

V. 13. Qui recta loquitur, diligetur. Et hæc egregia emendatio eſt, qua diligetur ſcribit, quod eſt, amabitur, pro dirigetur, quod eſt, gubernabitur.

V. 21. Et qui dulcis eloquio, maiora percipiet. Alij pro percipiet legunt reperiet, minùs rectè.

V. 24. Dulcedo animæ, ſanitas oſſium. Non præponas & coniunctionem voci dulcedo, nec verbum eſt voci ſanitas.

V. 27. Vir impius fodit malum. Pro impius non ſcribas inſipiens.

V. 30. Mordens labia ſua perficit malū. Præſens perficit non eſt mutandum in futurum perficiet.

CAP. XVII. v. 12. Quàm fatuo confidenti in ſtultitia ſua. Non addas pronomen ſibi participio confidenti.

V. 16. Et qui euitat diſcere, incidet in mala. Pro verbo diſcere, caue ſubſtituas, aut nomen ducem aut verbum diſcedere.

V. 19. Et qui exaltat oſtium, quærit ruinam. Spuriū eſt, quod multi libri, pro vna voce oſtium, quæ ianuam ſignificat, legunt duas os ſuum.

CAP. XVIII. v. 5. Accipere perſonam impij non eſt bonum. Non ſubdas in iudicio, poſt vocem impij.

V. 10. Ad ipſum currit iuſtus. Correctores prætulerunt maſculinum ipſum fœminino ipſam.

V. 21. Mors & vita in manu linguæ. Non ſcribas plurale manibus pro ſingulari.

V. 22. Qui autem tenet adulteram, ſtultus eſt & impius. Legendum eſt potius impius, quod eſt iniquus, quàm inſipiens, quod idem eſt cum eo quod præcedit ſtultus.

V. 23. Cum obſecrationibus loquetur pauper. Præferendum eſt futurum loquetur præſenti loquitur.

V. 24. Vir amabilis ad ſocietatem. Non augeas vocem amabilis vna ſyllaba, ita vt ſit amicabilis.

CAP. XIX. v. 19. Qui impatiens eſt, ſuſtinebit damnum. Non eſt addenda coniunctio enim.

V. 21. Voluntas autem Domini permanebit. Nec hic addendum eſt in æternum.

V. 22. Et melior eſt pauper quàm vir mendax. Denique neque hic addenda eſt vox iuſtus poſt vocem pauper.

V. 23. Abſque viſitatione peſſima. Præferendus eſt caſus ſextus generis fœminini peſſima, ſecundo caſui generis ſiue maſculini ſiue neutri peſſimi.

V. 26. Qui affligit patrem & fugat matrem, ignominioſus eſt & infelix. Rectè Romani Patres, fugit tertiæ coniugationis, quod à pleriſque legitur, correxerunt, dato fugat primæ coniugationis, quod eſt, in fugam vertit.

CAP. XX. v. 15. Et vas pretioſum labia ſcientiæ. Quidam pro & vas ſcribunt vas autem.

V. 22. Ne dicas: Reddam malum. Non ſubijcias quod quidam, pro malo, ſed ſubaudias.

V. 25. Ruina eſt homini deuotare ſanctos. Nequaquam legendum eſt, aut deuocare, aut denotare, aut deuotare, vel deuouere, ſed deuotare, quod eſt, deglutire ſeu abſorbere, quod in Notationibus noſtris oſtendimus. Poſtremò maſculinum ſanctos dedit Interpres noſter, non neutrum ſancta.

Sequitur: Et poſt vota retractare. Alij pro compoſito retractare legunt ſimplex tractare.

CAP. XXI. v. 18. Pro iuſto datur impius. Quidam libri, pro præſenti datur, habent futurum dabitur.

V. 22. Et deſtruxit robur fiduciæ eius. Non facilè ſcribas detraxitque, pro deſtruxitque, vel & deſtruxit.

V. 27. Hoſtiæ impiorum abominabiles, quia offeruntur ex ſcelere. Non mutes coniunctionem quia in relatiuum quæ.

CAP. XXII. v. 1. Super argentum & aurum gratia bona. Non addas coniunctionem cauſalem enim.

V. 3. Callidus vidit malum & abſcondit ſe. Seruandum eſt præteritum vidit, non commutandum cum præſenti videt.

V. 5. Arma & gladij in via peruerſi. Non ſcribas ſuperbi pro peruerſi.

V. 17. Inclina aurem tuam. Superfluum eſt quod quidam præponunt fili mi.

CAP. XXIII. v. 16. Cùm locuta fuerint rectum labia tua. Singulare rectum non eſt mutandum cum plurali recta.

V. 29. Cui ſuffuſio oculorum? Germanam hanc eſſe lectionem, vt legatur ſuffuſio, nomen deriuatum à verbo ſuffundo, non ſuffoſſio à ſuffodio, aut confuſio à confundo, multoq́; minùs confeſſio, à confiteor, iam olim docuimus.

V. 33. Oculi tui videbunt extraneas. Præferendum eſt fœmininum genus extraneas, neutro extranea: nam maſculinum extraneos, ſpurium eſt prorſus.

CAP. XXIV. v. 10. Si deſperaueris laſſus in die anguſtiæ, imminuetur fortitudo tua. Inſignis correctio, qua reſtitutum eſt laſſus, quod eſt, fatigatus, pro lapſus à labi, cadere.

V. 16. Septies enim cadet iuſtus & reſurget. Non addas in die.

V. 27. Vt poſtea ædifices domum tuam. Non mutes vt conſecutiuum cum & copulatiuo.

V. 32. Et exemplo didici diſciplinam. Parum inquam dormies. Quod interponunt alij Vſquequò piger dormies, vſquequò de ſomno conſurges? redundat.

V. 34. Et veniet tibi quaſi curſor egeſtas. Non temerè addendum eſt pronomen tua.

CAP. XXV. v. 20. Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi peſſimo. Nec hic temerè interſerenda eſt coniunctio &, vt minimè mutandus datiuus cordi in [illegible]tiuum.

Sequitur: Sicut tinea veſtimento, & vermis ligno, ita triſtitia viri nocet cordi. Verſiculum hunc non facilè eſſe omittendum, tametſi à multis omittatur, docent noſtra Notationes.

CAP. XXVI. v. 2. Sicut auis ad alia tranſuolans. Non præponas coniunctionem nam: nec mutes vocem alia triſſyllabam, cum diſſyllaba alta, quæ excelſa ſignificat: nam ad alia, idem eſt quod quolibet, quod mox ſequitur: Et paſſer quolibet volans.

V. 15. Abſcondit piger manum ſub aſcella ſua, & laborat ſi ad os ſuum eam conuertent. Retinendus eſt numerus ſingularis manum, eam.

V. 20. Et ſuſurrone ſubtracto, iurgia conquieſcent. Præferendum eſt futurum præſenti conquieſcunt.

V. 26. Reuelabitur malitia eius in concilio. Vox concilio, accepta pro cœtu, per c potiùs ſcribitur quàm per t.

CAP. XXVII. v. 4. Et impetum concitati ferre quis poterit? Superfluit, quod quidam codices addunt, ſubſtantiuum ſpiritus, participio cōcitati.

V. 11. Vt poſſis exprobranti reſpondere ſermonem. Alij libri, pro ſecunda perſona poſſis, ſcribunt primam poſſim: hoc hebræo conſonat, illa græco.

V. 15. Tecta perſtillantia. Caue perſtillantia, quod eſt perfluentia, mutes in peſtilentia, id eſt, peſtem adferentia.

V. 16. Et oleum dexteræ ſuæ vocabit. Pro futuro indicatiui vocabit, quidam libri ſcribunt coniunctiuum vocet aut euocet: ſed nullo modo ferendum eſt, quod eſt in nonnullis, euacuet, id eſt, exhauriat.

V. 24. Sed corona tribuetur in generationem & generationem. Non addas pronomen tibi verbo tribuetur, nec mutes priorem accuſatiuum in ablatiuum generatione.

V. 26. Agni ad veſtimentum tuum, & hœdi ad agri pretium. Vt priori membro non eſt addendum verbum ſunt, ita poſteriori non eſt auferenda præpoſitio ad.

CAP. XXVIII. v. 8. Qui coaceruat diuitias vſuris & fœnore, liberali in pauperes congregat eas. Caue, ne tranſpoſito commate, coniungas vocem liberali, cum eo quod præcedit ſubſtantiuo fœnore.

V. 10. Et ſimplices poſſidebunt bona eius. Non temerè omittendum eſt pronomen eius.

V. 26. Qui autem graditur ſapienter, ipſe ſaluabitur. Malè alij, pro ſaluabitur, quod eſt, fiet ſaluus, ſcribunt laudabitur, laudibus celebrabitur.

CAP. XXIX. v. 5. Rete expandit greſſibus eius. Præferendum eſt eius, ei quod alij libri habent reciproco ſuis.

V. 15. Virga atque correptio tribuit ſapientiam. Præfertur vox correptio deriuata à corripio, voci correctio à corrigo.

V. 20. Stultitia magis ſperanda eſt, quàm illius correptio. Idem hoc loco obſeruatur.

CAP. XXX. v. 3. Non didici ſapientiam, & non noui ſcientiam ſanctorum. Quidam libri poſterius membrum legunt abſque negatione, ſicut hebræa & græca: Correctores maluerunt negationem ex alijs libris repetere.

V. 19. Viam colubri ſuper petram. Seruanda eſt vox petram, quæ rupem, non ſubſtituenda terram, quæ humum ſignificat.

Ibidem. Et viam viri in adoleſcentia. Non facilè pro adoleſcentia, quod iuuentutem, ſcribas adoleſcentula, quod iuuenculam declarat.

V. 31. Nec eſt rex qui reſiſtat ei. Caue omittas aliquod trium primorū verborum nec eſt rex: aut rex quod eſt ὁ βασιλεύς, corrigas res, id eſt πρᾶγμα: aut denique pronomen ſingulare ei ſcribas pluraliter eis: hæc enim ſunt codicum quorumdam vitia. Lege, ſi placet, noſtras in varias Bibliorum lectiones Notationes.

V. 32. Eſt qui ſtultus apparuit, poſtquam eleuatus eſt in ſublime. Egregiè emendatus eſt locus, reſtituto verbo ſubſtantiuo eſt, pro ea quæ in pleriſque eſt libris coniunctione copulatiua &. Porrò ſiue legas apparuit, ſiue apparuerit, ſiue eleuatus ſiue elatus, nihil refert.

CAP. XXXI. v. 9. Et iudica inopem & pauperem. Non mutes iudica in vindica, quamquam hoc illius expoſitio ſit.

ECCLESIASTES.

CAP. I. v. 18. Qui addit ſcientiam, addit & laborem. Alij legunt dolorem pro laborem: ſed quamuis doloris ſignificatio magis hebræo & græco conueniat, coniecit tamen Epanorthotes ex antiquis libris ſuis, Interpretem de induſtria poſuiſſe laborem qui dolor quidam eſt.

CAP. II. v. 1. Dixi ego in corde meo. Non mutes pronomen ego in coniunctionem ergo.

CAP. VII. v. 22. Ne fortè audias ſeruum tuum maledicentem tibi. Non omittas pronomen poſſeſſiuum tuum.

CAP. VIII. v. 16. Et intelligerem diſtentionem. Caue ne ſcribas diſſenſionem, quod eſt, diſcordiam, à diſſentio, pro diſtentionem, quod eſt, occupationem, à diſtendo.

CAP. X. v. 1. Pretioſior eſt ſapientia & gloria, parua eſt ad tempus ſtultitia. Hic locus, quia obſcurus, multis modis fuit adulteratus, quod docent noſtra Notationes. Quidam addiderunt an te poſt pretioſior eſt: quidam vocem gloria poſtpoſuerunt voci parua: quidam ſubſtantiuo gloria adiunxerunt adiectiuum parua, quod eſt ſubſtantiui ſtultitia: quidam omiſerunt & medium inter parua & ad tempus (quod tamen non vitiat ſenſum, cùm non ſit niſi exegeticum, poſitum loco id eſt) denique quidam ſcripſerunt ſecundum caſum ſtultitiæ pro primo ſtultitia.

V. 19. In riſum faciunt panem, & vinum, vt epulentur viuentes. Vulgò legitur bibentes, quod eſt potantes: correctio eſt viuentes, quod eſt, viui ſiue mortales.

CAP. XI. v. 2. Da partem ſeptem, necnon & octo. Non eſt mutandum ſingulare partem in plurale partes.

V. 8. Vanitatis arguentur præterita. Ita potius ſcribendum eſt, quàm vanitas arguuntur.

CAP. XII. v. 2. Antequam tenebreſcat ſol, & lumen, & luna, & ſtellæ. Alij ſcribunt plurale tenebreſcant: ſed ſingulare genuinum eſt.

V. 14. Pro omni errato. Quidam antiqui libri legunt erratu: ſed ſpurium eſt, quod nonnulli, tranſpoſitis primis literis, ſcribunt reatu. Porrò abſcondito, quod habent alij, altera interpretatio eſt.

CANTICVM

CANTICORVM.

GErmanus libri titulus eſt Canticum numero ſingulari, non plurali Cantica.

CAP. I. v. 1. Oſculetur me oſculo oris ſui. Non ſcribas ab oſculis pro oſculo.

V. 3. In odorem vnguentorum tuorum. Non ſunt omittenda hæc verba, licet hebraicè non exſtent.

V. 5. Poſuerunt me cuſtodem in vineis. Non eſt auferenda præpoſitio in.

V. 7. Et abi poſt veſtigia gregum. Non ſubijcias pronomen tuorum.

CAP. II. v. 4. Introduxit me in cellam vinariam. Non addas rex.

V. 10. En dilectus meus loquitur mihi. Alij

pro

pro aduerbio demonſtrandi ecce, ſcribunt coniunctionem copulatiuam &.

Sequitur: Surge, propera, amica mea, columba mea. *Non facilè omittas* columba mea, *tametſi abſit ab hebræo.*

V. 13. Surge, amica mea, ſpecioſa mea, & veni. *Non eſt hoc loco addendum verbum* propera, *multóque minùs* proſpera, *verbo* ſurge. *Rurſus* ſpecioſa, *quod eſt pulchra, non eſt corrigendum* ſponſa. *Poſtremò non eſt* columba mea, *è proximo verſu tranſferendum in hunc, ante* & veni.

V. 17 Similis eſto, dilecte mi, capreæ hinnuloque ceruorum ſuper montes Bether. *Quia obſcurum eſt nomen* Bether, *quod ſignificat concauitatem ſeu diuiſionem: notiſſimum autem è contra eſt nomen* Bethel, *quod domum Dei ſignificat: hinc factum eſt, vt nonnulli plerique, pro* Bether *(quæ eſt Romanorum Patrum docta correctio) ſcripſerint* Bethel, *id eſt, l pro r, primam liquidarum pro vltima.*

CAP. V. *v.* 6. Anima mea liquefacta eſt vt locutus eſt. *Non addas* dilectus.

CAP. VI. *v.* 10. Deſcendi in hortum nucum. *Caue ſupponas pronomen* meum *pro nomine* nucum, *quod quidam.*

Sequitur: Vt viderem poma conuallium. *Alij libri ſcribunt numero ſingulari* conuallis.

V. 12. Reuertere, reuertere Sulamitis. *Idem accidit hoc loco, quod ſuprà 2 v* 17. Sulamitis *quod eſt nomen fœmininum, deductum à maſculino* Salomon, *quia alibi non legitur, corruptum fuit, ſuppoſito nomine* Sunamitis, *celeberrimo in tertio & quarto libro Regum, vtpote vna ſola litera differente. Legenda itaque hic eſt litera l, id eſt, prima liquidarum, prout habet Romana correctio, non n tertia.*

CAP. VII. *v.* 1. Quid videbis in Sulamite. *Eadem eſt huius loci ratio, quæ præcedentis.*

Ibidem Iuncturæ femorum tuorum. *Alij ſcribunt* feminum.

V. 5. Sicut purpura regis vincta canalibus. *Pro* vincta, *quod eſt participium à vincio, non ſcribas* tincta *à tingo, multóque minùs* vncta *à vngo.*

V. 8. Et odor oris tui ſicut malorum. *Non repetas vocem* odor *ante* malorum.

CAP. VIII. *v.* 2. Et ducam in domum matris meæ. *Non ſubijcias, vt multi,* & in cubiculum genitricis meæ, *quod eſt capitis* 3. *v* 4.

V. 5. Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto. *Cùm ne mutes* de *cum* in.

V. 7. Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem. *Alij pro præterito* potuerunt, *ſcribunt futurum* poterunt.

V. 12. Mille tui pacifici. *Non eſt opus genitiuum* pacifici, *commutare cum vocatiuo* pacifice, *præſertim cùm non ſuppetunt exemplaria.*

SAPIENTIA.

CAP. I. *v.* 6. Et non liberabit maledicum à labiis ſuis. *Malè hactenus, pro* maledicum, *quod ſignificat procliuem ad maledicendum, ſcriptum fuit in pleriſque libris, addita vna litera,* maledictum, *quod eſt, execratum.*

V. 15. Iuſtitia enim perpetua eſt & immortalis. *Superfluit quod ſequitur in pleriſque libris:* Iniuſtitia autem mortis eſt acquiſitio.

V. 16. Impij autem manibus & verbis accerſierunt illam. *Nothum eſt, quod quidam libri habent,* pedibus, *pro* verbis, *quod eſt, ſermonibus.*

Ibidem. Quoniam digni ſunt qui ſint ex parte illius. *Caue ne vel addas vocem* morte *(morte digni ſunt) vel mutes coniunctiuum* ſint *cum indicatiuo* ſunt.

CAP. II *v.* 2. Quoniam fumus flatus eſt in naribus noſtris. *Nequaquam interijcienda eſt coniunctio* &, *inter nomen* fumus *& nomen* flatus, *ſeu quod aliàs legitur, & idem vnum eſt,* afflatus.

Ibidem Et ſermo ſcintilla ad commouendum cor noſtrum. *Probus eſt caſus primus* ſcintilla; *probus ſecundus, qui eſt in aliis libris,* ſcintillæ.

V. 3. Qua extincta cinis erit corpus noſtrum. *Miſerè deprauatus erat hic locus, cùm legeretur* quia extinctus *aut* extinctum, *pro ablatiuis abſolutè poſitis,* qua extincta, *ſ. ſcintilla.*

V. 9. Nemo noſtrûm exors ſit luxuriæ noſtræ. *Non mutes pronomen primæ perſonæ* noſtrûm, *in ſecunda* veſtrûm.

Ibidem. Quoniam hæc eſt pars noſtra, & hæc eſt ſors. *Non repetas pronomen* noſtra *ad nomen* ſors.

V. 10. Et non parcamus viduæ, nec veterani reuereamur canos multi temporis. *Quidam pro ſecundo caſu legunt tertium* veterano, *& repetunt negationem* nec *ante* reuereamur, *ſed malè.*

V. 11. Sit autem fortitudo noſtra lex iuſtitiæ. *Temeritas ſcribarum miro modo hic graſſata, pro* iuſtitiæ, *id eſt,* τῆς δικαιοσύνης, *ferè ſcripſit contrarium* iniuſtitiæ, *iniquitatis.*

CAP. III *v.* 1. Et non tanget illos tormentum mortis. *Non ſcribas* malitiæ *pro* mortis.

V. 2. Et æſtimata eſt afflictio exitus illorum: *Sequitur v.* 3. Et quod à nobis eſt iter, exterminium. *Præſtimatum eſt: id eſt: Illorum ex humanis diſceſſus, habitus eſt pro exterminio ſeu exitio. Hoc alij libri mirum modum corrumpunt, dum non ſolùm pro nominatiuo* exterminium *legunt genitiuum* exterminij, *verùm etiam duas eiuſdem huius loci corruptiones copulantes, ſcribunt:* Et ab itinere iuſto abierunt in exterminium, & quod à nobis eſt iter exterminij.

V. 15. Et quæ non concidat radix ſapientiæ. *Præferendus eſt coniunctiuus* concidat *indicatiuo* concidit.

V. 16. Filij autem adulterorum in inconſummatione erunt. *Vni voci* inconſummatione, *compoſita ex præpoſitione* in *& nomine* conſummatione, *præponenda eſt præpoſitio* in, *ita vt ſit* in inconſummatione: *pro quo quidam codices eodem ſenſu, legunt participium* inconſummati. *Nam vitanda eſt lectio, quæ contenta vnico* in, *efficit voces duas* in conſummatione.

V. 19. Nationis enim iniquæ diræ ſunt conſummationes. *Vt genitiuus* nationis *non eſt mutandus in nominatiuum* nationes: *ita nec nominatiuus* conſummationes *in genitiuum* conſummationis.

CAP. IV. *v.* 3. Et ſpuria vitulamina non dabunt radices altas. *Pro* ſpuria vitulamina, *quod alij libri legunt* adulterinæ plantationes, *altera interpretatio eſt, eáque clarior, teſte D. Auguſtino lib. 2. de doct. Chriſt. cap.* 12.

V. 6. Ex iniquis enim ſomnis, filij qui naſcuntur, teſtes ſunt nequitiæ aduerſus parentes. *Vt plurima huius libri loca Romani Patres feliciſſimè reſtituerunt, quod videre licet; ita inter cætera hunc, vbi pro* omnes *nota vniuerſitatis, quæ error pleroſque omnes codices inuaſit, repoſuerunt, quod rectum eſt, & græcæ conſentaneum,* ſomnis, *id eſt,* ὕπνοις, *poſitum pro concubitu quemadmodum infrà* 7. *v* 2. *idem Sapiens ex delectamento ſomni conceptum ſe dicit.*

V. 12. Et inconſtantia concupiſcentiæ tranſuertit ſenſum ſine malitia. *Non facilè mutes vocem* inconſtantia, *quæ ſignificat inſtabilitatem, in* inſtantia, *quæ, dempta vna ſyllaba, ſolicitationem declarat.*

V. 15. Quoniam gratia Dei & miſericordia eſt in ſanctos eius. *Alij libri ſubaudiunt omiſſum verbum ſubſtantiuum* eſt.

V. 18. Videbunt & contemnent eum. *Non eſt hic repetenda coniunctio* enim.

CAP. V. *v* 9. Et tamquam nuntius percurrens. *Legendum eſt* percurrens, *quod eſt tranſcurrens, non* præcurrens, *quod eſt, antecurrens.*

V. 11. Aut tamquam auis. *Non omittas aduerbium* tamquam.

Ibidem. Argumentum itineris. *Non ſubijcias pronomen* illius, *quod alij codices.*

V. 17. Et brachio ſancto ſuo defendet illos. *Non præponas præpoſitionem* in *nomini* brachio *vt nec coniunctionem* & *ei quod ſequitur:* Accipiet armaturam zelus illius.

V. 21. Acuet autem duram iram in lanceam. *Etiam noſtra antiqua manuſcripta legunt* diram, *quod eſt rigidam, pro eo quod alij libri* duram, *quod eſt, crudelem, id eſt, ſcribunt u vocalem quintam pro i tertia.*

V 22. Et tamquam à benè curuato arcu. *Duæ dictiunculæ ſunt,* à *præpoſitio, & aduerbium* benè, *non vnum nomen* habenæ.

V. 23. Et à petroſa ira plenæ mittentur grandines. *Scribenda eſt diphthongo ſyllaba vltima, ita vt ſit nomen* plenæ, *non aduerbium* plenè.

V. 24. Et ad eremum perducet omnem terram iniquitas illorum. *Nominatiuus* iniquitas, *non eſt commutandus cum genitiuo* iniquitatis.

CAP. VI. *v.* 6. Quoniam iudicium duriſſimum his qui præſunt fiet. *Non eſt præponenda præpoſitio* in *pronomini* his.

V. 8. Non enim ſubtrahet perſonam cuiuſquam Deus. *Pro* Deus, *multi boni codices legunt* Dominus: *porrò* qui eſt omnium dominator, *quod ſubijciunt non pauci libri, optimi quique omittunt. Legantur Notationes noſtræ.*

V. 11. Qui enim cuſtodierint iuſta iuſtè, iuſtificabuntur. *Quadruplex fuit hoc loco multorum codicum error, vnus, quod pro adiectiuo neutro* iuſta, *ſcriberent ſubſtantiuum fœmininum* iuſtitiam *(quamquam hic minimus.) Alter, quòd nomini* iuſta *pro* iuſtitiam, *ſuperfluè adiungerent pronomen* eius. *Tertius, quod propoſito nomine ſeu merſo, aduerbium* iuſtè *iungerent verbo ſequenti, non, vt oportet, præcedenti. Poſtremus, quòd* iuſtificabuntur, *verbum compoſitum ex iuſtus & facio, commutarent cum verbo ſimplici* iudicabuntur.

Sequitur: Et qui didicerint iſta, inuenient quid reſpondeant. *Caue ne pronomen* iſta *corrigas ſuppoſito nomine* iuſta.

V. 17. Et in viis oſtendit ſe illis hilariter, & in omni prouidentia occurrit illis. *Nomini* viis *non eſt addendum pronomen* ſuis: *nec præſentia* oſtendit, occurrit, *mutanda ſunt in futura,* oſtendet, occurret.

V. 22. Si ergo delectamini ſedibus. *Vt nomini* ſedibus *non eſt præponenda præpoſitio* in; *ita non eſt poſtponendum nomen* perpetuis.

CAP. VII. *v* 1. Et ex genere terreni illius qui prior factus eſt. *Seruandus eſt genitiuus* terreni, *non ſubſtituendus ablatiuus* terreno.

V. 16. Et operum ſcientia & diſciplina. *Malè multi libri, ſublato poſteriori* &, *ſcribunt caſum ſecundum* ſcientiæ, *pro primo.*

V. 17. Vt ſciam diſpoſitionem orbis terrarum. *Non mutes ſingulare in plurale* diſpoſitiones.

V. 18. Viciſſitudinum permutationes & commutationes temporum. *Legendum eſt potiùs* commutationes temporum, *quod eſt varietates, quàm* commutationes, *quod eſt, fines. Porrò quod ſubijciunt plerique libri,* morum mutationes & diuiſiones temporum, *ſpurium eſſe, & ex altera verſione noſtra adiectum, multis aliis præterea mendis admiſſis, docuimus in Notationibus.*

V. 22. Quem nihil vetat, benefaciens. *Alij libri ita ſcribunt, vt vtraque hic proprietas ſancti Spiritus declaretur, mutatis, quarto caſu relatiui* quem *in primum* qui, *& participio* benefaciens *in infinitiuum* benefacere: qui nihil vetat benefacere. *Sed Romana correctio, quæ duas proprietates dat intelligendas, vnam quem nihil vetat, quod eſt, expeditus, qui prohiberi non poteſt, alteram* benefaciens, *quod eſt, beneficus, ſincera eſt loci ſcriptura.*

V. 23. Intelligibilis, mundus, ſubtilis. *Patres meritò prætulerunt nominatiuos accuſatiuis* intelligibiles, mundos, ſubtiles.

CAP. VIII. *v* 2. Hanc amaui & exquiſiui à iuuentute mea. *Non addas pronomen* eam *verbo* exquiſiui.

V. 12. Tacentem me ſuſtinebunt. *Non mutes accuſatiuum* tacentem *in ablatiuum.*

V. 17. Quoniam immortalitas eſt in cognatione ſapientiæ. *Triplex mendum ex his verbis à Romanis Correctoribus eſt ſublatum. Vnum, quòd adiectiuum* immortalis, *quod eſt in pleriſque libris, commutauerint cum ſubſtantiuo* immortalitas. *Alterum, quòd pro* cogitatione, *quod eſt meditatione, ſcripſerint* cognatione, *id eſt, affinitate. Tertium, quòd reiecto nominatiuo* ſapientia, *receperint genitiuum* ſapientiæ.

V. 21. Et hoc ipſum erat ſapientiæ, ſcire. *Secundus caſus* ſapientiæ, *non eſt mutandus in primum* ſapientia, *multóque minùs addendum eſt adiectiuum* ſumma.

CAP. IX. *v.* 6. Nam & ſi quis erit conſummatus. *Non eſt omittenda coniunctio* nam.

V. 18. Et ſic correctæ ſint ſemitæ eorum. *Retinendum eſt aduerbium ſimilitudinis* ſic, *non mutandum in coniunctionem conditionalem* ſi.

CAP. X *v.* 1. Hæc illum qui primus formatus eſt à Deo pater orbis terrarum. *Pro* formatus, *quidam codices habent* factus, *quidam* fictus; *ſed adulterinum eſt prorſus quod in nonnullis eſt,* fornicatus. *Rurſus nominatiuum* pater, *quidam libri vertunt in ablatiuum* patre, *quaſi ad Deum referatur, ſed malè.*

V. 2. Et eduxit illum à delicto ſuo. *Quod ſubijciunt multi libri,* & eduxit illum de limo terræ, *ſpurium eſt, & omnino iugulandum. lege Notationes noſtras.*

V. 3. Ab hac vt receſſit iniuſtus in ira ſua. *Ab non ad, hac fœmininum non hoc, vt vel etiam non negatio* non, receſſit, *quod eſt, defecit, non* præceſſit, *quod eſt anteceſſit, legendum eſt: ſunt enim hæ librorum quorundam corruptelæ.*

Sequitur: Per iram homicidij fraterni deperijt.

ſit. *Inſignis correctio, qua fraterni genitiuus adiectiui nominis, reſtitutus eſt, pro ſubſtantiuo ſiue nominatiuo fraternitas, ſiue genitiuo fraternitatis, qui pleroſque omnes codices inuaſerant.*

V. 4. Propter quem cum aqua deleret terram. *Non mutes maſculinum* quem *in neutrum* quod: *nec pro nominatiuo* aqua *ſcribas accuſatiuum, quomodo quidam*: Cùm aquam deleret de terra.

Ibidem. Per contemptibile lignum iuſtum gubernans. *Quidam codex, omiſſa propoſitione, & mutato quarto caſu in primum, ſcribit* Et contemptibile lignum iuſtus gubernans: *ſed pravè.*

V. 5. Hæc & in conſenſu nequitiæ, cùm ſe nationes contuliſſent. *Seruanda ſunt voces,* nequitiæ, *quod eſt malitiæ; &* contuliſſent, *quod eſt congregaſſent; non ſurroganda,* ſuperbiæ, *quod eſt, arrogantiæ, &* extuliſſent, *ſeu eleuaſſent.*

Ibidem. Et in filij miſericordia fortem cuſtodiuit. *Duplex ſcriptura vitium, vtrumque inolitum, hinc abſtulerunt Correctores; Ablatiuum pluralem* filiis, *ſuppoſitum in locum genitiui ſingularis* filij, *& accuſatiuum* miſericordiam, *ſurrogatum pro ablatiuo* miſericordia.

V. 6. Hæc iuſtum à pereuntibus impiis liberauit. *Caue ſcribas nomen* parentibus, *pro participio* pereuntibus, *aut* huius *pro* impiis.

V 7. Fumigabunda conſtat deſerta terra. *Non omittas vocem* deſerta.

Sequitur: Et incerto tempore fructus habentes arbores. *Vox vna eſt* incerto, *non diſtrahenda in duas* in certo.

Ibidem. Et incredibilis animæ memoria ſtans figmentum ſalis *Non eſt ſcribendum,* incredibiles *primo caſu numeri pluralis, ſed* incredibilis *ſecundo numeri ſingularis; nec eſt omittenda vox* animæ; *denique numerus ſingularis* figmentum, *non eſt vertendus in pluralem* figmenta, *ſunt enim hæc codicum quorumdam vitia.*

V. 10. Hæc profugum iræ fratris. *Non addas coniunctionem* autem.

V. 17. Et fuit illis in velamento diei. *Pro ſecundo caſu* diei, *non legas ſextum* die, *ſed intelligas.*

V. 18 Tranſtulit illos per mare rubrum. *Non præponas* & *coniunctionem.*

CAP. XI. *v.* 2. Et in locis deſertis fixerunt caſas. *Caue ne legas, aut* fecerunt, *præteritum à* facio, *pro* fixerant *à* figo. *Aut* caſtra, *quod eſt exercitum, pro* caſas, *tabernacula*

V. 5. Et ineis cùm abundarent. *Correctores è ſuis libris addiderunt tres iſtas voculas* & in eis.

V 15. Non ſimiliter iuſtis ſitientes. *Caue ne relabaris in vetera vitia, eorum qui ſcripſerunt, aut* iniuſtis, *quod eſt impiis, pro* iuſtis, *piis; aut* faciens, *participium numeri ſingularis à* facio, *pro* ſitientes *participium numeri pluralis à* ſitio, *quod eſt, ſitim patior.*

V 16. Pro cogitationibus autem inſenſatis iniquitatis illorum, quòd quidam errantes &c. *Rectè ab his verbis Correctores inchoarunt periodum ac ſententiam nouam; & ſubſtituerunt genitiuum ſingularem* iniquitatis, *pro nominatiuo pluralis* iniquitates, *qui pleroſque libros inuitè occupauerat.*

V. 16. Mutos ſerpentes. *Caue legas* multos *pro* mutos, *quod eſt, irrationales.*

V. 19. Aut noui generis ira plenas ignotas beſtias. *Plerique libri præponunt coniunctionem* aut *vel* & *nomini* ignotas, *ſed abſque coniunctione ſunt etiam græca.*

CAP. XII. *v.* 2. Ideóque eos qui exerrant, partibus corripis. *Meritò ita diſtinxerunt Romani Patres, vt* partibus *iungatur verbo ſubſequenti, non præcedenti. Nam & notha ſcriptura eſt, quæ vt clariùs iungat præcedenti, vel tranſponit præpoſitionem, hoc modo,* errantes ex partibus, *vel addit pronomen* ſuis *aut* tuis.

V. 5. Et deuoratores ſanguinis à medio ſacramento tuo. *Verba iſta* à medio ſacramento tuo, *hoc loco retinenda ſunt, non transferenda in verſum ſextum pro ſimè ſequentem poſt* perdere voluiſti *quod faciunt multi.*

V 10. Cum tanta cruciaſti attentione. *Quod ſequitur in pleriſque omnibus libris* & liberaſti, *Correctores ſuperfluum iudicarunt.*

V. 26. Qui autem ludibriis & increpationibus non ſunt correcti. *Non mutes* correcti *à* corrigo, *cum* correpti *à* corripio.

V. 27. In quibus enim patientes indignabantur. *His verbis præponunt plerique libri alia idem ſignificantia:* In his enim quæ patiebantur, moleſtè ferebant: *quæ quidem, vt alterius verſionem,* *Romani Correctores conſultò ſuſtulerunt.*

Ibidem Propter quod & finis condemnationis eorum venit ſuper illos. *Non eſt mutandum præteritum* venit *cum futuro* veniet.

CAP XIII *v* 11. Vas vtile in conuerſationem vitæ. *Caue errorem plerorumque codicum, pro* vtile, *quod eſt aptum, idoneum, ſcribentium contrarium,* inutile *ineptum*

V 12. Reliquiis autem eius operis. *Non mutes ſextum caſum* reliquiis *cum quarto* reliquias.

V. 13. Et reliquum horum quod ad nullos vſus facit. *Verbum indicatiuum* facit, *nullo modo vertendum eſt in ſubiunctiuum* faciat, *addito verbo ſubſtantiuo* eſt, *quod vtique ſuperſluet*: Quod ad nullos eſt vſus faciat.

Sequitur: Lignum curuum & vorticibus plenum. *Siue* vorticibus *vocali quarta, ſiue ſecunda* verticibus *legas, ſignificatur lignum verticoſum ſiue nodoſum.*

V 14. Et omnem maculam quæ in illo eſt perliniens. *Non ſubiicias* terra, *quod quidam libri.*

V. 17. Cum illo qui ſine anima eſt. *Non commutes genus maſculinum cum neutro, nec hac parte, nec ſequentibus omnibus vſque ad finem capitis.*

CAP XIV. *v.* 3. Tua autem pater prouidentia gubernat. *Spurium eſt quod addunt libri quidam* ab initio cuncta: *adeoq; obeſt ſenſui, ne quæ enim hoc ſubaudire oportet. Porrò* gubernat *perſona tertia, non eſt cum* gubernas *mutanda, perſona ſecunda.*

V 4. Oſtendens quoniam potens es ex omnibus ſaluare. *Retinendum eſt* ſaluare, *quod eſt ſeruare; non ſupponendum* ſanare.

Sequitur: Etiamſi ſine arte aliquis adeat mare. *Legendum eſt* arte, *quo humana ſignificatur induſtria; non, tranſpoſitis primis duabus literis,* rate, *quod eſt naui.*

V 11. Propter hoc & in idolis nationum non erit reſpectus. *Non eſt omittenda propoſitio* in *&c.*

V. 14 Superuacuitas enim hominum aduênit in orbem terrarum. *Quidam libri verbo* aduênit *præponunt pronomen* hæc: *ſed malè prorſus illi qui corrigunt* adinuenit, *quod eſt reperit, pro* aduênit, *quod tranſitiuè acceptum, tamquam ſit quintæ coniugationis Hebræorum, poſitum eſt pro* adduxit, *aduexit.*

V. 30. Vtraque ergo illis euenient dignè. *Non ſcribas* quoque *pro* ergo.

V. 31. Non enim iuratorum virtus. *Egregia loci emendatio, qua & omiſſum eſt verbum ſubſtantiuum* eſt, *& pro* iurantium *participio actiuo, poſitum eſt* iuratorum, *participium paſſiuum, quod eſt, eorum per quos iuratur.*

Ibidem. Perambulat ſemper iniuſtorum præuaricationem. *Caue ne aduerbium* ſemper *mutes in præpoſitionem* ſuper, *vel vnum vocabulum* iniuſtorum *diſtrahas in duo.*

CAP. XV. *v.* 6. Malorum amatores, digni ſunt qui ſpem habeant in talibus. *Cauendum hic eſt triplex vitium; vnum, ne poſt* digni ſunt, *addatur* morte; *alterum ne ſcribatur* habent *modo indicatiuo, pro* habeant *coniunctiuo; tertium ne* talibus, *quod eſt, huiuſmodi, tranſpoſitis literis mutetur in* tabulis, *imaginibus.*

V. 8 Et poſt puſillum reducit ſe vnde acceptus eſt. *Præferendum eſt* reducit ſe, *quod eſt, conuertitur, eis quæ in aliis libris leguntur,* ſe ducit, *&* ducit ſe.

V. 12. Sed & æſtimauerũt luſum eſſe vitam noſtram. *Alij libri ſcribunt* ludum, *id eſt,* d *pro* ſ, *quod ferè æquiualet: ſed* lutum, *id eſt,* cœnum, *quod eſt in nonnullis, ſpurium omnino eſt.*

V. 14. Supra modum animæ ſuperbi. *Non addas nomini* animæ *pronomen* ſuæ.

Ibidem. Et imperantes illi. *Legendum eſt* imperantes, *quod eſt, dominantes, non* improperantes, *quod eſt, exprobrantes.*

V. 15. Quibus neque oculorum vſus eſt ad videndum. *Cauendum hic eſt ne recidatur in vetus vitium, eorum qui ſcripſerunt, addita vocali tertia,* viſus *a* video, *pro* vſus *ab* vtor.

V. 18. Sed & animalia miſerrima colunt. *Malè quidam hic legunt* alia *pro* animalia, *bruta nimirum; &* miſerrimi *genere maſculino, pro neutro* miſerrima.

V. 19. Sed nec aſpectu aliquis. *Non eſt mutandum maſculinum* aliquis *cum neutro ſiue* aliquod *ſiue* aliquid.

CAP. XVI. *v.* 1. Propter hæc & per his ſimilia paſſi ſunt dignè tormenta. *Quidam libri omittunt præpoſitionem* per, *malè.*

V 11. In memoria enim ſermonum tuorum examinabantur, & velociter ſaluabantur. *Duæ dictiones* in memoria, *non ſunt contrahendæ in vnam* immemoria: *nec pro* ſermonum, *quod eſt, verborum, ſubſtituendum eſt* ſcriptorum *ſiue ſanctorum: adhæc* examinabantur, *non eſt mutandum cum* exterminabantur *quod eſt, delebantur: inſuper nec aduerbium* velociter *eſt omittendum: poſtremò neq; pro* ſaluabantur *legendum eſt* ſanabantur, *ſed intelligendum.*

V. 14. Homo autem occidit quidem per malitiam. *Quod ſubdunt plerique libri* animam ſuam, *Correctores non inconſultò iudicarunt ſuperfluere.*

V. 16. Et per ignem conſumpti. *Pro* conſumpti, *quod eſt, deleti, non ſcribas* conſummati, *finiti.*

V. 19. Exardeſcebat vndique. *Quidam alij libri legunt* exardebat, *quidam* ardebat.

Sequitur: Vt iniquæ terræ nationem exterminaret. *Legendum eſt* iniquæ *ſecundo caſu, non* iniquam *quarto; &* exterminaret *tertia perſona, non ſecunda* exterminares.

V 21. Subſtantia enim tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, oſtendebat. *Multi codices nominatiuos* ſubſtantia tua, *mutatos in accuſatiuos* ſubſtantiam tuam, *media coniunctione* & *iungunt cum accuſatiuis* dulcedinem tuam, *& tertiam perſonam* oſtendebat *vertunt in ſecundam* oſtendebas; *ſed malè omnia.*

V 23. Hic autem iterùm vt nutrirentur iuſti, etiam ſuæ virtutis oblitus eſt. *Legendum eſt pronomen, non neutrum* hoc, *ſed maſculinum* hic: *& ſubaudiendum nomen* ignis, *non addendum.*

V. 25. Propter hoc & tunc in omnia transfiguratum, omnium nutrici gratiæ tuæ deſeruiebat. *Et non eſt omittenda* in *præpoſitio præpoſita nomini* omnia: *tamen eſt vertendus numerus ſingularis* deſeruiebat, *in pluralem* deſeruiebant.

Sequitur: Ad voluntatem eorum qui à te deſiderabant. *Seruandum eſt* à te, *caſu ſexto, non ſurrogandum* ad te, *caſu quarto: denique actiuum* deſiderabant, *quod eſt, rogabant, poſcebant, non eſt depravandum, reposito paſſiuo* deſiderati ſunt, *quod eſt in pleriſque libris.*

V. 28. Et ad ortum lucis te adorare. *Meritò Correctores pro* orientem, *quod eſt in pleriſque omnibus codicibus, emendarunt* ortum; *nec aut omittendum iudicarunt pronomen* te, *aut addendum aduerbium* ibi, *aut denique actiuum* adorare *mutandum in paſſiuum* adorari: *quæ ſunt quorumdam codicum vitia.*

V. 29. Ingrati enim ſpes tamquam hibernalis glacies tabeſcet. *Alij libri, pro* ſpes, *quæ eſt* ἐλπὶς, *habent* fides, πίστις, *malè, & græco diſſentaneè.*

CAP. XVII. *v.* 2. Fugitiui perpetuæ prouidentiæ iacuerunt. *Caue legas* placuerunt *aut* latuerunt, *pro* iacuerunt.

V. 7. Et ſapientiæ gloriæ correptio cum contumelia. *Genitiuus* gloriæ *non eſt commutandus cum nominatiuo* gloria.

V. 10. Cùm ſit enim timida nequitia, dat teſtimonium condemnationis. *Pro genitiuo* condemnationis, *quidam codices habent datiuum* condemnationi, *quidam participium* condemnata: *ſed quod in nonnullis legitur:* data eſt in omnium condemnationem, *adulterinum eſt. Huic porrò ſententiæ præponunt multi libri aliam his verbis:* frequenter enim præoccupant peſſima, redarguente conſcientia. *Verùm, non multi, ſed omnes, poſtponunt eamdem, aliis licet verbis*: Semper enim præſumit ſæua, perturbata conſcientia. *Quare Romani Patres, priorem illam quæ præponitur* Frequenter enim *&c. meritò è textu ſuſtulerunt vt ſuperfluam.*

V. 11. Nihil enim eſt timor, niſi proditio cogitationis auxiliorum. *Plerique libri vitiat niſi &* proditio, *interſerunt hæc duo verba* præſumptionis adiutorium: *verùm illa redundare, confodiendaq; eſſe, cenſuerunt Romani Patres non inconſultò.*

V. 12. Et dum ab intus minor eſt expectatio. *Non ſubiicias pronomen* eius.

Sequitur: Maiorem computat inſcientiam. *Correctores emendarunt* inſcientiam, *quod eſt, ignorantiam, quomodo eſt græcè, pro eo quod legunt, alij* ſcientiam, *alij* ſententiam, *alij* conſcientiam, *alij* potentiam, *alij* audaciam, *alij denique* pœnam. *Porrò ſiue legatur* computat *compoſitum, ſiue ſimplex* putat, *res eadem vna eſt*

Sequitur: Eius cauſæ de qua tormentum præſtat. *Genitiuus* cauſæ *non eſt commutandus cum ablatiuo.*

V. 13. Illi autem qui impotentem verè noctẽ. *Multo reperiuntur notariorum circa hæc verba corruptela, ſed præcipuè duæ; vna, quæ, vox vna*

impotentem, *diſtrahitur in duas* in potentem, *vel* in potenti; *altera, quæ aduerbium verè conuertitur in verbum* venire.

Sequitur: Et ab infimis, & ab altiſſimis inferis ſuperuenientem. *Nequaquam omittenda eſt vox* inferis, *cui dantur epitheta duo*, infimis *&* altiſſimis, *id eſt ſignificantia profundiſſimis inquam*.

Sequitur: Eumdem ſomnum dormientes. *Quædam manuſcripta, pro participio* dormientes, *ſcribunt verbum* dormiebant: *ſed non opus erat hac mutatione, cùm participio ſubaudire liceat verbum ſubſtantiuum* erant.

CAP. XVIII. v. 1. Et horum quidem vocem audiebant. *Non addas* inimici.

Ibidem. Et quia nondum & ipſi eadem paſſi erant. *Non præponas præpoſitionem* per *voci* eadem.

V. 2. Quia non lædebantur, gratias agebant. *Non ſubiicias pronomen vel* tibi *vel* cuique.

Sequitur: Et vt eſſet differentia, donum petebant. *Retinendum eſt* donum, *quod eſt munus, non ſubſtituendum ei* Deum *aut* Dominum.

V. 9. Et iuſtitiæ legem in concordia diſpoſuerunt. *Non mutandus ablatiuus in accuſatiuum* concordiam.

Ibidem. Patrum iam decantantes laudes. *Pro genitiuo plurali* patrum, *ſubſtituunt quidam datiuum ſingularem* patri, *& pro aduerbio* iam *nomen* omnium; *ſed malè. Quidam vnicam vocem ſcribunt* patrias: *ſed prima ſcriptura*, patrum iam, *vt græco conſentanea, ita germana interpretis eſt*.

V. 11. Simili autem pœna ſeruus cum domino afflictus eſt. *Non mutes ablatiuum* ſimili *in nominatiuum* ſimilis.

V. 15. De omnibus verò non credentes propter veneficia. *Sic legendum eſt*, veneficia, *quod ſignificat incantationes, à veneno deductum; non* beneficia, *quod dona ſiue munera denotat: denique nec addendum eſt pronomen* ſua.

Sequitur: Tunc verò primùm cùm fuit exterminium primogenitorum. *Non eſt inuertendus ordo, ita vt cùm ponatur ante* primùm, *quod poſtponendum eſt*.

Sequitur: Spoponderunt populum Dei eſſe. *Meritò omiſerunt Correctores pronomen* ſe, *quod plerique proponunt verbo* eſſe.

V. 15. Omnipotens ſermo tuus de cælo. *Superfluit* exiliens, *quod quidā interiiciunt ante* de cęlo.

V. 17. Et timores ſuperuenerunt inſperati. *Nominatiuus* inſperati, *non eſt mutandus in datiuum* inſperatis.

V. 22. Non in virtute corporis, nec armaturæ potentia. *Genitiuus* armaturæ *& ablatiuus* potentia *retinendi ſunt; non conuertendi, ita vt ablatiuus* armatura, *genitiuus* potentiæ *ſit, prout plerique omnes libri habent*.

V. 24. Et magnificentia tua in diademate capitis illius ſculpta erat. *Pro* ſcripta, *à* ſcribo, *quod eſt in pleriſque exemplaribus, Correctores repoſuerunt verbum* ſculpta, *à* ſculpo.

CAP. XIX. v. 2. Quoniam cùm ipſi permiſiſſent. *Quidam libri, pro* permiſiſſent, *ſcribunt* reuerſi eſſent: *plures vtrumque ſcribunt*, reuerſi eſſent & permiſiſſent. *Cæterùm ſcribendum eſſe* permiſiſſent, *& quidem ſolum, docuimus in Notationibus noſtris*.

Sequitur: Vt ſe educerent. *Seruandæ ſunt duæ dictiones* ſe educerent, *poſita pro* exirent, *non contrahendæ in vnam* ſeducerent.

Sequitur: Et cum magna ſolicitudine præmiſiſſent illos. *Nequaquam eſt hoc omittendum*.

Sequitur: Conſequebantur illos pœnitentia acti. *Legendum eſt plurale* conſequebantur, *non ſingulare* conſequebatur; *ablatiuum* pœnitentia, *non genitiuum* pœnitentiæ; *denique participium plurale* acti, *non nomen* actus, *ſiue pluraliter ſiue ſingulariter accipiatur. hæc enim ſunt plerorum que codicum vitia*.

V. 8. Quæ tegebatur tua manu. *Caue legas* regebatur, *quod eſt gubernabatur, pro* tegebatur, *quod eſt protegebatur*.

V. 12. Per vim fulminum. *Cauendum eſt vetus mendum* fluminum, *quod eſt fluuiorum, pro germana ſcriptura* fulminum, *quod eſt fulgurum*.

V. 14. Sed & alius quidam reſpectus illorum erat. *Correctores ſcripſerunt nomen* quidam, *pro eo quod vulgò legitur aduerbio* quidem.

ECCLESIASTICVS.

IN *Prologo*. Et dicentes & ſcribentes doctiſſimos fieri. *Pro* dicentes, *quod eſt loquentes, plerumque legitur* diſcentes, *vna litera addita; ſed malè*.

Et illorum periti facti. *Non mutes participium* facti *in verbum infinitum* fieri.

Deficere in verborum compoſitione. *Correctores ſuſtulerunt coniunctionem* &, *quæ à pleriſque libris præponitur his verbis*.

Nam deficiunt verba Hebraica. *Et hinc ſuſtulerunt & coniunctionem, quæ interponebatur ante* verba.

CAP. I. v. 8. Vnus eſt altiſſimus creator omnipotens. *Non addas* omnium *nomini* creator.

V. 12. Et longitudinem dierum. *Seruanda eſt coniunctio* &, *non mutanda cum præpoſitione* in.

V. 16. Cum electis fœminis graditur. *Non præponas his verbis coniunctionem* &.

V. 18. Religioſitas cuſtodiet & iuſtificabit cor. *Quidam libri habent* viuificabit, *quidam, vt correcti*, iuſtificabit.

V. 25. Et tamen illius longæui. *Non eſt mutanda copulatiua* & *in cauſalem* enim.

CAP. II. v. 17. Et quid facient. *Non eſt mutanda tertia perſona in ſecundam* facietis.

CAP. III. v. 10. Vt ſuperueniat tibi benedictio ab eo. *Romani Correctores, pro eo quod vulgò legitur* Deo, *repoſuerunt pronomen* eo, *referendum ad* patrem tuum.

V. 12. Non enim eſt tibi gloria, eius confuſio. *Et hic pro coniunctione aduerſatiua* ſed, *repoſuerunt pronomen* eius.

V. 16. Nam pro peccato matris, reſtituetur tibi bonum. *Caue commutes* peccato, *quod eſt delicto, cum eo quod contrarium eſt*, bono facto, *vt quidam*

V. 26. Multos quoque ſupplantauit ſuſpicio illorum. *Non ſcribas* enim *pro* quoque.

V. 28. Cor ingrediens duas vias, non habebit ſucceſſus. *Pro* ſucceſſus *quidam legunt* requiem.

V. 30. Frutex enim peccati radicabitur in illis. *Inſignis correctio, qua pro verbo compoſito* eradicabitur, *quod eſt radicitus euelletur, emendatum eſt ſcriptumq́; verbum ſimplex contrariæ ſignificationis*, radicabitur, *quod eſt, radices aget*.

V. 34. Et Deus proſpector eſt eius qui reddit gratiam. *Non mutes* proſpector, *quod eſt retributor, cum* conſpector *aut* protector.

Sequitur: Meminit eius in poſterum. *Correctores addiderunt pronomen* eius.

CAP. IV. v. 8. Et reſponde illi pacifica in manſuetudine. *Nomen* pacifica *non eſt mutandum in aduerbium* pacificè.

V. 13. Complectentur placorem eius. *Quidam pro* placorem, *quod eſt, ſuauitatem, non intellecto, abſurdè* placatorem *ſcripſerunt*.

V. 17. Et erunt in confirmatione creaturæ illius. *Singulare* illius *non eſt vertendum in plurale* illorum.

V. 32. Ne coneris contra ictum fluuij. *Caue ſcribas* fulminis, *quod eſt fulguris, pro* fluuij *ſiue* fluminis.

CAP. V. v. 4. Altiſſimus enim eſt patiens redditor. *Non interponas* & *ante* redditor.

V. 13. Eſto manſuetus ad audiendum verbum. *Non ſubiicias, quod multi codices*, Dei: *ſuperfluit enim*.

V. 17. Et denotatio peſſima ſuper bilinguem. *Caue ſcribas* deuotatio *aut* deuoratio *pro* denotatio, *quod eſt, vituperatio*.

CAP. VI. v. 12. Si humiliauerit ſe contra te. *Non mutes* contra *in* coram.

V. 19. Quaſi is qui arat & ſeminat. *Non repetas* qui *ante* ſeminat.

V. 31. Et vincula illius alligatura ſalutaris. *Quidam libri interiiciunt* fila hyacinthina *ante* alligatura ſalutaris: *verùm alterum ſolum eſt noſtræ editionis. Græcè ad verbum ferè legitur*, fila hyacinthina: *verùm id videtur interpres iuxta ſenſum vertiſſe* alligatura ſalutaris.

V. 32. Stolam gloriæ indues eam. *Nequaquam mutandus eſt accuſatiuus* ſtolam *in ablatiuum* ſtola.

V. 33. Fili, ſi attenderis mihi, diſces. *Quod ſequitur in quibuſdam libris pronomen* eam, *ſuperfluit*.

CAP. VII. v. 4. Noli quærere à Domino ducatum. *Romani Patres correxerunt* à Domino, *Deo ſcilicet, quod vulgò legitur* ab homine.

V. 6. Et ponas ſcandalum in æquitate tua. *Et hic, pro eo quod vulgò legitur* agilitate, *id eſt, alacritate, emendando ſubſtituerunt* æquitate, *quod eſt, rectitudine*.

V. 7. Non pecces in multitudinem ciuitatis. *Accuſatiuus* multitudinem *à Correctoribus repoſitus, nequaquam mutandus eſt in ablatiuum* multitudine.

V. 13. Noli arare mendacium aduerſus fratrem tuum. *Cauendum hic eſt, ne recidatur in vetus mendum, Romana correctione ſublatum, quo* amare, *quod eſt diligere, ſcriptum fuit pro* arare, *quod moliri, fabricare, phraſi hebræa denotat. Differentia vnius litterulæ anſam præbuit indoctis ſcribis, mutandi quod non intelligebant, vt plerumque aliàs*.

V. 29. In toto corde tuo honora patrem tuum. *Rectè Correctores periodum inchoarunt ab his verbis* in toto corde tuo, *quæ alij iungunt periodo præcedenti*.

V. 35. Et propurga te cum brachiis. *Hanc lectionem prætulerunt Correctores ei quæ eſt in aliis libris* & propugnato cum brachiis.

V. 37. Gratia dati in conſpectu omnis viuentis. *Pro* dati, *alij legunt* datus, *genitiuum quartæ declinationis inuſitatum: porrò* datur *verbum, & participium* data, *quæ in quibuſdam reperiuntur libris, vitia ſunt*.

CAP. VIII. v. 6. Memento quoniam omnes in correptione ſumus. *Caue pro* correptione, *quod eſt reprehenſione, ſcribas* corruptione, *id eſt, pro* e *ſecunda vocali* u *quintam*.

V. 8. Et in gaudium nolumus venire. *Et hic cauendum ne pro* nolumus *negatiuo, ſubſtituamus* volumus *affirmatiuum*.

V. 12. Et in tempore neceſſitatis dare reſponſum. *Infinitiuus* dare *non eſt mutandus in futurum indicatiui* dabis.

CAP. IX. v. 2. Ne ingrediatur in virtutem tuam. *Non mutes quartum caſum in ſextum* virtute tua.

V. 4. Ne fortè pereas in efficacia illius. *Malè quidam ſubſtituerunt* effigie, *id eſt, ſpecie, pro* efficacia, virtute.

V. 10. Quaſi ſtercus in via conculcabitur. *Non addas* ab omnibus prætereuntibus.

CAP. X. v. 3. Et ciuitates inhabitabuntur per ſenſum potentium. *Noli ſcribere* prudentium, *quod eſt, ſenſatorum, pro* potentium, *quod eſt, principum*.

V. 4. In manu Dei poteſtas terræ. *Quod ſequitur in pleriſque omnibus libris* & execrabilis omnis iniquitas gentium, *Correctores iudicarunt ſuperfluere hoc loco, eſſe verò verſus ſeptimi ſubſequentis*.

V. 5. In manu Dei proſperitas hominis. *Probata Correctoribus lectio eſt* proſperitas, *quod eſt, felicitas; reprobata* poteſtas.

V. 26. Noli deſpicere hominem iuſtum pauperem, & noli magnificare virum peccatorem diuitem. *Seruandum eſt verbum imperatiui modi repetitum* noli, *non commutandum cum aduerbio negandi* non.

V. 27. Magnus & iudex & potens eſt in honore: & non eſt maior illo qui timet Deum. *Plerique codices coniunctionem* &, *quæ præponitur nomini* iudex, *vertunt in verbum ſubſtantiuum* eſt (magnus eſt iudex) *cui non pauci adiungunt nomen* diues, *hoc modo*: Magnus eſt diues iudex; *ſed malè hæc. Tria enim hominum genera hic recenſentur quæ ſint in honore*, magnus *ſiue magnas*, iudex, *&* potens, *ſiue quod græcè eſt*, dynaſta.

CAP. XI. v. 8. Et in medio ſermonum ne adiicias loqui. *Egregia correctio, quæ reſtituit vocem* ſermonum, *pro ea qua corruptè à pleriſque legitur* ſeniorum, *quod eſt, presbyterorum*.

V. 9. De ea re quæ te non moleſtat, ne certeris. *Interpres, vocabulo certandi, vſus genere deponente, dixit* certeris, *pro* certes *aut* certaueris.

V. 20. Et neſcit quod tempus prætereat. *Vt vocula* quod *non pro coniunctione, ſed pronomine adiectiuo, eſt accipienda; ita futurum indicatiui* prætereat, *non eſt mutandum cum præſenti coniunctiui* prætereat. *Porrò pronomen* ipſum, *quod adiungunt quidā verbo* prætereat, *redundat*.

V. 24. Et in hora veloci proceſſus illius fructificat. *Correctores emendarunt* hora, *quod eſt, tempore, pro eo quod vulgò legitur, & quidem vitiosè*, honore.

V. 34. A ſcintilla vna augetur ignis. *Non addas coniunctionem* enim.

V. 36. Et abalienabit te à tuis propriis. *Retinendum eſt pronomen* tuis, *non ſurrogandum nomen* viis, *quod eſt, ſemitis*.

CAP. XII. v. 4. Et impiis & peccatoribus reddet vindictam. *Caue ſcribas imperatiuum ſecunda perſona* redde, *pro tertia perſona futuri indicatiui* reddet.

V. 6. Prohibe panes illi dari. *Non mutes paſſiuum* dari *in actiuum* dare.

V. 12. Nec ſedeat ad dexteram tuam, ne fortè conuerſus in locum tuum, inquirat cathedram tuam. *Plerique libri, ante hæc verba* ne fortè conuerſus in locum tuum, *interiiciunt alia prorſus ſimilia* ne conuerſus ſtet in loco tuo, *ſed quæ iudicata ſunt ſuperfluere.*

V. 13. Et ſic qui comitatur cum viro iniquo. *Non omittas aduerbium* ſic, *nec præponas coniunctionem* &.

V. 18. Et quaſi adiuuans ſuffodiet plantas tuas. *Caue mutes pronomen ſecundæ perſonæ* tuas *in tertiæ* ſuas.

CAP. XIII. *v.* 10. Attende, ne ſeductus in ſtultitiam humilieris. *Caſus quartus* ſtultitiam, *præferendus eſt ſexto, tum hoc tum proximo verſu.*

V. 14. 15. Et ſubridens interrogabit te de abſconditis tuis. Immitis animus illius conſeruabit verba tua. *Hanc germanam eſſe tum lectionem tum diſtinctionem, docuimus olim in Notationibus noſtris. Quidam enim libri, proximam ſententiam auſpicantur ab illis verbis* de abſconditis tuis: *quidam pro nomine* immitis, *habent verbum* immittis, *& pro nominatiuo* animus, *datiuum* animo: *quidam denique vnicum verbum* conſeruabit, *diuidunt in duo* non ſeruabit. *Nam hæ corruptelæ huc occurrunt.*

V. 17. Audiens verò illa, quaſi in ſomnis vide. *Nec addas nomen* verba, *nec ſcribas loco coniunctionis* verò.

V. 21. Si communicabit lupus agno aliquando. *Coniunctio* ſi *non eſt mutanda in aduerbium* ſicut.

V. 22. Quæ communicatio ſancto homini ad canem? *Pro* ſancto homini, *quidam legunt* ſancti.

Sequitur: Aut quæ pars diuiti ad pauperem? *Nomini* pars *non addas epitheton* bona.

CAP. XIV. *v.* 10. Oculus malus ad mala. *Subiiciunt quidam libri* ergit *aut* erigitur, *ſed ſuperfluè.*

Sequitur: Et non ſatiabitur pane, ſed indigens & in triſtitia erit ſuper menſam ſuam. *Correctores addiderunt coniunctionem aduerſatiuam* ſed.

V. 12. Memor eſto quoniam mors non tardat. *Non mutes præſens* tardat *in futurum* tardabit.

Sequitur: Et teſtamentum inferorum quia demonſtratum eſt tibi. *Pro coniunctione* quia, *non ſcribas nomen* quod, *aut aduerbium* iam.

Sequitur: Teſtamentum enim huius mundi, morte morietur. *Quidam libri pro futuro indicatiui* morietur, *habent imperatiuum* moriatur: *ſed ſpurium eſt, quod legitur in nonnullis,* mortem operatur.

CAP. XV. *v.* 9. Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. *Quod ſubiiciunt quidam libri,* quia non eſt à Domino miſſus, *meritò Correctores iudicarunt ſuperfluere.*

V. 16. Si volueris mandata ſeruare, conſeruabunt te. *Multi codices ſcribunt compoſitum* conſeruare: *ſed & quod ſubiiciunt nonnulli, redundat.*

Sequitur: Et in perpetuum fidem placitam facere. *Pro* facere *non ſubſtituas* ſeruare, *multòque minùs futurum indicatiui* ſeruabunt *aut* facient.

V. 17. Appoſuit tibi aquã & ignem. *Tertia perſona* appoſuit *non eſt mutanda in primã* appoſui.

CAP. XVI. *v.* 5. Ab vno ſenſato inhabitabitur patria, tribus impiorũ deſeretur. *Perſuaſi latini, vni ſenſato opponi tres impios, ſcripſerunt plerique* & à tribus impiis, *pro germana ſcriptura* tribus impiorum, *quæ* tribus *ſubſtantiuum eſt pro familia acceptum: quam Romani Patres reſtituerunt.*

V. 9. Et non pepercit peregrinationi Loth. *Et hic reſtituerunt nomen proprium* Loth, *pro pronomine* illorum, *quod alios pleroſque omnes libros occupat.*

V. 14. Et non retardabit ſufferentia miſericordiam facientis. *Pro primo caſu* ſufferentia, *non ſcribas quartum* ſufferentiam.

V. 19. Cùm conſpexerit illa Deus. *Non præponas coniunctionem* &.

V. 22. Et interrogatio omnium in conſummatione eſt. *Vocula* omnium, *id eſt, cunctorum, non eſt mutanda in* hominum.

V. 30. Anima omnis vitalis denuntiauit ante faciem ipſius. *Correctores ſuſtulerunt coniunctionem* autem, *quæ poſtponebatur voci* anima: *& futurum* denuntiabit, *quod antea legebatur à pleriſque, commutarunt cum præterito* denuntiauit *quàm optimè.*

Sequitur: Et in ipſam iterùm reuerſio illorum. *Et hic rectiſſimè in locum ſexti caſus* ipſa, *ſurrogarunt quartum* ipſam.

CAP. XVII. *v.* 7. Poſuit oculum ſuum ſuper corda illorum. *Retinendum eſt pronomen reciprocum* ſuum, *non ſubſtituendum* ipſorum, *quod eſt in aliis multis.*

V. 18. Eleemoſyna viri quaſi ſignaculum cum ipſo. *Caue ne recidas in vetus mendum, eorum qui ſcripſerunt* ſacculus, *diminutiuum à* ſaccus, *pro* ſignaculum, *quod eſt ſigillum.*

V. 19. Et conuertet in interiores partes terræ. *Præferendum eſt* conuertet, *ei quod quidam libri habent* conteret: *&* interiores *per* t *mutam probatur præ* inferiores *per* f *ſemiuocalem.*

V. 26. A mortuo quaſi nihil, perit confeſſio. *Non iudicarunt Romani Patres omittendam vocem* confeſſio, *tametſi à non paucis manuſcriptis omittatur. Cauſam intelligere poteris ex Notationibus noſtris.*

V. 30. Aut quid nequius quàm quod excogitauit caro & ſanguis? *Nec hic omittendum indicarunt* quàm quod.

CAP. XVIII. *v.* 6. Et cùm quieuerit, aponabitur. *Vulgò legitur* operabitur, *quod eſt, laborabit, videbit ſibi de integro eſſe laborandum: ſed Patres ſenſerunt, vocem græcam ab Interprete fuiſſe retentam, vt alibi, & ſcriptum fuiſſe* apori abitur, *quod eſt, perplexus erit.*

V. 8. Quaſi gutta aquæ maris deputati ſunt. *Scribendum eſt* gutta *numero ſingulari, non plurali* guttæ.

V. 14. Miſeretur excipientis doctrinam miſerationis. *Vt præſens indicatiui* miſeretur, *non eſt mutandum in præſens imperatiui* miſereatur; *ita neque genitiuus* excipientis, *in nominatiuum* excipiens.

Sequitur: Et qui feſtinat in iudiciis eius. *Conſequenter nec hic mutandum ſingulare* feſtinat *in plurale.*

V. 22. Et ne verearis vſque ad mortem iuſtificari. *Multi codices legunt* vetueris: *Patres prætulerunt* verearis.

V. 24. Et tempus retributionis in conuerſatione faciei. *Caue ne genitiuum* faciei, *mutes ſiue in nominatiuum ſiue in verbum* facies, *aut participium* faciens.

V. 25. Et neceſſitatum paupertatis in die diuitiarum. *Neque hic genitiuum pluralem* neceſſitatum, *mutes in accuſatiuum ſingularem* neceſſitatem.

V. 27. Homo ſapiens in omnibus metuet. *Præferendum eſt futurum præſenti* metuit.

V. 29. Et impluerunt prouerbia & iudicia. *Correctio eſt* impluerunt, *compoſitum ab* in *&* pluo, *quod eſt, inſtillauerunt, pro vulgari lectione* implorauerunt, *ab* in *&* ploro.

V. 33. Et eſt tibi nihil in ſacculo. *Duo vitia ex hoc verſiculo ſublata ſunt; Vnum quòd omiſſa eſt negatio* non, *quæ interponebatur media inter* & *&* eſt: *alterum, quòd pro* ſeculo, *quod eſt æuo, reſtitutum eſt* ſacculo, *quod eſt marſupio.*

Sequitur: Eris enim inuidus vitæ tuæ. *Non ſubſtituas* animæ *pro* vitæ.

CAP. XIX. *v.* 12. Sagitta infixa femori carnis. *Caue legas* canis, *omiſſa littera* r, *pro* carnis, *quod eſt, corporis.*

V. 24. Et eſt qui ſe nimiùm ſubmittit. *Meritò omiſſa eſt vox* iuſtus, *quæ interponebatur media inter* & *&* eſt; *nec ſolùm in hac pericope, ſed & in ſubſequente:* Et eſt qui inclinat faciem ſuam.

Sequitur: Et fingit ſe non videre quod ignoratum eſt. *Caue omittas negationem* non.

CAP. XX. *v.* 6. Et eſt tacens, non habens ſenſum loquelæ. *Non addas coniunctionem* autem.

Sequitur: Et eſt tacens, ſciens tempus aptum. *Adiectiuo* aptum, *à quarto caſu mutato in ſecundum* apti, *multa exemplaria adiungunt ſubſtantiuum* temporis: *ſed illud cùm minùs congruere videretur, alij adiunxerunt* ſermonis.

V. 16. Odibilis eſt homo huiuſmodi. *Non præponas* & *coniunctionem.*

V. 20. Sic caſus malorum feſtinanter veniet. *Numerus ſingularis* veniet, *non eſt mutandus in pluralem* venient.

V. 21. Homo acharis quaſi fabula vana. *Pro* acharis, *quidam ſubſtituerunt* ingratus, *volentes interpretari græcam vocem, quam Interpres reliquerat.*

V. 31. Xenia & dona excæcant oculos iudicum. *Pro* xenia *quidam ſcripſerunt* munera, *explicandi cauſa.*

CAP. XXI. *v.* 5. Obiurgatio & iniuriæ annullabunt ſubſtantiam. *Pro* obiurgatio *quidam ſcribunt* cataplectatio, *quam vocem à græca formatam, putant ab Interprete fuiſſe datam, cuiuſque loco tandem ſubſtituunt interpretationem* obiurgatio.

V. 6. Deprecatio pauperis ex ore vſque ad aures eius perueniet. *Non mutes pronomen* eius, *in nomen* Dei, *ſed ita intelligas.*

V. 11. Via peccantium complanata lapidibus. *Spurium eſt, quod quidam ſcribunt* complantata *à plante, pro* complanata, *à plano.*

Sequitur: Et in fine illorum inferi, & tenebræ, & pœnæ. *Caſus ſextus* fine, *non eſt mutandus in quartum* finem.

V. 15. Eſt autem ſapientia quæ abundat in malo. *Pro* ſapientia, *quidam contrarium putauerunt eſſe corrigendum,* inſipientia, *ſed malè.*

Sequitur: Et non eſt ſenſus, vbi eſt amaritudo. *Poſterius* eſt *quidam mutant cum* abundat.

V. 18. Verbum ſapiens quodcumque audierit ſcius laudabit, & ad ſe adiciet. *Non omittas voculas illas duas* ad ſe.

V. 31. Et qui cum eo manſerit, odioſus erit. *Nec hinc auferas voculas* cum eo.

CAP. XXII. *v.* 3. Filia autem in deminoratione fiet. *Nomini* filia *nec præponas in præpoſitionem, nec poſtponas adiectiuum* fatua.

V. 8. Qui narrat verbum non audienti. *Alij* non attendenti, *quæ expoſitio eſt.*

V. 10. Supra mortuum plora, defecit enim lux eius: & ſupra fatuum plora, defecit enim ſenſus. *Pro nominatiuo* ſenſus, *quidam ablatiuum legunt,* ſenſu: *ſed nominatiuus eſt & in priori membro, ex quo non eſt poſteriori addendum pronomen* eius (ſenſus eius) *ſed ſubaudiendum.*

V. 11. Modicum plora ſupra mortuum, quoniam requieuit. *Quod ſequitur in quibuſdam libris* Plurimum verò ſuper vitam fatui, *ſuperfluit.*

V. 19. Loramẽtum ligneum colligatum in fundamento ædificij non diſſoluetur. *His verbis non eſt præponendum aduerbium* ſicut, *etſi ſubaudiendum: porrò* loramentum, *quod eſt, ligamentum, deductum à lorum, inepti quidam mutant in* ornamentum: *adhæc in præpoſitio non facilè eſt omittenda. denique futurum* diſſoluetur, *verti non debet in præſens* diſſoluitur.

V. 20. Metu non deprauabitur. *Voci* metu *non præponitur coniunctio* vel.

V. 21. Sicut pali in excelſis, & cæmenta ſine impenſa. *Nec huic verſui præponendum eſt* Sicut ornatus arenoſus in pariete limpido, &; *nec verſui* 23. (*quidã enim libri vni, quidam alteri verſus præponunt*) *omnino enim ſuperfluunt, vt detur & altera eſſe interpretatio eius quod notter reddedit* cæmenta ſine impenſa, *quod docuimus in Notationibus. Porrò hoc verſu* 21. *rectè Correctores ſcripſerunt* pali, *quod ſignificat ſtipites aut arundines, pro eo quod alij plerique corruptè legunt* paleæ: *vbi & conſequenter ineptè quidam omiſerunt præpoſitionem* ſine, *quidam etiam* impenſa *quod eſt expenſa, mutarunt in* immenſa, *quod eſt, magna.*

Sequitur: Poſita contra faciem venti non permanebunt. *Quod ſubiiciunt quidam codices* Et cor confirmatum in cogitationibus ſenſus non turbabitur, *non eſt huius loci, ſed altera eſt eius quod præceſſit verſio.*

V. 22. Sic & cor timidum, in cogitatione ſtulti, contra impetum timoris non reſiſtet. *Non ſubiicias quod quidam,* in omni tempore. *De hoc autem, & tum præcedenti tum ſubſequenti verſu, lege Notationes.*

V. 27. Ad amicum ſi aperueris os triſte, non timeas. *Vt* ad amicum, *quod alij finem faciunt præcedentis verſus, Correctores initium huius: deinde pro tertia perſona* aperuerit, *emendarunt* aperueris *perſona ſecunda.*

V. 31. Amicum ſalutare non confundar. *Et hic emendarunt* confundar, *prima perſona, quod alij plerique ſcribunt ſecunda perſona* confundaris.

CAP. XXIII. *v.* 1. Nec ſinas me cadere in illis. *Legendum eſt* in illis, *non vt multi,* in illa exprobratione, *aut* in illam exprobrationem.

V. 2. Quis ſuperponet in cogitatu meo flagella. *Futurum* ſuperponet *non eſt mutandum in præſens* ſuperponit.

V. 3. Et gaudeat ſuper me inimicus meus. *Non eſt omittendum medium illud* ſuper me.

V. 14. Replebitur enim retributione domus illius. *Non addas nomini* retributione, *epitheton* peſſima, *quod quidam.*

V. 24. Non fatigabitur, tranſgrediens vſque ad finem. *Non commutes verbum* fatigabitur *cum verbo* ceſſabit.

V. 33. Secundò in virum ſuum deliquit. *Caue vetus notariorum vitium, qui ſcripſerunt* dereliquit, *quod eſt, deſeruit, pro* deliquit, *quod eſt, peccauit.*

V 36. Derelinquet in maledictum memoriam eius. *Futurum ſingulare* derelinquet, *non eſt vertendum, vel in plurale* derelinquent, *vel in paſſiuum* relinquetur; *vt nec accuſatiuus* memoriam, *in nominatiuum.*

CAP. XXIV. *v.* 11. Et omnium excellentium & humilium corda virtute calcaui. *Non legas* colla, *quod eſt ceruices, pro* corda: *nec addas adiectiuum* propriâ *ſubſtantiuo* virtute.

V. 16. Et in parte Dei mei hereditas illius *Non eſt mutandus ablatiuus ſingularis* parte, *in accuſatiuum pluralem* partes.

V. 25. In me gratia omnis viæ & veritatis. *Correctores emendarunt* viæ, *quod eſt ſemitæ, pro* vitæ, *quod multi habent.*

V 39. A mari enim abundauit cogitatio eius. *Retinendum hic eſt, ex Patrum ſententia, præteritum* abundauit, *non ſubſtituendum futurum* abundabit.

Sequitur: Et conſilium illius ab abyſſo magna. *Caue commutes præpoſitionem* ab *cum* in.

V. 41. Egò quaſi fluuij dioryx *Nobilis huius loci emendatio, quâ* fluuij *ſcriptum eſt caſu genitiuo, pro eo qui vulgò legitur nominatiuo* fluuius, *&* dioryx *triſſyllabum, pro diſſyllabo* doryx, *quod quidam peiùs legunt* dorax, *alij peſſimè* vorax. *Primi erroris occaſio ex eo ſumpta eſt, quòd exiſtimatum ſit,* dioryx *eſſe nomen proprium, quod eſt appellatiuum, ſignificans græcè* alueum.

V. 42. Et inebriabo prati mei fructum. *Caue mutes* prati, *quod quidam legunt* pratus, *& ſignificat paſcuum, in* partus, *deriuatum à pario.*

CAP. XXV. *v.* 4. Diuitem mendacem, ſenem fatuum. *Non interponas coniunctionem* &; *vt quidam.*

V. 7. Quàm ſpecioſa veteranis ſapientia, & glorioſis intellectus & conſilium. *Seruandus eſt tertius caſus pluralis numeri* glorioſis, *non ſupponendus primus numeri ſingularis* glorioſus.

V. 34. Et obcæcat vultum ſuum tamquam vrſus. *Legendum eſt præſenti tempore* obcæcat, *potiùs quàm futuro* obcæcabit: *quemadmodum &* oſtendit *præſens, potiùs quàm futurum* oſtendet, *in eo quod ſequitur* Et quaſi ſaccum oſtendit. *Porrò quod proximum eſt,* in medio proximorũ eius, *Correctores fecerunt initium verſus 25, quod alij faciunt finem huius.*

V. 31. Et plaga cordis, mulier nequam. *Pro* cordis, *quod eſt* καρδίας, *alij vitiosè ſcribunt* mortis, *quod eſt* θανάτου.

V. 35. Confundet te. *Non præponas coniunctionem* &.

CAP. XXVI. *v.* 1. Numerus enim annorum illius duplex. *Vulgò ſcribitur plurale* illorum: *Correctio eſt, ſingulare* illius.

V. 3. In parte timentium Deum. *Subſtantiuo* parte *non adiicias adiectiuum* bona.

V. 9. In muliere zelotypa. *Correctores prætulerunt vocem* zelotypa, *ei quam alij legunt voci* infideli.

V. 14. Ab omni irreuerentia oculorum eius caue. *Non mutes genitiuum* oculorum, *in datiuum* oculis, *nec omittas pronomen* eius.

CAP. XXVII. *v.* 2. Et emptionis anguſtiabitur peccatum. *Retinendus eſt nominatiuus ſingularis* peccatum, *non mutandus in ablatiuum pluralem* peccatis.

V. 5. Sicut in percuſſura cibri remanebit puluis. *Correctores prætulerunt* puluis, *ei quod alij legunt* ſtercus.

V. 7. Sic verbum ex cogitatu cordis hominis. *Genitiuus* cordis *non temerè vertendus eſt in accuſatiuum* cor.

V. 9. Si ſequaris iuſtitiam, apprehendes illam. *Verbum* apprehendes, *non eſt mutandum in participium* apprehendens.

V. 13. In medio inſenſatorum ſerua verbum tempori. *Vitiosè quidam, pro imperatiuo ſecundæ perſonæ* ſerua, *ſcripſerunt indicatiuum tertiæ perſonæ* ſeruat.

V. 14. Et riſus illorum in deliciis peccati. *Patres emendarunt* deliciis, *quod eſt delectationibus, pro eo quod vulgò legitur* delictis, *id eſt, offenſionibus.*

V. 26. Condulcabit os ſuum. *Caue, pro* condulcabit, *deducto à dulcis, ſcribas* conculcabit *à calco.*

V. 27. Multa odiui. *Correctio eſt* odiui, *quod eſt, odi; reprobata lectio* audiui, *ab audio.*

CAP. XXVIII. *v.* 7. Tabitudo enim & mors. *Caue legas* Beatitudo, *quod eſt felicitas, pro* tabitudo, *corruptio.*

V. 14. Si ſufflaueris in ſcintillam, quaſi ignis exardebit. *Correctores rectè addiderunt* in ſcintillam, *quod plerique libri omittunt.*

Sequitur: Et ſi exſpueris ſuper illam, extinguetur. *Retinendum eſt pronomen fœminini generis* illam, *non ſubſtituendum maſculinum* illum.

V. 15. Multos enim turbabit pacem habentes *Alij pro futuro ſcribunt præteritum* turbauit.

V. 19. Lingua tertia mulieres viratas eiecit. *Quod quidam legunt* fortes, *pro* viratas, *ſeu* viritas, *expoſitio eſt.*

V. 25. Et vtilis potiùs infernus, quàm illa. *Alij, pro* infernus, *ſcribunt* infetus: *ſed vitiosè quidam tertio caſu* inferis.

V 28. Linguam nequam noli audire. *Non præponas his verbis & coniunctionem.*

Sequitur: Et ori tuo facito oſtia & ſeras. *Quod ſequitur in pleriſque codicibus* auribus tuis, *Patres ſuperfluere cenſuerunt.*

CAP. XXIX. *v.* 6. Et loquetur verba tædij. *Non ſcribas græcam vocem* acediæ, *pro latino* tædij.

V. 7. Si autem potuerit reddere, aduerſabitur, ſolidi vix reddet dimidium *Pro* aduerſabitur, *quidam legunt* auerſabitur, *quidam* aduerſatus, *quidam* auerſatus: *inter quæ parua differentia eſt rerum, non minùs quàm vocum: ſed nomen* ſolidi *retinendum eſt, nequaquam mutandum in aduerbium* ſolidè.

V. 10. Multi non cauſa nequitię non fœnerati ſunt. *Non omittas alterum* non, *ſiue prius ſiue poſterius.*

V. 15. Conclude eleemoſynam in corde pauperis. *Pro* corde *non ſcribas* ſinu.

V. 16. Super ſcutum potentis. *Quæ his verbis præponunt plerique omnes libri* Eleemoſyna viri quaſi ſacculus cum ipſo, & gratiam hominis quaſi pupillam conſeruabit: & poſteà reſurget, & retribuet illis retributionem, vnicuique in caput illorum; *Correctores indicarunt redundare, omninoq; eſſe auferenda, vt quæ non huius ſint loci, ſed illius qui ſuprà cap. 17. v. 18. 19.*

V. 19 Vir bonus fidem facit pro proximo ſuo. *Non eſt omittenda præpoſitio* pro.

V. 24. Repromiſſio nequiſſima, multos perdidit dirigentes. *Caue, pro* dirigentes, *quod eſt, feliciter agentes, legas aut* diligentes, *aut* delinquentes.

V. 34 Hoſpitio mihi factus eſt frater. *Non mutes perſonam tertiam* eſt *in ſecundam* es.

CAP. XXX. *v.* 15. Salus animæ in ſanctitate iuſtitiæ, melior eſt omni auro & argento. *Non interiicias coniunctionem* & *ante comparatiuum* melior.

Sequitur: Et corpus validum, quàm cenſus immenſus. *Scribendum eſt* cenſus *per c tertiam alphabeti literam, non* ſenſus *per* ſ.

V. 20 Portans mercedes iniquitatis. *Non præponas his verbis & coniunctionem, ſicut nec his v. 24.* Congrega cor tuum in ſanctitate eius.

V. 27. Splendidum cor & bonum in epulis eſt. *Hinc non auferas & coniunctionem mediam.*

CAP. XXXI. *v.* 1. Vigilia honeſtatis tabefaciet carnes, & cogitatus illius auferet ſomnum. *Duplex futurum quidam mutant cum duplici præſenti,* tabefacit, aufert.

V. 10. Et perfectus eſt. *Participium* inuentus, *quod quidam addunt participio* perfectus, *ſuperfluit.*

Sequitur: Qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus. *Pro* qui, *non facilè hic ſubſtituendum eſt interrogatiuum* quis.

V. 13. Non dicas ſic: Multa ſunt quæ ſuper illam ſunt. *Multi libri, aduerbium ſimilitudinis* ſic, *iunctum iis quæ præcedunt, mutant in coniunctionem conditionalem* ſi *iunctam iis quæ ſequuntur, malè, ſed peiùs illi, qui duas voces* ſi multa, *contrahunt in vnam* ſimulata.

V. 16. Cùm viderit, ne extendas manum tuam prior. *Alij præcedenti verſui, Correctores huic diſtinguendo iungunt* τὸ cùm viderit.

V. 19. Ne, cùm manducas multum, odio habearis. *Pro* ne, *alij minùs claré* & non.

V. 25 Surge è medio, euome. *Vnicam vocem* euome *ne diſtrahas in duas* & vome.

V. 29 Nequiſſimo in pane murmurabit ciuitas. *Doctè Correctores præpoſitionem* in, *collocarunt mediam inter* nequiſſimo *&* pane, *quam alij incommodè collocant ante* nequiſſimo.

V. 33. Quæ vita eſt ei qui minuitur vino. *Plerique libri habent* quæ, *pro eo quod Correctores dexterrimè emendarunt* ei qui.

CAP. XXXII. *v.* 2. Curam illorum habe & ſic conſide. *Caue ne* conſide, *quod eſt ſede vnitum vna ſyllaba, mutes in* conſidera; *quod eſt, animaduerte.*

V. 5. Loquere maior natu, decet enim te primum verbum, diligenti ſcientia. *Nominatiuus* maior *non eſt mutandus in datiuum* maiori: *vt nec ablatiuus* diligenti ſcientia, *mutandi ſunt in alios caſus.*

V. 13. In medio magnatorum ne præſumas. *Non addas* loqui.

V. 15. Et illic auocare. *Pro* auocare, *non ſcribas addita d littera,* aduocare, *vel vna voce in duas diſtracta* aduoca te.

V. 19. Scandalizabitur in ea. *Non eſt mutandum in* eum ab.

CAP. XXXIII. *v.* 2. Et non illidetur. *Caue ſcribas* illudetur, *quod eſt, riſui exponetur, pro* illidetur, *quod eſt, impinget, vocalem inquam quintam proterua.*

V. 11. In multitudine diſciplinæ Dominus ſeparauit eos. *Nominatiuus* Dominus *nequaquam mutandus eſt in genitiuum* Domini.

V. 15. Duo & duo, & vnum contra vnum. *Malè alij plerique libri, pro priori coniunctione* & *repetunt præpoſitionem* contra: Duo contra duo.

V. 24. Ne dederis maculam in gloria tua. *Retinendus eſt ſextus caſus* gloria tua, *non mutandus in quartum*

V. 31 Si eſt tibi ſeruus fidelis. *Pro* fidelis, *in quibuſdam libris eſt* bonus, *in quibuſdam* ſenſatus: *in quibuſdam nihil eſt horum, ſed ſubauditur huiuſmodi aliquid.*

CAP. XXXIV. *v.* 3. Hoc ſecundùm hoc, viſio ſomniorum. *Non eſt omittendum prius* hoc, *ſed vtrumque legendum.*

Sequitur: Ante faciem hominis ſimilitudo hominis. *Non addas alterius poſteriori voci* hominis.

V. 8. Et ſapientia in ore fidelis complanabitur. *Pro* cõplanabitur, *à planus, quidam minùs rectè, addita vna litera, ſcribunt* cõplantabitur *à plãto.*

V. 10. Qui non eſt expertus, pauca recognoſcit. *Retinendum eſt præſens* recognoſcit, *non ſubſtituendum futurum.*

Sequitur. Qui autem in multis factus eſt, multiplicat malitiam. *Non eſt legendum nomen* fatuus *pro participio* factus; *nec futurum* multiplicabit, *pro præſenti* multiplicat.

V. 11. Qui implanatus eſt, abundabit nequitia. *Caue pro* implanatus, *quæ eſt vox ficta à græca* πλανᾶσθαι *vagari, ſcribas, addita t littera,* implantatus, *à planto, aut futurum* abundabit, *mutes in præteritum* abundauit.

V. 12. Multa vidi errando. *Correctores* errando *emendarunt, quod eſt, vagando, pro eo plerique libri habent* enarrando, *quod eſt, explanando.*

V. 14. Et in reſpectu illius benedicetur. *Non mutes* reſpectu *in* conſpectu.

V. 25. Panis egentium, vita pauperum eſt. *Non mutes plurale* pauperum, *in ſingulare* pauperis.

V. 30. Et iterùm tangit eum. *Pro* eum *non legas* mortuum, *ſed ſubaudias: nullo verò modo omittas hæc verba.*

CAP. XXXV. *v.* 1. Qui conſeruat legem, multiplicat oblationem. *Tametſi fortè interpres reddiderit* verbum, *Correctores tamen retinuerunt id quod clarius eſt* legem: *qui & pro* orationem, *quod eſt, precem, ex ſuis codicibus repoſuerunt* oblationem, *quod eſt, ſacrificium. Nam & ita eſt græcè:* Qui conſeruat legem, multiplicat oblationes.

V. 3. Et propitiationem litare ſacrificij. *Alij, pro genitiuo ſingulari, legunt datiuum pluralem* ſacrificiis.

V. 12. Ad inuentionem facito manuum tuarum. *Non eſt vnica dictio* adinuentionem, *ſed duæ,* ad, *quod eſt ſecundum,* inuentionem.

V. 17. Non deſpiciet preces pupilli. *Caue ſcribas* populi, *quod eſt plebis, pro* pupilli, *quod eſt orphani.*

V. 19. Et Dominus exauditor non delectabitur in illis. *Non eſt omittenda negatio.*

CAP. XXXVI. *v.* 9. Tolle aduerſarium & affligé inimicum. *Rectè Patres* tolle *ſcripſerũt, quod eſt, aufer è medio, pro eo quod plerique legunt, & contrarium eſt,* extolle.

V. 13. Vt cognoſcant quia non eſt Deus niſi tu, & enarrent magnalia tua. *Alij libri, contrario ordine, priùs ſcribunt* &, *poſteriùs* vt; *malè.*

V. 17. Da teſtimonium his qui ab initio creaturæ tuæ ſunt. *Multi libri, pronomina* his qui, *mutant in coniunctionem* quia; *malè itidem,*

Sequitur: Et ſuſcita prædicationes. *Legendum*

eſt

eſt prædicationes; *poſitum pro prophetias, non* precationes, *quod eſt, orationes.*

V. 19. Secundùm benedictionem Aaron de populo tuo. *Præpoſitio de non eſt commutanda cum verbo* da, *ac proinde non inchoanda ab his verbis noua periodus, ſed præcedentibus iungenda ſunt, prout Correctores iunxerunt.*

V. 21. Fauces contingunt cibum feræ, & cor ſenſatum verba mendacia. *Pro* ſenſatum, *quod eſt, prudens, intelligens, caue ſcribas contrarium* inſenſatum.

V. 28. Quis credit ei qui non habet nidum. *Interrogatiuum* quis, *non eſt mutandū in relatiuum* qui, *nec nominatiuus* quis *in datiuum* cui, *ablato ſubſequēte datiuo* ei: Cui credit qui, *corrupta enim hæc lectio eſt, à Correctoribus reſtituta integritati.*

CAP. XXXVII. *v.* 6. Et non immemor ſis illius in opibus tuis. *Correctores emendarunt* opibus, *quod eſt, diuitiis. pro eo quod vulgò legitur* operibus, *quod eſt, actis ſiue geſtis.*

V. 7. Noli conſiliari cum eo qui tibi inſidiatur, & à zelantibus te abſconde conſilium. *Et hic pro eo quod plerique libri habent* cum ſocero tuo, *emendarunt* cum eo qui tibi inſidiatur: *neque hunc verſum paulò poſt repetendum iudicarunt, vt quidam libri, his verbis*: Noli conſiliari cum eo qui ſuſpectum te habet, & ab æmulantibus tibi abſconde conſilium.

V. 9. Et ipſe enim animo ſuo cogitabit. *Pro* & ipſe enim, *quidam legunt* & qui de ipſe: *coniunctionem* enim *quidam mutant cum præpoſitione* in: *pro* ſuo *tertia perſona pronomine, nonnulli* tuo *ſecunda ſcribunt denique pro* cogitabit *futuro indicatiui, alij habent præſens ſubiunctiui* cogitet: *ſed minùs rectè hæc omnia.*

V. 12. Cum viro irreligioſo tracta de ſanctitate, & cum iniuſto de iuſtitia. *Quidam libri, pro* irreligioſo, *quod eſt, impio, ſcribunt contrarium* religioſo, *quod eſt, pio, &* iuſto, *pro* iniuſto: *alij quidam ad finem ſententiæ adijciunt*, noli conſiliari: *verùm hoc Correctores ſequenda non eſſe cenſuerunt. Si placet, lege Notationes.*

Sequitur: Et cum muliere de ea quæ æmulatur. *Ablatiuum ſingularem generis fœminini* ea, *non mutes in pluralem* his.

V. 16. Et qui, cùm titubauerit in tenebris, condolebit tibi. *Malè alij plerique codices, vocula* qui *cum contractis in vnam* quicumque, *& ſecunda* titubauerit *verſa in tertiam* titubauerit, *denique addita* non *negatione ante* condolebit, *ſcribunt*: Et quicūque titubauerit in tenebris, nō condolebit tibi.

V. 17. Cor boni conſilij ſtatue tecum. *Non præponas his verbis coniunctionem* &.

V. 22. Eſt vir aſtutus multorum eruditor, & animæ ſuæ inutilis eſt. Vir peritus multos erudiuit, & animæ ſuæ ſuauis eſt. *Harum duarum ſententiarum, ſola prior legitur à libris græcis; ſola poſterior à pleriſque latinis: Patres vtramque receperunt & iunxerunt.*

V. 33. Et auiditas appropinquabit vſque ad choleram. *Pro* auiditas *græcè eſt* ἀπληστία, *vt & proximo verſu pro* crapulam, *vbi dicitur*: propter crapulam multi obierunt: *quam græcam vocem, quæ propriè ſignificat inſatiabilitatem, alij latini libri retinent his duobus locis.*

CAP. XXXVIII. *v.* 4. Altiſſimus creauit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa. *Alij libri minùs rectè, pro nomine* medicamenta *& pronomine* illa *neutris, legūt nomen* medicinam, *& pronomen* illam *fœminina.*

V. 6. Ad agnitionem hominum. *Non præponas his verbis coniunctionem* &.

V. 20. In abductione permanet triſtitia. *Correctores cenſuerunt* abductione *non eſſe mutandū in* obductione, *id eſt, vocalem primā in quartam.*

V. 25. Sapientia ſcribæ in tempore vacuitatis. *Vulgatis lectio eſt*, Sapientiam ſcribe, *qua verbum* ſcribe *regit accuſatiuum* ſapientiam: *ſed germana lectio eſt, qua nominatiuus* ſapientia *regit genitiuum nominis* ſcribæ. *Porrò ſpuria ſunt*, natiuitatis *& vanitatis, quæ quidam ſcribunt pro* vacuitatis. *quod eſt, otij.*

V. 26. Qui ſapientiâ replebitur qui tenet aratrum. *Caue ne ablatiuū* qua *mutes in coniunctionem* quia, *vt plerique hactenus, ac proinde præcedentibus iungas aliud* quia ſapientia replebitur.

V. 28. Qui ſculpit ſignacula ſculptilia. *Non mutes accuſatiuum pluralem* ſignacula, *in ablatiuum ſingularem* ſignaculo.

V. 31. Et vigilia ſua ornabit in perfectionem. *Duæ ſunt voces* in perfectionem, *non vnica* imperfectionem, *vt plerique ſcribunt.*

V. 32. Et in numero eſt omnis operatio eius. *Et hic duæ ſunt dictiones* in numero, *quod eſt, certo numero; non vna* innumera, *quam alij habent & contrarium ſignificat, abſque numero.*

V. 39. Accommodantes animam ſuam & conquirentes in lege Altiſſimi. *Non eſt* animam ſuam *numero ſingulari mutandum in pluralia* animas ſuas

CAP. XXXIX. *v.* 5. Bona enim & mala in hominibus tentabit. *Legendum eſt* hominibus, *quod eſt*, ἀνθρώποις, *non* omnibus, *quod eſt*, πᾶσι.

V. 13. Si permanſerit, nomen derelinquet plus quàm mille. *Non addas pronomen* eius *voci* nomen.

V. 17. In voce dicite. *Non præmittas & coniunctionem. Porrò pro* ſeu *dicite, quidam mutant cum præterito* dixit, *quidam cum futuro* dicam, *quidam cum participio* dicens. *Nam imperatiuus* dicito, *& futurum tertiæ perſonæ* dicet, *non videntur alicuius eſſe auctoritatis.*

V. 23. Quoniam in præcepto ipſius placor fit. *Non legas* placatio, *ſed per* placor *intellige beneplacitum.*

V. 27. Benedictio illius quaſi fluuius inundauit. *Non mutes præteritum* inundauit *in futurum* inundabit.

V. 31. Sal, lac, & panis ſimilagineus. *Non omittas* ſal.

V. 34. Et furorem eius qui fecit illos placabunt. *Legendum eſt* placabunt, *potiùs quàm id quod in pleriſque eſt libris* confundent.

V. 37. Et ſuper terram in neceſſitatem præparabuntur. *Non mutes accuſatiuum* neceſſitatem *in ablatiuum.*

V. 39. Et omne opus hora ſua ſubminiſtrabit. *Seruandum eſt futurum* ſubminiſtrabit, *non ſubſtituendum præteritum* ſubminiſtrauit.

CAP. XL. *v.* 3. A reſidente ſuper ſedem glorioſam. *Ablatiuus ſingularis* reſidente, *nequaquam mutandus eſt in nominatiuum pluralem* reſidentes, *omiſſa præpoſitione* à.

V. 5. Somnus noctis. *Caue ſcribas* mortis, *quod eſt* θανάτου, *pro* noctis.

V. 11. Omnia quæ de terra ſunt, in terram conuertentur. *Non addas coniunctionem* enim.

Sequitur: Et omnes aquæ in mare reuertentur. *Proferendum eſt* reuertentur, *ei quod alij legunt* conuertentur.

V. 13. Subſtantiæ iniuſtorum ſicut fluuius ſiccabuntur, & ſicut tonitruum magnum in pluuia perſonabunt. *Præſtat retinere pluralia* ſiccabuntur *&* perſonabunt, *quam ſubſtituere ſingularia,* ſiccabitur *&* perſonabit.

V. 15. Super cacumen petræ ſonant. *Non mutes præſens* ſonant *in futurum* ſonabunt.

V. 17. Et miſericordia in ſæculum permanet. *Neque hic mutes accuſatiuum* ſæculum *in ablatiuum* ſæculo.

V. 18. Et in ea inuenies theſaurum. *Alij pro ſecunda perſona, ſcribunt tertiam* inueniet.

V. 19. Filij & ædificatio ciuitatis confirmabit nomen. *Nec omittas coniunctionem* &, *nec vertas futurum in præteritum* confirmauit.

Sequitur: Et ſuper hæc mulier immaculata computabitur. *Neutrum plurale* hæc *ſeruandum eſt, non ſubſtituendum fœmininum ſingulare* hanc.

V. 22. Et ſuper hæc, virides ſationes. *Neque hic, pro plurali* hæc. *ſubſtituas ſingulare* hoc.

V. 25. Aurum & argentum eſt conſtitutio pedum. *Correctores prætulerunt* eſt conſtitutio pedum, *ei quod quidam libri habent* conſtituit *vel* conſtituet pedem.

V. 26. Facultates & virtutes exaltant cor. *Caue legas* victus, *quod eſt, ſumptus, pro* virtutes, *quod ſignificat vires.*

V. 32. In ore imprudentis conculcabitur inopia. *Pro* conculcabitur, *quod eſt dulceſcet, nullo modo legendum eſt* conculcabitur. *id eſt, tertia alphabeti litera, pro quarta.*

CAP. XLI. *v.* 4. Et incredibili qui perdit patientiam. *Correctio Patrum eſt* patientiam, *quod eſt, tolerantiam: reproba lectio,* ſapientiam.

V. 6. Et quid ſuperueniet tibi. *Quidam libri legunt numero plurali* & qui *vel* quæ ſuperuenièt tibi.

V. 17. Sapientia enim abſcondita, & theſaurus inuiſus, quæ vtilitas in vtriſque? *Non commutes* inuiſus *cum* occultus.

V. 19. Verumtamen reueremini in his quę procedunt de ore meo. *Legendum eſt* reueremini, *quod eſt, pudorem habete; non* reuertimini, *quod eſt, redite.*

V. 20. Non eſt enim bonum omnem reuerentiam obſeruare. *Malè & hoc loco, plerique, pro* reuerentiam, *quod eſt, verecundiam ſiue pudorem, ſcribunt contrarium* irreuerentiam.

V. 28. Ab amicis, de ſermonibus improperij. *Non præponas verbum* caue.

CAP. XLII. *v.* 5. De corruptione emptionis. *Correctores prætulerunt* corruptione, *quod eſt, vitiatione, ei quod alij legunt* correptione, *quod eſt, admonitione.*

V. 8. Et probabilis in conſpectu omnium viuorum. *Inſignis correctio, qua repoſitum eſt* viuorum, *quod eſt, viuentium, pro eo quod plerique omnes libri habent* virorum.

V. 9. Ne fortè in adoleſcentia ſua adulta efficiatur. *Et hic egregiè reſtituerunt* adulta, *quod eſt, florem ætatis pertranſiens, pro* adultera, *quod eſt, fornicaria.*

V. 17. Stabilire in gloria ſua. *Non mutes paſſiuum in actiuum* ſtabilire.

V. 23. Et tanquam ſcintilla. *Nec hic nominatiuum in accuſatiuum* ſcintillam.

CAP. XLIII. *v.* 8 Creſcens mirabiliter in conſummatione. *Alij libri pro ablatiuo, habent accuſatiuum* conſummationem.

V. 9. In firmamento cæli reſplendens glorioſè. *Non ſcribas nomen fœmininum* glorioſa, *pro aduerbio* glorioſè.

V. 11. In verbis ſancti ſtabunt ad iudicium. *Non mutes genitiuum ſingularem* ſancti *in ablatiuum pluralem* ſanctis.

Sequitur: Et non deficient in vigiliis ſuis. *Non ſupponas* exardeſcent *pro* deficient.

V. 17. Et in voluntate eius aſpirabit Notus. *Correctores prætulerunt futurum præterito* aſpirauit.

V. 18. Vox tonitrui eius verberabit terram. *Alia eſt verſio, quæ habet* exprobrabit, *pro eo quod noſtra* verberabit: *vbi & futurum ſeruandum Correctores indicarunt.*

V. 21. Et dum gelauerit, fiet tanquam cacumina tribuli. *Non mutes* gelauerit *cum* flauerit, *nec* cacumina, *omiſſa prima littera c, cum* acumina.

V. 23. Et extinguet viride, ſicut igne. *Non ſubſtituas accuſatiuum* ignem *pro ablatiuo.*

V. 24. Et ros obuians ab ardore venienti. *Non ſcribas, omiſſa præpoſitione, datiuum* ardori *pro ablatiuo: neque* venit *pro* venienti.

V. 25. Et plantauit in illa Dominus inſulas. *Obſeruatu digna correctio, qua ſcriptum eſt pronomen fœmininum* in illa, *pro maſculino* illum, *& nomen appellatiuum* inſulas, *pro nomine proprio* Ieſus: *ſic enim habent plerique omnes latini libri*: Et plantauit illum Dominus Ieſus.

V. 34 Non enim comprehendetis. *Quidam codices ſcribunt* non enim peruenietis; *quidam* non enim habebitis: *primum eſt omnium optimum.*

CAP. XLIV. *v.* 5. In peritia ſua requirentes modos muſicos. *Correctores prætulerunt* peritia, *ei quod alij libri habent* pueritia, *quod eſt, adoleſcentia. quamquam & hoc ſuam habeat veriſimilitudinem.*

V. 10. Quorum pietates non defuerunt. *Præferendus eſt numerus pluralis, ei quem alij legunt ſingularis.*

V. 11. Cum ſemine eorum. *Non præponas & coniunctionem.*

V. 12. Et in teſtamentis ſteterunt. *Non mutes plurale* teſtamentis *in ſingulare.*

V. 13. Et filij eorum propter illos. *Non mutes nominatiuum* filij *in genitiuum* filiorum, *addito nominatiuo* ſemen *aut* hereditas.

Sequitur: Vſque in æternum manent. *Nec hic mutes plurale* manent *in ſingulare* manet.

V. 22. Dedit illi gloriam in gente ſua. *Pro* gloriam *non ſubſtituas* ſemen.

V. 25. Et teſtamentum confirmauit ſuper caput Iacob. *Nec nomini* teſtamentum *addas pronomen* ſuum, *nec ſubſtituas pronomen* eius *loco nominis* Iacob.

CAP. XLV. *v.* 6. Et dedit illi corām præcepta. *Caue ne vocem vnam* coràm, *quæ idem eſt quod præſens, ſepares in duas* cor ad, *quaſi dicatur, animum ad* præcepta.

V. 9. Et circumcinxit eum zona gloriæ. *Non ſcribas* iuſtitiæ *pro* gloriæ.

V. 12. Stolam ſanctam. *Retinendi ſunt hi accuſatiui, non mutandi in alios caſus.*

V. 14. Et gloria honoris. *Pro* gloria, *non ſcribas accuſatiuum* gloriam.

Sequitur:

Sequitur. Opus virtutis, & deſideria oculorum ornata. Coniunctio &, vt non eſt præponenda nomini opus, ita non auferenda nomini deſideria: quod quidem legendum non eſt ſexto caſu numeri ſingularis deſiderio.

V. 15. Vſque ad originem. Pro originem, quod eſt, principium, ne ſcribas orientem.

V. 17. Sacrificia ipſius conſumpta ſunt igne quotidie. Pro conſumpta, alij libri habent cõſummata.

V. 19. In nomine eius. Non mutes eius in reciprocum ſuo.

V. 21. Et dedit illi in præceptis ſuis poteſtatem. Seruandum eſt pronomen ſingulare illi, non ſubſtituendum plurale illis.

V. 27. Ceterùm in terra gentes non hereditabit. Non eſt mutandum plurale gentes in ſingulare gens.

V. 29. Placuit Deo pro Iſrael Non eſt omittenda præpoſitio pro, quam Correctores conſultiſſimè addiderunt.

CAP. XLVI. v. 4. Nam hoſtes ipſe Dominus perduxit. Non legas percuſſit à percutio, pro perduxit à perduco.

V. 5. An non in iracundia eius. Non ſcribas coniunctionem aut, loco aduerbij an.

V. 8. Et ſecutus eſt à tergo potentis. Seruandus eſt genitiuus ſingularis potentis, non mutandus in accuſatiuum pluralem potentes.

V. 9. Et perfringere murmur malitiæ. Non ſcribas perſtringere à ſtringo, pro perfringere aut confringere à frango.

V. 17. Et vidit Deus Iacob. Legendus eſt caſus nominatiuus Deus, non accuſatiuus Deum.

V. 19. In oblatione agni inuiolati. Romani Patres emendarunt agni, pro eo quod plerique omnes legunt viri, quod eſt, maſculi: & retinuerunt inuiolati, id eſt, immaculati, pro eo quod quidam ſcribunt immolati, quod eſt ſacrificati.

V. 21. Et exaltauit vocem ſuam. Et hic correxerunt ſuam, pro eo quod multi legunt non recte eius.

CAP. XLVII. v. 5. In tollendo manum, ſaxo fundæ deiecit. Non addas præpoſitionem in ante ſaxo.

V. 6. Nam inuocauit Dominum omnipotentem Non ſcribas aduerbium vbi, pro coniunctione nam, nec potentem pro omnipotentem.

V. 13. Dominus purgauit peccata ipſius. Non eſt legendum Chriſtus, neque ſpiritus, ſed Dñs.

Ibidem. Et dedit illi teſtamentum regni. Non mutes nomen abſtractiuum regni, in concretum regum.

V. 14. Et propter illum deiecit omnem potentiam inimicorum. Alia verſio habet: Et propter illum requieuit in latitudine.

V. 15. 16. Quemadmodum eruditus es in iuuentute tua, & impletus es, quaſi flumen, ſapientia, & terram retexit anima tua. Retinenda ſunt ſecunda perſona tum verba tum pronomina, non mutanda in perſonam tertiam.

V. 22. Et incitari ſtultitiam tuam. Quidam non intelligentes quid ſibi vellet infinitiuus paſſiuus incitari, mutarunt illum cum aliis vocibus, præſertim verò cum in ceteris, id eſt, in reliquis, quod pleroſque omnes, malè occupat libros.

CAP. XLVIII. v. 2. Et irritantes illum inuidia ſua, pauci facti ſunt. Correctores ſcripſerunt irritantes, quod eſt, exacerbantes, pro eo quod alij imitantes aut æmulantes.

V. 3. Et deiecit de cælo ignem ter. Inſignis loci reſtitutio, quæ de cælo ſcripta modò eſt, quod vulgo legitur à ſe, & ter, id eſt tribus vicibus, quod terræ. ſic enim vulgò legitur: Et deiecit à ſe ignem terræ, mendoſiſſimè.

V. 6. Et glorioſos de lecto ſuo Caue ne delicto, quod eſt peccato, ſcribas pro de lecto, quod eſt, de ſtrato.

V. 10. Qui ſcriptus es in iudiciis temporum. Alij libri, pro ſimplici ſcriptus, legunt compoſitum inſcriptus, & pro iudiciis, indiciis, id eſt, n conſonantem pro u vocali.

V. 13. Elias quidem in turbine tectus eſt. Non mutes coniunctionem quidem in relatiuum qui.

CAP. XLIX. v. 1. Memoria Ioſiæ in compoſitionem odoris facta opus pigmentarij. Correctores prætulerunt quartum caſum ſexto compoſitione: & ſublato verbo ſubſtantiuo eſt, nominatiuum fœmininum facta, reliquis quæ paſſim leguntur, factam, factum, facti.

V. 3. Ipſe eſt directus diuinitus in pœnitentiam gentis. Non eſt mutandus accuſatiuus pœnitentiam in ablatiuum.

Sequitur. Et tulit abominationes impietatis. Caue legas ab hominibus pro abominationes, duas voces pro vna.

V. 7. Dederunt enim regnum ſuum aliis. Non omittas coniunctionem enim.

V. 11. Benefacere illis. Non præponas coniunctionem &.

V. 13. Nam & ipſe quaſi ſignum in dextera manu. Superfluit quod multi codices ſubiiciũt Iſrael.

V. 14. Sic & Ieſum filium Ioſedec? Correctores præmiſerunt aduerbium ſimilitudinis ſic.

V. 17. Neque vt Ioſeph qui natus eſt homo. Non mutes duas dictiunculas neq; vt, cum vna &.

CAP. L. v. 11. Et veſtiri eam in conſummationem virtutis. Vt non eſt omittenda propoſitio in, ita non eſt ſubſtituendus ablatiuus pro accuſatiuo conſummationem.

V. 15. Et conſummatione fungens in ara. Hic ſeruandus eſt ablatiuus conſummatione.

V. 23. Et nunc orate Deum omnium. Multi codices pro nunc habent plus, & pro imperatiuo orate, indicatiuum orauit: quidam etiam addunt rurſum poſt Et rurſum poſt plus orauit; ſed hæc omnia repugnantia genuinæ lectioni.

V. 30. Qui ponit illa in corde ſuo. Non eſt commutandum præſens ponit cum futuro ponet.

CAP. LI. v. 12. Et operationis tuæ. Pro nomine ſimplici operationis, non ſcribas compoſitum cooperationis.

Sequitur: Quæ à ſeculo ſunt. Retinendum eſt plurale ſunt, non ſubſtituendum ſingulare eſt.

V. 18. Cùm adhuc iunior eſſem. Et hic retinendus eſt optatiuus eſſem, non ſurrogandus indicatiuus ſum.

V. 19. Ante templum poſtulabam pro illa. Correctores prudenter obſeruarunt ſcribendum eſſe templum, quod eſt, ædem ſacram, pro eo quod vulgo legitur tempus, id eſt, horam.

Ibidem Et efflorüit tanquam præcox vua. Pro efflorüit, non ſupponas deflorüit, deflorebit, aut florebit.

V. 26. 27. Et inſipientiam eius luxi. Animam meam direxi ad illam. Hæc eſt germana huius loci lectio, a multis vindicata mendis, Romanorum Patrum induſtria. Quidam enim codices addunt alteram in, & pro accuſatiuo inſipientiam, ſcribunt ablatiuum: quod tamen non recedit à vero. Alij vocem vnam inſipientia ſiue inſipientiam, diuidunt in duas, in ſapientia aut ſapientiam, malè. Complures primam perſonam luxi mutant in tertiam luxit, eiq; addunt ſuppoſiti loco anima mea: non ſincere Nonnulli, verbum ſimplex luxit, vertunt in compoſitum eluxit, tanquam à luceo deductum ſit, quod eſt, à lugeo, deploro. Multi ſubiiciunt & ignorantias meas illuminauit, ſuperfluè. Denique nonnulli omittunt animã meam, niſi quod mutatum in nominatiuum iungunt verbo præcedenti luxit.

V. 30. Dedit mihi Dominus linguam. Non eſt addenda coniunctio enim.

V. 33. Comparate vobis ſine argento. Quidam libri ſubiiciunt ſapientiam: verùm illud redundat, Correctorum iudicio.

ISAIAS.

CAP. I. v. 11. Plenus ſum. Holocauſta arietum, & adipem pinguium, & ſanguinem vitulorum & agnorum & hircorum nolui. Per ſe legendum eſt plenus ſum: non verò illi iungendum id quod ſequitur, ſiue integrè, ſiue ex parte, mutatis accuſatiuis in ablatiuos, vt quidam codices faciunt.

V. 12. Cùm veniretis ante conſpectum meum. Nec annectas hæc verſui præcedenti, nec præſens veniretis mutes in futurum venietis.

V. 13. Ne offeratis vltrà ſacrificium fruſtrà. Alij ſcribunt afferatis, id eſt, vocalem primam loco quartæ.

V. 18 Velut lana alba erunt. Non omittas alba, quod Interpres explicandi cauſa adiecit, ſecutus lxx.

V. 23. Principes tui infideles. Quidam libri, pro infideles, ſcribunt inobedientes.

CAP. III. v. 6. Veſtimentum tibi eſt. Non præponas huic verbo participium dicens.

V. 16. Ambulabant pedibus ſuis, & compoſito gradu incedebant. Alij collocant coniunctionem copulatiuam ante pedibus ſuis.

CAP. V. v. 6. Et aſcendent vepres & ſpinæ Non addas ſuper eam, ſed intelligas

CAP. VI. v. 1. Super ſolium excelſum & eleuatum. Quod ſequitur in multis libris & plena erat domus, ſiue terra, à maieſtate eius. ſuperfluit omnium iudicio Lege Notationes noſtras.

V. 7. Ecce tetigit hoc labia tua. Non eſt mutanda tertia perſona tetigit in primam tetigi.

CAP. VIII. v. 19. Numquid non populus à Deo ſuo requiret pro viuis à mortuis? Non eſt addenda vox viſionem, quam plerique libri adiiciunt verbo requiret: nec mutanda poſterior præpoſitio à in coniunctionem ac.

CAP. IX. v. 1. Galilææ gentium Populus qui ambulabat. Non connectas vocem gentium periodo ſubſequenti, hoc modo. Gentium populus.

V. 3. Multiplicaſti gentem, non magnificaſti lætitiam. Non interponas coniunctionem &.

V. 14. Incuruantem & refrenantem. Pro refrenantem multi legunt deprauantem, ex Commentario huius autem D. Hieronymi in capita Iſaiæ 9. & 19., preferente deprauantem.

CAP. X. v. 21. Reliquiæ conuertentur Quod præcedit in veritate permaneat finis verſus periodiq; præcedentis, non adiungatur huic.

CAP. XIII. v. 4. Vox multitudinis regum, gentium congregatarum Non interponas coniunctionem & ante gentium.

CAP. XIV. v. 32. Et in ipſo ſperabunt pauperes populi eius. Correctores prætulerũt maſculinum ipſo, fœminino ipſa, quod in aliis eſt libris.

CAP. XV. v. 5. Vectes eius vſque ad Segor vitulam conternantem. Legendum eſt conternantem, quod eſt, agentem annum tertium non, addita ſ litera conſternantem quod eſt perturbantem.

V. 8. Quoniam circuiuit clamor terminum Moab. Non mutes præteritũ circuiuit in futurum

CAP. XVI. v. 5. Et ſedebit ſuper illud in veritate. Nec hic mutes neutrum illud in maſculinum eum.

V. 14 Et relinquetur paruus & modicus. Non addas verbo relinquetur, id quod quidam libri in eo ſicut racemus, eſt enim alterius loci.

CAP. XVII. v. 10. Proptereà plantabis plantationem fidelem. Pro fidelem non ſcribas contrarium infidelem, quod quidam.

V. 11. In die plantationis tuæ labruſca. Nominatiuus ſingularis, præferendus eſt ei, quem alij legunt accuſatiuo plurali labruſcas.

V. 12. Væ multitudini populorum multorum. Non mutes datiuum in nominatiuum multitudo.

CAP. XVIII. v. 2. Cuius diripuerunt flumina terram eius. Quod ſequitur in quibuſdam libris ad montem nominis Domini exercituum, montem Sion, non eſt huius verſus, ſed ſeptimi, finiẽtis hoc caput.

V. 5. Ante meſſem enim totus efflorüit Non eſt mutandum præteritum efflorüit in futurum efflorebit.

Sequitur: Et immatura perfectio germinabit. Hic ſeruandum eſt futurum germinabit, non vertendum in præteritum.

V. 7. Agente caſpectante, exſpectante & conculcata Repetenda eſt vox caſpectante.

CAP. XIX. v. 9. Confundentur qui operabantur linum pectentes. Legendum eſt pectentes, quod eſt pectinantes, non, addita l litera, plectentes, quod eſt, perimitantes.

V. 11. Quomodo dicetis Pharaoni. Non mutes futurum dicetis in præſens dicitis.

CAP. XX. v. 4. Et tranſmigrationem Aethiopiæ, iuuenum & ſenum, nudam & diſcalceatam. Retinendi ſunt genitiui plurales iuuenum & ſenum, non mutandi in accuſatiuos ſingulares iuuenem & ſenem: & conſequenter neque adiectiua fœminina nudam & diſcalceatam vertenda ſunt in maſculina nudum & diſcalceatum.

V. 6. Ecce hæc erat ſpes noſtra. Ita rectiùs legitur quàm hæccine erat.

Ibidem. Vt liberarent nos. Quidam libri numero ſingulari ſcribunt liberaret.

CAP. XXI. v. 10. Tritura mea & filij areæ meæ. Romani Patres, pro eo quod vulgò legitur nominatiuo ſingulare filia, prudenter emendarunt filij, maſculino plurali.

V. 11. Ad me clamat ex Seir. Caue ne pro præpoſitione ex addita vna litera ſcribas nomen rex.

CAP. XXII. v. 2. Nec mortui in bello. Non eſt iteranda vox mortui, hoc modo: Nec mortui tui, mortui in bello.

V. 8. Et videbis in die illa. Non mutes ſingulare videbis in plurale.

V. 11. Ad aquam piſcinæ veteris. Retinenda eſt propoſitio ad, non ſubſtituenda coniunctio &.

V. 23. Domus patris eius. Alij ſcribunt reciprocum ſui.

CAP. XXIII. v. 2. Negotiatores Sidonis

Correctio eſt negotiatores, *quod eſt mercatores, recti ſcripturi* negotiatio, *quod eſt mercatus.*

CAP. XXVI. v. 18. Et peperimus ſpiritum: ſalutes non fecimus in terra. *Accuſatiuus pluralis* ſalutes, *non eſt mutandus in genitiuum ſingularem* ſalutis, *& iungendus ei quod præcedit, quod quidam libri faciunt.*

CAP. XXVII. v. 8. Iudicabis eam. *Secunda perſona* iudicabis, *non eſt mutanda in tertiam ſiue ſingularis numeri ſiue pluralis.*

Sequitur: Meditatus eſt in ſpiritu ſuo duro. *Retinendum eſt genus maſculinum, non ſupponendum fœmininum* meditata.

V. 11. Mulieres venientes & docentes eam. *Et hic retinendus numerus ſingularis* eam, *non ſurrogandus pluralis* eas.

V. 13. Et qui eiecti erant in terra Aegypti. *Non mutes* in *præpoſitionem, poſitam pro* ad, *cum de ſiue* ex.

CAP. XXVIII. v. 4. Et erit flos decidens, gloriæ exultationis eius. *Quidam coniiciunt, pro genitiuo aut datiuo* gloriæ, *legendum nominatiuum* gloria: *ſed licens* gloriæ *accipere vt nominatiuum pluralem.*

CAP. XXIX. v. 6. Et flammæ ignis deuorantis. *Alij pro ſecundo caſu* flammæ *ſcribunt ſextum* flamma.

CAP. XXX. v. 4. Erant enim in Tani *Non eſt mutandum* erant *a* ſunt, *in* erant *ab* eo.

V. 15. Quia hæc dicit Dominus Deus ſanctus Iſraël. *Non omittas nomen* ſanctus.

V. 29. Canticum erit vobis, ſicut nox ſanctificatæ ſolemnitatis. *Egregiè Correctores ſcripſerunt* nox, *quæ eſt altera pars diei, pro eo quod pleriquè vitiosè legunt* vox, *id eſt, clamor.*

CAP. XXXI. v. 4. Et cùm occurrerit ei multitudo paſtorũ *Non omittas coniunctionẽ* &.

CAP. XXXII. v. 7. In ſermone mendaci. *Alij pro adiectiuo* mendaci *ſcribunt ſubſtantiuum* mendacij.

CAP. XXXIII. v. 9. Confuſus eſt Libanus & obſorduit. *Scribendum eſt* obſorduit *vocali quarta, deriuatum à* ſordes, *non quinta* obſurduit, *à* ſurdus.

V. 19. Populum impudentem non videbis. *Meritò correxerunt Patres* impudentem, *quod eſt inuerecundum, pro eo quod complures legunt* imprudentem, *id eſt inſipientem.*

V 23. Et non præualebunt. *Alij ſcribunt* ſed *pro* &.

CAP. XXXIV. v 7. Inebriabitur terra eorum ſanguine. *Non mutes futurum in præſens* inebriatur.

V. 14. Et occurrent dæmonia onocentauris. *Patres emendarunt* onocentauris, *ſexto caſu tertio numeri pluralis, pro nominatiuo ſingulari* onocentaurus, *quem plerique alij ſcribunt, & ei quod ſequitur iungunt.*

V. 17. In generationem & generationem habitabunt in ea. *Prior accuſatiuus non eſt mutandus in ablatiuum* generatione, *vt plerique faciunt*

CAP. XXXV. v 4. Dicite puſillanimis. *Seruandus eſt datiuus pluralis* puſillanimis, *quod eſt meticuloſis, non ſurrogandus nominatiuus pluralis* puſillanimes.

Ibidem. Ecce Deus veſter *&c.* & ſaluabit vos *Non ſunt mutanda ſecundæ perſonæ pronomina in primæ*, noſter, nos.

CAP. XXXVI. v. 21. Mandauerat enim rex. *Non addas pronomen* eis.

CAP. XXXVIII v. 14 Reſponde pro me. *Non facilè ſcribas ſimplex* ſponde *pro compoſito* reſponde.

V. 15. Quid dicam aut quid reſpondebit mihi cùm ipſe fecerit? *Nec omittas poſterius* quid, *nec vertas in maſculinum* quis. *Adhæc vt primæ perſonæ pronomen* mihi, *non eſt commutandum cum ſecundæ* tibi, *ita nec tertia perſona verbum* fecerit, *cum prima* fecerim. *Hæc enim menda ſunt in quibuſdam codicibus.*

CAP. XL. v 2. Quoniam completa eſt malitia eius. *Non indicarunt Correctores, pro* malitia, *corrigendum eſſe* militia, *id eſt, pro vocali prima ſcribendum eſſe tertiam. Lege Notationes noſtras.*

V. 24. Et quidem, neque plantatus, neque ſatus, neque radicatus in terra truncus eorum. *Non facilè mutandi ſunt nominatiui iſti caſus numeri ſingularis, in alios.*

CAP. XLI. v. 2. Sicut ſtipulam vento raptam. *Non præponas coniunctionem* &.

V 11 Et veluti conſumptio homines bellantes aduerſum te. *Nequaquam ſunt nominatiui pluvales* homines bellantes, *commutandi cum genitiuis ſingularibus* hominis bellantis.

V. 18. Aperiam in ſupinis collibus flumina *Non facilè ſcribendum eſt* ſupremis, *quod eſt ſummus, pro* ſupinis, *quod opponitur* prono.

V. 27 Primus ad Sion dicet: Ecce adſunt. *Mendosè pleraque omnes libri ſcribunt*, adſum, *primæ perſonæ ſingularis, pro* adſunt *tertiæ pluralis.*

CAP. XLIII. v. 14. Propter vos miſi in Babylonem. *Non mutes verbum ſimplex* miſi *in compoſitum* emiſi.

CAP. XLIV. v 16. Et de medio eius carnes comedit. *Quod multi codices addunt* coxit & *ante* comedit *ſuperfluum eſt.*

CAP. XLV v 9 Væ qui contradicit fictori ſuo. *Non ſcribas* factori *a* facio, *pro* fictori *à* fingo.

CAP. XLVI. v. 11. Vocans ab oriente auem. *Quidam, interpretandi cauſa, pro* auem, *id eſt, volucrem, ſcripſerunt* inſtitutum *malè.*

CAP. XLIX. v. 21. Ego deſtituta, & ſola: & iſti vbi erant? *Minimè interiiciendum eſt aduerbium* hic *inter* vbi *&* erant.

V. 23 Vultu in terram demiſſo adorabunt te. *Non mutes accuſatiuũ* terram *cum ablatiuo* terra.

CAP. L. v. 5. Retrorſum non abij. *Subeſt hic mendum in autographo Romano, vbi excuſum eſt tertia perſona* abiit *pro prima* abij.

V. 6 Et conſpuentibus in me. *Non inditurum Patres omiſerunt* vero *in* me.

CAP. LIII. v. 11. In ſcientia ſua iuſtificabit ipſe iuſtus ſeruus meus multos. *Nec futurum* iuſtificabit *vertendum eſt in præteritum, nec nominatiui ſingulares* iuſtus ſeruus meus *in accuſatiuos plurales* iuſtos ſeruos meos.

CAP. LIV. v. 1. Lauda ſterilis quæ non paris. *Pro* lauda *eſt in multis libris* lætare, *ſed à Lxxij. & Apoſtolo Gal. 4. v. 27 acceptum.*

V 9 Cui iuraui ne inducerem aquas Noe vltrà ſupra terram. *Nomen proprium* Noe *retinendum eſt, nec in eius locum ſurrogandum nomen appellatiuum* diluuij.

CAP. LVII. v. 9 Et ornaſti te regi vnguento. *Qui vulgò legitur caſus ablatiuus nominis adiectiui* regio, *à Patribus mutatus eſt in datiuum nominis ſubſtantiui* regi.

CAP LIX v 4. Sed confidunt in nihilo. *Pro ablatiuo* nihilo, *alij ſcribunt* nihili *indeclinabile.*

V. 9. Propter hoc elongatum eſt iudicium à nobis, & non apprehendet nos iuſtitia. *Pronomina primæ perſonæ* nobis *&* nos, *mutanda non ſunt in ſecundæ perſonæ pronomina* vobis *&* vos.

CAP. LX. v 5. Et mirabitur & dilatabitur cor tuum *Non eſt omittendum prius* &.

V. 20. Et complebuntur dies luctus tui. *Caue ſcribas* luminis *ſiue* lucis, *pro* luctus, *quod eſt mœroris.*

CAP. LXI v. 7. Laudabunt partem ſuam. *Correctores dederunt pronomen reciprocum* ſuam, *pro eo quod alij legunt* eorum.

CAP. LXII v. 2. Quod os Domini nominabit. *Non mutes futurum* nominabit *in præteritum* nominauit.

V. 4. Sed vocaberis Voluntas mea in ea, & terra tua inhabitata. *Caue ſcribas verbum* inhabitabitur *pro participio* inhabitata: *participium enim eſt huius loci, verbum verò eius loci, vbi ſequitur hoc ipſo verſu:* Quia complacuit Domino in te, & terra tua habitabitur.

V. 9. Quia qui congregant illud, comedent. *Non mutes præſens* congregant *in futurum* congregabunt.

V. 10 Eligite lapides. *Non proponas his verbis & coniunctionem.*

CAP. LXIII. v 4. Annus redemptionis meæ venit. *Retinenda eſt vox* redemptionis *à redimo, non ſubſtituenda* retributionis *à retribuo.*

V. 10. Et afflixerunt ſpiritum ſancti eius. *Non mutes genitiuum* ſancti *in accuſatiuum* ſanctum.

V. 15. Et gloriæ tuæ *Non interponas* ſolio.

CAP. LXIV. v. 6. Et facti ſumus vt immundus omnes nos. *Nec hic mutes numerum ſingularem* immundus *in pluralem* immundi.

CAP. LXV v 6. Et retribuam in ſinum eorum. *Pro* ſinum, *caue ſcribas, addita g littera,* ſignum.

V. 14. Ecce ſerui mei lætabuntur, & vos confundemini. *Nullo modo omittenda eſt hæc pericope.*

V. 16. Et quia abſconditæ ſunt ab oculis meis. *Non eſt mutandum pronomen* meis *in* noſtris.

V. 22. Electi mei non laborabunt fruſtrà. *Alij ſic diſtinguunt,* vt electi mei, *non incipiat hunc periodum, ſed finiat præcedentem. Lege Notationes.*

V 25. Leo & bos comedent paleas. *Non præponas coniunctionem* & *voci* leo.

CAP. LXVI. v. 6. Vox populi de ciuitate. *Non ſubſtituas* fremitus *pro* populi.

V. 17. Poſt ianuam intrinſecus. *Non facilè corrigas* vnam *pro* ianuam, *quod multi faciunt: qua de re Notationes noſtras legi poſſunt.*

V. 19. In Africam & Lydiam, tendentes ſagittam. *Inſignis correctio, qua ſcriptum eſt* tendentes *à* tendo *tertiæ coniugationis, pro* tenentes *à* teneo *ſecunda.*

IEREMIAS.

CAP. I. v. 14. Ab Aquilone pandetur malum. *Voci* malum *non addas* omne.

V. 18. Et ſacerdotibus & populo terræ. *Nec hic* omni *voci* populo.

CAP. II v. 37. Et nihil habebis proſperum in ea. *Correctores meritò addiderunt* in ea, *quod alij omittunt.*

CAP. III. v. 1. Tamen reuertere ad me, dicit Dominus, & ego ſuſcipiam te. *Addiderunt Correctores* & ego ſuſcipiam te, *ex plurimis libris manuſcriptis, quamquam hebraicè non legatur.*

V. 2. Et vide vbi non proſtrata ſis *Non eſt ſcribendum aduerbium temporis* nunc, *pro negandi* non.

V. 3 Quoniam prohibitæ ſunt ſtillæ pluuiarum *Non ſubſtituas* ſtellæ, *quod eſt ſideris, loco* ſtillæ, *quod eſt guttæ.*

CAP. V v. 1. Si reuerteris Iſrael. *Præferendum eſt* reuerteris, *ei quod in alijs libris eſt,* conuerteris.

V. 2. Dominus viro Iuda & Ieruſalem. *Non addas* habitatori *ante* Ieruſalem, *hoc quidem loco.*

V. 8. Quia non eſt auerſa ira furoris Domini à nobis. *Retinendum eſt pronomen primæ perſonæ* nobis, *non ſubſtituendum ſecundæ* vobis.

V. 12. Et nunc ego loquar iudicia mea cum eis. *Correctores indicarunt omittendam coniunctionem* ſed, *quam plerique omnes libri collocant inter* ego *&* loquar.

V. 16. Dicite gentibus: Ecce auditum eſt. *Pro* dicite gentibus, *pleraque omnia manu ſcripta legunt* concitate gentes.

V. 31. Vox filiæ Sion intermorientis expandentiſque manus ſuas. *Retinendi ſunt genitiui ſingulares* intermorientis expandentiſque, *non ſupponendi accuſatiui plurales, diſtracto priore vocabulo in duo,* inter morientes expandẽteſque

CAP. V. v. 8 Equi amatores. *Quod ſequitur in multis libris* in fœminas, *Patres cenſuerunt ſuperfluere.*

V. 25. Iniquitates veſtræ declinauerunt hæc, & peccata veſtra prohibuerunt bonum à vobis. *Pronomina ſecundæ perſonæ non ſunt mutanda in perſonam primam.*

CAP. VI. v. 26. Quia repentè veniet vaſtator ſuper nos. *Hic è contrario non eſt pronomen primæ perſonæ* nos, *conuertendum in ſecundæ* vos.

V. 28. Aes & ferrum. *Non eſt præponendum aduerbium ſimilitudinis* vt.

CAP. VII. v. 5. Quoniam ſi benè direxeritis vias veſtras. *Non ſcribas vnicam vocem* benedixeritis, *pro duabus* benè direxeritis.

V. 7. A ſæculo & vſque in ſæculum. *Non auferas coniunctionem* &.

V. 24. Sed abierunt in voluntatibus. *Retinenda eſt vox* voluntatibus, *id eſt, deſideriis, non ſubſtituenda* voluptatibus, *mutata liquida* n *in mutam* p.

V. 34. In deſolationem enim erit terra. *Accuſatiuus* deſolationem *non eſt commutandus cum ablatiuo.*

CAP. VIII. v 1. Eiicient oſſa regum Iuda *Legendum eſt numero plurali* regum, *non ſingulari* regis.

CAP. IX. v. 2. Quia omnes adulteri ſunt, cœtus præuaricatorum. *Non interponas coniunctionem* &.

V. 17. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Iſrael. *Alij libri omittunt* Deus Iſrael.

Ibidem. Et vocate lamentatrices, & veniant. *Non mutes poſterius* & *in* vt.

V. 19. Quoniam deiecta ſunt tabernacula noſtra. *Legendum eſt* deiecta, *quod eſt, diruta, potius quàm* deſerta, *quod eſt, derelicta.*

V. 25. Ecce dies veniunt. *Præſens præferendum eſt futuro* venient.

CAP.

CAP. X. v. 18. Et tribulabo eos ita vt inueniantur. *Pleriſque libri interiiciunt non inter vt & inueniantur, ſed temerè.*

CAP. XI. v. 12. Et clamabunt ad deos quibus libant. *Malè pleriſque libri, pro deos nomine, ſcribunt eos pronomen.*

V. 13. Et ſecundùm numerum viarum Ieruſalem. *Non addas pronomen* tuarum *nomini* viarum.

V. 18. Tunc oſtendiſti mihi ſtudia eorum. *Caue commutes aduerbium* tunc *cum pronomine* tu.

CAP. XIV. v. 14. Et diuinationem & fraudulentiam. *Non eſt mutandum ſubſtantiuum* fraudulentiam, *in adiectiuum* fraudulentam, *omiſſa coniunctione, hoc modo:* Et diuinationem fraudulentam.

V. 18. Propheta quoque & ſacerdos. *Correctores emendarunt* quoque *pro* namque.

CAP. XVII. v. 9. Prauum eſt cor omnium & inſcrutabile. *Inſignis correctio qua vox* omniũ, *poſita pro ſuper omnia, reſtituta eſt in locum vocis* hominis, *qua vulgò legitur.*

CAP. XX. v. 17. Qui non me interfecit à vulua. *Non commutes relatiuum* qui *cum coniunctione* quia.

CAP. XXIII. v. 10. Quia adulteris repleta eſt terra. *Non mutes adiectiuum* adulteris *in ſubſtantiuum* adulteriis.

V. 13. Prophetabant in Baal. *Non preponas* & *coniunctionem.*

V. 14. Vidi ſimilitudinem adulterantium, & iter mendacij. *Pro genitiuo participij* adulterantium, *quidam codices ſcribunt nominatiuum nominis* adulterium.

V. 19. Ecce turbo Dominicæ indignationis egredietur. *Non eſt mutandum futurum in præſens* egreditur.

V. 33 Dices ad eos: Vos eſtis onus. *Correctores clarè emendarunt* Vos eſtis onus *(nam & LXX ad hunc modum verterunt) pro eo quod multi codices legunt* Vt quid vobis onus?

CAP. XXV. v. 20. Et Aſcaloni & Gazæ. *Retinendus eſt datiuus* Aſcaloni, *non mutandus in genitiuum.*

CAP. XXVI. v. 18. Et mons domus in excelſa ſiluarum. *Voci* domus *non addas* Domini.

V. 19 Itaque nos facimus malum grande contra animas noſtras. *Pro nos facimus, alij ſcribunt* non faciamus; *ſed minùs rectè.*

CAP. XXIX. v. 1. Et hæc ſunt verba libri quem miſit Ieremias. *Patres correxerunt,* quem *ſ. librum; pro eo quod alij minùs ſincerè legunt* quæ *ſ. verba.*

V. 15. Suſcitauit nobis Dominus prophetas in Babylone. *Et hîc correxerunt* ſuſcitauit *præterito tempore, pro futuro* ſuſcitabit.

CAP. XXX. v. 7. Et ex ipſo ſaluabitur. *Præſtat legere neutro genere* ipſo *ſ. tempore quod proximè præcedit, quàm fœminino genere* ipſa *ſ. die.*

CAP. XXXI v. 6. Cuſtodes in monte Ephraim. *Quod quidam adijciunt* in monte Samariæ, *ſuperfluum eſt.*

V. 8. Prægnans & pariens. *Non preponas* & *voci* prægnans.

V. 9. Et in miſericordia reducam eos. *Quidam libri, pro* miſericordia, *legunt* precibus.

V. 32. Quod pepigi cum patribus eorum. *Non mutes pronomen tertiæ perſonæ* eorum *in ſecunda* veſtris.

V. 39. Et exibit vltrà norma menſuræ. *Nominatiuus* norma *non eſt mutandus in accuſatiuum* normam.

V. 40. Et omnem vallem cadauerum & cineris. *Patres optimè emendarunt* cineris *caſu genitiuo numeri ſingularis, pro eo quod alij ſcribunt numero plurali* cineres.

Ibidem. Vſque ad torrentem Cedron, & vſque ad angulum portæ equorum orientalis. *Nequaquam poſtponendus eſt* torrens Cedron *portæ equorum, quod faciunt quidam libri.*

CAP. XXXII. v. 12. In oculis teſtium. *Hîc non eſt proponenda coniunctio* &, *vt mox non eſt omittenda, vbi dicitur,* Et in oculis omnium Iudæorum.

V. 24. Et vrbs data eſt in manus Chaldæorum. *Redundat quod quidam libri ſubijciunt* & in manu regis Babylonis.

V. 36. De qua vos dicitis quòd tradetur. *Melius eſt futurum indicatiuus* tradetur, *præſens coniunctiuus* tradatur.

CAP. XXXIII. v. 14. Ecce dies veniunt. *Hoc loco melius eſt præſens* veniunt, *quam futurum* venient.

V. 16. Et Ieruſalem habitabit confidenter. *Caue ne pro nomine ciuitatis* Ieruſalem, *ſupponas nomen decem tribuum* Iſrael, *quod non eſt huius loci, ſed ſuprà 23 v. 6.*

CAP. XXXVI v. 13. Quæ audiuit legente Baruch. *Pro* legente *ablatiuo abſolutè poſito, non eſt ſubſtituendus accuſatiuus* legentem.

CAP. XXXVIII. v. 6. Et ſubmiſerunt Ieremiam funibus in lacũ in quo non erat aqua. *Non proponas propoſitionem* in *nomini* funibus, *nec coniunctionem* & *nomini* lacum, *accuſatiuo mutato in ablatiuum, ſublatóque eo quod ſequitur* in quo: Et in lacu non erat aqua. *Prior enim lectio & certior & clarior eſt.*

V. 11. Et antiqua quæ computruerant. *Adiectiuo* antiqua *non addas ſubſtantiuum* veſtimẽta.

CAP. XXXIX. v. 13. Et Nabuſezban & Rabſares. *Prius nomen non eſt diſtrahendum in duo* Nabu & Seſban, *quod quidam faciunt: nec vltima illius litera eſt zeta, ſed n liquida.*

CAP. XL. v. 11. Et in filiis Ammon. *Non ſcribas* finibus *quod eſt terminis, pro* filiis.

CAP. XLI v. 7. Ipſe & viri qui erant cum eo. *Non mutes ſingulare* ipſe *in plurale* ipſi.

CAP. XLII. v. 1. Et Iezonias filius Oſaiæ. *Non eſt ſcribendum* Oſiæ *vel* Ioſiæ *pro* Oſaiæ; *ſicut nec infra XLIII. v. 2. vbi legitur:* Dixit Azarias filius Oſaiæ.

CAP. XLIV. v. 1. Verbum quod factum eſt per Ieremiam ad omnes Iudæos. *Pleriſque libri habent duplex* ad, *Correctores primũ mutarunt in* per.

V. 4. Abominationis huiuſcemodi quam odiui. *Non omittas poſtrema hæc verba* quam odiui.

V. 9. Et mala vxorum eius. *Non mutes ſingulare* eius *in plurale* eorum.

V. 13. Et viſitabo ſuper habitatores terræ Ægypti. *Non omittas propoſitionem* ſuper.

CAP. XLVI. v. 6 Non fugiat velox. *Alij libri habent futurum indicatiui* fugiet.

CAP. XLVIII. v. 15. Et ciuitates eius ſucciderunt. *Correctores emendarunt* ſucciderunt, *quod eſt, exciderunt, ſubuerterunt, pro eo quod quidam legunt* ſuccenderunt, *quidam* aſcenderunt.

V. 18. Quoniam vaſtator Moab aſcendit ad te, diſſipauit munitiones tuas. *Præterita non ſunt in futura mutanda,* aſcendet, diſſipabit.

V. 34. A Segor vſque ad Oronaim vitula conternante. *Caſus ſexti* vitula conternante, *haudquaquam mutandi ſunt in quartos* vitulam conternantem: *ſicut nec* conternante, *quod eſt tertium annum agente, deprauandum eſt, addita ſ litera* conſternante. *Simile Iſa.* 15 v. 5.

V. 36. Propterea cor meum ad Moab quaſi tibiæ reſonabit. *Retinendus eſt numerus pluralis* tibiæ, *non ſubſtituendus ſingularis* tibia, *nec addendum nomen* æris.

V 45. Et flamma de medio Seon. *Caue ne ſcribas* Sion *arcem Hieroſolymitanam, pro* Seon *rege Amorrhæorum.*

Sequitur. Et deuorabit partem Moab. *Non mutes futurum in præteritum* deuorauit.

CAP. XLIX v. 2. Et erit in tumulum diſſipata. *Patres correxerunt* tumulum, *quod eſt, collem, pro eo quod vulgò legitur, addita t litera,* tumultum, *id eſt, turbam.*

V. 6. Et poſt hæc reuerti faciam captiuos. *Voci* captiuos *non præponas* fugientes &.

V. 29. Formidinem in circuitu. *Non ſubiicias pronomen* eius.

V. 35. Et ſummam fortitudinem eorum. *Legendum eſt nomen* ſummam, *conſtans duplici m medio, non verbum* ſumam, *futurum à* ſumo.

CAP. L. v. 12. Deſerta, inuia, & arens. *Non proponas* & *coniunctionem voci* deſerta.

V. 19 Et paſcetur Carmelum & Baſan. *Scribendum eſt accuſatiuo caſu* Carmelum, *non nominatiuo* Carmelus.

V. 39. Proptereà habitabunt dracones cum faunis ficariis. *Duplex mendum hîc ſublatum eſt feliciſſima Romanorum Patrum diligentia. Vnum, quo pro* faunis *(quod nomen eſt dæmonum ſyluestrium, apud Ethnicos, affinium Satyris) ſcribebatur* fatuis, *id eſt, ſtultis. Alterum, quo legebatur* ficarius *à* ſica, *quod genus eſt gladij, pro* ficariis, *à* ficu *arbore, Faunis, credo, vt aliàs Mercurio, amata.*

V. 42. Crudeles ſunt & immiſericordes. *Caue ſcribas contrarium* miſericordes.

CAP. LI. v. 6. Quoniam tempus vltionis eſt à Domino. *Nomini* vltionis *non addas pronomen* eius.

V. 15. Præparauit orbem in ſapientia ſua. *Non præponas his verbis* & *coniunctionem.*

V. 27 Clangite buccina in gentibus. *Pro gentibus, quod eſt, nationibus, nequaquam ſcribendum eſt* montibus.

V. 52. Et viſitabo ſuper ſculptilia eius. *Pronomen* eius *non eſt commutandum cum nomine* Babylonis.

V. 58. Murus Babylonis ille latiſſimus. *Non eſt* latiſſimus, *quod eſt ſpacioſiſſimus, tranſpoſitis primis duabus literis, commutandum cum* altiſſimus, *quod eſt excelſiſſimus.*

CAP. LII. v. 20. Et vitulos duodecim æreos. *Non eſt omittenda coniunctio* &.

V. 22. Et capitella ſuper vtrumque ærea. *Non facilè mutandus eſt accuſatiuus* vtrumque *in ablatiuum* vtraque.

Ibidem. Sic & columnæ ſecundæ & malogranata. *Hæc verba Romani Correctores poſt alios addiderunt, quæ à multis libris omittuntur, de quibus legere licet Notationes noſtras.*

THRENI.

ET factum eſt poſtquam in captiuitatem redactus eſt Iſrael &c. *Hanc præfatiunculam, Patres iudicarunt non eſſe omittendam, tametſi à quibuſdam libris omittatur.*

CAP. III. v. 17. Et repulſa eſt à pace anima mea. *Non omittas illud* à pace.

V. 21 Hæc recolens in corde meo ideò ſperabo. *Coniunctionem* ideò *malè quidam diuidunt in duas dictiunculas* in Deo.

V. 23. Noui diluculo. *Pro maſculino* noui, *quidam legunt fœmininum* nouæ: *ſed ſpurium eſt, quod à quibuſdam legitur* nouæ es.

V. 28. Sedebit ſolitarius & tacebit, quia leuauit ſuper ſe. *Non addas alterum* ſe, *quod ſit:* Leuauit ſe ſuper ſe.

CAP. IV. v. 14. Cùmque non poſſent, tenuerunt lacinias ſuas. *Non addas verbo* poſſent *infinitiuum* intrare.

V 17. Quæ ſaluare non poterat. *Neque hîc addas pronomen* nos.

BARVCH.

CAP. I v. 8. Cùm acciperet vaſa templi Domini. *Non mutes ſingulare* acciperet *in plurale* acciperent.

V. 9. Et cunctos potentes. *Correctores prætulerunt hanc lectionem, ei quæ habet* & vinctos & potentes, *quamuis græco conſonantem.*

Ibidem. Et duxit eos vinctos in Babylonem. *Similiter hîc addiderunt* vinctos, *quamuis illud alij libri græco conformiter omittant.*

V. 11 Quos miſit ad nos. *Quod ſequitur in quibuſdam libris* & ad iudices noſtros, *ſuperfluum.*

CAP. II. v. 1. Qui iudicauerunt Iſrael. *Non præponas propoſitionem* in *nomini* Iſraël.

V. 4. In omnibus populis. *Non præponas his verbis coniunctionem* &.

V. 22. Quòd ſi non audieritis. *Non interponas* feceritis nec, *inter* non & audieritis.

V. 33. Et dominabuntur eius. *Vitium typographicum eſt hîc in autographo Romano, datiuus pluralis* eis *pro genitiuo ſingulari* eius *ſ. terræ.*

CAP. III. v. 9. Vt ſcias prudentiam. *Non mutes ſingulare* ſcias *in plurale* ſciatis.

V. 13. Habitaſſes vtique in pace ſempiterna. *Vnam vocem* ſempiterna, *malè quidam diſtrahunt in duas* ſuper terram.

V. 23. Negotiatores Merrhæ & Theman. *Egregia correctio, qua reſtitutum eſt nomen proprium* Merrhæ, *pro appellatiuo* terræ.

CAP. IV. v. 6. Sed propter quod in ira ad iracundiam prouocaſtis Deum. *Nomini* ira *non eſt addenda vox* Dei.

V. 9. Audite confines Sion. *Caue pro* confines *ſcribas* ciuitates.

V. 16 Et abduxerunt dilectos viduæ. *Legendum eſt* abduxerunt, *quod eſt ſepararunt, non* adduxerunt, *quod eſt contrarium, accedere fecerunt.*

V. 20. Exui me ſtola pacis. *Nequaquam ſcribendum eſt* te *pronomen ſecunda perſona, pro* me *prima.*

V. 25. Sed citò videbis perditionem ipſius. *Non mutes ſingulare* videbis *in plurale* videbitis.

CAP. V. v. 1. Eius quæ à Deo tibi eſt ſempiternæ gloriæ. *Nec his mutes genitiuos* ſempiternæ gloriæ *in nominatiuos.*

V. 3. Splendorem ſuum in te, omni qui ſub cœlo eſt. *Non eſt omittenda vox* omni.

V. 6. Portatos in honore. *Preferendus eſt ablatiuus accuſatiuo* honorem.

V. 8. Ex mandato Dei. *Alij libri omittunt* ex.

CAP. VI. *v.* 1. Ad abducẽdos captiuos in Babyloniam. *Participium futurum* abducendos, *non eſt mutandũ in participium præteritum* abductos.

V. 9. Et erogant illud in ſemetipſos. *Neque hic accuſatiuus* ſemetipſos *mutandus eſt in ablatiuum* ſemetipſis.

V. 15. Non ergo timueritis eos. *Non ſcribas* veneremini *pro* timueritis.

V. 26. Sed ſicut mortuis munera eorum illis apponentur. *Caue pro* munera, *quod eſt dona, ſcribas* humeri.

V. 46. Artifices etiam ipſi. *Præferendum eſt* artifices, *ab arte dictum, ei quod alij legunt* aurifices, *ab auro*.

V. 48. Cogitant ſacerdotes apud ſe vbi ſe abſcondant cum illis. *Nec omittas* apud ſe, *nec commutes cum* poſt ſe.

V. 56. Quibus hi qui fortiores ſunt, aurum, & argentum, & veſtimentum, quo operti ſunt, auferent illis. *Egregia correctio, qua nomen* iniqui, *quod vulgò ſcribitur, diſtractum eſt in dictiunculas duas* hi qui, *& id quod ſequitur adnectitur ad perficiendam ſententiam præcedentem. malè enim quidam exordiuntur periodum nouam ab his verbis* aurum & argentum, *&c.*

V. 58. Vel oſtium in domo, quod cuſtodit quæ in ipſa ſunt. *Multi libri, pro pronomine* ipſa, *ſcribunt nomen* pace; *peſſimè.*

V. 61. Perambulare vniuerſum orbem. *Non addas prepoſitionem* in *ante* vniuerſum.

V. 71. A purpura quoque & murice, quæ ſupra illos tineant, ſcietis itaque quia non ſunt dij. *Pro* murice, *alij legunt* marmore. *Patres prætulerunt* murice, *quòd eiuſdem generis murex cum purpura ſit, marmor verò longè alterius generis. Pro* tineant, *plerique habent* teneant, *malè. Patres emendarunt* tineant, *quo verbo a tinea deriuato, Interpres ſignificare voluit, tineis agentibus corrumpuntur: nam & quæ græcè legitur vox* σητωθήσονται, *quæ putreſcere denotat, proximè ad eas, quod eſt, tinea, accedit. eſt enim tinea, cauſa putrefactionis corruptionisq́ue. Videtur igitur loci ſenſus eſſe: Scietis quoque non eſſe deos (nam itaque vt græcè non legitur, ita videri poſſit ſuperfluere) vel à veſtibus purpura muriceq́ue tinctis, quas induuntur & geſtant, quibus etſi ſplendidiſſimè ſint ornati, non valent tamen eas, etiam dum ſuo corpori ſunt impoſita, ſeruare integras quin tineis occupantibus marceſcant ac putreſcant. Eſt ergo obſeruatu digniſſima huius loci reſtitutio.*

EZECHIEL.

CAP. I *v.* 5. Et in medio eius ſimilitudo. *Patres prætulerunt* in *et quod in aliis libris legitur* ex.

V. 13. Et ſimilitudo animalium, adſpectus eorum. *Non interponas coniunctionem* & *ante* adſpectus.

CAP. II *v.* 3. Ipſi & patres eorum præuaricati ſunt. *Non omittas pronomen* ipſi.

CAP. V *v.* 7. Et iuxta iudicia gentium, quæ in circuitu veſtro ſunt, non eſtis operati. *Non eſt omittenda negatio* non *prepoſita verbo* eſtis.

CAP. VI. *v.* 9. Super malis quæ fecerunt. *Patres prætulerunt perfectum pluſquam perfecto* fecerant.

V. 11. Quia gladio, fame & peſte ruituri ſunt. *Hoc loco coniunctionem* quia *prætulerunt relatiuo* qui.

CAP. VII. *v.* 7. Venit contritio ſuper te. *Hic ſimiliter prætulerunt* contritio, *eis quæ leguntur in quibuſdam libris* confractio & contractio; *vt & infra v.* 10. Egreſſa eſt contritio.

V. 18. Et accingent ſe ciliciis. *Error hic eſt typographicus in exemplari Romano, vbi ſingulare* accinget *excuſum eſt pro plurali* accingent.

CAP. IX. *v.* 6. Paruulum & mulieres. *Alij legunt numero plurali* paruulos, *ſed ſingularis eſt meritò preferendus.*

CAP. XI. *v.* 15. Fili hominis, fratres tui, fratres tui. *Non eſt omittendum alterum, ſed repetendum eſt* fratres tui.

V. 21. Quorum cor poſt offendicula. *Non addas coniunctionem* autem.

CAP. XII. *v.* 4 & 7. Quaſi vaſa tranſmigrantis. *Participium potius dixiſſe videtur Interpres, quàm nomen* tranſmigrationis. *vide Notationes.*

V. 13. Et extendam rete meum ſuper eum. *Non omittas coniunctionem* &.

V. 25. Et quodcumque locutus fuero verbum, fiet & non prolongabitur ampliùs. *Coniunctio copulatiua* &, *quæ poſtponitur verbo* fiet, *nequaquam præponenda eſt.*

CAP. XIII. *v.* 18. Væ quæ conſuunt puluillos ſub omni cubito manus. *Retinendum eſt fœmininũ* quæ, *non ſubſtituendum maſculinum* qui.

CAP. XVI. *v.* 10. Et calceaui te ianthino. *Pro* ianthino, *alij legunt* hyacintho, *alij* hyacinthino. *vide Exod* 25. *v.* 5.

V. 13. Et polymito & multicoloribus. *Vox vna* multicoloribus, *non eſt diuidenda in duas* multis coloribus.

V. 18. Et operuiſti illas. *Correctores hanc lectionem prætulerunt alteri, quæ habet* & veſtita es eis.

V. 27. Et auferam iuſtificationem tuam. *Quidam libri, explicationis ergò, vt arbitror, pro* iuſtificationem tuam, *ſcribunt* ius tuum.

V. 55. Et Samaria & filiæ eius reuertentur ad antiquitatem ſuam. *Non eſt omittenda iſta pericope.*

CAP. XVII. *v.* 8. In terra bona ſuper aquas multas plantata eſt. *Non proponas his verbis relatiuum* quæ.

CAP. XVIII. *v.* 2. Et dentes filiorum obſtupeſcunt. *Quidam libri, pro præſenti, ſcribunt præteritum* obſtupuerunt.

V. 19. Et dicitis, Quare non portauit filius iniquitatem patris? *Non mutes præteritum* portauit *in futurum* portabit.

CAP. XIX. *v.* 1. Et tu aſſume planctum. *Non addas* fili hominis.

CAP. XX. *v.* 20. Et ſciatis quia ego ſum Dominus Deus veſter. *Pro* vt ſciatis, *Correctores ſcripſerunt* & ſciatis.

V. 36. Sic iudicabo vos, dicit Dominus Deus. *Non omittas nomen* Deus.

CAP. XXI. *v.* 19. De terra vna egredientur ambæ. *Legendum eſt* ambæ *genere fœminino, non* ambo *maſculino.*

V. 22. Vt eleuet vocem in vlulatu. *Non mutes* vt *cauſatiuum in* & *copulatiuum.*

V. 30. In loco in quo creatus es. *Nec hic mutes ſextum caſum* loco *in quartum* locum.

CAP. XXII. *v.* 27. Et auarè adſectanda lucra. *Alij pro verbo compoſito* adſectanda, *ſcribunt ſimplex* ſectanda.

V. 28. Et diuinantes eis mendacium. *Pronomen plurale* eis *nec omittendum eſt, nec vertendum in ſingulare* ei.

V. 29. Populi terræ calumniabantur calumniam. *Nominatiuus pluralis* populi *non eſt mutandus in ſingularem, ſiue accuſatiuum* populum, *ſiue datiuum* populo. *Denique accuſatiuus* calumniam, *non eſt vertendus in ablatiuum* calumnia.

CAP. XXIII. *v.* 9. Super quorum inſaniuit libidine. *Retinendus eſt ablatiuus* libidine, *non ſubſtituendus accuſatiuus.*

V. 15. Et tiaras tinctas in capitibus eorum. *Caue pro* tinctas, *legas* vinctas, *quod eſt ligatas, aut* cinctas, *quod circumdatas.*

V. 24. Multitudo populorum. *Non præponas coniunctionem* &.

V. 33. Calice mœroris & triſtitiæ, calice ſororis tuæ Samariæ. *Correctores retinuerunt ablatiuum, pro eo quem alij legunt accuſatiuo* calicem.

V. 34. Et vbera tua lacerabis. *Non omittas copulatiuam* &.

V. 45. Et ſanguis in manibus earum. *Quod ſubijciunt quædam exemplaria* & cum idolis ſuis fornicatæ ſunt, *non eſt huius verſus, ſed ſolummodò verſus* 37. *ſuperioris.*

CAP. XXV. *v.* 7. Et ſcies quia ego Dominus. *Non mutes ſingulare* ſcies *in plurale* ſcietis.

V. 10. Filiis Orientis cum filiis Ammon. *Retinendus eſt datiuus* filiis, *non mutandus vel in accuſatiuum* filios, *vel in genitiuum* filiorum, *vel denique in nominatiuum* filij. *Hæc enim ſunt variorum codicum vitia.*

CAP. XXVI. *v.* 10. Cùm ingreſſus fuerit portas tuas. *Pro* ingreſſus, *quod eſt, intrauerit, caue ſcribas contrarium,* egreſſus, *exierit.*

CAP. XXVII. *v.* 13. Mancipia & vaſa ærea adduxerunt populo tuo. *Melius eſt* aduexerunt, *quàm quod alij legunt* adduxerunt.

V. 14. De domo Thogorma. *Alij declinantes vocem ſcribunt* Thogormæ.

CAP. XXIX. *v.* 1. In anno decimo, decimo menſe, vndecima die menſis. *Pro* decimo menſe, *non ſcribas, numero ampliato,* duodecimo menſe; *vt nec pro* vndecima die, *numero diminuto* vna *ſeu* prima die. *Lege Notationes noſtras, ſi placet.*

V. 20. Pro eo quòd laborauerit mihi. *Pro numero ſingulari* laborauerit, *alij codices ſcribunt pluralem* laborauerunt.

CAP. XXX. *v.* 7. In medio ciuitatum deſertarum. *Non mutes* deſertarum *cum* deſolatarum.

V. 12. Manu alienorum. *Retinendus eſt ſextus caſus numeri ſingularis* manu, *non ſubſtituendus quartus pluralis, addita prepoſitione,* in manus.

V. 17. Iuuenes Heliopoleos & Bubaſti. *Codices impreſſi ferè ſcribunt* Pubaſti, *prima littera exiſtente p muta tenui, prout ſcribitur hebraicè: ſed manuſcripti legunt* Bubaſti. *Græci enim Latinique, mutata tenui p in mediam b, vocarunt illam Ægypti ciuitatem* Bubaſtus, *nominatim Herodotus poſt LXX.*

V. 21. Et faſciaretur linteolis. *Legendum eſt* faſciaretur *prima coniugatione, non* faſcireтur *quarta, quod in vſu non eſt.*

Sequitur. Vt recepto robore poſſit tenere gladium. *Non mutes* vt *cauſatiuum in* & *copulatiuum.*

CAP. XXXII. *v.* 8. Cùm ceciderint vulnerati tui in medio terræ, ait Dominus Deus. *Hæc verba Correctores huic verſui ex manuſcriptis exemplaribus addenda iudicarunt, tametſi hebraicè non legantur. De his legere licet Notationes noſtras.*

V. 10. Horrore nimio formidabunt ſuper te. *Quod ſubiiciunt multi codices* propter vniuerſas iniquitates quas operatus es, *Correctores prætereundum cenſuerunt.*

Ibidem. In die ruinæ tuæ. *Seruandum eſt pronomen ſecundæ perſonæ* tuæ, *non ſubſtituendum tertiæ* ſuæ.

V. 23. In nouiſſimis laci. *Non mutes genitiuum ſingularem* laci, *in datiuum pluralem* lacis.

V. 29. Et cum his qui deſcendunt in lacum. *Neque hic mutes præſens* deſcendunt, *cum præterito* deſcenderunt.

V. 32. Quia dedi terrorem meum in terra viuentium. *Sic emendarunt hunc locum Correctores, verbum* dedi *& pronomen* meum, *verumque ſcripſerunt perſona prima: quamuis complures libri ſcribant, vel vtrumque perſona tertia,* dedit, ſuum, *vel ſolummodo pronomen* eius: *qua de re nos latiùs in Notationibus noſtris.*

CAP. XXXIII. *v.* 11. Conuertimini, conuertimini à viis veſtris peſſimis. *Iterandum eſt verbum* conuertimini.

CAP. XXXIV. *v.* 10. Vt vltrà non paſcant gregem. *Non addas pronomen* meum.

V. 26. Pluuiæ benedictionis erunt. *Non præponas coniunctionem* &.

CAP. XXXVI. *v.* 4. Et deſertis, parietinis. *Coniunctio* & *præponenda eſt potiùs his verbis, quam interponenda, prout docent vetera manuſcripta.*

CAP. XXXVII. *v.* 16. Ioſeph ligno Ephraim & cunctæ domui Iſrael. *Correctores ſcripſerunt* ligno *pro* lignum, *& datiuum* domui *pro* domus.

CAP. XXXVIII. *v.* 2. Contra Gog, terram Magog. *Non interiicias coniunctionem copulatiuam* & *ante* terram.

CAP. XXXIX. *v.* 2. Et educam te. *Correctores emendarunt* educam, *quod eſt, exire faciam, pro eo quod eſt in libris, quibuſdam* ſeducam, *quibuſdam* reducam.

V. 9. Et baculos manuum & contos. *Clarior eſt genitiuus pluralis* manuum, *quàm ſingularis* manus.

CAP. XL. *v.* 16. Et ante frontes pictura palmarum. *Non ſubiicias* cælata.

V. 42. Super quas ponant vaſa. *Pro futuro indicatiui* ponent, *correctum eſt* ponant *præſentis ſubiunctiui.*

V. 49. Et octo gradibus aſcendebatur ad eam. *Non mutes pronomen fœmininum* eam *in maſculinum* eum.

CAP. XLI. *v.* 25. Et ſculpturæ palmarum. *Non mutes plurale* ſculpturæ *in ſingulare* ſculptura.

Sequitur: Sicut in parietibus quoque expreſſæ erant. *Seruandum eſt fœmininum plurale* expreſſæ, *non ſubſtituendum neutrum* expreſſa.

CAP. XLIII. *v.* 6. Et vir qui ſtabat iuxta me dixit ad me. *Non omittas relatiuum* qui, *nec addas* & *coniunctionem ante* dixit.

CAP. XLIV. *v.* 12. Et fuerunt eis in offendiculum iniqui-

tatem

tatem ſuam. *Non mutes futurum* portabunt *in preteritum* portauerunt.

V. 30. Vt reponat benedictionem domui tuæ. *Nec his mutes pronomen* tuæ *ſecunda perſona, in* ſuæ *tertia.*

CAP. XLV. v. 7. Longitudinis autem iuxta vnamquamque partem. *Pro genitiuo* longitudinis, *quidam ſcribunt accuſatiuum, quidam ablatiuum.*

V. 20. Et expiabis pro domo. *Non facilè mutes ſingulare* expiabis *in plurale* expiabitis.

V 13. Et pro peccato hircum caprarum quotidie. *Non omittas vò* quotidie.

CAP XLVI. v. 11. Agnis autem. *Nomini* agnis *ne preponas prapoſitionem* de.

V. 16. Si dederit princeps donum alicui de filiis ſuis. *Caue ſcribas* domum, *quod eſt, ades, pro* donum, *munus.*

V 20 Vt non efferant in atrium exterius. *Legendum eſt* efferant *vocali ſecunda, non* offerant *quarta; & caſu accuſandi* atrium exterius, *potius quàm auferendi* atrio exteriori.

CAP. XLVII. v 10. Et ſtabunt ſuper illas piſcatores. *Retinendum eſt fœmininum* illas *ſ. aquas, non ſubſtituendum neutrum* illa.

V. 12. Omne lignum pomiferum. *Alij libri habent* fructiferum.

CAP. XLVIII. v. 2. Et ſuper terminum Dan. *Non mutes* ſuper *in* ad.

V 12. Et erunt eis primitiæ de primitiis terrę. *Pro* primitijs, *non eſt ſcribendum* primitiuis, *ſed eadem vox repetenda eſt.*

V. 17. Et ad orientem ducenta quinquaginta. *Adulterinum eſt quod quidam addunt* millia.

V. 22. Erit inter terminum Iuda & inter terminum Beniamin. *Prepoſitionem* inter *diſſyllabam, nequaquam commutare oportet cum monoſyllaba* in, *neutro loco.*

V. 28. Ad plagam Auſtri in meridie. *Retinendus eſt ſextus caſus* meridie, *non mutandus in quartum* meridiem.

V. 31. Et portæ ciuitatis ex nominibus tribuum Iſrael. *Malè ſcribunt quidam* omnibus tribubus, *pro* ex nominibus tribuum, *quod eſt, ſortita nomina à nominibus tribuum.*

V. 33. Et portæ tres, porta Simeonis vna. *Nequaquam omittendum illud* portæ tres.

DANIEL.

CAP. II. v. 23. Tibi Deus patrũm noſtrorum confiteor. *Alij pro* noſtrorum *ſcribunt* meorum.

V. 27. Sapientes, magi, arioli, & aruſpices. *Non proponas* & *voci* arioli.

V. 29. In ſtrato tuo. *Non ſcribas* ſtratu *quarta declinatione.*

V. 39. Et poſt te conſurget regnum aliud minus te, argenteum. *Non facilè omittas vò* argenteum.

V. 41. Partem teſtæ figuli. *Pro ſubſtantiuo* teſtæ *non ſubſtituas adiectiuum* teſteam.

CAP. III. v. 7. Et ſymphoniæ & omnis generis muſicorum. *Non omittas prius* &.

V. 12. Super opera regionis Babylonis. *Alij libri habent* Babyloniæ.

V. 14. Et ſtatuam auream quam conſtitui. *Quidam libri legunt* erexi *pro* conſtitui.

V. 31. In vero iudicio feciſti. *Non omittas propoſitionem* in.

V. 44. Confundantur in omni potentia tua. *Etiam prototypon grecum duas habet dictiones,* omni potentia: *& quamquam non addas pronomen* tua, *viſum eſt tamen Correctoribus addendum eſſe.*

V. 51. Et laudabilis & glorioſus & ſuperexaltatus in ſæcula. *Non putarunt Correctores omittendum eſſe* & glorioſus, *quamuis grecè non addatur.*

V. 67. Benedicite frigus & æſtus Domino. *Legendum eſt* æſtus, *oppoſitum frigoris, non* æſtaś, *oppoſitum hiemis.*

V. 92. Reſpondit & ait. *Non addas* rex, *ſed ſubaudias.*

V. 100. Et regnum eius regnum ſempiternum. *Non omittas* regnum *ſecundo loco repetitum.*

Sequitur: Et poteſtas eius in generationem & generationem. *Non mutes priorem accuſatiuum in ablatiuum* generatione.

CAP. IV. v. 2. Et cogitationes meæ in ſtrato meo. *Non ſcribas* ſtratu *quarta declinatione, ſed* ſtrato *ſecunda.*

V. 6. Quoniam ego ſcio. *Quidam libri mutant coniunctionem* quoniam *in relatiuum* quem.

V. 15. Omnia hæc venerunt. *Non omittas pronomen* hæc.

V. 27. Nónne hæc eſt Babylon magna. *Non addas* ciuitas.

V. 31. Et regnum eius in generationem & generationem. *Non mutes accuſatiuos in ablatiuos* generatione & generatione.

CAP. V. v 1. Baltaſſar rex. *Codices manuſcripti ſcribunt hoc modo, ſecuti Interpretes* LXX: *codices impreſſi, mutato* t *aut* th *in* ſ, *ferè habent* Balſaſar, *ſecuti textum chaldaum.*

V 3. Tunc allata ſunt vaſa aurea & argentea. *Non facilè omittas* & argentea.

V. 23. Qui habet flatum tuum in manu ſua. *Caue pro* flatum, *quod eſt, ſpiritum, ſcribas* ſtatum.

V. 24. Articulus manus quæ ſcripſit hoc. *Alij ſcribunt maſculinum* qui *pro fœminino* quæ.

CAP. VI. v. 4. Quærebant occaſionem vt inuenirent Danieli ex latere regis. *Triplex eſt hoc loco variorum codicum error. Quidam collocant vocem* occaſionem *poſt verbum* inuenirent: *quidam pro datiuo* Danieli *ſcribunt accuſatiuum* Danielem, *proq;* inuenirent, *ferè* auferrent *vel* euellerent: *denique quidam pro* regis *legunt* regni. *Et quamquam chaldaicè ſit* regni, *exemplaria tamen manuſcripta loquuntur, ab Interprete verſum eſſe* regis.

V. 24 Qui accuſauerãt Danielem. *Preteritum pluſquam perfectum praferendum eſt perfecto.*

CAP. VII. v. 22. Et iudicium dedit ſanctis Excelſi *Manuſcripti libri ſcribunt genitiuum ſingularem* Excelſi, *qui non eſt mutandus in datiuum pluralem* excelſis, *quod faciunt impreſſi quidam codices.*

CAP. VIII. v. 2. Cũm eſſem in Suſis. *Alij libri, præſertim typis excuſi, ſeruata terminatione chaldaica ſcribunt* Suſan.

Ibidem. Quod eſt in Aelam regione. *Pro* regione *non ſubſtituas* ciuitate.

V. 4. Cornibus ventilantem contra occidentem. *Non interijcias* contra orientem &, *poſt* ventilantem.

V. 12. Robur autem datum eſt ei. *Non temerè omittas pronomen* ei.

V. 14. Vſque ad veſperam & manè, dies duo millia trecenti. *Correctores iudicarunt addendam vocem* dies, *vel claritatis cauſa. Lege Notationes.*

CAP. IX. v. 13. Tu ergo animaduerte ſermonem. *Melius eſt* ergo *quàm* autem.

CAP. X. v. 1. Anno tertio Cyri. *Non facilè interponas vocem* regni *poſt* tertio.

V. 17. Nihil enim in me remanſit virium. *Non omittas coniunctionem* enim.

V. 20. Cùm ego egrederer. *Legendum eſt pronomen* ego, *pro coniunctione* ergo, *qua in pleriſque eſt libris.*

CAP. XI. v. 39. Cum Deo alieno quem cognouit. *Non eſt praponenda negotio verbo* cognouit.

V. 41. Et multæ corruent. *Fœmininum* multæ *non eſt commutandum cum maſculino* multi.

CAP. XII. v. 6. Et dixi viro qui erat indutus lineis. *Pro prima perſona* dixi, *non temerè ſubſtituenda eſt tertia* dixit.

CAP. XIII. v. 5. Et conſtituti ſunt de populo duo ſenes iudices. *Non omittas vò* de populo.

CAP. XIV. v. 9. 10. In templum Bel. Et dixerunt ſacerdotes Bel. *Alij declinantes ſcribunt* Belis.

V. 12. Contemnebant autem quia fecerant. *Legendum eſt* contemnebant *potiùs quàm* confidebant.

V. 13. Rex poſuit cibos ante Bel. *Correctores, claritatis cauſa, omiſerunt* &, *quod multi libri praponunt voci* Rex.

V. 24. Iſte autem non eſt Deus viuens. *Non conſueuerunt Patres omittenda hæc verba, quamuis ab aliis exemplaribus græco conformiter omittantur.*

V. 36. Daniel ſerue Dei, tolle prandium. *Idem iudicium eſt de hoc* ſerue Dei.

V. 37. Et non dereliquiſti diligentes te. *Praferendum eſt* diligentes, *ei quod quidam legunt* quærentes, *aliunde, veriſimile eſt, accepto.*

V. 39. Et ecce Daniel ſedens in medio leonũ. *Eadem ratio habenda eſt huius* in medio leonum, *qua illius de quo ſuprà v.* 24.

V. 40. Et extraxit eum de lacu leonum. *Similiter & huius* de lacu leonum.

V. 42. Tunc rex ait: Paueant omnes habitantes in vniuerſa terra Deum Danielis: quia ipſe eſt ſaluator, faciens ſigna & mirabilia in terra, qui liberauit Danielem de lacu leonum. *Denique & huius* 42. *verſus eadem eſt ratio, qui reſpondet eis qua leguntur ſuprà* 6. v. 26. 27.

OSEE.

CAP. I. v 9. Et ego non ero veſter. *Quidam libri addunt* Deus *aut* Dñs, *ſed ſuperfluè.*

CAP. II. v. 16. Et non vocabit me vltrà Baali. *Alij ſcribunt* Baalim, *quod eſt plurale abſolutum citra pronomen, & ſignificat* domini. *Patres rectè, ablata poſtrema littera* m, *correxerunt* Baali, *quod eſt ſingulare cum pronomine prima perſona, & vertas* Dominus meus, *ſed exoſum Deo nomen, quòd idolis vulgò attribueretur.*

V. 23. Et ſeminabo eam mihi in terra. *Non eſt mutandus ablatiuus* terra *cũ accuſatiuo* terram.

CAP. V. v. 1. Et rete expanſum ſuper Thabor. *Non addas* ſicut *ante* rete, *ſed ſubaudias.*

V. 7. Nunc deuorabit eos menſis cum partibus ſuis. *Caue legas, tranſpoſitis literis maſculinum* patribus *quod eſt genitoribus, pro fœminino* partibus.

CAP. VI. v. 5. Occidi eos in verbo oris mei. *Non praponas* & *coniunctionem.*

CAP. VII. v. 5. Dies regis noſtri. *Non eſt mutandus nominatiuus* dies *in ablatiuum* die.

CAP. VIII. v. 2. Me inuocabunt, Deus meus. *Retinendum eſt futurum, non ſubſtituendum præteritum imperfectum* inuocabant.

CAP. IX. v. 7. Propter multitudinem iniquitatis tuæ, & multitudinem amentiæ. *Tam poſteriore loco quàm priore, ſcribendus eſt accuſandi caſus* multitudinem (*quidam enim libri poſteriori loco habent caſum nominandi* multitudo) *ſed pronomen* tuæ, *non perinde addendum eſt nomini* amentiæ, *vt nomini* iniquitatis.

CAP. X. v. 12. Seminate vobis in iuſtitia. *Nonnulli codices, obſcuræ phraſis ſenſum explicare volentes, pro ablatiuo cum prapoſitione* in, *ſcribunt nudum accuſatiuum* iuſtitiam; *alij complures, retentis accu, atiuo & in prapoſitione, addunt* veritate: In veritate iuſtitiam: *ſed prima lectio germana eſt.*

V. 14. Qui iudicauit Baal in die prælij. *Pro* iudicauit, *quod eſt damnauit, non eſſe ſubſtituendum* vindicauit, *quod eſt, vltus eſt, docuimus in Notationibus.*

CAP. XI. v. 12 Circumdedit me in negatione Ephraim *Caue ſcribas* negotiatione, *id eſt, mercatu, pro* negatione, *quod eſt, abnegatione.*

Ibidem. Iudas autem teſtis deſcendit cum Deo, & cum ſanctis fidelis. *Nominatiuus ſingularis* fidelis, *haudquaquam mutandus eſt in ablatiuum pluralem* fidelibus.

CAP. XII. v. 11. Si Galaad idolum, ergo fruſtrà erant in Galgal bobus immolantes. *Quadruplex hoc loco variorum codicum vitium vitandum eſt. Primum, eſt eorum qui inter* ſi *&* Galaad *interponunt prapoſitionem* in, *qua ſubaudiri poteſt, addi non debet. Alterum eſt eorum qui pro* Galaad *reponunt* Galgal, *quod eſt in poſteriori parte ſententia: Galaad vltra, Galgal citra Iordanem ſita erat. Tertiũ, quo pro* ergo *coniunctione illatiua, ſcribunt* tamẽ *aduerſatiua. Quartum eſt, quo verbum ſubſtantiuum* erant, *mutatur cum* errant, *errore non medio.*

V. 12. Et ſeruiuit Iſrael in vxorem, & in vxorem ſeruauit. *Multi codices legunt* ſeruiuit, *quod eſt, miniſtrauit, in fine vt in principio huius pericopes: verùm, in principio quidem* ſeruiuit, *in fine autem* ſeruauit, *quod eſt, cuſtodiuit, ſcribendum eſſe, extra controuerſiam eſſe debet.*

CAP. XIII. v. 6. Et leuauerunt cor ſuum. *Duas voces* & leuauerunt, *non contrahas in vnam,* eleuauerunt.

V. 10. Da mihi regem & principes. *Seruandus eſt ſingularis numerus* regem, *non ſubſtituendus pluralis* reges.

V. 15. Adducet vrentem ventum Dominus. *Non praponas coniunctionem* &.

CAP. XIV. v 6 Ero quaſi ros, Iſrael germinabit ſicut lilium. *Non eſt interijcienda* & *coniunctio inter* ros *&* Iſrael, *eò minùs quòd* Iſrael *coniungi poſſit cum* ros.

IOEL.

CAP. II. v. 14. Quis ſcit ſi conuertatur & ignoſcat. *Non addas* Deus.

Ibidem. Sacrificium & libamen Domino Deo veſtro. *Retinendum eſt pronomen ſecunda perſona*

ſona

ſona veſtro; non ſupponendum prima noſtro.

CAP. III. v. 5. Et poſuerunt puerum in proſtibulo. Præferendus eſt caſus ſextus quarto proſtibulum.

V. 17. Habitans in Sion monte ſancto meo. Non eſt repetenda præpoſitio in ante monte.

AMOS.

CAP. I. v. 1. Verba Amos qui fuit in paſtoribus de Thecue. Correctores dederunt nomen ſubſtantiuum paſtoribus, pro eo quod alij legunt adiectiuo paſtoralibus: denique addiderunt de præpoſitionem ante Thecue.

V. 6. & 9. Et ſuper quatuor non conuertam eum. Maſculinum pronomen eum non eſſe commutandum cum fœminino eam, docuimus in Notationibus.

CAP. II. v. 13. Ecce ego ſtridebo ſubter vos. Non mutes ſubter, quod eſt ſub, in præpoſitionem contrariam ſuper.

CAP. III. v. 12. Et in Damaſci grabato. Hanc lectionem quæ habet genitiuum Damaſci & ablatiuum grabato, Patres non ſine cauſa prætulerunt ei quæ contrà habet ablatiuum Damaſco & genitiuum grabati, hoc modo: Et in Damaſco grabati: quam licet ex Notationibus noſtris intelligere.

CAP. IV. v. 4. Et afferte manè victimas veſtras. Non mutes afferte in offerte, id eſt, vocalem primam a in quartam o.

CAP. V. v. 17. Et in omnibus vineis erit planctus. Caue ſcribas viis, quod eſt, itineribus, pro vineis, quod eſt, vinetis.

V. 26. Et portaſtis tabernaculum Moloch veſtro. Non interponas deo aut idolo inter Moloch & veſtro.

CAP. VI. v. 14. Qui lætamini in nihilo. Alij, pro ablatiuo nihilo, ſcribunt nihili indeclinatum.

CAP. VII. v. 1. Et ecce ſerotinus poſt tonſionem regis. Nomen verbale fœmininum tonſionem, Patres conſultò prætulerunt maſculino tonſorem: vt & nomen gregis, neceſſariò commutarunt, dempta prima littera, cum regis. Legat qui volet Notationes noſtras.

V. 3. Non erit, dixit Dominus. Non eſt mutandum præteritum dixit, in præſens dicit. Idem obſeruandum infrà v. 6.

V. 7. Hæc oſtendit mihi Dominus. Non addas Deus.

CAP. VIII. v. 5. Quando tranſibit menſis. Legendum eſt menſis, cuius initium Kalendæ, non meſſis oppoſita ſementi.

V. 7. Iurauit Dominus in ſuperbiam Iacob. Correctores prætulerunt quartum caſum ſexto ſuperbia.

V. 9. Et erit in die illa, dicit Dominus Deus. Non omittas vocem Deus.

CAP. IX. v. 1. Non erit fuga eis: fugient, & non ſaluabitur ex eis qui fugerit. Futurum plurale fugient, multi libri vertunt in ſingulare fugiet: cæterùm, nullo modo eſt omittendum, nec eſt præcedentibus iungendum, interpoſito relatiuo qui: Non erit fuga eis qui fugient.

V. 11. Et reædificabo illud. Retinendum eſt neutrum illud ſ. tabernaculum, non ſupponendum maſculinum eum.

ABDIAS.

VErſ. 11. In die cùm ſtares aduerſus eum. Non eſt omittendum pronomen eum.

V. 16. Quomodo enim bibiſtis ſuper montem ſanctum meum. Non eſt mutandum verbum plurale bibiſtis in ſingulare bibiſti.

V. 20. Omnia loca Chananæorum. Patres addiderunt vetus loca.

IONAS.

CAP. I. v. 11. Quia mare ibat & intumeſcebat. Quod ſubiciunt quidam libri ſuper eos, non eſt huius verſiculi, ſed decimitertij.

V. 12. Tempeſtas hæc grandis venit ſuper vos. Patres addendum cenſuerunt verbum venit; pro quo quidam libri verbum ſubſtantiuum eſt legunt: nam alij neutrum habent.

MICHÆAS.

CAP. I. v. 11. Planctum domus vicina accipiet ex vobis. Non mutes nominatiuum vicina in genitiuum vicinæ.

V. 14. Domus mendacij in deceptionem regibus Iſrael. Nominatiuus pluralis domus, non eſt vertendus in accuſatiuum pluralem domos.

CAP. II. v. 5. In cœtu Domini. Non ſubijcias ô Iſrael.

CAP. IV. v. 6. Et quam afflixeram. Non addas conſolabor.

V. 8. Et tu turris gregis nebuloſa filiæ Sion. Non mutes genitiuum filiæ in nominatiuum filia.

CAP. V. v. 3. Et reliquiæ fratrum eius. Non omittas coniunctionem &.

V. 4. Et erit iſte pax: cùm venerit Aſſyrius. Quidam libri, inuerſo verborum ordine, legunt, pro nominatiuo Aſſyrius, datiuum Aſſyriis, quem præcedentibus iungunt hoc modo: Et erit pax Aſſyriis, cùm venerit; ſed malè.

V. 9. Exaltabitur manus tua ſuper hoſtes tuos. Non præponas coniunctionem &.

CAP. VI. v. 9. Et ſalus erit timentibus nomen tuum. Non eſt mutandum pronomen ſecundæ perſonæ tuum in tertiæ ſuum vel eius.

V. 16. Et ambulaſti in voluntatibus eorum. Legendum eſt voluntatibus, quod eſt, deſideriis, non voluptatibus, quod eſt, delectamentis.

CAP. VII. v. 17. Velut reptilia terræ perturbabuntur in ædibus ſuis. Ita emendarunt Correctores, ſecuti LXX, tametſi altera lectio, proturbabuntur de, quod eſt, eiicientur ex ædibus ſuis, hebræo ſimilior ſit.

Sequitur: Dominum Deum noſtrum formidabunt. Pro formidabunt, quod eſt, pauebunt, non ſcribas deſiderabunt, quod eſt, cupient.

NAHVM.

CAP. I. v. 12. Sic quoque attondentur & pertranſibit. Non eſt mutandum ſingulare pertranſibit, in plurale pertranſibunt.

CAP. II. v. 4. In itineribus conturbati ſunt: quadrigæ colliſæ ſunt in plateis. Maſculinum conturbati, non eſt vertendum in fœmininum conturbatæ, iungendumque cum quadrigæ.

V. 13. Et ſuccendam vſque ad fumum quadrigas tuas. Non facilè ſubſtituendum eſt pronomen tertiæ perſonæ eius, pro ſecunda tuas.

CAP. III. v. 2. 3. Vox flagelli, & vox impetus rotæ, & equi frementis, & quadrigæ feruentis, & equitis aſcendentis, & micantis gladij, & fulgurantis haſtæ, & multitudinis interfectæ, & grauis ruinæ. Quidam libri, magnam horum nominum partem ſcribunt primo caſu numeri pluralis, & quadrigæ feruentes, & equites aſcendentes, & micantes gladij, & fulgurantes haſtæ, & multitudines interfectæ, & graues ruinæ: ſed retinendus eſt vbique ſecundus caſus numeri ſingularis.

V. 8. Numquid melior eſt Alexandria populorum. Non præponas præpoſitionē ab nomini Alexandria.

V. 13. Inimicis tuis adapertione pandentur portæ terræ tuæ. Vna vox ablatiui caſus adapertione, non eſt diſtrahenda in duas ad apertionem: nam adapertione pandentur, hoc eſt, aperiendo aperientur.

HABACVC.

CAP. I. v. 3. Videre prædam & iniuſtitiam contra me? & factum eſt iudicium & contradictio potentior. En quæ hic inſeruntur in multis exemplaribus: Quare reſpicis contemptores, & taces conculcante impio iuſtiorem ſe: & facies homines quaſi piſces maris, & quaſi reptilia non habentia ducem? Patres ſuperfluere iudicarunt: vt certè non ſunt huius loci, ſed infrà v. 13. & 14, quod aliàs docuimus.

V. 17. Et ſemper interficere gentes non parcet. Alij libri, pro parcet, legunt ceſſat.

CAP. III. v. 3. Operuit cælos gloria eius. Quidam libri his verbis præponunt Semper, poſitum pro hebraico Sela & græco diapſalma: quod non magis hîc ſententiam ingreditur, quàm faciat in Pſalmis, vbi eſt frequentiſſimum. Idem accidit infrà v. 9. ante ea verba: fluuios ſcindes terræ. & v. 14. ante illa: Maledixiſti ſceptris eius.

V. 8. Qui aſcendes ſuper equos tuos. Non mutes futurum aſcendes in præſens aſcendis.

V. 12. In furore obſtupefacies gentes. Non præponas his verbis coniunctionem &.

SOPHONIAS.

CAP. II. v. 2. Antequam veniat ſuper vos dies indignationis Domini. Non eſt omittenda hæc pericopê, vt fit in multis.

CAP. III. v. 17. Silebit in dilectione ſua. Retinendum eſt pronomen tertiæ perſonæ ſua, non ſubſtituendum ſecundæ tua.

Sequitur: Exultabit ſuper te in laude. Non præponas his verbis & coniunctionem.

AGGÆVS.

CAP. I. v. 12. Vocem Domini Dei ſui. Non omittas Domini.

ZACHARIAS.

CAP. I. v. 9. Et dixit ad me Angelus. Non addas Domini.

V. 12. Iſte iam ſeptuageſimus annus eſt. Non omittas aduerbium iam.

CAP. II. v. 8. Qui enim tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. Non facilè mutandum eſt pronomen primæ perſonæ mei, in tertiæ ſui aut eius: quæ de re lege Notationes.

CAP. IV. v. 14. Iſti ſunt duo filij olei. Sequitur in multis libris ſplendoris, ſed ſuperfluè: id vnde irrepſerit, docent noſtræ Notationes.

CAP. V. v. 2. Ego video volumen volans. Non præponas aduerbium ecce pronomini ego.

V. 4. Et conſumet eam. Non mutes pronomen fœmininum eam in maſculinum eum.

V. 6. Hæc eſt oculus eorum. Nec hîc, fœmininum hæc, in maſculinum hic.

CAP. VII. v. 11. Et auerterunt ſcapulam recedentem. Retinendus eſt accuſatiuus ſingularis recedentem, non ſubſtituendus nominatiuus pluralis recedentes.

V. 12. Verba quæ miſit Dominus exercituum. Pro Dominus non ſcribas Deus.

V. 13. Sicut locutus eſt & non audierunt. Non repetas aduerbium ſicut ante non.

CAP. VIII. v. 4. Et viri baculus in manu eius. Non omittas nomen viri.

CAP. IX. v. 9. Et aſcendens ſuper aſinam. Correctores prætulerunt fœmininum aſinam maſculino aſinum. Lege Notationes.

V. 10. Et diſperdam quadrigam ex Ephraim. Caue legas diſpergam à ſpargo, pro diſperdam, quod eſt, deſtruam, à perdo.

CAP. X. v. 4. Ex ipſo angulus. Caue pro angulus ſcribas angelus, id eſt, vocalem ſecundam pro quinta.

CAP. XII. v. 3. Omnes qui leuabunt eam. Pro fœminino eam, quod ad Ieruſalem refertur, alij libri ſcribunt maſculinum eum, quod ad lapidem.

V. 6. Et ſicut facem ignis in fœno. Mendum hic eſt typographicum in exemplari Romano, vbi faciem triſſyllabum nomen, legitur pro diſſyllabo facem, quod eſt, faculam, lampadem. Porrò vt mendosè quidam habent faciem, ita alij faſcem, quod eſt, faſciculum.

V. 8. Sicut angelus Domini in conſpectu eorum. Non mutes plurale eorum in ſingulare eius.

CAP. XIV. v. 4. Prærupto grandi valdè. Non ſcribas quartæ declinationis præruptu, id eſt, vocalem u quintam pro o quarta.

V. 10. Et habitabit in loco ſuo. Alij legunt paſſiuè habitabitur, ſed minus rectè.

MALACHIAS.

CAP. I. v. 1. In manu Malachiæ. Non ſubijcias prophetæ.

V. 3. Et poſui montes eius in ſolitudinem. Non addas Seir ante montes.

CAP. II. v. 10. Quare ergo deſpicit vnuſquiſque noſtrûm fratrem ſuum, violans pactum patrum noſtrorum. Pronomina primæ perſonæ noſtrûm & noſtrorum, non ſunt mutanda in ſecundæ veſtrûm & veſtrorum.

V. 12. De tabernaculis Iacob. Pro plurali tabernaculis, non ſuppenas ſingulare tabernaculo.

CAP. III. v. 5. Et qui calumniantur mercedem mercenarij, viduas & pupillos, & opprimunt peregrinum. Quidam ante viduas praeponunt & humiliant, ex graeco acceptum; ſed minùs rectè: ſicut & illi non rectè, qui omittunt & ante opprimunt.

V. 18. Et conuertemini & videbitis. Retinendum eſt futurum indicatiui conuertemini.

LIBER
MACHABÆORVM
PRIOR.

CAP. I. v. 11. Et exiit ex eis radix peccatrix. Nominatiuus fœmininus peccatrix, non eſt commutandus cum genitiuo neutro peccati.

V. 27. Virgines & iuuenes infirmati ſunt. Non ſunt praeponendi iuuenes virginibus.

V. 38. Et factum eſt hoc ad inſidias ſanctificationi. Datiuus caſus ſanctificationi, non eſt mutandus cum genitiuo.

V. 51. In omnibus immundis. Pro adiectiuo immundis, non ſcribas ſubſtantiuũ immunditiis.

V. 57. Quinto & quadrageſimo & centeſimo anno. Non omittas & centeſimo.

CAP. II. v. 1. Sacerdos ex filiis Ioanb ab Ieruſalem. Scribendum eſt Ioanb, vltima littera exiſtente b ſecunda alphabeti; non Ioarim, vltima littera exiſtente m ſecunda liquidarum.

V. 30. Et ſederunt ibi ipſi & filij eorum. Non mutes plurale eorum in ſingulare eius.

Ibidem. Quoniam inundauerunt ſuper eos mala. Alij libri ſcribunt indurauerunt, minùs veriſimiliter.

V. 31. Qui erat in Ieruſalem. Retinendus eſt numerus ſingularis erat.

V. 42. Tunc cõgregata eſt ad eos ſynagoga Aſſidæorum. Caue reponas nomen generale Iudæorum, pro particulari Aſſidæorum, quod alias dicitur Eſſenorum.

V. 47. Quotquot inuenerunt in finibus Iſrael. Nomen Iſrael non eſt mutandum in pronomen eorum.

V. 64. Quia in ipſa glorioſi eritis. Quod quidam libri adiiciunt poſt coniunctionem quia, cum feceritis quæ vobis præcepta ſunt in lege à Domino Deo veſtro, meritò vt ſuperfluum omiſſum eſt.

CAP. III. v. 8. Et perambulauit ciuitates Iuda. Non mutes praeteritum perfectum in imperfectum perambulabat.

CAP. IV. v. 20. Et vidit Gorgias quòd in fugam conuerſi ſunt ſui. Correctores putarunt non omittendas voces Gorgias & ſui, quas multi omittunt.

Sequitur: Et ſuccenderunt caſtra. Non mutes ſuccenderunt cum ſuccenſa ſunt.

V. 31. Et confundantur in exercitu ſuo. Seruandus eſt numerus pluralis confundantur, non ſurrogandus ſingularis confundatur.

CAP. V. v. 3. Et eos qui erant in Acrabathane. Plerique libri vocem Acrabathane, malè ſcribunt omiſſa litera c, quæ tertia quidem eſt alphabeti, huius autem dictionis ſecunda.

V. 30. Et expugnarent eos. Alij legunt expugnabant.

V. 35. Et ſumpſit ſpolia eius. Non ſupponas verbum compoſitum aſſumpſit, pro ſimplici ſumpſit.

V. 44. Cum omnibus qui erant in ipſo. Pro maſculino qui, multi libri habent neutrum quæ. Græcum ambiguum eſt.

V. 56. Et Azarias princeps virtutis. Correctores prætulerunt ſingulare princeps plurali principes.

V. 60. Et facta eſt fuga magna in populo. Correctores rectè emendarunt fuga, pro eo quod vulgò legitur plaga quod amplius eſt.

CAP. VI. v. 7. Quam ædificauerat ſuper altare. Retinendum eſt ſingulare ædificauerat, non mutandum in plurale ædificauerant.

V. 17. Et vocauit nomen eius Eupator. Alij, pro nominatiuo, ſcribunt accuſatiuum Eupatorem.

V. 26. Ad arcem Ieruſalem. Non interuicias prepoſitionem in ante Ieruſalem.

Ibidem. Et munitionem Bethſuram munierunt. Neque hic ante Bethſuram.

V. 37. Et Indus magiſter beſtiæ. Inſignis correctio qua nomen Indus repoſitum eſt, pro eo quod vulgò ſcribitur aduerbio intus. Significatur ſuper ſingulos elephantes, præter viros bellatores, fuiſſe Indum magiſtrum elephantis.

V. 57. Feſtinauit ire. Alij præponunt coniunctionem &.

CAP. VII. v. 6. Et nos diſperſit de terra noſtra. Pro diſperſit, quod eſt, eiecit, non ſcribas diſperdidit.

V. 7. Quod fecit nobis & regionibus regis. Cõiunctio & mutanda non eſt cum præpoſitione in.

V. 19. Et comprehendit multos ex eis qui à ſe effugerant. Ita eſt in quibuſdam veteribus manuſcriptis: in aliis legitur contrarium, qui ad ſe refugerant.

CAP. IX. v. 1. Appoſuit Bacchidem. Non interponas &.

V. 57 Et ſiluit terra annis duobus. Non facilè addas voci terra nomen Iuda, etiamſi græcè addatur.

V. 61. Qui principes erant malitiæ. Legendum eſt malitiæ, quod eſt, inſidiarum, non militiæ, quod eſt exercitus, id eſt, legenda eſt a prima vocalis, non i tertia.

CAP. X v. 13. Et reliquit vnuſquiſque locum ſuum. Non omittas pronomen ſuum.

V. 20. Et vt amicus voceris regis. Nec hic omittenda eſt coniunctio &.

V. 38. Et non obediant alij poteſtati. Non commutes alij cum alienæ.

V. 45. Et ad extruendos muros Ieruſalem. Non præponas nomini Ieruſalem præpoſitionem in.

V. 53. Et ſedimus in ſede regni eius. Non eſt mutandum præteritũ ſedimus in præſens ſedemus.

V. 54. Et dabo tibi dona, & ipſi digna te. Duæ voces digna te, quod eſt decentia te, non ſunt contrahendæ in vnam, quod vulgò fit, dignitatem.

CAP. XI. v. 7. Qui vocatur Eleutherus. Non ſurroges imperfectum vocabatur in locum præſentis.

V. 37. In monte ſancto, in loco celebri. Non interiicias coniunctionem &.

V. 38. Quem contraxit ab inſulis gentium. Verbum compoſitum contraxit, non eſt mutandum in ſimplex traxit.

V. 39. Quoniam omnis exercitus murmurabat contra Demetrium. Præteritum imperfectum non mutetur cum perfecto murmurauit.

V. 61. Et prædatus eſt ea. Neutrum plurale ea non eſt vertendum in fœmininum ſingulare eam.

CAP. XII. v. 1. Et elegit viros. Non eſt omittenda coniunctio.

V. 7. Ab Ario qui regnabat apud vos. Patres legendum cenſuerunt Ario, prima littera alphabeti exiſtente prima vocis, non Dario, præpoſita d, quarta alphabeti.

Ibidem. Sicut reſcriptum continet quod ſubiectum eſt. Pro nomine compoſito reſcriptum, non eſt ſubſtituendum ſimplex ſcriptum.

V. 9. Nos cùm nullo horum indigeremus. Non eſt addenda coniunctio enim.

V. 16. Numenium Antiochi filium & Antipatrem Iaſonis filium. Non omittas vocem filium repetitam.

V. 19. Et hoc eſt reſcriptum epiſtolarum quod miſerat Oniæ. Præteritum pluſquam perfectum miſerat, non eſt mutandũ in perfectum miſit; multoq; minùs datiuus Oniæ in nominatiuum Onias.

Sequitur v. 20. Arius rex Spartiatarum Oniæ ſacerdoti magno ſalutem. Triplex correctio eſt hic obſeruanda, ne in vetera vitia recidatur. Prima, nomen Arius, nec omittendum eſſe, nec augendum, ſiue litera vna Darius, ſiue ſyllaba Oniares. Altera, nomen Oniæ legendum eſſe caſu tertio, non primo Onias. Tertia, nullo modo hic addendum eſſe nomen Ionathæ.

V. 31. Ad Arabes, qui vocantur Zabadæi. Præſens vocantur, non eſt mutandum cum imperfecto vocabantur.

V. 36 Et exaltare altitudinem magnam. Accuſatiui altitudinem magnam, nullo modo vertendi ſunt in ablatiuos.

V. 42. Vt extenderet in eum manus timuit. Non eſt addenda coniunctio & ante timuit.

V. 52. Et eos qui cum ipſo fuerant. Retinendum eſt pluſquam perfectum fuerant, non ſubſtituendum imperfectum erant.

CAP. XIII. v. 6. Natos quoque noſtros. Non ſcribas pronomen ſecunda perſona veſtros, pro prima noſtros.

V. 11. Et eiectis his qui erant in ea, remanſit illic ipſe. Pronomen ea nequaquam commutandum eſt cum nomine arce.

V. 15. Propter negotia quæ habuit. Non ſunt hæc verba è textu auferenda iudicio Correctorũ.

V. 46. Sed ſecundùm miſericordias tuas. Non ſubiungas & ſeruiemus tibi.

V. 50. Et clamauerunt ad Simonem vt dextras acciperent. Non mutes pluralem numerum in ſingularem acciperet.

V. 51. Et cinyris & cymbalis. Scribendum eſt cinyris vel cinnyris, vocali media ypſilo, nõ alpha.

CAP. XIV. v. 2. Et adduceret eum ad ſe. Correctores hæc verba ex veteribus manuſcriptis addiderunt.

V. 27. Et hoc eſt exemplum ſcripturæ. Nequaquam omittenda ſunt hæc verba.

CAP. XV. v. 4. Volo autem procedere per regionem. Non mutes numerum ſingularem in pluralem regiones.

V. 21. Si qui ergo peſtilentes refugerunt. Non commutes verbum compoſitum refugerunt cum ſimplici fugerunt.

V. 22. Et Attalo, & Ariarathi, & Arſaci. Media vox quinqueſyllaba eſt, aut certè quadriſyllaba, Ariarathi, à nominatiuo Ariarathes: pro qua græcè legitur triſſyllaba Arathæ; latinè à pleriſque mendosè Arabæ.

V. 23. Et in Delum, & in Myndum, & in Sicyonem, & in Canam, & in Samum, & in Pamphyliam, & in Lyciam, & in Alicarnaſſum, & in Coo, & in Siden, & in Aradon, & in Rhodum, & in Phaſelidem, & in Gortynam & Gnidum. Prima aliquot horum nominum propriorum, multi latini libri legunt tertio caſu, omiſſa præpoſitione Et Delo & Mydo &c. Ceterùm Myndum ſcribendum eſt & Aradon, non Mydo & Arado, omiſſa litera n. Rurſus Gortynam, non Cortynam: g ſeptima, non tertia alphabeti litera c.

V. 24. Simoni principi ſacerdotum & populo Iudæorum. Vetera manuſcripta addunt illud & populo Iudæorum.

V. 39. Et mandauit ei ædificare Gedorem. Pro eo quod latini ferè libri græcis conformiter, legunt Cedronem, Romani Patres emendarunt Gedorem, tum hoc tum proximo verſu 40.

LIBER
MACHABÆORVM
POSTERIOR.

CAP. I. v. 1. Et qui in regione Iudææ. Non mutes numerum ſingularem in pluralem regionibus, nec genitiuum Iudææ in ablatiuum Iudæa.

V. 14. Et vt acciperet pecunias multas. Alij ſcribunt plurali numero acciperent.

V. 18. Vt & vos quoque agatis diem ſcenopegiæ. Non addas feſtum.

V. 32. Sed ex lumine quod refulſit ab altari, conſumpta eſt. Non interponas & inter ſed & ex.

V. 35 Atque alia munera &. Quatuor harum vocum loco, nequaquam ſcribas vnam vocem innumera.

CAP. II. v. 10. Sic & Salomon orauit, & deſcendit ignis de cælo, & conſumpſit holocauſtum. Nequaquam omittẽda eſt pericope iſta, tametſi multi libri id faciant.

V. 11. Eò quòd non ſit comeſtum, quod erat pro peccato, conſumptum eſt. Pro comeſtum, in libris manuſcriptis ferè eſt mundatum aut mandatum, ſed malè, loco manducatum. Iam, quod quidam hic addunt verba Leuitici, ad quæ locus iſte reſpicit, Cur non comediſtis hoſtiam pro peccato in loco ſancto, ſuperfluum eſt. Denique coniunctio &, quam præponunt multi libri verbo conſumptum eſt, eſt omittenda.

V. 13. Et vt conſtruens bibliothecam congregauit de regionibus libros, & prophetarum & Dauid. Pro vt, multi libri habent qualiter, & pro conſtruens, conſtituens; minùs rectè. Pro regionibus, impreſſi libri, vt eſt græcè, ferè legunt regibus: ſed Patres prætulerunt regionibus, quod eſt in libris manuſcriptis. Poſtremò & ante Prophetarũ, multi tollunt: Patres græcè conformiter retinuerunt. Legat Lector Notationes noſtras, ſi placet ipſi.

V. 14. Ea quæ deciderant per bellum. Legendum eſt deciderant, quod eſt, dilapſa fuerant, non didicerant à diſco.

CAP. III. v. 1. Propter Oniæ pontificis pietatem. Non interponas diſpoſitionem &, ante pietatem.

V. 7. Quæ delatæ erant. Non mutes fœmininum delatæ in neutrum delata.

CAP. IV. v. 11. Per Ioannem patrem Eupolemi. Non præponas his verbis coniunctionẽ &.

V. 19. Miſit Iaſon facinoroſus ab Ieroſolymis viros peccatores. Nominatiuus facinoroſus non eſt mutandus in accuſatiuum facinoroſos.

Sequitur: Sed in alios ſumptus eas deputari. *Retinendum eſt fœmininum* eas, *non ſubſtituendum maſculinum* eos: *quemadmodum & verſu proximo, fœminina non ſunt commutanda cum neutris, vbi ſequitur:* Sed hæ ablatæ ſunt quidem &c. propter præſentes autem datæ ſunt. *ſermo eſt de drachmis.*

V. 30. Eò quòd Antiochidi regis concubinæ dono eſſent dati. *Quod vulgò legitur* Antiochi *ſecundo caſu generis maſculini, Patres rectè emendarunt* Antiochidi, *tertio caſu generis fœminini.*

V. 35. Sed aliæ quoque nationes. *Non addas etiam vocula* ſe l.

CAP. V. *v.* 2. Et haſtis, quaſi cohortes, armatos. *Multi pro ablatiuo* haſtis, *legunt accuſatiuum* haſtas, *& pro maſculino* armatos, *fœmininum* armatas; *ſed malè: retinenda eſt enim Patrum correctio.*

CAP. VII. *v.* 1. Contigit autem & ſeptem fratres. *Non eſt omittendum* &.

V. 18. Nos enim propter noſmetipſos hæc patimur. *Non eſt mutandum plurale* hæc *in ſingulare.*

V. 21. Peto nate. *Non interponas pronomen* te, *nec quidem addita præpoſitione* à te.

CAP. VIII. *v.* 1. Cognatos & amicos. *Correctores iudicarunt non eſſe omittendum* & amicos, *tametſi græcè omittatur.*

V. 33. Et cùm epinicia agerent Ieroſolymis. *Non præponas voci* Ieroſolymis *præpoſitionem* in.

CAP. IX. *v.* 2. Et tentauit expoliare templum. *Alij ſcribunt numero plurali* templa.

V. 9. Ac viuentis in doloribus carnes eius effluerent. *Seruandus eſt genitiuus ſingularis* viuentis, *non mutandus in nominatiuum pluralem* viuentes.

CAP. X. *v.* 7. Qui proſperauit mundari locum ſuum. *Paſſiuum* mundari *non eſt vertendum in actiuum* mundare.

V. 17. Et omnes ſimul non minus viginti millibus trucidauerunt. *Non addas* quinque *ad* viginti.

V. 24. At Timotheus. *Non mutes coniunctionem aduerſatiuam* at *in copulatiuam* &.

Ibidem Et congregatio equitatu Aſiano. *Pro* equitatu *non ſcribas* exercitu.

CAP. XI. *v.* 16. A Lyſia quidem. *Vocula* quidem *non eſt augenda vna ſyllaba, ita vt ſit* ſiquidem.

V. 18. Et quæ res permittebat conceſſi. *Quidam libri legunt pluralem numerum* permittebant: *ſed prima perſona* conceſſi, *nullo eſt modo admittenda.*

V. 20. Per ſingula verbo mandaui. *Pro ablatiuo ſingulari* verbo, *non eſt ſcribendus accuſatiuus pluralis* verba.

V. 31 Vt Iudæi vtantur cibis & legibus ſuis. *Retinendus eſt nominatiuus pluralis* Iudæi, *non ſubſtituendus ablatiuus* Iudaicis.

V. 36. De quibus autem ad regem iudicauit referendum. *Legendum eſt* iudicauit, *ſecunda vocis litera exiſtente vocali quinta* u, *non tertia liquidarum* n, indicauit.

CAP. XII. *v.* 16. Sanguine interfectorum fluere videretur. *Correctores egregiè emendarunt vocem* infectum, *id eſt contaminatum, quæ vulgò legitur, in* interfectorum, *quod eſt, occiſorum.*

V. 30. Quod modeſtè ſecum egerint. *Caue pro* modeſtè, *quod eſt, humaniter, legas contrarium* moleſtè.

CAP. XIII. *v.* 3. Non pro patriæ ſalute. *Genitiuus ſubſtantiui* patriæ, *non eſt mutandus in ablatiuum adiectiui* patria.

V. 15. Interfecit viros quatuor millia. *Numerus* quatuor *minimè augendus eſt denario, ita vt ſit* quatuordecim.

V. 23. Mente conſternatus, Iudæos deprecans. *Nominatiuus ſingularis* conſternatus, *nequaquam commutandus eſt cum accuſatiuo plurali* conſternatos.

CAP. XIV. *v* 4. Super hæc & thallos. *Scribendum eſt* thallos, *thita in principio & duplici* l *in medio. quod eſt, ramos: non* talos *quæ ſunt oſſa.*

V. 9. Secundùm humanitatem tuam peruulgatam omnibus. *Non mutes* peruulgatam *in* promulgatam, *id eſt,* u *in* m.

V. 14. Gregatim ſe Nicanori miſcebant. *Vox* gregatim *non eſt augenda vna ſyllaba* congregatim.

V. 21. Et ſingulis ſellæ prolatæ ſunt & poſitæ. *Non addas præpoſitionem* à *ante* ſingulis.

V. 25. Quietè egit, communiterque viuebant. *Legendum eſt* communiter, *quod eſt, in commune, non* comiter, *quod eſt, blandè.*

CAP. XV. *v.* 32. Quam extendens contra domum ſanctam. *Seruandum eſt participium* extendens, *non ſubſtituendum verbum* extenderat.

V. 37. Quod dicitur voce Syriaca. *Non legas fœmininum* quæ, *pro neutro* quod: *non enim refertur ad* diem, *ſed ad* Adar.

MATTHÆVS.

CAP. I. *v.* 2. Abraham genuit Iſaac, Iſaac autem genuit Iacob. *Malè à libris quibuſdam additur* autem *poſt* Abraham, *& ab aliis tollitur poſt* Iſaac.

V. 18. Cùm eſſet deſponſata mater eius Maria Ioſeph. *Retinendum eſt pronomen* eius, *non ſubſtituendum antecedens* Ieſu.

V. 23. Et vocabunt nomen eius Emmanuel. *Germana lectio habet futurum plurale perſonæ tertiæ* vocabunt, *non ſingulare perſonæ, aut ſecundæ* vocabis, *aut tertiæ* vocabitur.

CAP. II. *v.* 1. 5. In Bethlehem Iuda. *Legendum eſt* Iuda *vel* Iudæ; *non, addita vna ſyllaba,* Iudææ.

V. 23. Vt adimpleretur quod dictum eſt per prophetas. *Non eſt commutandus numerus pluralis* prophetas *cum ſingulari* prophetam.

CAP. III. *v.* 2. Appropinquauit enim regnum cœlorum. *Caue ne ſcribas futurum* appropinquabit, *loco præteriti. Idem obſeruandum infrà 4. v. 17.*

V. 3 Hic eſt enim qui dictus eſt per Iſaiam prophetam. *Noli ſcribere* de quo dictum eſt, *pro* qui dictus eſt.

V. 7. Quis demonſtrauit vobis fugere à ventura ira? *Seruandum eſt præteritum, non vertendum in futurum* demonſtrabit.

V. 12. Et congregabit triticum ſuum in horreum. *Vt non eſt omittendum pronomen* ſuum, *ita addendum nomini* triticum, *non nomini* horreum.

V. 15. Tunc dimiſit eum. *Iniuria omittuntur à quibuſdam libris hæc verba.*

V. 16. Baptizatus autē Ieſus, confeſtim aſcendit de aqua. *Non ſunt auferenda nomen* Ieſus *& aduerbium* confeſtim.

Ibidem. Et venientem ſuper ſe. *Interpres vertit* ſe *reciprocum, non* ipſum.

CAP. IV. *v.* 4. Non in ſolo pane viuit homo. *Non mutes præſens* viuit *cum futuro* viuet.

V 7. Rurſum ſcriptum eſt. *Non iungas aduerbium* rurſum *verbo præcedenti* ait.

V. 10. Tunc dicit ei Ieſus: Vade ſatana. *Vt non eſt omittendum aduerbium* tunc, *ita non addendum* retrò *aut* poſt me, *quod quidam aliunde huc adſcripſerunt.*

V. 13. In Capharnaum maritima. *Non addas* ciuitate.

V. 15. Galilæa gentium. *Non mutes primum caſum* Galilæa *cum ſecundo* Galilææ.

V. 16. Populus qui ſedebat in tenebris. *Germana huius loci ſcriptura eſt* ſedebat, *non* ambulabat.

V. 24. Et abiit opinio eius. *Non ſcribas* fama *pro* opinio.

CAP. V. *v.* 1. Videns autem Ieſus turbas. *Romani Correctores non iudicarunt omittendum nomen* Ieſus.

V. 11. Beati eſtis cùm maledixerint vobis. *Non addas* homines, *quod non eſt huius loci, ſed Lucæ 6. v. 22.*

V 20. Dico enim vobis. *Non mutes* enim *coniunctionem cauſalem cum aduerſatiua* autem.

V. 22. Omnis qui iraſcitur fratri ſuo. *Non eſt addendum* ſine cauſa.

V. 30. Et ſi dextra manus tua ſcandalizat te, abſcide eam. *Sic eſt in Sixtinis Bibliis, ex veteribus manuſcriptis,* abſcide, *voce deducta à* cædo, *pro eo quod alia habent* abſcinde *à* ſcindo. *Idem vſu venit infra 18. v. 8. & Mar. 9. v. 43.*

V. 32. Et qui dimiſſam duxerit, adulterat. *Caue ne omittas hanc pericopen, vt olim quidam.*

V 39. Sed ſiquis te percuſſerit in dexteram maxillā tuam. *Nec hic omittas adiectiuū* dexteram.

V. 41. Vade cum illo & alia duo. *Nec hinc denique auferas vocem* alia.

V 48 Sicut & pater veſter cœleſtis perfectus eſt. *Vox* cœleſtis *non eſt commutanda cum* qui in cœlis eſt.

CAP. VI. *v.* 4. Reddet tibi. *Non eſt addendum* in palam, *quod olim fecerunt quidam.*

V. 7. Nolite multum loqui, ſicut ethnici. *Redundat, quod ſequitur in quibuſdam libris, verbum* faciunt.

V. 11. Panem noſtrum ſuperſubſtantialem da nobis hodie. *Non mutes* ſuperſubſtantialem *cum* quotidianum.

V. 13. Sed libera nos à malo. Amen. *Vt non eſt omittendum* Amen: *ita non addendum* Quia tuum eſt regnum & potentia & gloria in ſæcula ſæculorum.

V. 16. Vt appareant hominibus ieiunantes. *Non ſupponas ſimplex* pareant, *pro compoſito* appareant.

V. 25. Ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis. *Superfluum fuit, quod olim quidam addiderunt,* neque quid bibatis.

V. 34. Sufficit diei malitia ſua. *Non eſt addendum* enim.

CAP. VII. *v.* 1. Nolite iudicare, vt non iudicemini. *Quod ſequitur in quibuſdam libris* Nolite condemnare, vt non condemnemini, *non eſt huius Euangelij, ſed Luc. 6. v. 37.*

V. 4. Et conuerſi dirumpant vos. *Non addas* & canes conuerſi.

V. 11. Noſtis bona data dare. *Non eſt omittendum* data.

V. 12. Vt faciant vobis homines. *Non eſt addendum* bona.

V. 14. Quàm anguſta porta & arcta via eſt *Non eſt legendum* quoniam *vel* & *pro* quàm.

V. 23. Diſcedite à me qui operamini iniquitatem. *Superfluit quod quidam addunt* omnes.

V 25. 27. Et deſcendit pluuia. *Coniunctio auferenda non eſt.*

CAP. VIII. *v.* 1. Cùm autem deſcendiſſet de monte. *Non addas nomen* Ieſus.

V. 10. Audiens autem Ieſus. *Nec hic addas pronomen* hæc.

V. 13. Et ſanatus eſt puer in illa hora. *Legendum eſt* in *non* ex.

V. 15 Et miniſtrabat eis. *Correctores prætulerunt plurale* eis *ſingulare* ei.

V. 18. Iuſſit ire trans fretum. *Non interponas* diſcipulos.

V. 20. Vbi caput reclinet *Non addas pronomen* ſuum.

V 25. Et acceſſerunt ad eum diſcipuli eius. *Non omittas* diſcipuli eius.

V. 28. Et cùm veniſſet trans fretum. *Vt non eſt addendum nomen* Ieſus, *ita non mutandum ſingulare* veniſſet *cum plurali* veniſſent.

V. 29. Veniſti huc ante tempus torquere nos? *Non eſt præponendum aduerbium* cur.

V. 32. Et ecce impetu abiit. *Vox* magno, *quam interſerunt quidam, non hic, ſed Mar 5. v. 13 ab Interprete data eſt.*

V 33. Nuntiauerunt omnia. *Superfluit* hæc, *quod addunt quidam.*

V. 34. Rogabant vt tranſiret. *Similiter redundat hic* eum.

CAP. IX. *v.* 1. Et aſcendens in nauiculam transfretauit. *Omittendum eſt nomen* Ieſus.

V. 5. Dimittuntur tibi peccata tua. *Non auferas pronomen poſſeſſiuum* tua.

V. 13. Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores. *Quod in nonnullis codicibus ſequitur* ad pœnitentiam, *non eſt huius loci, ſed Luc 5 v. 32.*

V. 18. Acceſſit & adorabat. *Sic legendum,* adorabat *imperfectum, potiùs quàm perfectum* adorauit.

Ibidem. Impone manum tuam ſuper eam, *Non omittas pronomen* tuam.

V. 25. Et tenuit manum eius *Quod ſequitur in multis libris,* Et dixit, Puella ſurge, *non eſt huius loci, ſed Luc. 8. v. 54.*

V. 38 Et mittat operarios in meſſem ſuam. *Alij libri pro* mittat, *ſcribunt* eiiciat.

CAP. X. *v.* 2. Duodecim autem Apoſtolorum nomina ſunt hæc. *Non eſt legendum hoc loco* diſcipulorum, *pro* Apoſtolorum.

V. 3. Iacobus Alphæi. *Non præponas* & *coniunctionem.*

Ibidem. Et Thaddæus. *Harum duarum vocum loco, quidam legunt ſex* Et Lebdæus qui cognominatus eſt Thaddæus, *ſed non ſunt latinæ editionis.*

V. 4. Et Iudas Iſcariotes. *Non ſcribas* Scariotes, *omiſſa* i *littera initiali, tametſi ita ſit in antiquis libris, & hoc & aliis Euangeliorum locis.*

V. 7. Quia appropinquauit regnum cœlorum. *Caue ne mutes præteritum in futurum* appropinquabit.

V. 8. Infirmos curate, mortuos ſuſcitate. *Non*

temerè

temerè omittendum eſt poſterius illud mortuos ſuſcitate.

V. 10. Dignus eſt enim operarius cibo ſuo. Pro cibo ſuo, quod ſcribunt quidam mercede ſua, Lucæ eſt cap. 10. v. 7.

V. 13. Veniet pax veſtra. Pax veſtra reuertetur. Non mutes futura indicatiui, veniet, reuertetur, cum imperatiuis, veniat, reuertatur.

V. 22. Et eritis odio omnibus. Non addas hominibus.

V. 23. Fugite in aliam. Quod ſequitur in nonnullis libris, Et cùm in aliam perſequentur vos, fugite in tertiam, ſuperfluit.

V. 26. Nihil enim eſt opertum, quod non reuelabitur, & occultum, quod non ſcietur. Coniunctiua, reueletur, ſciatur, ſunt Lucæ cap. 12. v. 2.

V. 28. Qui poteſt & animam & corpus perdere in gehennam. Non eſt omittenda coniunctio & vel priori loco.

V. 39. Qui inuenit animam ſuam, perdet illam. Non mutes futurum indicatiui perdet, cum præſenti imperatiui perdat.

CAP. XI. v. 17. Cecinimus vobis. Interpres addidit tibiis, non hic ſed Luc. 7 v. 32.

CAP. XII. v. 2. Quod non licet facere ſabbatis. Non addas pronomen eis verbo licet.

V. 18. Ecce puer meus quem elegi. Malè interponunt quidam nomen electus.

V. 20. Arundinem quaſſatam non confringet. Ex Propheta ſumptum eſt, quod quidam legunt, conteret.

V. 31. Spiritus autem blaſphemia non remittetur. Caue ne nominatiuum blaſphemia commutes cum genitiuo blaſphemiæ.

V. 32. Qui autem dixerit contra Spiritum ſanctum. Non repetas vocem verbum, ſed ſubaudias è proximo.

V. 47. Foris ſtant quærentes te. Pro quærentes te, non ſcribas quærentes loqui tecum, aut quærentes te alloqui, ſed ita intelligas.

CAP. XIII. v. 3. Ecce exiit qui ſeminat ſeminare. Non eſt hic addendum ſemen ſuum, quod Lucæ proprium eſt.

V. 8. Aliud centeſimum, aliud ſexageſimum, aliud trigeſimum. Non mutes numerum ordinalem cum cardinali: Aliud centum, aliud ſexaginta, aliud triginta.

V. 11. Vobis datum eſt noſſe myſteria regni cælorum. Plurale myſteria, Matthæi eſt: ſingulare, poſteriorum Euangeliſtarum.

V. 12. Qui autem non habet, & quod habet auferetur ab eo. Pro & quod habet, infrà 25. v. 29. legitur & quod videtur habere.

V. 14. Et adimpletur in eis. Retinendum eſt, cum coniunctione copulatiua, præſens indicatiui adimpletur non ſubſtituendum, cum coniunctione cauſali, adimpleretur, vel adimpleatur.

V. 16. Veſtri autem beati oculi quia vident, & aures veſtræ quia audiunt. Non eſt mutanda coniunctio quia cum relatiuis qui vel quæ.

V. 20. Qui autem ſuper petroſa. Non legas petram pro petroſa, ſubſtantiuum pro adiectiuo.

V. 28. Vis imus & colligimus ea? Non addas igitur verbo vis.

V. 33. In farinæ ſatis tribus. Luc. 13. v. 21. legitur quarto caſu ſata tria.

V. 43. Qui habet aures audiendi, audiat. Non omittas gerundium audiendi.

V. 47. Et ex omni genere piſcium congreganti. Interpres addidit piſcium, tametſi græcè non legatur.

V. 48. Elegerunt bonos in vaſa. Non addas pronomen ſua, quod quidam.

V. 51. Dicunt ei: Etiam. Nec hic addas Dñe.

CAP. XIV. v. 2. Hic eſt Iohannes Baptiſta. Superfluit quem ego decollaui, quod ſequitur in quibuſdam libris.

V. 3. Propter Herodiadem vxorem fratris ſui. Non eſt Latinæ editionis, quod additur à quibuſdam libris, nomen Philippi.

V. 6. Saltauit filia Herodiadis in medio. Quidam addunt triclinio, quæ gloſſa eſt, non textus.

V. 19. Diſcipuli autem turbis. Superfluit quod quidam libri addunt dederunt: relinquitur enim intelligendum è proximo.

V. 22. Et ſtatim compulit. Seruandum eſt compulit, quod eſt coegit: non ſupponendum iuſſit, quod eſt, præcepit.

V. 32. Et cùm aſcendiſſent. Quidam numero ſingulari ſcribunt aſcendiſſet; malè.

CAP. XV. v. 2. Quare diſcipuli tui tranſgrediuntur traditionem ſeniorum. Non eſt commutandus numerus ſingularis traditionem cum plurali.

V. 31. Mutos loquentes. Quod ſubijciunt quidam libri debiles ſanos, ex Græco adiectum eſt.

V. 38. Erant autem qui manducauerunt. Quidam libri præterito pluſquamperfecto legunt manducauerant.

CAP. XVI. v. 2. 3. 4. Facto veſpere dicitis & cætera vſque ad finem quarti verſiculi, immeritò olim à quibuſdam omiſſa fuere.

V. 4. Faciem ergo cæli diiudicare noſtis. Non proponas nomen hypocritæ.

Ibidem. Niſi ſignum Ionæ prophetæ. Non omittas nomen prophetæ.

V. 13. Quem dicunt homines eſſe filium hominis? Non eſt addendum pronomen me, tametſi græcè legatur.

V. 23. Vade poſt me ſatana. Non ſcribas retrò loco poſt me.

CAP. XVII. v. 1. Et poſt dies ſex aſſumit Ieſus Petrum. Non mutes præſens aſſumit cum præterito aſſumpſit, vt neque mox ducit cum duxit.

V. 11. Elias quidem venturus eſt. Subiiciunt quidam libri primùm, ex græco non dubium emendati.

V. 24. 25. Didrachma. Legendum eſt, neutro genere, numero plurali, non didrachmam, numero ſingulari generis fœminini.

CAP. XVIII. v. 8. Abſcide eum. Similis locus ſuprà 5. v. 30.

V. 9. Bonum eſt tibi cum vno oculo in vitam intrare. Non ſcribas vnum oculum habentem pro cum vno oculo.

V. 12. Nónne relinquit. Præferendum eſt præſens relinquit futuro relinquet.

Ibidem. In montibus. Non ſcribas in deſerto, ex Luc. 15 v. 4.

V. 16. Adhibe tecum adhuc vnum vel duos. Non omittas aduerbium adhuc.

CAP. XIX. v. 5. Propter hoc dimittet homo patrem & matrem. Non mutes dimittet cum relinquet, quod alterius eſt loci.

V. 12. Qui ſeipſos caſtrauerunt. Quidam ſcribunt eunuchizauerunt.

V. 14. Sinite paruulos, & nolite eos prohibere ad me venire. Marci eſt & Lucæ, quod tranſpoſitis verbis quidam habent: Sinite paruulos venire ad me, & nolite prohibere eos.

Sequitur: Talium eſt enim regnum cælorum. Non eſt omittenda coniunctio enim.

V. 18. Dicit illi: Quæ. Non eſt legendum nominatiuo caſu ille, ſed datiuo illi.

V. 19. Et diliges proximum ſicut teipſum. Non eſt omittenda coniunctio &.

V. 20. Omnia hæc cuſtodiui à iuuentute mea. Romani Patres cenſuerunt non eſſe omittendum illud à iuuentute mea, tametſi vetuſta manuſcripta omittant.

V. 21. Vade, vende quæ habes. Noli legere: Vade & vende omnia quæ habes, additis vocalis & & omnia.

CAP. XX. v. 7. Ite & vos in vineam meam. Non ſubiicias Et quod iuſtum fuerit accipietis: eſt enim ſuperioris verſus quarti, non huius ſeptimi.

V. 15. Aut non licet mihi quod volo facere? Interpres noſter non addidit in meis, quod alij.

V. 17. Duodecim diſcipulos. Non addas pronomen ſuos.

V. 21. Et vnus ad ſiniſtram in regno tuo. Non mutes vnus cum alius, quod Marci eſt.

V. 25. Poteſtatem exercent in eos. Non eſt legendum inter eos, vt quidam malè, pro in eos.

V. 28. Et dare animam ſuam redemptionẽ pro multis. Non eſt præponenda præpoſitio in nomini redemptionem.

CAP. XXI. v. 1. Et cùm appropinquaſſent Ieroſolymis, & veniſſent Bethphage. Non mutes numeros plurales in ſingulares, appropinquaſſet, veniſſet.

Ibidem. Miſit duos diſcipulos. Non addas ſuos, quod ex Luca quidam.

V. 3. Et confeſtim dimittet eos. Sic legendum eſt, futuro tempore dimittet, non præſenti dimittit.

V. 4. Hoc autem totum factum eſt. Correctores non indicarunt omittendum totum.

V. 7. Et impoſuerunt ſuper eos veſtimenta ſua. Non mutes pronomẽ plurale eos cum ſingulari eũ.

V. 9. Hoſanna filio Dauid. Caue legas quintum caſum ô fili, vt quidam, loco tertij filio.

V. 17. Ibique manſit. Superfluit quod ſubijciunt quidam libri & docebat eos de regno Dei.

V. 27. Ait illis & ipſe. Non eſt omittendum medium illud &, quod etiam græcè legitur.

Ibidem. Nec ego dico vobis. Non eſt legendum futurum dicam, ſed præſens dico.

V. 28. Fili, vade, hodie operare in vinea mea. Non mutes imperatiuum operare, cum infinitiuo operari, nec ſextum caſum cum quarto vineam meam.

V. 31. Dicunt ei: Primus. Non omittas pronomen ei, multòq́ minùs, pro primus, ſubſtituas contrarium nouiſſimus, quod olim quidam.

Ibidem. Præcedent vos in regnum Dei. Præferendum eſt quartus caſus regnum, ſexto regno.

V. 32. Venit enim ad vos. Non legas autem pro enim.

V. 33. Et ædificauit turrim. Non addas in medio eius, quod quidam ex Iſa. 5. v. 2.

V. 37. Verebuntur filium meum. Quod quidam adijciunt aduerbiũ forſitan, Lucæ eſt cap. 20. v. 13.

V. 41. Qui reddant ei fructum. Non mutes præſens coniunctiui reddant cum futuro indicatiui reddent.

CAP. XXII. v. 1. Dixit iterùm in parabolis eis, dicens. Non poſtponas pronomen eis participio dicens.

V. 3. Et miſit ſeruos ſuos. Non commutes numerum pluralem cum ſingulari ſeruum ſuum, qui eſt Euangelij ſecundum Lucam, cap 14 v. 17.

V. 4. Tauri mei, & altilia occiſa ſunt. Non omittas verbum ſubſtantiuum ſunt.

V. 13. Ligatis manibus & pedibus eius. Non præponas pedes manibus, quod quidam.

V. 14. Multi enim ſunt vocati. Non eſt legendum autem aduerſatiuum, pro enim rationali.

V. 15. Vt caperent eum in ſermone. Non eſt ſubſtituendũ antecedens Ieſum, loco pronominis eum.

V. 17. Licet cenſum dare Cæſari, an non? Non eſt mutandum actiuum dare cum paſſiuo dari.

V. 30. Sed erunt ſicut angeli Dei in cælo. Correctores prætulerunt futurum erunt, quod reſpondet præcedentibus præſenti ſunt.

CAP. XXIII. v. 13. Væ autem vobis. Non eſt omittenda coniunctio autem.

Ibidem. Quia clauditis regnum cælorum ante homines. Non ſubſtituas pronomen qui pro coniunctione quia.

V. 14. Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, quia comeditis domos viduarum, orationes lõgas orantes: propter hoc amplius accipietis iudicium. Etſi hic verſiculus videatur Marci & Lucæ proprius eſſe: non tamen iudicarunt Correctores hic expungendum eſſe.

V. 16. Quicumque iurauerit per templum. Non addas Dei.

V. 19. Cæci, quid enim maius eſt. Non præponas hic ſtulti &, quemadmodum ſuprà v. 17.

V. 21. Iurat in illo, & in eo qui habitat in ipſo. Non eſt legendum antecedens templo pro relatiuo ipſo.

V. 25. & 26. Calicis & paropſidis. Alij loco vocalis quartæ ſcribunt primam paraplidis: vtroque tamen modo vox effertur. Simile infra 26 v. 23

V. 29. Qui ædificatis ſepulchra. Hic qui legitur latinè, tametſi græcè ſit coniunctio quia.

V. 34. Ideò ecce mitto ego ad vos prophetas. Non adijcias dico vobis poſt ideò.

V. 37. Quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas. Non addas pronomen ſuas.

CAP. XXIV. v. 12. Et quoniam abundauit iniquitas. Præteritum abundauit præferendum eſt futuro abundabit.

V. 23. Ecce hic eſt Chriſtus aut illic. Non repetas ecce ante illic.

V. 30. Cum virtute multa & maieſtate. Non eſt commutandum multa cum magna, quod Lucæ eſt.

V. 33. Scitote quia propè eſt in ianuis. Non eſt interijciendum & ante in ianuis.

V. 34. Non præteribit generatio hæc, donec omnia hæc fiant. Non eſt omittendum, vel poſteriori loco, pronomen hæc.

V. 36. Neque angeli cælorum, niſi ſolus Pater. Non interponas neque Filius, quod Marci proprium eſt.

V. 41. Duabus molentibus. Subijciunt multi latini codices Duo in lecto, vnus aſſumetur, & vnus relinquetur: ſed non eſt Matthæi, verùm Lucæ, quemadmodum clarè docuimus in Notationibus noſtris in varias Bibliorum lectiones.

V. 43. Qua hora fur venturus eſſet. Non mutes optatiuum eſſet cum indicatiuo eſt.

V. 44. Quia qua neſcitis hora, filius hominis venturus eſt. Quidam ſcribũt quia qua hora non putatis ſed illud Lucæ eſt cap. 12. v. 40.

V. 47. Super omnia bona ſua conſtituet eum. *Non omittas nomen* bona.

CAP. XXV. *v.* 12. Vigilate itaque. *Quod quidam libri adiungunt* & orate, *non eſt huius loci.*

V. 22. Ecce alia duo lucratus ſum. *Sic legendum eſt hoc loco: nam vigeſimi verſus eſt verbum, non ſimplex, ſed compoſitum* ſuperlucratus.

V. 27. Oportuit ergo te. *Non interponas* & *ante* te.

V. 31. Et omnes angeli cum eo. *Non addas pronomen* eius *nomini* angeli.

V. 41. Tunc dicet & his. *Omittenda eſt vox* rex, *quam quidam interijciunt.*

CAP. XXVI. *v.* 2. Et filius hominis tradetur vt crucifigatur. *Non eſt hic ſubiungenda interrogationis nota.*

V. 11. Me autem non ſemper habetis. *In aliis libris eſt futurum* habebitis.

V. 23. At ipſe reſpondens ait. *Legenda eſt aduerſatiua* at, *non copulatiua* &.

V. 25. Reſpondens autem Iudas qui tradidit eum, dixit. *Non eſt interponenda coniunctio* & *ante* dixit.

V. 28. Hic eſt enim ſanguis meus. *Nequaquam commutes pronomen maſculinum* hic *cum neutro* hoc.

Ibidem. Qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. *Malè quidam legunt* vobis *pro* multis: *nam* vobis *Lucæ eſt cap.* 22. *v.* 20. *Porrò etſi græcè ſit præſens* effunditur: *Latinus tamen Interpres futurum dedit; nec ſimplex* fundetur, *ſed compoſitum* effundetur, *quale eſt græcè.*

V. 29. Sed ſicut tu. *Non eſt addendum verbum* vis.

V. 40. Sic non potuiſtis vna hora vigilare mecum? *Quidam libri collocant interrogationis notam poſt aduerbium* ſic: *nonnulli pro plurali* potuiſtis, *habent ſingulare* potuiſti; *ſed hoc quidem malè.*

V. 45. 46. Ecce appropinquauit. *Neutro horum locorum commutandum eſt præteritum* appropinquauit *cum futuro* appropinquabit.

V. 40. Amice, ad quid veniſti. *Retinendum eſt* quid *interrogatiuum, non ſubſtituendum* quod *relatiuum.*

V. 53. An putas quia non poſſum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò. *Hoc poſtremo loco legendum eſt aduerbium* modò, *non reijciendum in anteriora.*

V. 59. Principes autem ſacerdotum. *Non commutes plurale* principes *cum ſingulari* princeps.

V. 61. Et poſt triduum reædificare illud. *Nec hic commutes verbum compoſitum* reædificare *cum ſimplici* ædificare.

V. 63. Si tu es Chriſtus filius Dei. *Non addas* viui, *quod eſt alterius loci, ſuprà* 16. *v.* 16.

V. 67. Alij autem palmas in faciem eius dederunt. *Non ſubſtituas* alapas *pro* palmas.

V. 71. Vidit eum alia ancilla. *Non eſt omittenda vox* alia, *vtpote ab Interprete data.*

V. 72. Quia non noui hominem. *Verſu* 74. *legitur*, quia non nouiſſet hominem.

V. 73. Et poſt puſillum acceſſerunt. *Non addas* ad eum.

V. 75. Verbi Ieſu quod dixerat. *Non eſt legendum* verbi quod dixerat ei Ieſus, *quod eſt Euangelij ſecundùm Marcum.*

CAP. XXVII. *v.* 3. Principibus ſacerdotum & ſenioribus. *Meritò hic omiſſa eſt vox* populi, *vt infrà v.* 12.

V. 15. Vnum vinctum quem voluiſſent. *Sic legendum eſt numero plurali, non ſingulari* voluiſſet.

V. 17. Quem vultis dimittam vobis, Barabbam, an Ieſum qui dicitur Chriſtus? *Quidam olim adſcripſerunt* Ieſum *etiam ante* Barabbam; *ſed malè.*

V. 32. Exeuntes autem. *Ita legendum eſt verbum compoſitum* exeuntes, *non ſimplex* euntes.

Ibidem. Hominem Cyrenæum. *Non addas* venientem obuiàm ſibi, *aut* venientē de villa, *quod quidam ex Marco & Luca huc tranſtulerunt.*

V. 33. Qui dicitur Golgotha. *Quarta vocali, non prima, legunt ſecundam ſyllabam vocis* Golgotha, *libri meliores.*

V. 37. Hic eſt Ieſus. *Non addas* Nazarenus, *hoc enim Iohanni proprium eſt cap.* 19. *v.* 19.

V. 40. Vah qui deſtruis. *Non eſt omittenda interiectio* vah.

V. 42. Deſcendat nunc de cruce, & credimus ei. *Non mutes præſens* credimus *in futurum* credemus.

V. 43. Confidit in Deo: liberet nunc ſi vult eum. *Pronomen* eum *adiunctum verbo* vult, *ex inſigni Romanorum Patrum correctione, non eſt reijciendum in anteriora, ita vt adiungatur verbo* liberet, *quod faciunt pleri que libri.*

V. 46. Eli, Eli. *Non legas addita* o *vocali*, Eloï, Eloï, *hoc enim eſt Marci, illud Matthæi.*

V. 61. Erat autem ibi. *Non mutes ſingulare* erat *in plurale* erant.

CAP. XXVIII. *v.* 3. Et veſtimentum eius ſicut nix. *Singulare* veſtimentum, *non vertas in plurale* veſtimenta, *multóque minùs addas* factæ ſunt alba, *quod non eſt huius loci, ſed ſuprà* 17. *v.* 2.

V. 7. Et ecce præcedit vos in Galilæam. *Non eſt mutandum præſens* præcedit *cum futuro* præcedet.

Ibidem. Ecce prædixi vobis. *Non legas tertia perſona* ſicut dixit vobis, *quod Marci eſt cap.* 16. *v.* 7.

V. 17. Quidam autem dubitauerunt. *Non addas pronomen* eorum.

V. 19. Euntes ergo docete. *Non mutes* ergo *cum* autem.

MARCVS.

CAP. I. *v.* 6. Et erat Iohannes veſtitus pilis cameli. *Legendum eſt numero ſingulari* cameli, *non plurali* camelorum.

V. 7. Venit fortior me poſt me. *Caue legas futurum* veniet *pro præſenti* venit.

V. 10. Et ſpiritum. *Non addas* ſanctum, *quod fruſtrà quidam.*

V. 15. Et appropinquauit regnum Dei. *Non eſt legendum futurum* appropinquabit, *ſed præteritum, vt ſecundùm Matthæum.*

V. 24. Veniſti perdere nos? *Non eſt addendum* ante tempus, *quod quidam hic adſcripſerunt ex Matth.* 8. *v.* 29.

V. 27. Etiam ſpiritibus immundis imperat. *Pro* etiam, *quædam manuſcripta legunt* &, *quod eſt æquiualens: quædam neutrum legunt, malè.*

CAP. II. *v.* 1. Et iterùm intrauit Capharnaum poſt dies. *Spurium eſt, quod additur in quibuſdam libris*, octo.

V. 2. Et conuenerunt multi. *Non addas* confeſtim.

Ibidem. Ita vt non caperet neque ad ianuam. *Singulare* caperet *præferendum eſt plurali* caperent.

V. 8. Ieſus ſpiritu ſuo. *Non legas* ſancto *pro* ſuo.

V. 16. Manducat & bibit magiſter veſter? *Non facilè omittas* magiſter veſter, *etſi græcè non legatur.*

V. 22. Alioquin dirumpet vinum vtres, & vinum effundetur, & vtres peribunt. *Non ſunt mutanda futura*, dirumpet, effundetur, *cum præſentibus, tametſi græcè lectis.*

Sequitur: Sed vinum nouum in vtres nouos mitti debet. *Quod ſequitur in quibuſdam libris*, & ambo conſeruantur, *eſt Euangelij ſecundùm Matthæum.*

V. 23. Cœperunt progredi. Progredi *lectum quarta vocali, indicatur præferendum voci* prægredi, *cuius prima ſyllaba obtinet diphthongum primam.*

V. 24. Ecce quid faciunt. *Non addas* diſcipuli tui.

V. 26. Niſi ſacerdotibus. *Nec hic addas* ſolis, *quod non eſt huius Euangeliſtæ.*

Sequitur: Et dedit eis qui cum eo erant. *Denique nec hic addas alterum* & *ante* qui.

CAP. III. *v.* 6. Exeuntes autem Phariſæi ſtatim. *Non eſt præponendum aduerbium* ſtatim *nomini* Phariſæi.

V. 8. Et trans Iordanem. *Non interijcias præpoſitionem* de.

V. 9. Vt nauicula ſibi deſeruiret. *Malè legitur in quibuſdā libris* vt in nauicula ſibi deſeruirent, *addita præpoſitione, mutatóque numero ſingulari cum plurali.*

V. 14. Et vt mitteret eos prædicare. *Non addas* Euangelium, *quod quidam.*

V. 21. Et cùm audiſſent ſui. *Nequaquam addas* diſcipuli, *quod ineptè quidam.*

CAP. IV. *v.* 1. Et iterùm cœpit docere. *Non interponas nomen* Ieſus.

V. 8. 20. Vnum triginta, vnum ſexaginta, & vnum centum. *Interpres ſecundùm Marcum vſus eſt numero cardinali, ſecundùm Matthæum ordinali.*

V. 10. Parabolam. *Non mutes ſingulare plurali* parabolas, *nec addas* exponere.

V. 19. Et ſine fructu efficitur. *Non eſt legendum numero plurali* efficiuntur.

V. 20. Et vnum centum. *Non addas*, qui habet aures audiendi, audiat.

V. 22. Non eſt enim aliquid abſconditum, quod non manifeſtetur. *Non mutes* manifeſtetur *cum* reueletur.

Sequitur: Nec factum eſt occultum, ſed vt in palam veniat. *Ex Matthæo, & præſertim Luca, correxerunt quidam*, quod non in palàm.

V. 24. Et adijcietur vobis. *Immeritò omittuntur à quibuſdam hæc verba.*

V. 28. Deinde plenum frumentum in ſpica. *Pro* frumentum *non eſt ſcribendum* fructum, *nomen generale.*

V. 32. Et cùm ſeminatum fuerit, aſcendit. *Malè legitur in quibuſdam libris* natum *pro* ſeminatum, *quod eſt*, ſatum: *nec minùs malè additur* in arborem, *quod ex Matthæo, aut potiùs Luca, huc eſſe adſcriptum, indubium eſt.*

V. 36. Aſſumunt eum ita vt erat in naui. *Quidam codices latini legunt* erant *numero plurium, ſed malè.*

CAP. V. *v.* 8. Dicebat enim illi. *Non eſt addendum* Ieſus, *ſed ſubaudiendum.*

V. 11. Grex porcorum magnus, paſcens. *Quod ſubſequitur quibuſdam in libris* in agris, *tranſſcindendum eſt.*

V. 13. Grex præcipitatus eſt in mare ad duo millia. *Non addas* erant autem quaſi, *ante* ad duo millia.

V. 15. Et veniunt ad Ieſum. *Non mutes præſens* veniunt *cum præterito* venerunt.

Ibidem. Veſtitum & ſanæ mentis. *Non addas* eum qui habuerat legionem, *tametſi græcè legatur.*

V. 19. Et non admiſit eum. *Quidam, loco* &, *ſcribunt* Ieſus autem: *quidam* permiſit *loco* admiſit, *verùm hoc minùs rectè.*

V. 21. Et cùm tranſcendiſſet. *Non ſcribas* adſcendiſſet *pro* tranſcendiſſet.

V. 34. Ille autem dixit ei. *Non eſt legendum nomen* Ieſus *loco pronominis* ille.

V. 35. Veniunt ab archiſynagogo. *Sic legendum eſt ſexto caſu, ex correctione Sixtina: non eſt addendum* nuntij, *nec ſcribendum quarto caſu, mutata præpoſitione*, ad archiſynagogum.

V. 40. Et ingreditur vbi puella erat iacens. *Præferendum eſt ſingulare* ingreditur *plurali* ingrediuntur.

V. 41. Talitha cumi. *Multi libri erroneè, pro* talitha, tabitha *ſcribunt, id eſt*, b *pro* l, *mutam pro liquida; ſumpta erroris occaſione ex ſimili hiſtoria Act.* 9. *v.* 40. *Atqui voces diuerſæ ſunt: nam* tabitha, *quod eſt Lucæ, capream;* talitha, *quod Marci, puellam ſignificat, ipſis Euangeliſtis interpretibus.*

V. 42. Et obſtupuerunt ſtupore magno. *Non interponas* omnes.

V. 43. Et dixit dari illi manducare. *Vt non eſt mutandum* dixit *cum* iuſſit, *ita non infinitiuus* dari *cum imperatiuo* date.

CAP. VI. *v.* 3. Nónne hic eſt faber. *Non eſt legendus genitiuus* fabri, *pro nominatiuo* faber.

V. 5. Et non poterat ibi virtutem vllam facere. *Marci eſt* virtutem vllam; *Matthæi* virtutes multas, *cap.* 13. *v.* 58.

V. 11. Et quicumque non receperint vos, nec audierint vos. *Iniuriâ omittunt quidam libri hæc verba* vos nec audierint vos.

V. 13. Et vngebant oleo multos ægros & ſanabant. *Pro actiuo plurali* ſanabant, *non eſt ſubſtituendum, vel paſſiuum* ſanabantur, *vel ſingulare* ſanabat.

V. 21. Herodes natalis ſui cœnam fecit. *Pro* natalis ſui, *non ſupponas* in natali ſuo.

V. 25. Petiuit, dicens. *Non mutes præteritum* petiuit *in præſens* petit.

V. 27. Sed miſſo ſpiculatore. *Non addas* confeſtim.

V. 28. Et decollauit eum in carcere, & attulit caput eius in diſco. *Nequaquam omittenda hæc verba ſunt.*

V. 37. Date illis vos manducare. *Non eſt negligendum pronomen* vos.

V. 48. Et videns eos laborantes in remigando. *Non mutes participiū* videns *cum præterito* vidit.

CAP. VII. *v.* 3. Tenentes traditionem ſeniorum. *Non mutes ſingulare cum plurali* traditiones.

V. 4. Et à foro, niſi baptizentur. *Non eſt adyciendum participium* venientes *voci* foro.

V. 5. Phariſæi & Scribæ. *Superfluit participium* dicentes, *quod quidam ſubiungunt.*

V. 8. Tenetis traditionem hominum. *Præferendum eſt ſingulare plurali* traditiones.

V. 9. Benè irritum facitis præceptum Dei. *Non eſt mutandũ præſens* facitis *cum præterito* feciſtis.

V. 19. Quia non intrat in cor eius. *Neq; hic mutes præſens* intrat *in præteritum* introiit.

V. 31. Ad mare Galilææ, inter medios fines Decapoleos. *Non interponas* quæ *aut* quod eſt inter.

V. 37. Et ſurdos fecit audire & mutos loqui. *Non eſt omittenda coniunctio* & *vel priori loco.*

CAP. VIII. *v.* 1. Cùm turba multa eſſet. *Non addas* cum Ieſu.

V. 10. Venit in partes Dalmanutha. *Pro* Dalmanutha, *non ſupponas* Magedan, *quod Matthæi eſt cap.* 15. *v.* 39.

V. 12. Si dabitur generationi iſti ſignum. *Non eſt ſurrogandum aduerbium* non *in locum coniunctionis* ſi.

V. 19. Quot cophinos fragmentorum plenos ſuſtuliſtis? *Non eſt his verbis præponenda coniunctio* & *, vt alii pleriſque libris.*

V. 20. Quando & ſeptem panes. *Hic plures codices omittunt mediam coniunctionem* &, *malè.*

V. 28. Iohannem Baptiſtam. *Superfluit nomen* , *quod quidam proponunt.*

V. 32. Cœpit increpare eum. *Quod ſubiciunt quidam libri* dicens, Domine propitius eſto tibi, iam hoc non erit tibi, *redundat: Matthæi enim proprium eſt.*

V. 37. Aut quid dabit homo commutationis pro anima ſua. *Hæc ſecundùm Marcum germana ſcriptura eſt, ſecundùm Matthæum autem iſta:* Aut quam dabit homo commutationem pro anima ſua? *cap.* 16. *v.* 26.

V. 38. Qui enim me confuſus fuerit, &c. & filius hominis confundetur eum. *Pro* confuſus fuerit *&* confundetur, *verbis à confuſione pro pudore accepta deductis, quidam vitioſè ſcribunt,* confeſſus fuerit, confitebitur, *verba deducta à confeſſione, accepta pro agnitione. Errori cauſam dedere, tam inſolens Interpretis phraſis, cum loca Matthæi* 13. *v.* 32. *& Luc.* 12. *v.* 8.

Ibidem. Cum angelis ſanctis. *Spurium eſt pronomen* ſuis, *quod quidam adiiciunt, quidam pro* ſanctis *ſubſtituunt.*

V. 39. Et dicebat illis: Amen dico vobis, quia ſunt quidam de hic ſtantibus &c. *Rectè Correctores Romani verſiculum hunc adiunxerunt octauo capiti, à quo plerique codices inchoant caput nonum, minus congruè.*

CAP. IX. *v.* 1. Et poſt dies ſex aſſumit. *Non mutes præſens præterito* aſſumpſit.

Ibidem. Et ducit illos in montem excelſum ſeorſum ſolos. *Malè eſt in quibuſdam codicibus primus caſus* ſolus *pro quarto* ſolos.

V. 4. Et, faciamus tria tabernacula. *Quidam omittunt & coniunctionem, malè.*

V. 14. Et accurrentes ſalutabant eum. *Sic legendum eſt prima vocali, non quarta* occurrentes, *quod eſt, currentes obuiàm.*

V. 18. Qui reſpondens eis dixit. *Non mutes plurale* eis *cum ſingulare* ei.

V. 32. Qui cum domi eſſent. *Neque hic mutes plurale* eſſent *ſingulari* eſſet.

V. 34. Si quis vult primus eſſe, erit omnium nouiſſimus. *Non addas* quaſi *ante* omnium.

V. 36. Non me ſuſcipit, ſed eum qui miſit me. *Redundat* ſolum, *quod quidam addunt ante* ſuſcipit.

V. 39. Qui enim non eſt aduerſus vos, pro vobis eſt. *Non ſunt ſubſtituenda pronomina primæ perſonæ,* nos, nobis, *pro ſecunda,* vos, vobis.

V. 30. Calicem aquæ. *Non addas* frigidæ, *quod Matthæi eſt cap.* 10. *v.* 42.

V. 43. Abſcide illam. *Non corrigas, addita n litera* abſcinde. *Vide Matth.* 5. *v.* 30.

V. 48. Omnis enim igne ſalietur. *Non eſt interponenda vox* homo.

CAP. X. *v.* 5. Ad duritiam cordis veſtri ſcripſit vobis. *Non addas* Moyſes.

V. 7. Propter hoc relinquet homo patrem ſuum. *Non præponas his verbis* & dixit, *quod Matthæi eſt cap.* 19. *v.* 5.

V. 11. Adulterium committit ſuper eam. *Caue ne pronomen* eam *commutes cum nomine* alteram.

V. 15. Quiſquis non receperit regnum Dei velut paruulus. *Quidam malè pro* regnum *ſubſtituunt* verbum *ſiue* ſermonem.

V. 17. Et cùm egreſſus eſſet in viam. *Non mutes caſum quartum cum ſexto* via.

Ibidem. Rogabat eum: Magiſter bone. *Non interiicias participium* dicens.

V. 20. Magiſter, hæc omnia obſeruaui. *Non hic addas epitheton* bone.

V. 28. Et cœpit ei Petrus dicere. *Superfluit aduerbium* poſthæc *quod additur à quibuſdam.*

V. 32. Et ſequentes timebant. *Non addas pronomen* eum, *multoq; minùs ſupponas* dicebant *pro* timebant.

V. 35. Vt quodcumque petierimus. *Meritò omiſſum eſt* à te, *quod ſubiungunt quidam.*

V. 38. 39. Baptiſmo quo ego baptizor. *Non mutes* baptiſmo *caſum ſextum, in quartum* baptiſmum *aut* baptiſma, *quod multi.*

V. 40. Non eſt meum dare vobis. *Romani Patres non iudicarunt auferendum pronomen* vobis.

CAP. XI. *v.* 1. Et cùm appropinquarent Ieroſolymæ. *Retinendus eſt numerus pluralis, non ſubſtituendus ſingularis* appropinquaret.

Ibidem. Mittit duos ex diſcipulis ſuis. *Non mutes præſens* mittit *cum præterito* miſit.

V. 2. Inuenietis pullum ligatum. *Voci* pullum *non addas* aſinæ, *ex Luca.*

V. 3. Et ſi quis vobis dixerit. *Superfluit* aliquid, *quod quidam addunt.*

V. 5. Et quidam de illic ſtantibus dicebant illis. *Legendum eſt* dicebant, *numero plurali, non* dicebat *ſingulari.*

V. 6. Et dimiſerunt eis. *Alij pro tertio caſu* eis *legunt quartum* eo.

V. 18. Timebant enim eum. *Non mutes coniunctionem cauſalem* enim, *cum aduerſatiua* verò.

V. 22. Habete fidem Dei. *Malè à quibuſdam libris omittitur vox* Dei.

V. 23. Tollere & mittere in mare. *Nequaquam mutanda ſunt imperatiua paſſiua cum actiuis* tolle & mitte.

V. 33. Et reſpondens Ieſus ait illis. *Non omittas coniunctionem* & *propoſitam.*

CAP. XII. 1. Et circumdedit ſepem. *Non addas pronomen* ei.

V. 14. Nec enim vides in faciem hominum. *Vt non eſt omittenda præpoſitio* in, *ita non mutandus numerus pluralis* hominum *in ſingularem* hominis.

V. 15. Qui ſciens verſutiam illorum. *Quidam libri, pro* verſutiam *legunt* ſimulationem, *ex alia verſione.*

V. 16. At illi attulerunt ei. *Hic legitur* attulerunt, *ſecundùm Matthæum* obtulerunt.

Ibidem. Cuius eſt imago hæc & inſcriptio? *Secundùm Matthæum vertit* ſuperſcriptio, *hic* inſcriptio.

V. 25. Sed ſunt ſicut Angeli in cælis. *Non eſt hic addenda vox* Dei, *quæ Matthæi eſt cap.* 22. *v.* 30.

V. 34. Et nemo iam audebat eum interrogare. *Non addas* amplius.

CAP. XIII. *v.* 19. Erunt enim dies illi tribulationes tales. *Legendus eſt nominatiuus pluralis* tribulationes, *non genitiuus ſingularis* tribulationis.

V. 20. Breuiauit dies. *Præteritum præferendum eſt futuro* breuiabit.

V. 22. Et dabunt ſigna & portenta. *Hic* portenta, *ſecundùm Matthæum* prodigia, *legit Latina editio incorrupta.*

V. 26. Venientem in nubibus. *Non addas* cæli.

V. 28. Cognoſcitis quia in proximo ſit æſtas. *Non mutes indicatiuum* cognoſcitis *cum imperatiuo* cognoſcite.

CAP. XIV. *v.* 2. Dicebant autem: Non in die feſto. *Præferenda eſt coniunctio* autem *coniunctioni cauſali* enim.

V. 3. Et cùm eſſet Bethaniæ. *Vt non eſt addendum nomen* Ieſus, *ita non omittendum* Bethaniæ.

Ibidem. Vnguenti nardi ſpicati pretioſi. *Retinendum eſt* ſpicati *à ſpica deductum, non mutandum cum* piſtici, *à piſtis.*

V. 4. Et dicentes. Vt quid perditio iſta? *Non eſt omittenda copulatiua* &.

V. 7. Semper enim pauperes habetis vobiſcum. *Præſens* habetis *non eſt hic mutandum in futurum* habebitis; *vt nec in verbis ſequentibus,* Me autem non ſemper habetis.

V. 8. Quod habuit hæc, fecit. *Caue ne ſcribas neutrum* hoc *pro fæminino* hæc.

Sequitur: Præuenit vngere corpus meum in ſepulturam. *Seruandus eſt quartus caſus* ſepulturam, *non variandus in ſextum.*

V. 14. Vbi eſt refectio mea? *A quibuſdam libris additur* & diuerſorium meum: *quod ex Luca huc tranſſcripſit ſciolus, ignorans eiuſdem rei alteram eſſe interpretationem.*

V. 21. Si non eſſet natus. *Sic lego ſecundùm Marcum; ſecundùm Matthæum autem,* ſi natus non fuiſſet.

V. 25. De hoc genimine vitis. *Multi antiqui codices omittunt pronomen* hoc.

V. 27. Omnes ſcandalizabimini in me in nocte iſta. *Non auferas* in me.

Ibidem. Et diſpergentur oues. *Non eſt addendum* gregis, *quod Matthæi eſt cap.* 26. *v.* 31.

V. 29. Etſi omnes ſcandalizati fuerint in te. *Non eſt omittendum poſtremum* in te.

V. 34. Suſtinete hic & vigilate. *Non addas* mecum, *quod non eſt huius loci, ſed Matth.* 26. *v.* 38.

V. 37. Non potuiſti vna hora vigilare? *Nec huius loci eſt* mecum, *ſed Matth.* 26. *v.* 40.

V. 43. A ſummis ſacerdotibus & ſcribis. *Non eſt præponendum vel addendum participium* miſſi.

V. 47. Vnus autem quidam de circumſtantibus. *Non omittas pronomen* quidam.

V. 52. At ille reiecta ſindone. *Non mutes* reiecta *cum* relicta.

V. 53. Et conuenerunt omnes. *Non interponas* in vnum.

V. 55. Quærebant aduerſus Ieſum teſtimonium. *Non addas* falſum, *quod ſolius Matthæi eſt cap.* 26. *v.* 59.

V. 58. Ego diſſoluam templum hoc. *Non commutes futurum cum præſenti* diſſoluo.

Ibidem. Et per triduum. *Quidam legunt* & poſt triduum: *ſed Matthæi eſt* poſt *cap.* 26. *v.* 61., *Marci* per.

V. 68. Et gallus cantauit. *Non eſt addenda vox* ſtatim, *quæ eſt alterius loci.*

V. 69. Rurſus autem cùm vidiſſet illum ancilla. *Vox* alia, *quam hic addunt quidam codices, ex Matthæo accepta eſt, cap.* 26. *v.* 70.

CAP. XV. *v.* 6. Vnum ex vinctis. *Hæc eſt lectio editionis noſtræ ſecundùm Marcum: nam ſecundùm Matthæum eſt* vnum vinctum.

V. 8. Sicut ſemper faciebat illis. *Malè ſuppletur hic locus in quodam manuſcripto* per diem ſolemnem, vt dimitteret vnum vinctum.

V. 15. Et tradidit Ieſum. *Non hic addas pronomen* eis.

V. 20. Vt crucifigerent eum. *Non hic omittas pronomen* eum, *quamuis minus neceſſarium.*

V. 25. Erat autem hora tertia. *Caue ſcribas* ſexta *pro* tertia.

V. 29. Et in tribus diebus reædificas. *Non addas pronomen* illud, *ſed ſubaudias.*

V. 40. Erant autem & mulieres. *Nec addendum eſt aduerbium* ibi *nec legendum eſt* ibi *pro* &.

V. 44. Interrogauit eum. *Non eſt legendum præteritum imperfectum* interrogabat, *pro perfecto.*

CAP. XVI. *v.* 7. Quia præcedit vos in Galilæam. *Non magis hic quàm ſecundùm Matthæum, mutandum eſt præſens* præcedit, *cum futuro* præcedet.

Ibidem. Sicut dixit vobis. *Caue legas primam perſonam* dixi *pro tertia* dixit, *tametſi Matthæus ſcribat* Ecce prædixi vobis.

V. 9. Surgens autem manè. *Non addas* Ieſus.

V. 14. Nouiſſimè recumbentibus illis vndecim apparuit. *Nec hic addas nomen* Ieſus; *vt nec paulò pòſt à* mortuis, *vbi dicitur* qui viderant eum reſurrexiſſe.

LVCAS.

CAP. 1. *v.* 8. Cùm ſacerdotio fungeretur. *Non addas* Zacharias.

V. 28. Aue gratia plena. *Non eſt interponendum nomen* Maria.

V. 30. Inueniſti enim gratiam apud Deum. *Non eſt omittenda coniunctio* enim, *nec mutandum* Deum *cum* Dominum.

V. 35. Ideoque & quod naſcetur ex te ſanctum. *Non eſt auferendum medium illud* ex te.

V. 54. Recordatus miſericordiæ ſuæ. *Non mutes participium* recordatus, *cum verbo* memorari.

V. 66. Quis putas puer iſte erit. *Non mutes maſculinum* quis *cum neutro* quid.

CAP. II. *v.* 4. In ciuitatem Dauid. *Non omittas præpoſitionem* in.

V. 7. Quia non erat eis locus in diuerſorio. *Re-*

tinendum eſt pronomen plurale eis, *non mutandum cum ſingulari* ei.

V. 11. Quia natus eſt vobis hodie ſaluator. *Nec omittendum eſt ſecundæ perſonæ pronomen* vobis, *nec mutandum cum prima* nobis.

V. 13. Multitudo militiæ cæleſtis. *Pro* militiæ *non ſubſtituas* exercitus, *nec coniungas vtrumque* militiæ cæleſtis exercitus.

V. 14. Gloria in altiſſimis Deo. *Non mutes* altiſſimis *cum* excelſis.

V. 15. Quod factum eſt, quod Dominus oſtendit nobis. *Nequaquam legendum eſt, quibuſdam additis,* Quod factum eſt, quod fecit Dominus, & oſtendit nobis.

V. 21. Vt circumcideretur puer. *Non omittas* τὸ puer.

V. 26. Niſi priùs videret. *Neque hic omittas aduerbium* priùs.

V. 33 Erat pater eius & mater mirantes. *Interpres dedit ſingulare* erat, *non plurale* erant: *dixitq́;* pater eius & mater, *non, vt quidam corrigunt*, Ioſeph & mater eius.

V. 37. Et hæc vidua vſque ad. *Non eſt addendum verbum ſubſtantiuum* erat.

V. 38. Qui exſpectabant redemptionem Iſrael. *Pro fœminino* redemptionem, *nullo modo legendum eſt maſculinum* redemptorem.

V. 40. Et confortabatur. *Non addas* ſpiritu.

Ibidem. Et gratia Dei erat in illo. *Non ſubſtituas* cùm *pro* in.

V. 50 Et ipſi non intellexerunt verbum. *Non eſt omittendum* τὸ verbum.

V. 51. In corde ſuo. *Non præponas participium* conferens, *quod quidam, acceptum ex verſu ſuperiori* 19.

CAP. III. *v.* 9. Iam ſecuris ad radicem arborum poſita eſt. *Non mutes ſingulare* radicem, *cum plurali* radices; *multoq́; minùs plurale* arborum, *cum ſingulari* arboris.

V. 16. Venit autem fortior me. *Non addas*, poſt me, *quod Marci eſt cap.* 1. *v.* 7.

V. 19. De Herodiade vxore fratris ſui. *Non addas latinè* Philippi.

V. 22. In te complacui mihi. *Pro prima perſona* complacui, *eſt in aliis pleriſque libris tertia* complacuit.

V. 31. Qui fuit Melea. *Non ſcribas* Melcha, *media vocali e mutata in cõſonantem, mutam inquam adſpiratam* ch.

CAP. IV. *v.* 1. Regreſſus eſt à Iordane. *Non eſt mutandum* regreſſus eſt, *quod eſt reuertit, cum* egreſſus eſt *ſiue* ἐξῆλθε.

Ibidem. Et agebatur à ſpiritu in deſertum. *Non mutes* à *cum* in, *neque quartum caſum* deſertum *in ſextum* deſerto.

V. 2. Et conſummatis illis eſuriit. *Non addas* poſteà.

V. 7. Tu ergo ſi adoraueris. *Non his addas* procidens. *quod ex Matthæo quidam.*

V 9. Super pinnam templi. *Matthæi eſt* pinnaculum, *Lucæ* pinnam.

V. 14. Et regreſſus eſt Ieſus. *Ita legendum eſt* regreſſus, *quod eſt reuerſus, non* egreſſus *aut* ingreſſus. *Simile ſuprà v.* 1.

V. 23. Quanta audiuimus. *Non eſt præmittendum* Dixerunt Phariſæi ad Ieſum.

V. 27. Et nemo eorum mundatus eſt. *Non addas* à lepra.

V. 28. Et repleti ſunt omnes in ſynagoga ira. *Non eſt omittendum illud* in ſynagoga.

V. 34. Scio te quis ſis, ſanctus Dei. *Non eſt mutandum relatiuum* quis *in coniunctionem* quia.

V. 36. Imperat immundis ſpiritibus. *Non eſt auferendum epitheton* immundis.

CAP. V. *v* 17. Et virtus Domini erat ad ſanandum eos. *Malè quidam libri pro* eos *pronomine legunt nomen* infirmos.

V. 20. Quorum fidem vt vidit. *Non addas nomen* Ieſus *tametſi ſyriacè legatur.*

V. 22. Quid cogitatis in cordibus veſtris. *Quidam libri addunt* mala, *malè: nam Matthæi illud, non Lucæ eſt.*

V. 26. Et ſtupor apprehendit omnes, & magnificabant Deum. *Nullo modo omittenda hæc ſunt.*

V. 31. Non veni vocare iuſtos. *Non addas coniunctionem* enim, *quam quidam.*

V. 35. Cùm ablatus fuerit ab illis ſponſus. *Nec hic præponas coniunctionem* &.

CAP. VI. *v.* 4. Quos non licet manducare. *Præferendum eſt præſens* licet, *præterito imperfecto* licebat.

V. 10. Et reſtituta eſt manus eius. *Non addas* ſanitati.

V. 11. Quidnam facerent Ieſu. *Non præponas præpoſitionem* de *ante nomen* Ieſu.

V. 17. Et deſcendens cum illis. *Huius loco quidam legunt* Et deſcendens Ieſus de monte, *quod ex Officio Eccleſiaſtico acceptum eſſe clarum eſt.*

V. 24. Quia habetis conſolationem veſtram. *Proferenda eſt coniunctio* quia *relatiuo* qui.

V. 26. Væ cùm maledixerint vobis homines. *Nec poſt* væ *adycias alterum* vobis; *nec ante* homines *proponas* omnes.

Ibidem. Secundum hæc enim faciebant pſeudoprophetis patres eorum. *Vt non eſt omittenda coniunctio* enim: *ita nec vox* prophetis *ſubſtituenda eſt, pro contraria* pſeudoprophetis, *id eſt, falſis prophetis, quod quidam hic faciunt, ex loco ſimili ſuprà v.* 23.

V. 33. His qui vobis benefaciunt. *Sic legendum eſt, non vt quidam,* his qui vos diligunt.

V. 38. Eadem quippe menſura. *Non legas* verò *pro* quippe.

V. 42. Ipſe in oculo tuo trabem non videns. *Noli mutare participiũ* videns *cum verbo* vides.

V. 45. De malo theſauro. *Non repetas* cordis ſui.

V. 46. Quid autem vocatis me. *Non legas* enim *pro* autem.

V. 48. Fundata enim erat ſupra petram. *Non addas* firmam.

CAP. VII. *v.* 3. Et ſaluaret ſeruum eius. *Multi codices legunt* ſanaret.

V. 27. Hic eſt de quo ſcriptum eſt. *Non addas* enim; *quod quidam ex Matthæo.*

V. 28. Qui autem minor eſt in regno Dei. *Secundùm Matthæum eſt* in regno cælorum.

V. 32. Cantauimus vobis tibiis. *Non eſt hic omittenda vox* tibiis, *vt ſecundùm Matthæum.*

V. 33. Venit enim Iohannes. *Non mutes* enim *cum* autem.

V. 37. Quòd accubuiſſet in domo Phariſæi. *Non eſt addenda vox* Ieſus.

V. 44 Et capillis ſuis terſit. *Pro* ſuis, *non ſcribas* capitis ſui, *tametſi ita ſit græcè.*

V 45. Hæc autem ex quo intrauit. *Retinenda eſt perſona tertia* intrauit, *ex correctione Romana, nequaquam admittenda prima* intraui.

CAP. VIII. *v.* 3 Quæ miniſtrabant ei. *Singulare* ei *præfertur plurali* eis, *quod ab alijs legitur.*

V 4. Cùm turba plurima conueniret. *Alij legunt numero ſingulari* conueniret.

V. 14. Nam qui ſupra petram, qui cùm audierint. *Non interponas* hi ſunt.

Ibidem. Qui ad tempus credunt. *Præferendum eſt relatiuum* qui *coniunctioni* quia.

V. 18. Videte ergo quomodo audiatis. *Non eſt mutandum* quomodo *cum* quid: *hoc enim Marci, illud Lucæ eſt.*

V. 19. Et non poterant adire eum præ turba. *Caue pro* adire, *quod eſt accedere, ſcribas* audire, *quod eſt* ἀκούειν.

V. 23. Et complebantur. *Spurium eſt quod quidam codices legunt* compellebantur *ſiue* cogebantur, *pro* complebantur, *quod eſt, implebantur.*

V. 29. Agebatur à dæmonio in deſerta. *Non mutes plurale* deſerta *cum ſingulari* deſerto.

V. 40. Erant enim omnes exſpectantes eum. *Coniunctio ætiologica* enim *non eſt mutanda cum aduerſatiua* autem.

V. 42. Nam ego noui virtutem de me exiiſſe. *Non addas* & *ante* ego.

V. 49. Noli vexare illum. *Non ſubſtituas* magiſtrum *pro* illum.

V. 55. Et iuſſit illi dari manducare. *Non mutes paſſiuum* dari *in actiuum* dare.

CAP IX. *v.* 3. Nihil tuleritis in via. *Non mutes caſum ſextum* via *in quartum* viam.

V. 6. Circuibant per caſtella. *Non eſt omittenda propoſitio* per.

V. 15. Et diſcumbere fecerunt omnes. *Quidam legunt* & diſcubuerunt omnes.

V. 19. Et dixerunt: Iohannem Baptiſtam. *Non eſt interponenda vox* alij, *quæ Euangelij ſecundùm Matthæum eſt.*

V. 49. Quia non ſequitur nobiſcum. *Non eſt addendum pronomen* te *verbo* ſequitur.

V. 50. Et ait ad illum Ieſus. *Non eſt mutandum ſingulare* illum *cum plurali* illos.

Sequitur: Nolite prohibere. *Non eſt proponendum* Sinite illos &, *id quod aliunde quidam huc adſcripſerunt.*

Sequitur: Qui enim non eſt aduerſum vos, pro vobis eſt. *Non mutes pronomina ſecundæ perſonæ,* vos, vobis, *in primæ* nos, nobis.

V. 54. Et conſumat illos? *Quod ſequitur in quibuſdam libris* ſicut & Elias fecit, *non eſt latinæ editionis.*

V. 56. Filius hominis non venit animas perdere. *Non addas voces* animas *genitiuum* hominum.

V. 57. Sequar te quocumque ieris. *Non ſubdas* Domine.

V. 58. Vbi caput reclinet. *Non addas pronomen* ſuum.

V. 61. Renuntiare his quæ domi ſunt. *Alij libri maſculino genere legunt* his qui domi ſunt.

CAP. X. *v.* 1. Et alios ſeptuaginta duos. *Et infrà v.* 17. Reuerſi ſunt autem ſeptuaginta duo, *vt græcè non eſt addendum, ita latinè non eſt omittendum* duos, *aut mutandum cum* viros.

V. 4. Nolite portare ſacculum. *Non eſt addenda coniunctio* ergo.

V. 9. & 11. Appropinquauit. *Præteritum ſeruandum eſt vtroque loco, non mutandum cum futuro.*

V 10. In quamcumque autem ciuitatem. *Non videtur omittendum* autem, *quod etiam græcè & ſyriacè legitur.*

V. 13. Væ tibi Corozaim. *Non eſt mutandum extremum elementum huius nominis proprij* m *in* n, *id eſt, tertia liquidarum in ſecundam.*

V. 21. In ipſa hora exultauit Spiritu ſancto. *Non omittas epitheton* ſancto.

V. 30. Suſcipiens autem Ieſus. *Caue ne pro* ſuſcipiens, *quod eſt, reſpondendi partes accipiens, ſcribas* ſuſpiciens, *quod eſt, ſurſum adſpiciens.*

CAP. XI. *v.* 2. Pater, ſanctificetur nomen tuum. *Quod quidam nomini* pater, *addunt* noſter qui es in cælis, *non eſt huius loci.*

Sequitur: Adueniat regnum tuum. *Similiter non eſt huius Euangelij, quod ſubijciunt multi,* Fiat voluntas tua, ſicut in cælo & in terra *prout diſcere licet ex noſtris in varias Bibliorum lectiones Notationibus.*

V. 4. Et ne nos inducas in tentationem. *Denique nec hoc, quod in quibuſdam exemplaribus ſequitur,* Sed libera nos à malo, Amen, *a Luca non additum.*

V. 13. Quantò magis Pater veſter. *Non addas* cæleſtis.

V. 24. Ambulat per loca inaquoſa. *Non eſt legendum* per loca arida: *eſt enim Euangelij ſecundùm Matthæum.*

V. 36. Si ergo totum corpus tuum. *Non eſt omittenda vox* totum.

V. 42. Sed væ vobis Phariſæis. *Non eſt mutandus datiuus* Phariſæis *cum vocatiuo* Phariſæi.

Sequitur: Quia decimatis mentham. *Præferenda eſt coniunctio* quia *relatiuo* qui.

V. 46. Quia oneratis homines. *Idem eſt de hoc loco iudicium.*

V. 51. A ſanguine Abel. *Non addas* iuſti, *quod Matthæi eſt cap.* 23 *v.* 35.

V. 53. Cùm autem hæc ad illos diceret. *Non omittas coniunctionem* autem.

CAP. XII. *v.* 1. Multis autem turbis circumſtantibus. *Non legas* concurrentibus.

V. 2. Nihil autem opertũ eſt. *Non eſt præferenda coniunctio cauſalis* enim *continuatiuæ* autem.

V. 27. Conſiderate lilia. *Non addas* agri, *quod quidam ex Matth* 6. *v.* 28.

V. 30. Hæc enim omnia gentes mundi inquirunt. *Non eſt legendum* autem *pro* enim.

Ibidem. Quoniam his indigetis. *Superflua vox* omnibus, *quam quidam interijciunt.*

V. 41. Ait autem ei Petrus. *Non omittas pronomen* ei.

V. 43. Quem cùm venerit Dominus. *Interpres non addidit pronomen* eius, *tametſi legatur græcè & ſyriacè.*

V. 44 Verè dico vobis. *Non eſt hic legendum* amen *pro* verè, *ſed ſecundùm Matthæum.*

V. 47. Et non præparauit. *Non eſt addendum pronomen* ſe, *licet fortè ſubaudiendum.*

V. 49 Et quid volo niſi vt accendatur? *Non eſt hic omittenda coniunctio* vt.

V. 54. Dicebat autem & ad turbas. *Non auferas medium* & *pro etiam poſitum*

V. 58. Ne fortè trahat te ad iudicem. *Non hic legendum eſt* tradat, *pro* trahat, *ſed mox* tradat te exactori.

CAP. XIII. *v.* 4. Sicut illi decem & octo. *Nec præponas nec poſtponas coniunctionem* & *aduerbio* ſicut.

V. 5. Sed ſi pœnitentiam non egeritis. *Hic* egeritis, *ſuprà v.* 3. habueritis, *dixit Interpres.*

V. 15. Hypocritæ, vnuſquiſque veſtrûm. *Præferendum eſt plurale* hypocritæ, *ſingulari* hypocrita.

V. 18. Et cui ſimile æſtimabo illud. Pro ſimplici æſtimabo, non legas compoſitum exiſtimabo.

V. 24. Quærent intrare & non poterunt. Non eſt mutandum futurum quærent cum præſenti quærunt.

V. 25. Incipietis foris ſtare. Non eſt præponenda coniunctio & verbo incipietis.

V. 27. Omnes operarij iniquitatis. Huius loco non eſt ſcribendum maledicti in ignem æternum.

V. 30. Et ecce ſunt nouiſſimi, qui erunt primi, & ſunt primi, qui erunt nouiſſimi. Non mutes futurum erunt hic repetitum, in præteritum imperfectum erant.

V. 34. Et lapidas eos qui mittuntur ad te. Non vertas præſens mittũtur in præteritum miſſi ſunt: hoc enim Matthæi, illud Lucæ eſt.

V. 35. Ecce relinquetur vobis. Non omittas pronomen vobis.

CAP. XIV. v. 12. Neque vicinos diuites. Non eſt interſerendum alterum neque, ante diuites.

V. 14. In reſurrectione iuſtorum. Non ſcribas retributione pro reſurrectione.

V. 15. Beatus qui manducabit panem in regno Dei. Non mutes futurum manducabit cum præſente manducat.

V. 27. Et qui non baiulat crucem ſuam & venit poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Nequaquam omittendus eſt iſte verſiculus, prout à quibuſdam omittitur.

V. 28. & 31. Non priùs ſedens. Præferendum eſt non, ipſi nónne, quod quidam habent.

V. 34 Si autẽ ſal euanuerit. Non addas quoque.

CAP. XV. v. 8. Si perdiderit drachmam vnam. Non eſt præmittenda & coniunctio.

Ibidem. Et euerrit domum. Ita rectè emendarunt Romani Correctores, euerrit, quod eſt, ſcopis mundat (quo modo interpres eãdem ipſam vocem græcã vertit ſupra 11. v. 25.) pro eo quod plerique omnes libri habent euertit, quod eſt, euebat. Vocum ſimilitudo depravandi occaſionem indoctis præbuit.

Ibidem. Donec inueniat. Non addas eam.

V. 14. Et poſtquam omnia conſummaſſet. Non ſcribas conſumſiſſet tertia coniugationis, pro conſummaſſet primæ, quamquam hoc per illud rectè explicetur.

V. 19. Iam non ſum dignus. Non præponas & coniunctionem.

V. 24. Et cœperunt epulari. Non eſt addendum omnes.

V. 28. Pater ergo illius. Non mutes ergo cum autem.

V. 31. At ipſe dixit illi. Non eſt legenda coniunctio copulatiua & loco aduerſatiuæ at.

CAP. XVI. v. 1. Et ad diſcipulos. Non omittas & pro etiam poſitum.

V. 6. At ille dixit. Non eſt mutandum præteritum dixit cum præſenti dicit.

V. 11. Quòd verum eſt quis credet vobis? Noli ſcribere credat, pro futuro credet; multóque minus veſtrùm, pro verum, quod opponitur iniquo, quemadmodum veeſu proximo veſtrum alieno opponitur.

V. 18. Omnis qui dimittit vxorem ſuam. Non præponas coniunctionem &.

V. 21. Et lingebant vlcera eius. Seruandum eſt vlcera, quod eſt ἕλκη, non ſubſtituendum vulnera.

CAP. XVII. v. 3. Si peccauerit in te frater tuus. Non auferas medium illud in te.

V. 7. Seruum arantem aut paſcentem. Quod ſequitur, in quibuſdam libris oues, in quibuſdam boues, ſuperfluit vtrumque, quamquam prius melius ſit.

V. 28. Similiter ſicut factum eſt. Non eſt omittendum aduerbium ſicut.

V. 31. In illa hora, qui fuerit in tecto. Non commutes hora cum die.

CAP. XVIII. v. 9. Parabolam iſtam. Non ſubdas dicens.

V. 13. Deus propitius eſto mihi peccatori. Minimè addendum eſt Amen.

V. 15. Quod cùm viderent diſcipuli. Non eſt mutandum neutrum quod cum maſculino quos.

V. 28. Ait autem Petrus Ne addas pronomen ei.

V. 31. Aſſumpſit autem Ieſus duodecim Nec hic addas diſcipulos ſuos, quod quidam ex Matthæo.

V. 35. Cum appropinquaret Iericho. Poſtremò non hic interiicias nomen Ieſus.

CAP. XIX. v. 8. Dixit ad Dominum. Non ſubſtituas Ieſum pro Dominum.

V. 9. Eò quòd & ipſe filius ſit Abrahæ. Non eſt omittendum &.

V. 23. Cum vſuris vtique exegiſſem illam. Non mutes fœmininum illam cum neutro illud.

V. 29. Et factum eſt cùm appropinquaſſet. Non ſubiicias nomen Ieſus.

V. 30. Ite in caſtellum quod contra eſt. Voci contra non eſt addendum pronomen vos, quod ex prioribus Euangeliſtis quidam huc adſcripſerunt.

V. 37. Cœperunt omnes turbæ diſcipulorum. Inſignis correctio, diſcipulorum, quod eſt diſcentium, (vt & in quibuſdam libris diſcentium legitur) pro deſcendentium, quod eſt in pleriſque.

V. 46. Quia domus mea domus orationis eſt. Hic legitur eſt; ſecundùm Matthæum & Marcum vocabitur.

CAP. XX. v. 3. Interrogabo vos & ego. Non legas præſens interrogo loco futuri.

V. 9. Homo plantauit vineam. Boni libri omittunt quidam.

V. 10. Et in tempore. Quidam addunt vindemiæ aut fructuum: verùm hæc ex commentario in textum irrepſerunt.

V. 21. Et non accipis perſonam. Non eſt addenda vox hominis.

V. 26. Et mirati in reſponſo eius. Non legas numero plurali reſponſis.

V. 30. Et ipſe mortuus eſt ſine filio. Non mutes numerum ſingularem in pluralem filiis.

V. 32. Nouiſſimè omnium. Non commutes aduerbium cum nomine nouiſſima.

V. 35. Neque nubent neque ducent vxores. Pro futuris non ſubſtituas præſentia, nubunt, ducunt.

V. 36. Neque enim vltrà mori poterunt. Non eſt omittenda coniunctio enim.

CAP. XXI. v. 8. Et tempus appropinquauit. Futurum appropinquabit nequaquam ſurrogandum eſt in locum præteriti.

V. 11. Et ſigna magna erunt Non addas & tempeſtates ſiue hiemes, quod quidam olim ſubiunxerunt.

V. 17. Et eritis odio omnibus Superfluit, quod in quibuſdam libris ſequitur, hominibus.

V. 20. Tunc ſcitote quia appropinquauit deſolatio eius. Non eſt legendum numero ſingulari ſcito, nec futuro tempore appropinquabit.

V. 36. Fugere iſta omnia quæ futura ſunt. Non legas ventura pro futura.

V. 38. Et omnis populus manicabit ad eum Quia inſolens eſt vox manicabit, quidam eam mutarunt cum manitabat, quidã cum manè ibat, quidam cum manè accelerabat, quidam denique cum diluculo veniebat. his enim modis exponitur ea vox à pleriſque.

CAP. XXII. v. 13. Sicut dixit illis. Non eſt addendum nomen Ieſus.

V. 19. Quod pro vobis datur. Non eſt ſcribendum tradetur pro datur: nam tradetur ex Apoſtolo 1. Corinth. 11. v. 24. acceptum eſt.

V. 20. Hic eſt calix nouum teſtamentum. Malè legunt quidam ſecundo caſu noui teſtamenti.

V. 31. Ait autem Dominus: Simon, Simon. Non mutes priorem vocatiuum Simon cum datiuo Simoni.

V. 34. At ille dixit Non eſt mutanda coniunctio aduerſatiua at cum copulatiua &.

V. 36 Sed nunc qui habet ſacculum, tollat. Non ſubſtituas pro imperatiuo tollat, futurum indicatiui tollet.

V. 37. Dico enim vobis. Quidam pro enim ſcribunt autem malè.

V. 43. Apparuit autem illi angelus de cælo, confortans eum: & factus in agonia, prolixiùs orabat. verſ. 44. Et factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram. Hi duo verſiculi temerè olim à quibuſdam omiſſi fuere.

V. 63 Et viri qui tenebant illum. Non mutes pronomen illum cum nomine Ieſum.

V. 64. Et percutiebant faciem eius. Non legas caput pro faciem.

Ibidem. Propbetiza, quis eſt. Non interponas nobis Chriſte, quod Matthæi eſt cap. 26. v. 68 non Lucæ.

CAP. XXIII. v. 5. Commouet populum. Non mutes præſens in præteritum commouit.

Ibidem. Incipiens à Galilæa vſque huc. Non præponas coniunctionem copulatiuam &.

V. 9. At ipſe nihil illi reſpondebat. Vt non eſt mutandum aduerſatiuum at, cum copulatiuo &, ita non omittendum pronomen illi: ſed neque autem vertendum in etiam, aut participium accuſantes in verbum accuſabant, vbi ſequitur. Stabant autem principes ſacerdotum & Scribæ conſtanter accuſantes eum.

V. 15. Nam remiſi vos ad illum. Nequaquam ſurrogandum eſt verbum tertiæ perſonæ remiſit, in locum primæ remiſi, neque pronomen primæ perſonæ nos, in locum ſecundæ vos, inuerſo verborum ordine, ad hunc modum: Nam remiſit illum ad nos; quo modo in quibuſdam codicibus legitur.

V. 16. Emendatum ergo illum dimittam. Vitio librarij quidam libri habent pronomen ego, pro coniunctione ergo.

V. 35. Et ſtabat populus ſpectans. Retinendum eſt verbum ſimplex ſpectans, quod eſt adſpiciens ſeu contemplans, non ſubſtituendum compoſitum exſpectans.

Ibidem. Si hic eſt Chriſtus Dei electus. Non legas verbum vnicum dilectus, pro duobus Dei electus, vt quidam.

V. 36. Offerentes ei & dicentes. Non omittas & coniunctionem.

V. 40. Quòd in eadem damnatione es. Quia obſcuriùs dixerat Interpres quòd ex ὅτι, quidam mutarunt cum quia, alij cum qui.

V. 41. Nam digna factis recipimus. Non mutes præſens recipimus cum præterito recepimus.

V. 45 Et obſcuratus eſt ſol. Loco horum verborum, quidam olim ſcripſerunt ſole deficiente; audacter nimis.

CAP. XXIV. v. 12. Linteamina ſola poſita. Non eſt omittendum ſola.

V. 39. Videte manus meas & pedes. Non repetas pronomen meos.

V. 44. Quoniam neceſſe eſt impleri omnia. Paſſiuum impleri, malè quidam in actiuum vertunt, implere.

V. 9. Et ego mitto promiſſum Patris mei in vos. Non mutes præſens mitto, cum futuro mittam.

V. 53. Amen in fine huius Euangelij delendum non eſt.

IOHANNES.

CAP. I. v. 3. Et ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt, in ipſo vita erat. Conſultò illud quod factum eſt, ita eſt interpunctum, vt & præcedentibus iungi poſſit, & ſubſequentibus.

V. 9. Venientem in hunc mundum. Non omittas pronomen hunc.

V. 15. Hic erat quem dixi. Non mutes imperfectum erat cum præſenti eſt.

V. 18. Ipſe enarrauit. Non eſt mutandum verbum compoſitum cum ſimplici narrauit.

V. 29. Altera die vidit Iohannes. Retinendum eſt præteritum vidit, non vertendum in præſens videt.

Ibidem. Ecce qui tollit peccatum mundi. Singulare peccatum non eſt commutandum cum plurali peccata.

V. 42 Filius Iona. Non ſcribas Iohanna aut Iohannis triſſyllabum, pro Iona diſſyllabo, hoc quidem loco.

V. 45. Quem ſcripſit Moyſes in lege, & prophetæ. Caue legas & prophetis ſexto caſu.

CAP. II. v. 2. Vocatus eſt autem & Ieſus Non omittas medium &.

V. 3. Dicit mater Ieſu ad eum. Præſens dicit legendum eſt, non præteritum dixit, tùm hoc verſu, tum ſequentibus omnibus de nuptiis.

V. 9. Miniſtri autem ſciebant qui hauſerant aquam. Caue ne ſcribas coniunctionem quòd pro relatiuo qui.

V. 21. Quia hoc dicebat. Non addas de corpore ſuo.

CAP. III. v. 2. Hic venit ad Ieſum nocte. Non ſcribas pronomen eum loco nominis Ieſum.

V. 17. Filium ſuum in mundum. Non omittas in mundum.

V. 20. Omnis enim qui malè agit, odit lucem. Non mutes aduerbium malè cum nomine mala.

V. 22. In terram Iudæam. Alij, conuerſo ordine, ſcribunt in Iudæam terram.

V. 31. Qui eſt de terra, de terra eſt, & de terra loquitur. Non eſt omittendum medium illud de terra eſt, ſiue integrè, ſiue quod ad præpoſitionem de

V. 33. Qui accepit eius teſtimonium. Non addas coniunctionem autem, nec mutes præteritum accepit in præſens accipit.

V. 36 Non videbit vitam. Non addas æternam.

CAP. IV. v. 4. Per Samariam. Superfluit quod quidam libri addunt mediam.

V. 6. Hora erat quaſi ſexta. Meritò omiſſa eſt coniunctio autem.

V. 18. Et nunc quem habes. *Malè quidam aduerbium* nunc *mutarunt cum pronomine* hunc.

V. 30. Exierunt ergo de ciuitate. *Non eſt omittenda* ergo *coniunctio.*

V. 33. Dicebant ergo diſcipuli ad inuicem. *Huc non eſt adiiciendum pronomen* eius.

V. 34. Et faciam voluntatem eius qui miſit me. *Non eſt ſupponendum nomen* patris mei, *pro pronomine* eius.

V. 36. Et congregat fructum in vitam æternam. *Non eſt addendum relatiuum* qui.

V. 37. In hoc enim eſt verbum verum. *Non redundat coniunctio* enim.

V. 41. Et multò plures crediderunt in eum. *Non omittas* eò in eum.

V. 51. Et nuntiauerunt dicentes. *Non addas pronomen* ei.

CAP. V. *v.* 2. Eſt autem Ieroſolymis probatica piſcina. *Non indicarunt Romani Correctores præponendam præpoſitionem* ſuper *vel* in *voci* probatica, *quod multi faciunt.*

Sequitur: Quę cognominatur. *Non ſcribas præteritum imperfectum* cognominabatur, *pro præſenti.*

Ibidem Bethſaïda. *Quidam libri impreſſi habent* Betheſda, *ſed ex græcis, non dubium, conſultò mutati. Lege Notationes noſtras in varias Bibliorum lectiones.*

V. 9. Et ſtatim ſanus factus eſt homo ille. *Non omittas vocem* homo.

V. 10. Qui ſanatus fuerat. *Participium* ſanatus *non eſt commutandum cum nomine* ſanus.

V. 24. Et in iudicium non venit. *Non ſcribas futurum* veniet *pro præſenti* venit.

Sequitur: Sed tranſijt à morte in vitam. *Pro præterito* tranſijt, *quidam habent præſens* tranſit, *quidam futurum* tranſiet: *ſed futurum omnino reiiciendum eſt.*

V. 27. Et poteſtatem dedit ei iudicium facere. *Non addas* & *aut* etiam *ante* iudicium.

V. 30. Non poſſum ego à me ipſo facere quidquam. *Pro* ego *pronomine, malè à quibuſdam ſubſtituitur coniunctio* ergo: *quinetiam malè mox proponitur coniunctio* ſed, *ante* Sicut audio iudico: *vt & in fine verſus, ſuperfluè additur nomen* patris.

V. 36. Quæ dedit mihi pater. *Non omittas pronomen* mihi.

V. 43. Et non accipitis me. *Non commutes præſens* accipitis, *cum præterito* accepiſtis.

CAP. VI. *v.* 3. Subijt ergo in montem. *Non eſt legendum* abijt *pro* ſubijt.

V. 10. Dixit ergo Ieſus: Facite. *Non mutes præteritum* dixit *in præſens* dicit.

V. 13. Ex quinque panibus ordeaceis. *Non addas* & duobus piſcibus, *quod quidam.*

V. 21. Ad terram in quam ibant. *Non omittas* in, *nec mutes cum* ad.

V. 23. Gratias agente Domino. *Inſignis emendatio. quia ablatiuus* agente, *&* vox Domino, *reſtituta ſunt, in locum nominatiui* agentes, *& vocis* Deo, *quæ à plerisque vitiosè leguntur.*

V. 28. Vt operemur opera Dei. *Nō addas* bona.

V. 33. Panis enim Dei eſt. *Non eſt mutanda vox* Dei *cum voce* verus.

V. 36. Sed dixi vobis, quia & vidiſtis me, & non creditis. *Vt non eſt ſcribendum præſens* videtis *pro præterito* vidiſtis: *ita nec præteritum* credidiſtis, *pro præſenti* creditis.

V. 37. Omne quod dat mihi pater, ad me veniet. *Non legas præſens* venit *pro futuro* veniet.

V. 32. Hæc eſt autem voluntas eius. *Coniunctio* autem *non eſt mutanda cum* enim, *hoc certè loco.*

Ibidem. Non perdam ex eo. *Non addas* quidquam.

V. 43. Nolite murmurare in inuicem. *Non eſt omittenda præpoſitio* in.

V. 45. Eſt ſcriptum in prophetis. *Non legas* prouerbiis *pro* prophetis.

V. 65. Qui eſſent non credentes. *Non auferas negationem mediam.*

V. 70. Et nos credidimus & cognouimus. *Non eſt mutandum præteritum* credidimus *cum præſens* credimus.

Sequitur: Quia tu es Chriſtus filius Dei. *Non addas epitheton* viui.

V. 71. Reſpondit eis Ieſus. *Nec hic addas coniunctionem* ergo, *aut verbum* & dixit.

CAP. VII. *v.* 4. Si hæc facis, manifeſta teipſum mundo. *Pro imperatiuo* manifeſta, *caue legas præſens indicatiui* manifeſtas.

V. 8. Ego autem non aſcendo ad diem feſtum iſtum. *Aduerbium negandi* non, *haud commutandum eſt cum aduerbio temporis* nondum, *vel neque præſens* aſcendo *cum futuro* aſcendam.

V. 25. Nónne hic eſt quem quærunt interficere? *Non addas* Iudæi.

V. 26. Et ecce palàm loquitur. *Non eſt omittendum* &, *nec mutandum cum* atqui, *ſed ita exponendum.*

V. 29. Ego ſcio eum, quia ab ipſo ſum. *Quæ his verbis præmittunt complures libri,* Ego autem ſcio eum, & ſi dixero quia neſcio eum, ero ſimilis vobis mendax, *&, obeliſco iugulanda ſunt, vt quæ non huius ſint loci, ſed ſequētis capitis 8 v. 55.*

V. 32. Et miſerunt principes. *Non addas* ſacerdotum *ex græco.*

Ibidem. Vt apprehenderent eum. *Non ſubſtituas nomen* Ieſum *pro pronomine* eum.

V. 33. Et vado ad eum qui me miſit. *Non mutes pronomen* eum *cum nomine* patrem.

V. 34. & 36. Quæretis me. *Non videtur ſcribendum præſens* quæritis, *pro futuro* quæretis.

V. 39. Nondum enim erat ſpiritus datus. *Participium* datus, *nec omittendum latinè eſt, nec mutandum cum nomine* ſanctus.

V. 46. Sicut hic homo. *Non addas* loquitur, *ſed ſubaudias è proximo.*

V. 52. A Galilæa propheta non ſurgit. *Retinendum latinè eſt præſens* ſurgit, *non commutandum, vel cum præterito* ſurrexit, *vel cum futuro* ſurget.

CAP. VIII. *v.* 6. Hoc autem dicebant tentantes. *Singulare* hoc *præferendum eſt plurali* hæc, *quod eſt in multis libris.*

V. 9. Audientes autem. *Non ſubiicias pronomen* hæc.

Ibidem. Et remanſit ſolus Ieſus. *Non omittas nomen* Ieſus.

V. 11. Vade & iam ampliùs noli peccare. *Nec hîc omittas aduerbium* iam.

V. 24. Moriemini in peccatis veſtris. *Bis hoc legitur iſto verſu, ſemel plurali numero* in peccatis veſtris, *iterùm ſingulari* in peccato veſtro.

V. 25. Principium qui & loquor vobis. *Non facilè mutandum eſt, relatiuum maſculinum* qui, *in neutrum* quod, *aut in coniunctionem* quia *vel* quòd. *Conſulantur Notationes noſtræ in varias Bibliorum lectiones, & Commentarius.*

V. 27. Quia patrem eius dicebat Deum. *Nec hîc facilè omittenda eſt vox* Deum.

V. 29. Et non reliquit me ſolum. *Retinendum eſt præteritum* reliquit *pro præſenti* relinquit, *quod eſt in quibuſdam libris.*

V. 33. Reſponderunt ei. *Non addas* ergo.

V. 38. Ego quod vidi apud patrem meum. *Non facilè omittendum eſt pronomen* meum.

V. 42. Ego enim ex Deo proceſſi. *Non ſcribas pronomen eo loco nominis* Deo.

V. 54. Quia Deus veſter eſt. *In aliis codicibus eſt prima perſona pronomen* noſter.

CAP. IX. *v.* 4. Venit nox. *Non mutes præſens* venit *cum futuro* veniet.

V. 8. Itaque vicini. *Non addas pronomen* eius.

V. 11. Vade ad natatoria Siloe. *Plerique libri, pro neutro plurali* natatoria, *ſcribunt fœmininum ſingulare* natatoriam.

V. 30. In hoc enim mirabile eſt. *Non eſt omittenda coniunctio* enim.

CAP. X. *v.* 8. Omnes quotquot venerunt. *Non eſt addendum* ante me, *quod quidam addiderunt ex quibuſdam libris græcis.*

V. 9. Ego ſum oſtium. *Non addas* ouium, *quod non eſt huius verſus, ſed ſeptimi ſuperioris.*

V. 14. Et cognoſco meas. *Non interiicias nomen* oues, *quod quidam.*

V. 17. Vt iterùm ſumam eam. *Non mutes coniunctionem cauſalem* vt *cum copulatiua* &.

V. 26. Quia non eſtis ex ouibus meis. *Non ſubiicias* ſicut dixi vobis, *quamuis græcè & ſyriacè addatur.*

V. 29. Pater meus quod dedit mihi, maius omnibus eſt. *Quidam libri mutant neutrum genus cum maſculino,* qui dedit mihi, maior omnibus eſt, *ſed ex græco variatè.*

Sequitur: Et nemo poteſt. *Non eſt addenda coniunctio* ideò.

V. 31. Suſtulerunt ergo lapides Iudæi. *Vt non eſt omittenda coniunctio* ergo, *ita nec addendum aduerbium* iterùm.

V. 36. Vos dicitis, quia blaſphemas. *Sic legendum eſt, ſecunda perſona,* blaſphemas.

CAP. XI. *v.* 1. De caſtello Mariæ & Marthæ ſororis eius. *Retinendus eſt numerus ſingularis* ſororis, *non ſubſtituendus pluralis* ſororum.

V. 8. Nunc quærebant te Iudæi lapidare. *Non mutes* lapidare *cum* interficere.

V. 13. Quia de dormitione ſomni diceret. *Non ſcribas duplici* i, ſomnij.

V. 15. Et gaudeo propter vos. *Non eſt mutandum* & *copulatiuum cum aduerſatiuo* ſed.

V. 16. Eamus & nos, vt moriamur cum eo. *Nec hic mutanda eſt* vt *cauſatiua, cum* & *copulatiua coniunctione.*

V. 20. Martha ergo vt audiuit. *Rurſus quidam libri commutant* ergo *cum* autem, *malè.*

V. 29. Surgit citò. *Pro præſenti* ſurgit *non eſt ſubſtituendum præteritum* ſurrexit.

V. 32. Non eſſet mortuus frater meus. *Suprà v. 21. eſt hic verborum ordo.* Frater meus non fuiſſet mortuus.

V. 45. Et viderant quæ fecit Ieſus. *Non facilè omittendum eſt nomen* Ieſus.

V. 47. Concilium, & dicebant. *Non interponas* aduerſus Ieſum.

Sequitur: Quid facimus. *Non eſt mutandum præſens* facimus *cum futuro* faciemus.

V. 48. Et tollent noſtrum locum & gentem. *Quidam libri geminata coniunctione* &, *legunt* & locum & gentem: *ſed errant qui illam collocant ante pronomen* noſtrum.

CAP. XII. *v.* 3. Nardi piſtici. *Recentiores quidam libri, qui pro neutro* piſtici, *legunt fœmininum* piſticæ, *ex græco mutati ſunt.*

V. 6. Et quæ mittebantur portabat. *Malè quidam, ſimplex verbum* portabat, *mutarunt cum compoſito* exportabat.

V. 7. Vt in diem ſepulturæ meæ ſeruet illud. *Recentiores quidam libri, omiſſa* vt *coniunctione, ſcribunt præteritum* ſeruauit, *pro præſenti ſubiunctiui* ſeruet, *vt græcæ editioni reſpondeant. Noſtræ enim editionis germana lectio, prima illa eſt, in qua nec mutandus eſt quartus caſus* diem *cum ſexto* die.

V. 19. Ecce mundus totus poſt eum abiit. *Legendum eſt præterito tempore* abiit, *non præſenti* abit.

V. 28. Venit ergo vox de cælo. *Non ſubdas* dicens.

V. 42. Verumtamen ex principibus. *Non eſt omittendum medium* &.

CAP. XIII. *v.* 2. Iam miſiſſet in cor. *Non addas* Iudæ.

Ibidem Iudas Simonis Iſcariotæ. *Non mutes genitiuum* Iſcariotæ *cum nominatiuo* Iſcariotes.

V. 5. Deinde mittit aquam in peluim. *Nec hic mutes præſens* mittit *cum præterito* miſit.

V. 7. Scies autem poſteà. *Non eſt omittenda coniunctio* autem.

V. 8. Si non lauero te, non habebis partē mecum. *Non commutes futurum* habebis, *cum præſenti* habes, *tametſi præſens legatur græcè.*

V. 12. Et accepit veſtimenta ſua: cum recubuiſſet. *Prima coniunctio* &, *non eſt transferenda in medium ſententiæ, ante* cùm recubuiſſet.

V. 18. Qui manducat mecum panem. *Caue legas* meum *pro* mecum.

V. 38. Animam tuam pro me pones? *Non legas præſens* ponis, *pro futuro* pones, *nec affirmando, quod interrogando legendum eſt.*

CAP. XIV. *v.* 1. Non turbetur cor veſtrum. *Vt his verbis non eſt præponendum* & ait diſcipulis ſuis, *ita non eſt poſtponendum* neque formidet, *quod eſt, non huius loci, ſed verſus 27. ſubſequentis.*

V. 6. Ego ſum via & veritas & vita. *Non omittas priorem coniunctionem* &.

V. 17. Quia non videt eum. *Hic neutiquam mutandum eſt præſens* videt *in præteritum* vidit.

Ibidem Quia apud vos manebit. *Neque hic mutes futurum* manebit *in præſens* manet.

V. 19. Vos autem videtis me. *Tertiò nec hic facilè mutes oportet præſens* videtis *in futurum* videbitis.

CAP. XV. *v.* 2. Tollet eum. *Hoc loco retinendum eſt futurum* tollet, *non ſubſtituendum præſens* tollit.

V. 6. Et areſcet, & colligent eum, & in ignem mittent. *Similiter hic futura ſeruanda ſunt, non ſubſtituenda præſentia. Porrò ſingulare pronomen* eum, *quidam variant in plurale* eos. *Singulare pronomen, reſpondet verbo ſingulari, quod ſequitur in Sixtinis & aliis multis libris,* & ardet; *plurale plurali, quod ſimiliter in multis eſt libris,* & ardent. *Lege Notas noſtras in varias lectiones quatuor Euangeliorum Latinas.*

V. 21. Sed hæc omnia facient vobis. *Non omittas* omnia.

V. 26. Spiritum veritatis. *Interpres dedit quar-*

ſtum caſum, quem græca patiuntur, non primum ſpiritus.

V. 27. Et vos teſtimonium perhibebitis. *Non mutes futurum cum præſenti* perhibetis: *nam præſens græcè, futuri loco eſt.*

CAP. XVI. *v.* 7. Expedit vobis vt ego vadam. *Non eſt interponendum* & *ante* ego.

V. 9. Quia non crediderunt in me. *Pro præterito* crediderunt, *quidam legunt præſens* credunt.

V. 13. Docebit vos omnem veritatem. *Fuit olim quorundam librorum lectio.* Deducet vos in omni veritate; *ſed ex alia verſione ſumpta.*

V. 16. Modicum & iam non videbitis me. *Interpres intellexit, præſens* videtis, *quod eſt græcè, futuri loco poſitum.*

V. 19 Cognouit autem Ieſus. *In quibuſdam libris pro* autem *legitur* ergo.

Ibidem. Quia dixi. *Non addas* vobis.

V. 22. Et gaudium veſtrum nemo tollet à vobis. *Non eſt mutandum futurum* tollet, *cum præſenti* tollit, *tametſi græcè ſit præſens.*

V. 23. Et in illo die me non rogabitis quidquam. *Pro ſimplici* rogabitis, *non ſcribas compoſitum* interrogabitis.

V. 27. Quia vos me amaſtis. *In aliis libris, pro præterito, eſt præſens* amatis.

V. 32. Et non ſum ſolus. *Non addas* tamen.

CAP. XVII. *v.* 1. Vt filius tuus clarificet te. *Quidam libri interponunt* & *ante* filius.

V. 20. Sed & pro eis. *Hic non omittas* &.

V 21. Sicut tu pater in me. *Hîc non addas* & *ante* tu.

CAP. XVIII. *v.* 11. Non bibam illum? *Transfodiendum eſt, quod quidam libri addunt,* vis vt: Non vis vt bibam illum?

V. 13. Erat enim ſocer Caiphæ. *Non legas* autem *pro* enim.

V. 20. Ego palàm locutus ſum mundo. *Non addas* in *propoſitionem.*

V. 22. Vnus aſſiſtens miniſtrorum. *Non eſt mutandus nominatiuus* aſſiſtens *cum genitiuo* aſſiſtentium.

V. 28. Adducunt ergo Ieſum à Caipha in prætorium. *Caue mutata propoſitione, ſcribas quarto caſu* ad Caipham, *pro ſexto* à Caipha.

CAP. XIX. *v.* 3. Et dabant ei alapas. *Quidam pro* alapas *legunt* palmas, *quomodo vertit Interpres Matth.* 26. *v.* 67.

V. 4. Exiuit ergo iterùm Pilatus. *Non omittas* ergo.

V. 12. Et exinde quærebat. *Nec hic omittas* & *coniunctionem.*

Ibidem. Omnis enim qui ſe regem facit. *Denique nec hic omittas* enim.

V. 13. Lithoſtrotos. *Caue legas* Lichoſtrotos, *tertia alphabeti litera.*

V. 16. Et eduxerunt. *Non addas pronomen* eum, *quod quidam libri.*

V 25. Stabant autem iuxta crucem Ieſu. *Non legas ſingulare* ſtabat, *pro plurali* ſtabant.

V. 26. Et diſcipulum ſtantem. *Non omittas participium* ſtantem, *ſed neque mutes cum compoſito* adſtantem.

V. 27. Et ex illa hora accepit eam diſcipulus in ſua. *Legendum eſſe neutrum plurale* ſua, *prout Romani Correctores iudicarunt, non fœmininum ſingulare* ſuam, *olim fusè docuimus in Notationibus noſtris.*

V. 30. Et inclinato capite tradidit ſpiritum. *Quod ſequitur in quibuſdam exemplaribus* Cùm autem expiraſſet, velum templi ſciſſum eſt à ſummo vſque deorſum, *ſuperfluit, ex prioribus Euangeliis huc adſcitum.*

V. 40. Et ligauerunt illud linteis. *Neutrum* illud *probatum eſt Romanis Patribus, præ maſculino* eum.

V. 42. Poſuerunt Ieſum. *Non mutes antecedens* Ieſum *cum pronomine* eum.

CAP. XX. *v.* 1. Et vidit lapidem ſublatum à monumento. *Pro* ſublatum *non legas* reuolutum: *hoc enim eſt priorum Euangeliorum.*

V. 2. Tulerunt Dominum. *Non addas pronomen* meum, *quod huic loco non quadrat, ſicut quadrat infrà v.* 13

V 19. Et ſtetit in medio. *Nō addas* diſcipulorū.

V. 31. Quia Ieſus eſt Chriſtus filius Dei. *Caue omittas nomen* Chriſtus.

Ibidem. Vitam habeatis. *Non addas* æternam.

CAP. XXI. *v.* 1. Poſteà manifeſtauit ſe iterùm Ieſus diſcipulis. *Non eſt omittenda vox* diſcipulis.

V. 4. Quia Ieſus eſt. *Non mutes nomen* Ieſus *cum pronomine* ipſe.

V. 6. Mittite in dexteram. *Non addas* ergo.

Ibidem. Miſerunt ergo. *Nec hîc addas nomen* rete, *ſed ſubaudias.*

V. 8. Non enim longè erant à terra. *Non eſt mutandus numerus pluralis* erant *cum ſingulari* erat.

V. 13. Et accipit panem & dat eis. *Non ſunt ſcribenda præterita* accepit, dabat, *pro præſentibus,* accipit, dat.

V. 14. Manifeſtatus eſt Ieſus diſcipulis ſuis. *Non omittas pronomen* ſuis.

V. 15. 16. 17. Simon Iohannis. *Non commutet* Iohannis *triſſyllabum cum diſſyllabo* Iona *hoc loco.*

V. 18. Extendens manus tuas. *Non mutes futurum indicatiui, cum præſenti coniunctiui* extendas.

V 23. Et non dixit ei Ieſus: non moritur. *Non addas* quia *ante* non moritur.

ACTVS APOSTOLORVM.

CAP. I. *v.* 4. Et conueſcens præcepit eis. *Caue legas* conuerſans *pro* conueſcens.

V. 15. Erat autem turba hominum ſimul. *Correctores non probarunt illam quorundam emendationem, qui pro* hominum *ſcripſerunt* nominum, *tametſi* nominum *ſit græcè.*

CAP. II. *v.* 4. Et cœperunt loqui variis linguis. *Non ſcribas* aliis *pro* variis.

V. 22. Sicut & vos ſcitis. *Non eſt omittendum medium* &.

V. 23. Per manus iniquorum affigentes interemiſtis. *Pro* affigentes, *quod eſt, crucifigentes, errore excuſum eſt in exemplari Romano, addita vna littera,* affligentes, *quod eſt, tribulantes.*

V. 33. Effudit hunc quem vos videtis. *Non ſcribas neutro genere* hoc donum quod, *pro maſculino* hunc quem.

CAP. III. *v.* 11. Cùm teneret autem Petrum. *Caue legas* videret, *aut plurale* tenerent, *pro ſingulari* teneret.

V. 12. Quaſi noſtra virtute aut poteſtate. *In multis libris eſt* pietate *pro* poteſtate.

V. 18. Deus autem quæ prænuntiauit. *Retinendum eſt neutrum plurale* quæ, *non ſubſtituendum maſculinum ſingulare* qui.

CAP. IV. *v.* 2. Et annuntiarent in Ieſu reſurrectionem ex mortuis. *Non mutes ablatiuum* Ieſu *in accuſatiuum.*

V. 8. Principes populi & ſeniores audite. *Non facile omittendum eſt verbum* audite.

V. 24. Tu es qui feciſti. *Nec hic verbum ſubſtantiuum* es.

V. 36. Qui cognominatus eſt Barnabas. *Caue pro* Barnabas, *legas* Barſabas, *id eſt,* ſ *ſemiuocalem pro* n *liquida.*

CAP. V. *v.* 3. Dixit autem Petrus. *Non addas* ad Ananiam, *aut* ad eum.

V. 15. Et liberarentur ab infirmitatibus ſuis. *Verbo* liberarentur *non eſt adiiciendum nomen* omnes.

V. 36. Et redacti ad nihilum. *Potiùs ſcribendum eſt plurale* redacti, *quàm ſingulare* redactus eſt.

V. 39. Si verò ex Deo eſt, non poterimus diſſoluere illud. *Neutrum* illud *non eſt mutandum in maſculinum* eos.

V. 40. Ne omnino loquerentur. *Correctores addiderunt* omnino.

CAP. VI. *v.* 5. Et Nicanorem & Timonem. *Pro* Timonem *non ſcribas* Timotheum, *nomen diſcipuli Pauli.*

CAP. VII. *v.* 5. Sed repromiſit. *Græcum* & *poſitum eſt loco* ſed, *more hebraico.*

V. 14. Et omnem cognationem ſuam. *Non eſt omittendum pronomen* ſuam.

V. 35 Quis te conſtituit principem & iudicem. *Loco nominis triſſyllabi* iudicem; *non oportet ſcribere diſſyllabum* ducem.

V. 44. Tabernaculum teſtimonij fuit cum patribus noſtris in deſerto. *Non eſt omittenda propoſitio* cum.

V. 48. Sicut propheta dicit. *Pro* propheta *non ſcribas* per prophetam.

V. 51. Vos ſemper Spiritui ſancto reſiſtitis. *Non mutes præſens* reſiſtitis *in præteritum* reſtitiſtis.

V. 55 Et filium hominis ſtantem à dextris Dei. *Non addas* virtutis *ante* Dei.

V. 60. Obdormiuit in Domino. *Patres non iudicarunt prætermittendum illud* in Domino.

CAP. VIII. *v.* 11. Propter quòd multo tempore magis ſuis dementaſſet eos. *Pro ſubſtantiuo* magis, *non eſt legendum adiectiuum* magicis, *nec addendum* artibus.

V. 12. De regno Dei in nomine Ieſu Chriſti. *Propoſitionem* in *alij mutant in coniunctionem* &.

V. 36. Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? *Neutrum* quid *commutandum haud eſt cum maſculino* quis.

CAP. IX. *v.* 7. Et ibi dicetur tibi. *Correctores addiderunt aduerbium* ibi.

V. 9. Et erat ibi tribus diebus. *Correctores indicarunt non auferendum aduerbium* ibi.

V. 20. Et continuò in ſynagogis prædicabat Ieſum. *Aduerbio* continuò *non ſubiicias* ingreſſus, *nec mutes ablatiuum* ſynagogis *in accuſatiuum.*

V. 23. Conſilium fecerunt in vnum Iudæi. *Non facilè omittas* in vnum.

V. 25. Accipientes autem eum diſcipuli nocte. *Non addas pronomen* eius *nomini* diſcipuli.

V. 32. Dum pertranſiret vniuerſos. *Non eſt auferenda præpoſitio* per, *ex verbo* pertranſiret.

V. 34. Aenea, ſanat te Dominus Ieſus Chriſtus. *Præſens indicatiui* ſanat *non eſt vertendum in præſens imperatiui* ſanet.

V. 38. Cùm autem propè eſſet Lydda ad Ioppen. *Alij, mutata propoſitione, ſcribunt ablatiuum* ab Ioppe, *paruo diſcrimine.*

CAP. X. *v* 4. Quid eſt Domine. *Multi, mutatis genere neutro in maſculinum, & perſona tertia in ſecundam, legunt* Quis es Domine, *minùs rectè.*

V. 15 Quod Deus purificauit. *Non mutes ſingulare* quod *in* quæ *plurale.*

V. 25. Et procidens ad pedes eius adorauit. *Non ſubiicias pronomen* eum.

V. 41. Poſtquam reſurrexit à mortuis. *Quod ſequitur in quibuſdam libris* per dies quadraginta *ſuperfluit.*

CAP. XI. *v* 23. In propoſito cordis. *Alij libri omittunt propoſitionem.*

V. 25. Profectus eſt autem Barnabas Tarſum. *Non auferas nomen* Barnabas.

CAP. XII. *v.* 4. Tradens quatuor quaternionibus militum cuſtodiendum. *Nec priori participio addas coniunctionem* tradensque: *nec poſteriori propoſitionem cum pronomine* ad cuſtodiendum eum.

V. 13. Proceſſit puella ad audiendum. *Pro* audiendum *non ſubſtituas* videndum, *quod eſt,* adſpiciendum.

V. 16. Cùm autem aperuiſſent. *Non addas* oſtium.

CAP. XIII. *v.* 7. Cui nomen erat Barieſu. *Legendum eſt* Barieſu, *non, dempta ſemiuocali* ſ, Barieu.

V. 21. Et dedit illis Deus Saul. *Non eſt omittendum nomen* Deus.

V 33. Quoniam hanc Deus adimpleuit filiis noſtris. *Pro* noſtris *prima perſona, non ſcribas* veſtris *ſecunda, nec* ſuis *tertia, nec denique* Iſrael.

Ibidem. Sicut & in Pſalmo ſecundo ſcriptum eſt. *Nō facilè vel omittas* ſecundo, *vel mutes cum* primo: *qua de re legere licet Notationes noſtras.*

V. 37. Quem verò Deus ſuſcitauit à mortuis. *Patres non indicarunt auferendum illud* à mortuis.

V. 38. Et ab omnibus, quibus non potuiſtis. *Non eſt prætermittenda præpoſita his verbis coniunctio* &.

V. 43. Et colentium aduenarum. *Non addas participio* colentium *nomen* Deum.

CAP. XIV. *v.* 2. Aduerſus fratres. *Non ſubiicias* Deus autem pacem fecit.

V. 6. Et ibi euangelizantes erant. *Non facilè addenda ſunt ſubſequentia in quibuſdam codicibus verba:* Et commota eſt omnis multitudo in doctrina eorum: Paulus autem & Barnabas morabantur Lyſtris.

V. 9. Surge ſuper pedes tuos rectus. *Nec his verbis facilè præponenda ſunt hæc:* Tibi dico, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti.

V. 16. Implens cibo & lætitia corda noſtra. *Non mutes* noſtra *prima perſona in* veſtra *ſecunda.*

V. 18. Lapidanteſque Paulum. *In quibuſdam libris legitur* & lapidato Paulo, *explicationis gratia.*

V. 24. Et loquentes verbum Domini in Perge. *Non eſt mutādum ablatiuum in accuſatiuū* Pergē.

CAP. XV. *v.* 23. Scribentes per manus eorum. *Non ſubiicias, quod quidam,* epiſtolam continentem hæc, *ſuperfluit enim.*

V. 38. Et non iſſet cum eis in opus. *Nec hic addendum eſt* quò miſſi fuerant.

V. 43. Præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum & ſeniorum. *Hæc verba à veteribus manuſcriptis minimè præcermittuntur, quamuis græcè abſint.*

CAP. XVI. *v.* 1. Peruênit autem Derben. *Non interjicias præpoſitionem* in.

Ibidem Filius mulieris Iudææ fidelis. *Obſeruatu digna correctio, qua prò nomine appellatiuo viduæ, repoſitum eſt nomen proprium* Iudææ.

V. 22. Et magiſtratus, ſciſſis tunicis eorum. *Non eſt præponenda coniunctio* & *participio* ſciſſis, *nec* eorum *mutandum cum* ſuis.

V. 29. Procidit Paulo & Silæ ad pedes. *Legendum eſt præteritum* procidit, *à cado, non præſens* procedit, *à cedo.*

CAP. XVII. *v.* 4. Et de colentibus gentilibuſque. *Correctores addiderunt coniunctionem encliticam* que *gentilibus.*

V. 17. Ad eos qui aderant. *Pro* aderant, *ab adſum, non ſcribas* adierant *ab adeo, multoq; minus* audierant *ab audio.*

V. 18. Quid vult ſeminiuerbius hic dicere? *Vox vna* ſeminiuerbius, *formata ad ſimilitudinem græcæ* σπερμολόγος, *non eſt circumſcribenda duabus* ſeminator verborum.

V. 22. Per omnia quaſi ſuperſtitioſiores vos video. *Comparatiuum* ſuperſtitioſiores, *non eſt mutandum in poſitiuum* ſuperſtitioſos.

CAP. XVIII. *v.* 4. Et diſputabat in ſynagoga per omne ſabbatum, interponens nomen Domini Ieſu, ſuadebatq; Iudæis & Græcis. *Nequaquam omittendus eſt verſus iſte.*

V. 10. Et nemo apponetur tibi vt noceat te. *Hæc alij expoſuerunt, ſcribentes hunc in modum,* Et nullus nocere poterit tibi.

V. 11. Sedit autem ibi. *Non omittas* ibi.

V. 15. De verbo & nominibus & lege veſtra. *Ablatiuus* lege veſtra, *non ſunt mutanda in genitiuos* legis veſtræ.

V. 18. Nauigauit in Syriam. *Non omittas* in *præpoſitionem.*

V. 24. Alexandrinus genere. *Alij exponentes quid ſit* genere, *ſcripſerunt* natione.

CAP. XIX. *v.* 9. Maledicentes viam Domini. *Non omittas* Domini.

V. 12. Sudaria & ſemicinctia. *Alij pro copulatiua* & *ſcribunt disiunctiuam* vel.

V. 14. Erant autem quidam Iudæi Sceuæ principis ſacerdotum ſeptem filij. *Alij libri præponunt* Sceuæ, *poſtponunt* Iudæi.

V. 16. Et inſiliens in eos homo. *Congruentior eſt hic verborum ordo, illo quo* homo *ponitur ante* in eos.

V. 20. Et confirmabatur. *id eſt,* confortabatur, *vt quidam legunt.*

V. 21. Dicens, quoniam poſtquam fuero ibi. *Non oportet omittere* quoniam, *tametſi ſenſui ſuperfluat.*

CAP. XX. *v.* 4. Comitatus eſt autem eum Sopater Pyrrhi Berœenſis. *Legendum eſt* Sopater *triſſyllabum, non addita vna ſyllaba,* Soſipater *quadriſſyllabum.*

V. 14. Cùm autem conueniſſet nos in Aſſon. *Scribendum eſt* conueniſſet, *potius quàm* inueniſſet.

V. 16. Vt diem Pentecoſtes faceret Ieroſolymis. *Genitiuus* Pentecoſtes *non eſt mutandus in accuſatiuum* Pentecoſten.

V. 24. Et miniſterium verbi. *Correctores iudicarunt non eſſe omittendum* verbi; *vt neque paulò pòſt aduerbium* ſicut *v.* 33.

CAP. XXI. *v.* 7. Nos verò nauigatione expleta. *Pro* expleta *non ſcribas* explicita.

V. 16. Mnaſonem quemdam Cyprium. *Non mutes* Mnaſonem *in* Iaſonem, *id eſt, liquidas duas in vnam conſonantem.*

V. 39. Non ignotæ ciuitatis municeps. *Quidam legunt* ciuis, *explicare volentes quid ſit* municeps.

CAP. XXII. *v.* 3. Natus in Tarſo Ciliciæ. *Non eſt omittenda præpoſitio* in.

V. 12. Ab omnibus cohabitantibus Iudæis. *Compoſitum* cohabitantibus *non eſt mutandum cum ſimplici* habitantibus.

V. 28. Ego multa ſumma ciuilitatem hanc conſecutus ſum. *Non* ciuitatem, *ſed* ciuilitatem, *legendum eſt, quinque ſyllabis.*

CAP. XXIII. *v.* 23. Et vocatis duobus Centurionibus. *Pro verbo ſimplici* vocatis, *non ſcribas compoſitum* conuocans.

V. 24. Vt imponentes Paulum, ſaluũ perducerent. *Non interponas pronomen* eum *ante* ſaluum.

V. 29. Nihil verò dignum morte aut vinculis habentem criminis. *Genitiuus* criminis *non eſt mutandus in accuſatiuum* crimen.

V. 30. Miſi eum ad te, denuntians & accuſatoribus. *Ita interpungendum eſt, vt participium* denuntians, *iungatur ſequentibus, non præcedentibus.*

V. 31. Milites ergo. *Non mutes* ergo *cum* verò.

CAP. XXIV. *v.* 6. 7. Quem & apprehenſum voluimus ſecundùm legem noſtram iudicare: ſuperueniens autem tribunus Lyſias, cum vi magna eripuit eum de manibus noſtris, iubens accuſatores eius ad te venire. *Non ſunt hæc omittenda iudicio Patrum, prout à quibuſdam omittuntur omnia, exceptis primis duobus verbis, lectis hac ratione:* Quem apprehendimus.

V. 18. Neque cum tumultu. *Quæ ſubiiciuntur in quibuſdam exemplaribus:* Et apprehenderunt me clamantes & dicentes, Tolle inimicũ noſtrum; *vt ſuperflua auferenda Patres cenſuerunt.*

CAP. XXV. *v.* 16. Quia non eſt Romanis conſuetudo damnare aliquem hominem, priuſquam. *Alij libri ſcribunt* donare, *quod eſt, largiri, quo modo & græcè legitur* χαρίζεσθαι: *ſed quia græcè additur* εἰς ἀπώλειαν, *in interitum ſiue perditionem, Interpres,* donare ad perditionem, *intelligitur interpretatus,* damnare, *ſeu condemnare, prout Patres correxerunt.*

CAP. XXVI. *v.* 3. Maximè te ſciente omnia, & quæ apud Iudæos ſunt conſuetudines, & quæſtiones. *Nihil opus eſt mutare neutrum* omnia *in ſexum* omnes, *modò non omittatur coniunctio* & *ſubſequens, prout omitti non debet.*

V. 7. In quam duodecim tribus noſtræ. *Non mutes accuſatiuum* quam *in ablatiuum* qua.

V. 17. Eripiens te de populo & gentibus. *Singularem numerum* populo, *non commutes cum plurali* populis.

V. 21. Comprehenſum tentabant interficere. *Non addas* volentes me *ante* interficere.

CAP. XXVII. *v.* 2. Aſcendentes nauem Adrumetinam. *Non augeas vocem* Adrumetinam *litera* n *medio adiecta.*

Sequitur: Incipientes nauigare. *Plurale primi caſus* incipientes, *non mutes in ſingulare quarti caſus* incipientem.

V. 9. Eo quòd & ieiunium iam præteriiſſet. *Non eſt omittendum medium illud* &.

Sequitur: Conſolabatur eos Paulus. *Neque hic omittendum pronomen* eos.

V. 18. Valida autem nobis tempeſtate iactatis. *Alij pro nomine* valida *ſcribunt aduerbiũ* validè.

CAP. XXVIII. *v.* 1. Quia Melita inſula vocabatur. *Non ſcribas* Mitylene *quadriſſyllabum, pro triſſyllabo* Melita.

V. 6. Diu autem illis exſpectantibus. *Non mutes* exſpectantibus *in* ſperantibus.

V. 17. Nihil aduerſus plebem faciens. *Caue ſcribas* legem, *pro* plebem, *quod eſt populum.*

EPISTOLA
AD ROMANOS.

CAP. I. *v.* 27. Exarſerunt in deſideriis ſuis in inuicem. *Non omittas* in *ante* inuicem.

V. 28. Vt faciant ea quæ non conueniunt. *Plurale* conueniunt, *præferendum eſt ſingulari* conuenit.

V. 32. Et non ſolùm qui ea faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus. *Non magis omittas primum* &, *quàm duplex* qui *ſubſequens.*

CAP. II. *v.* 1. Eadem enim agis quæ iudicas. *Non facilè mutes neutrum* quæ *in maſculinum* qui.

V. 4. Ignorans quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? *Correctores prætulerunt verbum* ignoras *participio* ignorans.

V. 7. Gloriam & honorem & incorruptionem quærunt. *Et hic Correctores prætulerunt verbum* quærunt *participio* quærentibus.

V. 15. Et inter ſe inuicem cogitationibus accuſantibus aut etiam defendentibus. *Correctores, pro more ſermonis latini, receperunt ablatiuos, quorum loco alij legunt genitiuos, more græco.*

CAP. III. *v.* 3. Numquid incredulitas illorum fidem Dei euacuabit? *Non mutes futurum* euacuabit *in præteritum* euacuauit.

V. 25. Quem propoſuit Deus propitiationem. *Nec hic mutes fœmininum* propitiationẽ *in maſculinum* propitiatorem.

CAP. IV. *v.* 2. Si enim Abraham ex operibus iuſtificatus eſt. *Nomini* operibus *non addas* legis.

V. 9. Beatitudo ergo hæc in circumciſione tantùm manet. *Non auferas, vel aduerbium* tantùm, *vel verbum* manet.

V. 17. Ante Deum cui credidit. *Non mutes perſonam tertiam in ſecundam* credidiſti.

V. 18. Sic erit ſemen tuum. *Quod ſequitur in multis libris* ſicut ſtellæ cæli & arena maris, *ſuperfluit.*

V. 19. Cùm iam verò centum eſſet annorum. *Non omittas aduerbium* iam.

CAP. V. *v.* 8. Quoniam cùm adhuc peccatores eſſemus. *Non interponas coniunctionem* ſi *inter* quoniam *&* cùm.

Sequitur: Secundùm tempus Chriſtus pro nobis mortuus eſt. *Correctores iudicarunt non eſſe prætermittendum illud* ſecundum tempus.

CAP. VI. *v.* 2. An ignoratis. *Non eſt addendum* fratres.

V. 6. Et vltrà non ſeruiamus peccato. *Non eſt mutandum* & *copulatiuum cum* vt *accuſatiuo.*

V. 17. In quam traditi eſtis. *Nec hic mutandus eſt accuſatiuus* quam *in ablatiuum* qua.

CAP. VII. *v.* 15. Non enim quod volo bonum hoc ago, ſed quod odi malum illud facio. *Romani Patres cenſuerunt non eſſe auferendas voces* bonum *&* malum, *quæ in pleriſque latinis libris leguntur.*

V. 25. Gratia Dei. *Non interponas coniunctionem* autem, *multoq; minus vertas genitiuum* Dei, *in datiuum* Deo.

CAP. VIII. *v.* 7. Quoniam ſapientia carnis inimica eſt Deo. *Non ſcribas* inimicitia eſt in Deum.

V. 38. Neque principatus, neque virtutes. *Nec addas* neque poteſtates, *nec ſubſtituas loco huius* neque virtutes.

CAP. IX. *v.* 1. Veritatem dico in Chriſto. *Non addas* Ieſu.

V. 10. Non ſolùm autem illa. *Non eſt mutandum* illa *fœmininum in maſculinum aut dotiuum fœmininum* illi.

V. 15. Et miſericordiam præſtabo cuius miſerebor. *Non mutes genitiuum* cuius *in datiuum.*

CAP. X. *v.* 21. Ad populum non credentem & contradicentem. *Non ſubiicias pronomen* mihi, *quod multi.*

CAP. XI. *v.* 4. Qui non curuauerunt genua ante Baal. *Non omittas has duas voculas* ante Baal.

V. 6. Secundùm electionem gratiæ. *Non ſubiicias* Dei.

V. 9. Fiat menſa eorum in laqueum. *Non eſt hic inſerendum* coram ipſis.

V. 19. Dices ergo Fracti ſunt rami. *Retinendũ eſt futurum* dices, *non ſubſtituendum præſens* dicis.

V. 32. Concluſit enim Deus omnia incredulitate. *Correctores prætulerunt oblatiuum* incredulitate, *ei quem alij libri legunt accuſatiuo* incredulitatem.

CAP. XII. *v.* 3. Et vnicuique ſicut diuiſit Deus menſuram fidei. *Non eſt auferenda coniunctio* &, *quam Correctores addiderunt.*

V. 10. Charitate fraternitatis inuicem diligentes. *Retinendus eſt ablatiuus* charitate, *non ſurrogandus accuſatiuus* charitatem, *quod docuimus & nos in Notationibus.*

V. 11. Domino ſeruientes. *Olim, ante Hieronymianam correctionem, latini libri ferè legebant* Tempori ſeruientes; *quemadmodum & verſu* 13. *ſubſequente,* memoriis, *pro* neceſſitatibus, ſanctorum communicantes.

V. 19. Mihi vindicta, ego retribuam, dicit Dominus. *Vt ſeruandus eſt nominatiuus* vindicta, *loco accuſatiui qui vulgo legitur: ita non eſt præponenda coniunctio* & *ante pronomen* ego.

CAP. XIII. *v.* 1. Quæ autem ſunt, à Deo ordinatæ ſunt. *Fœmininum* ordinatæ *non eſt commutandum cum neutro* ordinata.

V. 5. Ideò neceſſitate ſubditi eſtote. *Præferendus eſt ablatiuus* neceſſitate *datiuo* neceſſitati.

V. 10. Dilectio proximi malum non operatur. *Et hic præferendus genitiuus datiuo* proximo.

V. 12. Nox præceſſit. *Non mutes* præceſſit *in* proceſſit, *id eſt diphthongum* æ *in vocalẽ quartam*

CAP. XIV. *v.* 9. Vt & mortuorum & viuorum dominetur. *Non præponas* viuos mortuis, *hoc quidem loco.*

V. 19. Et quæ ædificationis ſunt in inuicem cuſtodiamus. *Non omittas vel* in *præpoſitionem ante* inuicem, *vel verbum* cuſtodiamus.

CAP. XV. *v.* 29. In abundantia benedictionis Euangelii Chriſti veniam. *Hic addiderunt Patres vocem* Euangelij *quæ & græcè additur.*

V. 30. Vt adiuuetis me in orationibus veſtris pro me ad Deum. *Non auferas aut* veſtris, *aut* pro me.

V. 32. Et refrigerer vobiſcum. *Retinendum eſt & copulatiuum, non ſubſtituendum vt cauſatiuum.*

CAP. XVI. *v.* 5. Qui eſt primitiuus Aſiæ in Chriſto. *Caue mutes* Aſię *in* Achaię, *ſigma in chi.*

V. 6. Salutate Mariam quæ multum laborauit in vobis. *Pronomen ſecunda perſona* vobis, *non eſt mutandum in prima* nobis.

V. 7. Salutate Andronicum & Iuniam. *Legendum eſt* Iuniam, *ita vt tertia dictionis litera ſit* n, *tertia liquidarum, non prima*, Iulia.

V. 11. Salutate eos qui ſunt ex Ariſtoboli domo. *Alij libri non addunt ſed ſubaudiunt* domo.

V. 27. Cui honor & gloria. *Non omittas* rò cui.

EPISTOLA AD CORINTHIOS PRIOR.

CAP. I. *v.* 10. Sitis autem perfecti in eodem ſenſu & in eadem ſententia. *Romani Patres, emendando ſcripſerunt*, ſententia, *deductum à ſentio, pro eo quod vulgò legitur*, ſcientia *à ſcio.*

V. 14. Gratias ago Deo. *Non addas pronomen* meo.

V. 16. Ceterùm neſcio ſi quem alium baptizauerim. *Non addas pronomen* veſtrûm *poſt* alium.

CAP. II. *v.* 14. Quia ſpiritualiter examinatur. *Nonnulli codices, pro* quia, *ſcribunt* ea quæ *vel* quæ, *& pro ſingulari* examinatur *plurale* examinantur; *ſed priorem lectionem prætulerunt Patres.*

V. 16. Quis enim cognouit ſenſum Domini, qui inſtruat eum? *Quidam libri, ſed minùs emendati, pro* qui inſtruat eũ, *habent* aut quis inſtruxit eum?

CAP. III. *v.* 11. Quod eſt Chriſtus Ieſus *Non facilè mutes neutrũ* quod *in maſculinũ* qui.

CAP. IV. *v.* 16 Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. *Non auferas è textu hæc:* ſicut & ego Chriſti.

CAP. V. *v.* 7. Expurgate vetus fermentum. *Non addas coniunctionem* igitur.

CAP. VI. *v.* 11. Et hæc quidam fuiſtis. *Nomen* quidam *nequaquam mutandum eſt in coniunctionem* quidem.

V. 18. Omne peccatum. *Non interponas coniunctionem cauſalem* enim.

CAP. VII. *v.* 7. Volo enim omnes vos eſſe ſicut meipſum. *Correctores mutarunt coniunctionem aduerſatiuam* autem *in cauſalem* enim, *& nomen* homines *in pronomen* vos: *vulgò enim legitur:* Volo autem omnes homines.

V. 13. Et ſi qua mulier fidelis. *Hic noluerunt omitti* rò fidelis.

V. 24. Vnuſquiſque in quo vocatus eſt, fratres *Seruandum eſt plurale* fratres, *non ſubſtituendum ſingulare* frater.

Sequitur: In hoc permaneat apud Deum. *Pro compoſito quidam legunt ſimplex* maneat, *ſed plurale* maneant *non eſt admittendum.*

V. 26. Exiſtimo ergo hoc bonum. *Pro* ergo, *quidam* enim, *quidam* autem *ſcribunt.*

V. 33 Et diuiſus eſt: & mulier innupta & virgo cogitat. *Olim, ante Hieronymianam correctionem, ferè legebant latini codices:* Diuiſa eſt mulier & virgo. Quæ innupta eſt, cogitat.

V. 35. Et quòd facultatem præbeat ſine impedimento Dominum obſecrandi. *Correctores prætulerunt* rò obſecrandi, *quod eſt, orando, et quod multi legunt* obſeruandi, *quod eſt, colendi.*

V. 39. Quòd ſi dormierit vir eius, liberata eſt. *Non addas* à lege, *ſed intelligas.*

CAP. VIII. *v.* 6. Ex quo omnia & nos in illum. *Alij libri mutant accuſatiuum in ablatiuum* illo.

V. 7. Quidam autem cum conſcientia vſque nunc idoli. *Clarius additur quàm omittitur præpoſitio* cum.

CAP. IX. *v.* 10. An propter nos vtique hoc dicit? *Non omittas pronomen* hoc.

V. 16. Nam ſi euangelizauero. *Non interponas & inter* nam *&* ſi.

CAP. X. *v.* 17. Omnes qui de vno pane participamus. *Non addas* & de vno calice.

V 27. Si quis vocat vos infidelium. *Nec hic addas* ad cœnam.

V. 28. Hoc immolatum eſt idolis. *Non mutes participium* immolatum *in nomẽ* immolatitium.

CAP. XI. *v.* 10. Ideò debet mulier poteſtatem habere ſupra caput, propter angelos. *Pro* poteſtatem *non ſcribas* velamen, *nec addas pronomen* ſuum *nominis* caput.

CAP. XII. *v.* 13. Omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus. *Non omittas nomen* corpus, *quod multi.*

CAP. XIII. *v.* 13. Nunc autem manent. *Non ſcribas ſingulare* manet.

CAP. XIV. *v.* 2. Spiritu autem loquitur myſteria. *Non mutes ablatiuũ* ſpiritu *in genitiuũ.*

V. 16. Qui ſupplet locum idiotæ. *Non ſcribas interrogatiuum* quis *loco relatiui* qui.

V. 21. In lege ſcriptum eſt. *Non addas* enim.

V. 23. Nónne dicent quòd inſanitis. *Coniunctio* quòd *mutanda non eſt in pronomen interrogatiuum* quid.

V. 32. Et ſpiritus prophetarum prophetis ſubiecti ſunt. *Retinendus eſt numerus pluralis* ſubiecti ſunt, *non ſurrogandus ſingularis* ſubiectus eſt.

V. 33. Sicut & in omnibus eccleſijs ſanctorum doceo. *Non eſt omittendum verbum* doceo.

V. 40. Omnia autem honeſtè & ſecundùm ordinem fiant. *Superfluit quod multi codices ſubijciunt* in vobis.

CAP. XV. *v.* 23. Deinde ij qui ſunt Chriſti, qui in aduentu eius crediderunt. *Correctores prætulerunt caſum ſextum* aduentu, *et qui eſt in pleriſque libris, quarto* aduentum.

V. 26. Nouiſſima autem inimica deſtruetur mors. *Non ſcribas aduerbium* nouiſſimè, *loco nominis* nouiſſima.

V. 31. Quotidie morior per veſtram gloriam. *Romani Patres prætulerunt monoſyllabum* per *diſſyllabo* propter.

V. 35. Sed dicet aliquis. *Retinendum eſt futurum* dicet, *non ſubſtituendum præſens* dicit.

Ibidem. Qualive corpore venient? *Loco dictionis vnius* qualive, *non ſunt ſcribenda dua* quali autem.

V. 39. Sed alia quidem hominum, alia verò pecorum, alia volucrum, alia autẽ piſcium. *Non ſunt omittenda coniunctiones*, quidem, verò, autem.

V. 51. Omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur. *Olim quidã latini codices, pro* reſurgemus, *legebant* dormiemus, *ſed minùs rectè.*

V. 52. Canet enim tuba. *Si non addas vocem* tuba, *vel ſubaudias oportet.*

CAP. XVI. *v.* 12. Et vtique non fuit voluntas vt nunc veniret. *Non addas nomini* voluntas *pronomen* eius.

V. 19. Salutant vos Eccleſiæ Aſiæ. *Subſtantiuo* Eccleſiæ *non adiicias adiectiuum* omnes.

EPISTOLA AD CORINTHIOS POSTERIOR.

CAP. I. *v.* 6. Siue exhortamur pro veſtra exhortatione & ſalute. *Non omittas* rò & ſalute.

Sequitur: Quæ operatur tolerantiam. *Non interponas* in vobis, *multoq́; minùs* in nobis, *prima perſona.*

V. 7. Vt ſpes noſtra firma ſit pro vobis. *Alij legunt modo indicatiuo* & ſpes noſtra firma eſt pro vobis.

V. 11. Vt ex multorum perſonis. *Inſignis correctio, qua* multorum perſonis, *reſtitutum eſt, loco eius quod vulgo legitur*, multarum perſonis faciem, *confuſis interpretationibus duabus vocis* προσώπων.

Ibidem. Per multos gratiæ agantur pro nobis. *Non ſubſtituas* vobis *ſecunda perſona, pro* nobis *prima.*

V. 12. Quòd in ſimplicitate cordis. *Non eſt omittendum* cordis, *quod Patres addiderunt.*

V. 13. Quàm quæ legiſtis & cognouiſtis. *Patres ſeruandum cenſuerunt duplex præteritum.*

V. 18. Quia ſermo noſter qui fuit apud vos. *Pro præterito* fuit *non ſcribas præſens* fit.

V. 21. Qui autem confirmat nos vobiſcum in Chriſto. *Non præponas ſecunda perſona pronomen, inuerſo ordine legens* vos nobiſcum.

CAP. III. *v.* 9. Nam ſi miniſtratio damnationis gloria eſt. *Non addas propoſitionem* in *ante* gloria.

V. 12. Habentes igitur talem ſpem, multa fiducia vtimur. *Non eſt mutandus indicatiuus* vtimur *in imperatiuum* vtamur.

CAP. IV. *v.* 1. Ideò habentes adminiſtrationem. *Verbum vnum* adminiſtrationem, *non mutes in duo* hanc miniſtrationem.

V. 4. Vt non fulgeat illis illuminatio. *Non auferas pronomen* illis.

V. 6. Ipſe illuxit in cordibus noſtris. *Nec omittas* ipſe, *nec mutes* rum qui.

V. 9. Perſecutionem patimur, ſed non relinquimur. *Quod ſubijciunt quidam libri*, humiliamur ſed non confundimur, *Correctores prætereundum cenſuerunt.*

CAP. V. *v.* 13. Siue enim mente excedimus, Deo. *In quibuſdam libris, pro* excedimus, *à cedo, eſt* excidimus, *à cado, id eſt, vocalis tertia pro ſecunda.*

CAP. VI. *v.* 16. Et inambulabo inter eos. *Correctores addiderunt* inter eos.

CAP. VII. *v.* 3. Non ad condemnationem veſtrã dico. *Non facile omittas pronomen* veſtram.

V. 7. Ita vt magis gauderem. *Non præponas ad verbum* magis *coniunctioni* vt.

CAP. VIII. *v.* 15. Qui multum, non abundauit. *Nomini* multum *non addas verbum* habuit.

V. 23. Et in vos adiutor. *Retinendus eſt accuſatiuus* vos, *non ſubſtituendus ablatiuus* vobis.

Ibidem. Apoſtoli Eccleſiarum, gloria Chriſti. *Hic retinendus eſt nominatiuus* gloria, *non ſurrogandus, qui vulgò legitur, genitiuus* gloriæ.

V. 24 In faciem Eccleſiarum. *Non mutes accuſatiuum in ablatiuum* facie.

CAP. IX. *v.* 5. Vt præueniant ad vos *Non ſcribas* perueniant, *pro* præueniant, *quod eſt, antè veniant.*

V. 9. Iuſtitia eius manet in ſęculum ſęculi. *Alij ſcribunt* in æternum *pro* in ſæculum ſæculi.

CAP. XI. *v* 23. Miniſtri Chriſti ſunt. *Non ſubijcias, quod in alijs eſt libris*, & ego.

V. 25. Nocte & die in profundo maris fui. *Non mutes ablatiuum in accuſatiuum* profundum.

CAP. XII. *v.* 11. Nihil enim minus fui. *Non eſt ſcribendum* feci *à facio, pro* fui *à ſum.*

CAP. XIII. *v* 4 Sed viuemus cum eo. *Non eſt mutandum futurum in præſens* viuimus.

V. 6. Spero autem quòd cognoſcetis, quia nos non ſumus reprobi. *Nec hic futurum* cognoſcetis *in præſens* cognoſcitis.

EPISTOLA AD GALATAS.

CAP. II. *v.* 2. Seorſum autem iis qui videbantur aliquid eſſe. *Nec omittas* aliquid eſſe, *nec pro eo ſcribas* maiores eſſe.

V. 4. Sed propter ſubintroductos. *Non auferas coniunctionem* ſed.

V. 5. Quibus neque ad horam ceſſimus ſubiectione. *Triplex vitium hic vitandum eſt, vnum, ne omittatur prima vox* quibus, *alterum, ne omittatur ſubſequens negatio* neque, *quã à multis olim libris ſolebat omitti; tertium, ne ſcribatur datiuus pro ablatiuo* ſubiectione.

CAP. III *v.* 1. Ante quorum oculos Ieſus Chriſtus præſcriptus eſt. *Legẽdum eſt* præſcriptus, *quod eſt, antè ſcriptus, non* proſcriptus, *id eſt, diphthongus prima æ, non vocalis quarta* o.

V. 7. Cognoſcite ergo. *Imperatiuus* cognoſcite *non eſt mutandus in indicatiuum* cognoſcitis.

V. 19. Propter tranſgreſſiones poſita eſt. *Non mutes plurale in ſingulare* tranſgreſſionem.

CAP. IV. *v.* 6. Quoniam autem eſtis filij. *Non addas* Dei.

V. 14. Et tentationem veſtram in carne mea non ſpreuiſtis. *Non facilè mutandum eſt pronomen ſecunda perſona* veſtram, *in prima* meam.

V. 24. Vnum quidem in monte Sina. *Alij libri pro* in *legunt* à.

CAP. V. *v.* 7. Quis vos impediuit veritati non obedire? *Quod ſequitur in quibuſdam exemplaribus* Nemini conſenſeritis, *omnium Correctorum iudicio ſuperfluit.*

V. 8. Perſuaſio hæc non eſt ex eo qui vocat vos. *Non eſt omittendum pronomen* hæc, *nec eius loco ſcribendum* veſtra.

CAP VI. *v.* 12. Quicumque enim volunt placere in carne. *Multi libri omittunt* enim.

EPISTOLA AD EPHESIOS.

CAP. I. *v.* 6. In dilecto filio ſuo. *Non omittas* filio ſuo.

V. 17. In agnitione eius. *Quidam libri, pro ſexto caſu, ſcribunt quartum* agnitionem.

V. 23. Et plenitudo eius. *Non eſt omittenda coniunctio* &.

CAP. II. *v.* 1. Et vos cùm eſſetis mortui. *Non eſt addendum verbum* conuiuificauit.

V. 11. Quòd aliquando vos gentes in carne. *Nec hic addendum eſt, vel pronomen* qui, *vel verbum* eratis *ante* gentes.

Sequitur: Qui dicimini præputium. *Non eſt mutandum præſens* dicimini, *in imperfectum* dicebamini.

V. 12. Quia eratis illo in tempore. *Coniunctio* quia *ſeu* quòd *non eſt vertenda in pronomen* qui.

V. 16. Et reconciliet ambos. *Præferendum eſt* & *copulatiuum* vt *cauſatiuo*.

V. 22. In habitaculum Dei in ſpiritu. *Non addas* ſancto.

CAP. III. *v.* 10. Vt innoteſcat principatibus & poteſtatibus. *Non legas* principibus *pro* principatibus, *id eſt, quatuor ſyllabas pro quinque.*

V. 16 Virtute corroborari per ſpiritum eius. *Retinendus eſt ablatiuus* virtute, *non ſupponendus accuſatiuus* virtutem.

Sequitur: In interiorem hominem. *Hic contrà, retinendi ſunt accuſatiui, non ſupponendi ablatiui* in interiori homine.

CAP. IV. *v* 22. Deponere vos ſecundùm priſtinam conuerſationem. *Legendum eſt* deponere, *modo infinitiuo, non imperatiuo* deponite.

V. 29. Ad ædificationem fidei. *Non legas* opportunitatis *pro* fidei.

V. 30. In quo ſignati eſtis in diem redemptionis. *Non mutes quartum caſum in ſextum* die.

CAP. V. *v.* 5. Aut auarus, quod eſt idolorum ſeruitus. *Alterius verſionis eſt, ea lectio quæ habet* qui eſt idolorum ſeruus.

V. 13. Omne enim quod manifeſtatur, lumen eſt. *Retinendum eſt paſſiuum* manifeſtatur, *non mutandum in actiuum* manifeſtat, *quod quidam volunt.*

V. 18. Sed implemini ſpiritu ſancto. *Alij libri omittunt adiectiuum* ſancto.

V. 26. Mundans lauacro aquæ in verbo vitæ. *Correctores, vt indicarunt non addendum participio* mundans *pronomen* eam, *ita non auferendum in fine nomen* vitæ

V. 27. Vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam eccleſiam. *Non facilè mutes nominatiuum maſculinum* ipſe, *in accuſatiuum fœmininum* ipſam.

CAP. VI. *v.* 13. Et in omnibus perfecti ſtare. *Non facilè ſcribas, ſublata præpoſitione in ablatiuos abſolutè poſitos* omnibus perfectis, *vt nonnulli libri.*

V 15. In præparatione Euangelij pacis. *Seruandus eſt ablatiuus* præparatione, *non ſubſtituendus accuſatiuus.*

V. 23. A Deo patre. *Non addas pronomē* noſtro.

EPISTOLA

AD PHILIPPENSES.

CAP. I. *v.* 14. Et plures è fratribus in Domino, confidentes vinculis meis. *Primum* & *copulatiuum non oportet mutare in* vt, *nec præponere in præpoſitionem nominis* vinculis.

CAP. III. *v.* 4. Quamquam ego habeam confidentiam & in carne. *Non eſt transferenda coniunctio* & *ex fine in principium.*

V. 10. Et ſocietatem paſſionum eius. *Pro plurale* paſſionum, *non ſcribas ſingulare* paſſionis.

V. 15. Et hoc vobis Deus reuelabit. *Non mutes futurum* reuelabit *in præteritum.*

V. 16. Veruntamen ad quod peruenimus vt idem ſapiamus, & in eadem permaneamus regula. *Nec mutes* quod *in* quid, *vocalem quartam in tertiam. nec omittas coniunctionem* &.

CAP. IV. *v.* 2. Euodiam rogo. *Non ſcribas* Euchodiam, *addito* ch.

EPISTOLA

AD COLOSSENSES.

CAP. I. *v.* 12. Gratias agentes Deo patri. *Non eſt interijcienda coniunctio* & *inter* Deo *&* patri.

V. 14. In quo habemus redemptionem per ſanguinem eius, remiſſionem peccatorum. *Vt non oportet omittere* per ſanguinem eius, *ita non oportet addere* & *ante* remiſſionem.

V. 25. Quæ data eſt mihi in vos. *Non mutes accuſatiuum in ablatiuum* vobis.

CAP. II. *v.* 2. In agnitionē myſterij Dei patris & Chriſti Ieſu. *Non eſt auferēda coniūctio* &.

V. 7. Abundantes in illa, in gratiarum actione. *Quidam libri, pro* in illo *maſculino, ſcribunt fœmininum* in ea; *ſed nequaquam eſt omittendum* in illo, *quod multi faciunt.*

V 11. Circumciſione non manufacta. *Caue legas* manifeſta *pro* manufacta, *quæ manu fit.*

Sequitur: In exſpoliatione corporis carnis. *Nec addas* peccatorum *poſt* corporis, *nec mutes* corporis *in* cutis, *quod eſt pellis.*

V. 16. Aut in parte diei feſti. *Non omittas* feſti.

CAP. III. *v.* 4. Cùm Chriſtus apparuerit vita veſtra. *Non eſt addenda coniunctio ſiue* autem *ſiue* enim.

V. 11. Vbi non eſt Gētilis & Iudæus. *Nō interijcias* maſculus & femina, *ſuperfluunt enim hoc loco.*

V. 16. Pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus. *Non eſt præponenda his ablatiuis præpoſitio* in.

V. 17. Omnia in nomine Domini Ieſu Chriſti. *Non addendum eſt* facite, *ſed ſubaudiendum.*

V. 20 Hoc enim placitum eſt in Domino. *Non eſt omittenda præpoſitio* in.

CAP. IV. *v.* 9. Omnia quæ hîc aguntur. *Non præponas his verbis* qui.

V 16. Et cum lecta fuerit apud vos epiſtola hæc. *Non omittas pronomen* hæc.

Ibidem. Et eam quæ Laodicenſium eſt, vos legatis. *Alij paſſiuè legunt*: & ea quæ Laodicenſium eſt vobis legatur.

V. 18. Gratia vobiſcum. *Non interponas* Domini noſtri Ieſu Chriſti.

EPISTOLA

AD THESSALONICENS.

PRIOR.

CAP. I. *v* 1. Gratia vobis & pax *Non addas* à Deo patre noſtro & Domino Ieſu Chriſto

V. 5. Sed & in virtute *Non omittas medium* &, *ſicut nec vbi ſequitur v.* 8. Sed & in omni loco.

CAP. II. *v.* 2. Cùm poſſemus vobis oneri eſſe. *Nec auferendum eſt pronomen* vobis, *nec nostrum nomen* oneri *facilè commutandum cum maſculino* honori.

Ibidem Sed facti ſumus paruuli. *Interpres vertit* paruuli, *quod alij* lenes

V. 16. Peruēnit enim ira Dei ſuper illos vſque in finem *Correctores prætulerunt* peruēnit, *vt* præuenit, *quod eſt ante venit.*

CAP. III. *v* 12. Et abundare faciat charitatem veſtram in inuicem. *Non omittas pronom.* veſtram.

CAP. IV. *v.* 1. Sic & ambuletis. *Alij ſcribunt* ſicut & ambulatis.

V 8 Itaque qui hæc ſpernit *Non eſt omittendum pronomen* hæc.

V. 14. Qui reſidui ſumus in aduentū Dñi. *Non eſt mutandus accuſatiuus in ablatiuū* aduentu.

CAP. V. *v.* 3. Sicut dolor in vtero habenti *Datiuus non eſt mutādus in genitiuum* habentis.

V. 15. Sed ſemper quod bonum eſt ſectamini in inuicē & in omnes. *Non eſt omittendum primū* in.

EPISTOLA

AD THESSALONICENS.

POSTERIOR.

CAP. I. *v* 6. Retribuere tribulationem. *Non eſt mutanda vox* tribulationem, *quæ pœnam ſignificat, in* retributionem, *quæ mercedem.*

V. 11. Omnem voluntatem bonitatis. *Non addas pronomen* ſuæ.

CAP. II. *v.* 12. Quòd elegerit vos Deus. *Non mutes pronomen ſecundæ perſonæ* vos *in primæ* nos.

V. 13. In qua & vocauit vos. *Quidam legunt* in quam, *quidam* ad quod; *ſed malè omnino illi, qui ſcribunt pronomen primæ perſonæ* nos.

CAP. III. *v* 4. Quoniam quæ præcipimus. *Retinendum eſt præſens* præcipimus, *non ſurrogandum præteritum* præcepimus.

V. 11. Ambulare inquietè. *Non mutes infinitiuum* ambulare *in participium* ambulantes.

EPISTOLA

AD TIMOTHEVM

PRIOR.

CAP. I. *v* 9 Sciens hoc. *Non ſcribas plurale* ſcientes, *pro ſingulari* ſciens.

V. 12. Chriſto Ieſu Domino noſtro. *Non præponas præpoſitionem* in.

V. 16. Ad informationem eorum. *Caue ſcribas contrarium* deformationem, *vt quidam.*

CAP. II. *v.* 6. Teſtimonium temporibus ſuis. *His verbis, nec præponendum eſt* cuius, *nec poſtponendum* confirmatum eſt: *hæc enim conſultò à Patribus omiſſa ſunt.*

V. 15. Si permanſerit in fide. *Alij legunt plurale* permanſerint.

CAP. III. *v* 2. Oportet ergo epiſcopum. *Non commutes* ergo *cum* enim.

Ibidem. Prudentem, ornatum, pudicum *Non omittas* τὸ pudicum.

V. 14 Hæc tibi ſcribo. *Non ſcribas* fili Timothee.

CAP IV. *v.* 7. Exerce autem teipſum ad pietatem. *Nec hic omittas coniunctionem* autem.

CAP. V. *v* 15. Retro ſatanam. *Non interijcias præpoſitionem* poſt.

V. 16. Et non grauetur eccleſia *Non eſt mutandum* & *in* vt *cauſatiuum.*

V 18. Non alligabis os boui trituranti. *Non ſcribas* infrenabis *pro* alligabis.

V. 24 Quoſdam autem & ſubſequuntur. *Non omittas medium* &.

CAP. VI. *v* 8. His contenti ſumus. *Præſens indicatiui* ſumus, *mutatur ab aliis in præſens imperatiui* ſimus.

V. 9 Inutilia & nociua. *Non præponas* & *voci* inutilia.

V. 16. Et imperium ſempiternum. *Non interijcias præpoſitionem* in *ante* ſempiternum.

EPISTOLA

AD TIMOTHEVM

POSTERIOR.

CAP. I. *v.* 2. Gratia, miſericordia, pax *Non eſt præponenda coniunctio* & *voci* pax.

V. 3. Gratias ago Deo, cui ſeruio à progenitoribus. *Nec hic addenda ſunt pronomina* meo *&* meis.

V. 15. Scis hoc *Non interponas* enim.

Ibidem. Ex quibus eſt Phigellus. *Alij ſcribunt vnico* l, Phigelus: *ſed malè illi qui habent* Philetus, *quod nomen occurrit infrà* 2. *v.* 17.

V 18. Et quanta Epheſi miniſtrauit mihi. *Correctores è libris ſuis addiderunt pronomen* mihi.

CAP. II. *v.* 5. Non coronatur niſi legitimè certauerit. *Ne mutes præſens* coronatur *in futurū.*

V. 22. Fidem, charitatem, & pacem. *Non interponas* ſpem *inter* fidem *&* charitatem.

V. 26. A quo captiui tenentur. *Non ſcribas participium* capti *pro nomine* captiui.

CAP. IV. *v.* 11. Eſt enim mihi vtilis in miniſterium. *Non mutes accuſatiuum in ablatiuum* miniſterio.

V. 14 Reddet illi Dominus ſecundùm opera eius. *Futurum indicatiui* reddet, *non vertas in præſens imperatiui* reddat.

V. 17. Vt per me prædicatio impleatur. *Non ſcribas* impleretur.

V. 19 Saluta Priſcam. *Quidam codices ſcribunt* Priſcillam; *ſed malè illi qui maſculino genere* Priſcum.

EPISTOLA

AD TITVM.

CAP. I. *v.* 8. Sed hoſpitalem, benignum, ſobrium. *Non addas* prudentem: *cauſa explicatur Notationibus noſtris.*

V. 10. Sunt enim multi etiam inobedientes. *Non omittas* etiam.

CAP. II. *v.* 11. Apparuit enim gratia Dei ſaluatoris noſtri. *Non ſcribas fœmininum* ſalutaris, *pro maſculino* ſaluatoris noſtri.

EPISTOLA

AD PHILEMONEM.

VErſ 6. In agnitione omnis operis boni. *Correctores indicarunt non eſſe omittendum* operis.

Sequitur: Quod eſt in vobis in Chriſto Ieſu. *Nec hic omittendum cenſuerūt* quod eſt in vobis: *immò quod eſt neutrum, prætulerunt* quæ eſt *fœminino, & ſecundam perſonam* in vobis, *primæ* in nobis.

EPISTOLA AD HEBRÆOS.

CAP. I. v. 14. Propter eos qui hereditatem capient ſalutis. *Retinendum eſt futurum* capient, *non ſubſtituendum præſens* capiunt, *multoq; minùs* cupiunt, *quod eſt, deſiderant*.

CAP. II. v. 3. Quæ cùm initium accepiſſet. *Numerus ſingularis* accepiſſet, *non eſt mutandus in pluralem* accepiſſent.

V. 10. Per paſſionem conſummare. *Nec hic mutandum eſt actiuum* conſummare *in paſſiuum* conſummari.

CAP. III. v. 11. Sicut iuraui in ira mea. *Pro aduerbio* ſicut, *non ſcribas nomen* quibus.

V. 19. Et videmus, quia non potuerunt introire. *Redundat quod quidam libri ſubyciunt* in requiem ipſius.

CAP. IV. v. 4. Dixit enim in quodam loco. *Non omittas præpoſitionem* in.

V. 10. Sicut à ſuis Deus. *Non addas coniunctionem* & *ante præpoſitionem* à.

V. 14. Teneamus confeſſionem. *Non interponas* ſpei noſtræ.

V. 16. Adeamus igitur cum fiducia ad thronum gratiæ. *Non ſubycias pronomen* eius.

CAP. V. v. 8. Et quidem cùm eſſet filius Dei. *Correctoribus viſum eſt non eſſe omittendum genitiuum* Dei.

V. 11. De quo nobis grandis ſermo, & ininterpretabilis ad diſcendum. *Seruanda eſt ſyllaba* in *duplicata in voce* ininterpretabilis.

CAP. VI. v. 1. Ad perfectiora feramur. *Non eſt ſcribendum nomen ſubſtantiuum* perfectionem, *loco adiectiui* perfectiora.

CAP. VII. v. 13. De qua nullus altari præſtò fuit. *Pro* altari *non ſubſtituas* altario, *vocem barbaram*.

V. 25. Vnde & ſaluare in perpetuum poteſt accedentes per ſemetipſum ad Deum. *Legendum eſt numero plurali* accedentes, *non ſingulari* accedens: *qua de re legere licet noſtras Notationes*.

CAP. IX. v. 14. Emundabit conſcientiam noſtram. *Loco futuri* emundabit, *non eſt ſcribendum præteritum* emundauit; *nec* veſtram *ſecundæ perſonæ pronomen, loco primæ* noſtram.

V. 26. Nunc autem ſemel in conſummatione ſęculorum. *Non mutes ablatiuum in accuſatiuum* conſummationem.

Sequitur: Ad deſtitutionem peccati. *Alij libri habent* deſtructionem, *eodem ſenſu*.

CAP. X. v. 6. 8. Holocautomata pro peccato. *Alij libri, ante præpoſitionem* pro, *græco conſentaneè, interponunt coniunctionem* &: *quam Syrus cum Correctoribus omittit*.

V. 16. Dando leges meas. *Non mutes gerundium* dando *in futurum indicatiui* dabo.

V. 30. Mihi vindicta, & ego retribuam. *Neque hìc mutes nominatiuum* vindicta *in accuſatiuum*.

CAP. XI. v. 6. Sine fide autem impoſſibile eſt placere Deo. *Nec omittas* Deo, *nec addas* quemquam.

V. 11. Virtutem in conceptionem ſeminis accepit. *Seruandus eſt accuſatiuus* conceptionem, *non vertendus in ablatiuum*.

V. 17. Qui ſuſceperat repromiſſiones. *Non ſcribas* in quo, *pro* qui.

V. 34. Effugerunt aciem gladij. *Pro* effugerunt *à fugio, tertiæ coniugationis, non corrigas* effugauerunt, *quod eſt, in fugã verterunt, à fugo primæ*.

CAP. XII. v. 18. Et accenſibilem ignem. *Legendum eſt* accenſibilem, *quod eſt, qui accendi, qui inflammari poteſt: non, dempta litera* n, acceſſibilem, *qui accedi, cui appropinquari poteſt*.

CAP. XIII. v. 2. Per hanc enim latuerunt quidam, angelis hoſpitio acceptis. *Locus egregiè emendatus, vbi* latuerunt, *ſcriptum eſt præteritum à lateo, quod eſt, occultum, inſcium eſſe, pro eo quod vulgò legitur* placuerunt, *præteritum à placeo, quod eſt, gratum eſſe*.

V. 9. Optimum eſt enim gratia ſtabilire cor, non eſcis. *Correctores prætulerunt actiuum* ſtabilire, *paſſiuo* ſtabiliri.

EPISTOLA IACOBI CATHOLICA.

CAP. I. v. 18. Voluntariè enim genuit nos. *Non omittat coniunctionem* enim.

V. 25. Qui autem perſpexerit in legem perfectam libertatis. *Accuſatiui* legem perfectam, *non ſunt mutandi, prior in ablatiuum* lege, *poſterior in genitiuum* perfectæ, *quemodo pleriqùe legunt*: In lege perfectæ libertatis.

CAP. II. v. 18. Sed dicet quis: Tu fidem habes. *Non mutes futurum* dicet *in præſens* dicit.

V. 20. Quia fides ſine operibus mortua eſt. *Non ſcribas* otioſa *pro* mortua.

CAP. III. v. 3. Si autem equis fræna in ora mittimus. *Coniunctio conditionalis* ſi, *non eſt commutanda cum aduerbio ſimilitudinis* ſicut.

Ibidem. Et omne corpus illorum circumferimus. *Nec omittendum eſt primum* &, *nec mutandum in* etiam.

V 4. Ecce & naues, cùm magnæ ſint. *Non eſt præponenda coniunctio* & *aduerbio* ecce (Et ecce naues) *ſed poſtponenda*.

Ibidem. Circumferuntur à modico gubernaculo. *Verbo* circumferuntur, *non eſt addendum, ſiue* autem, *ſiue* tamen.

V. 12. Sic neque ſalſa, dulcem poteſt facere aquam. *Nominatiuum* ſalſa, *non eſſe mutandum in accuſatiuum, quod quidam faciunt, docuimus in Notationibus*.

CAP. IV. v. 5. Concupiſcit ſpiritus. *Caue præponas* non *negationem verbo* concupiſcit.

Sequitur: Qui habitat in vobis. *Non mutes* vobis *ſecundæ perſonæ pronomen, in* nobis *primæ*.

V. 11. Nolite detrahere alterutrum fratres. *Non ſubycias pronomen* mei.

V. 12. Vnus eſt legiſlator & iudex. *Non addas coniunctionem* enim.

CAP. V. v. 3. Theſaurizaſtis vobis iram in nouiſſimis diebus. *Non temerè omittendum eſſe illud* vobis iram, *docent noſtræ Notationes*.

V. 5. Et in luxuriis enutriſtis corda veſtra in die occiſionis. *Tò* in die occiſionis, *non eſt ſeparandum ab hoc verſu, & conſtituendum initium ſexti*.

V. 16. Addixiſtis & occidiſtis iuſtum. *Cauendum eſt, ne recidatur in vetus vitium, quo ſcribebatur* adduxiſtis, *quod eſt, accedere feciſtis, pro eo quod iam Romanorum Patrum operâ reſtitutum eſt*, addixiſtis, *quod eſt, condemnaſtis, vocali quinta* u *commutata cum tertia* i.

V. 8. Quoniam aduentus Domini appropinquauit. *Seruandum eſt præteritum* appropinquauit, *non mutandum in futurum* appropinquabit.

V. 10. Exemplum accipite, fratres, exitus mali, laboris, & patientiæ. *Correctores addendum iudicarunt illud* exitus mali, *quod eſt in quibuſdam libris, quamquam videri poſſit eiuſdem græcæ vocis verſionem eſſe, cuius eſt* laboris, *quod ſequitur*.

V. 13. Triſtatur aliquis veſtrùm? *Non addatur coniunctio* autem.

V. 15. Et alleuiabit eum Dominus. *Alij libri, omiſſa è medio vocali tertia* i, *ſcribunt* alleuabit, *eodem ſenſu, eriget, leuatus reddet malum*.

V. 20. Saluabit animam eius à morte. *Non commutes* eius *cum reciproco* ſuam.

Sequitur: Et operiet multitudinem peccatorum. *Retinendum eſt futurum* operiet, *non ſupponendum præſens* operit.

EPISTOLA PETRI PRIOR.

CAP. I. v. 7. In reuelatione Ieſu Chriſti. *Ablatiuus* reuelatione, *non eſt mutandus in accuſatiuum* reuelationem.

V. 9. Salutem animarum. *Non addas* veſtrarum.

V. 13. Perfectè ſperate. *Non ſubſtituas nomen* perfecti, *pro aduerbio* perfectè.

V. 15. Et ipſi in omni conuerſatione ſancti ſitis. *Non præponatur his verbis* vt.

V. 25. Quod euangelizatum eſt in vos. *Non mutes accuſatiuum* vos *in ablatiuum*.

CAP. II. v. 2. Rationabile, ſine dolo, lac concupiſcite. *Retinendum eſt neutrum ſingulare* rationabile, *non ſupponendum maſculinum plurale* rationabiles.

V. 5. Et ipſi tamquam lapides viui ſuperædificamini domus ſpiritualis. *Inſignis correctio, qua reſtitutus eſt nominatiuus ſingularis vocibus* domus ſpiritualis, *pro pluralibus ſiue nominatiuis ſiue accuſatiuis* domus *vel* domos ſpirituales, *qui legi ſolent, nunc addita, nunc dempta, in præpoſitione*.

V. 10. Quę eſt enim gloria. *Non mutes* gloria, *poſitum pro gloriandi materia, cum* gratia.

V. 21. Quia & Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum. *Quidam boni libri legunt duplex* vobis, *ſecunda perſona: ſed malè illi qui duplex* nobis, *prima perſona: ſequitur enim ſecunda perſonâ*: Vt ſequamini veſtigia eius: *tametſi veteres quidam, docendi cauſa, citent primâ perſonâ* ſequamur. *Legat, cui placet, Notationes noſtras*.

V. 23. Tradebat autem iudicanti ſe iniuſtè. *In quibuſdam codicibus hæc reperiuntur vitia; vt, pro* autem *legant* enim; *addant alterum* ſe, *præpoſitum participio* iudicanti; *participium illud ſingulare datiui caſus, mutent, nonnulli in accuſatiuum pluralem* iudicantes, *nonnulli in verbum infinitum* iudicari. *De reliquo lege Notationes*.

CAP. III. v. 2. Caſtam conuerſationem veſtram. *Correctores prætulerunt* caſtam, *ei quod alij legunt* ſanctam.

V. 4. Qui eſt in conſpectu Dei locuples. *Non mutes maſculinum* qui *in neutrum* quod.

V. 8. In fine autem omnes vnanimes. *Legendum eſt* in fine, *poſitum pro denique ſiue poſtremò, non* in fide, *tamquam Chriſtiani. Nec voci* vnanimes, *adyciendum eſt* in oratione eſtote, *quamquam id habeat Epiſtola Dominica quinta poſt Pentecoſten. De his latiùs noſtræ Notationes*.

V. 11. Declinet à malo. *Non addas* autem.

V. 14. Et non conturbemini. *Non ſcribas* vt *pro* &, *id eſt, vocalem quintam pro ſecunda*.

V. 15. De ea quæ in vobis eſt ſpe. *Superfluit, quod alij libri ſubyciunt*, & fide.

V. 17. Melius eſt enim benefacientes. *Non addas coniunctionem* vt *ante* benefacientes.

V. 18. Mortificatus quidem carne, viuificatus autem ſpiritu. *Egregia emendatio, qua reſtituti ſunt nominatiui ſingulares*, mortificatus *&* viuificatus *pro iis qui vulgò ſcribuntur accuſatiuis pluralibus*, mortificatos *&* viuificatos.

V. 19. In quo & his qui in carcere erant ſpiritibus veniens prædicauit. *Pro* carcere, *quod eſt cuſtodia, malè quidam legunt* carne, *quod eſt corpore. Deinde verbo* erant *ſuperfluè adyciunt alij participium* concluſi. *Denique datiuus pluralis* ſpiritibus, *ex Patrum correctione ſeruandus eſt, pro eo qui à pleriſque legitur ablatiuo ſingulari* ſpiritu.

V. 21. Quod & vos nunc. *Non facilè mutandũ eſt pronomen ſecundæ perſonæ* vos *in primæ* nos.

CAP. IV. v. 4. In quo admirantur. *Vt non eſt ſcribendum plurale* quibus, *pro ſingulari* quo: *ita non eſt mutandum verbum* admirantur *in* peregrinantur *aut* obſtupeſcunt, *quæ ſunt græcæ dictionis aliæ verſiones*.

V 7 Omnium autem finis appropinquauit. *Retinendum eſt præteritum* appropinquauit, *non reſumendum futurum* appropinquabit

V. 12. Chariſſimi, nolite peregrinari. *Pro* peregrinari, *quidam libri legunt* mirari, *quemadmodum è contrario ſuprà v.* 4. *pro* admirantur, *quidam legunt* peregrinãtur: *vox enim græca* ξενίζεσθαι, *ad verbum quidem transferatur* peregrinari, *ad ſenſum autem* mirari *ſeu* admirari.

V. 14. Super vos requieſcit. *Non eſt mutandum præſens* requieſcit *in futurum*.

V. 17. Qui non credunt Dei Euangelio. *Non eſt omittendum* Dei.

V. 18. Et ſi iuſtus vix ſaluabitur. *Non addas* quidem.

CAP. V. v. 3. Sed forma facti gregis ex animo. *Correctores prætulerunt ſingularem numerum* forma, *plurali* formæ; *& genitiuum* gregis, *datiuo*.

V. 13. Quæ eſt in Babylone coëlecta. *Pro quadriſyllaba voce* coëlecta, *cave legas triſyllabam* collecta, *mutata vocali* ē *in conſonantem* l.

EPISTOLA PETRI POSTERIOR.

CAP. I. v. 3. Quæ ad vitam & pietatem donata ſunt. *Correctores prætulerunt plurale* ſunt *ſingulari* eſt.

V. 4. Per quem maxima. *Et hic prætulerunt maſculinũ* quem, *fœminino* quam *& neutro* quæ.

V. 8 Hęc enim ſi vobiſcum adſint. *Alij libri legunt*: Hæc enim vobis cùm adſint.

V. 16. Non enim doctas fabulas ſecuti. *Egregiè Correctores*, indoctas, *quod vulgò legitur, emendarunt ſcribendo contrarium* doctas, *quod eſt, eruditas ſeu artificioſè concinnatas*.

Ibidem. Virtutem & præſentiam. *Et hic rectè emendarunt* præſentiam, *quod eſt, aduentum, à præſens pro* præſcientiam, *quod eſt, prouidentiam, à præſcio*.

CAP. II. v. 13. Coinquinationes & maculæ. *Legendum eſt* coinquinationes, *primo caſu nu-*

meri

meri pluralis, non coinquinationis, *ſecundo caſu numeri ſingularis.*

V. 18. Superba enim vanitatis loquentes. *Pro ſuperba adiectiuo, non ſcribas, addita vocali tertia* i, ſuperbia *ſubſtantiuum.*

CAP. III. *v.* 13. Secundùm promiſſa ipſius *Propoſitionem* ſecundùm *non vertas in coniunctionem* &.

V. 15. Et Domini noſtri. *Non addas* Ieſu Chriſti.

EPIST. IOHANNIS PRIMA.

CAP. I. *v.* 9. Ab omni iniquitate. *Non omittas præpoſitionem* ab.

CAP. II. *v.* 4. Qui dicit ſe noſſe eum. *Non mutes pronomen* eum *in nomen* Deum.

V. 14. Scribo vobis infantes, quoniam cognouiſtis patrem. *Quod ſequitur in manuſcriptis codicibus:* Scribo vobis patres, quia cognouiſtis eum qui ab initio eſt, *& totidem verbis præceſſit ſupra v.* 13. *Sixtina Biblia omittunt. Lege Notationes noſtras.*

Ibidem. Scribo vobis iuuenes. *Alij libri pro* iuuenes *ſcribunt* adoleſcentes, *vt ſuprà v.* 13. *Nam & græcè eadem vox repetitur* νεανίσκοι.

V. 17. Et mundus tranſit & concupiſcentia eius. *Non eſt mutandum præſens* tranſit *in futurum* tranſibit.

V. 18. Et nunc antichriſti multi facti ſunt. *Non eſt omittendum primum* &.

V. 22. Quis eſt mendax, niſi is qui negat quoniam Ieſus eſt Chriſtus. *Patres omiſerunt negationem* non, *quam alij proponiie verbo eſt poſteriori.*

CAP. III *v.* 17. Et viderit fratrem ſuum neceſſitatem habere. *Rectius legitur* neceſſitatem *quàm* neceſſe.

CAP. V. *v.* 7. Quoniam tres ſunt qui teſtimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus ſanctus, & hi tres vnū ſunt: & tres ſunt qui teſtimonium dant in terra. *Sunt libri qui hoc ſolum legant:* Quoniam tres ſunt, qui teſtimonium dant in terra, *intermedia autem omnia omittant Sed conqueritur, Præfatione in Catholicas epiſtolas, D. Hieronymus, ab infidelibus tranſlatoribus, Patris Verbiq́ ac Spiritus teſtimonium omiſſum.*

V. 8. Et hi tres vnum ſunt. *Hæc clauſula ſecundo repetita, non eſt auferenda, quamuis à multis latinis libris abſit.*

V. 12. Qui habet Filium, habet vitam: qui non habet Filium, vitam non habet. *Voci* Filium *non addas* Dei.

V. 13. Et hæc eſt fiducia, quam habemus ad eum. *Non ſcribas nomen* Deum, *loco pronominis* eum.

EPIST. IOHANNIS SECVNDA.

VErſ. 11. Communicat operibus eius malignis. *Quod ſubiiciunt quidam libri,* Ecce prædixi vobis, vt in die Domini non confundamini, *Patres vt ſuperfluum, prætericrunt.*

EPIST. IOHANNIS. TERTIA.

VErſ. 4. Maiorē horum non habeo gratiam. *Non mutes* maiorem gratiam *cum* maius gaudium, *quod quidam faciunt. Lege, ſi placet, Notationes noſtras.*

V. 6. Qui teſtimonium reddiderunt charitati tuæ. *Non omittas primum* qui.

V. 9. Sed is qui amat primatum gerere in eis, Diotrephes. *Nominis huius proprij antepenultima littera eſt* φ *phi adſpirata, non* π *pi tenuis.*

V. 10. Commonebo eius opera. *Non ſcribas* commoneam.

V. 11. Qui malè facit, non vidit Deum. *Non mutes nomen* Deum *in pronomen* eum.

EPISTOLA IVDÆ CATHOLICA.

VErſ. 3. Deprecans ſupercertari ſemel traditæ ſanctis fidei. *Nihil opus eſt actiua forma ſcribere* ſupercertare: *interpres enim vſus eſt verbo* ſupercertari, *vt deponenti, quemadmodum alij.*

V. 11. Væ illis quia in via Cain abierunt. *Non mutes coniunctionem* quia *in pronomen* qui.

V. 12. Nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur. *Nec hic mutandum verbum* circumferuntur *in* conferuntur.

V. 14. Prophetauit autem & de his. *Non omittas mediam* &.

V. 15. Quæ locuti ſunt contra Deum peccatores impij. *Correctores maluerunt nomen* Deum *quam pronomen* eum.

V. 16. Et os eorum loquitur ſuperba. *Seruandum eſt adiectiuum* ſuperba, *non ſubſtituendum ſubſtantiuum* ſuperbiam.

V. 20. Superædificantes voſmetipſos ſanctiſſimæ veſtræ fidei. *Patres prætulerunt pronomen ſecundæ perſonæ* veſtræ, *pronomini primæ perſonæ* noſtræ.

V. 24. Immaculatos in exultatione. *Caue omittas illud* in exultatione.

APOCALYPSIS.

CAP. II. *v.* 1. Angelo Epheſi Eccleſiæ ſcribe. *Non proponas his verbis coniunctionem* &.

V 4. Sed habeo aduerſum te. *Non hic addas* pauca.

V. 23. Et filios eius interficiam in morte. *Non mutes caſum ſextum in quartum* mortem.

V. 24 Vobis autem dico & ceteris qui Thyatiræ eſtis. *Correctores indicarunt non omittendum medium* &.

V. 24. Et qui non cognouerunt altitudines ſatanæ. *Primum & à Patribus additum eſt, & nomen* altitudines *ſcriptum ab eis eſt numero plurali, pro eo quod à pleriſque minùs rectè legitur ſingulari* altitudinem.

CAP. IV. *v.* 1. 2. Et oſtendam tibi quæ oportet fieri poſthæc. Et ſtatim fui in ſpiritu. *Nec addas citò ante* poſthæc, *nec conſtituas* poſthæc *initium proximi verſus, nec denique omittas* & *ante* ſtatim.

CAP. V. *v.* 10. Et regnabimus ſuper terram. *Non facilè mutes perſonam primam in tertiam* regnabunt.

CAP. VIII. *v.* 3 Vt daret de orationibus ſanctorum omnium. *Non omittas propoſitionē* de.

V. 5. Et accepit angelus thuribulum. *Non addas* aureum.

V. 12. Et noctis ſimiliter. *Non mutes genitiuum in datiuum* nocti, *multoq́ minùs in nominatiuum vel ablatiuum.*

CAP. IX. *v* 5. Et datum eſt illis ne occiderent eos. *Caue, pro* datum *à* do, *legas* dictum *à* dico.

Sequitur: Sed vt cruciarent menſibus quinque. *Adiectiuum* cruciarent *non eſt mutandū in paſſiuo* cruciarentur.

V. 18. De igne & de fumo & ſulphure. *Non legas ex loco poſterioris* de.

CAP. X. *v.* 1. Et pedes eius tamquam columnæ ignis. *Non mutes plurale* columnæ *in ſingulare* columna.

CAP. XII. *v* 2. Et in vtero habens clamabat parturiens. *Non præponas coniunctionem* & *verbo* clamabat, *nec præteritum imperfectum* clamabat *vertas in præſens* clamat.

V. 3. Et in capitibus eius. *Non ſcribas* ſuis *pro* eius.

V. 6. Vt ibi paſcant eam. *Legendum eſt* paſcant *numero plurali, non* paſcat *ſingulari.*

CAP. XIII. *v.* 10. Qui in captiuitatem duxerit, in captiuitatem vadet. *Correctores prætulerunt futurum* vadet *præſenti* vadit.

V. 15. Et faciat vt quicumque *Nihil opus eſt* faciat *mutare, aut in præſens* facit, *aut in futurum* faciet.

CAP. XIV *v.* 5. Sine macula enim ſunt ante thronum Dei. *Non facilè omittendum eſt illud* ante thronum Dei.

V. 7. Qui fecit cælum & terram, mare & fontes aquarum. *Non interponas* & omnia quæ in eis ſunt, *inter* mare *et* & fontes aquarum.

CAP. XV. *v* 3. Iuſtæ & veræ ſunt viæ tuæ Rex ſæculorum. *Non addas* Domine *ante* Rex. *Pro* ſæculorum, *quidam libri ſcribunt* ſanctorum, *prout eſt græcè in quibuſdam exemplaribus, nam in aliis pro* τῶν ἁγίων ſanctorū, *eſt* τῶν ἐθνῶν gentium.

V. 6. Veſtiti lino mundo & candido *Legendum eſt* lino, *ex quo fiunt veſtes lineæ, non* lapide, *ex quo veſtes fieri nequeunt.*

CAP. XVI. *v.* 2. Et abiit primus. *Non addas* angelus, *ſed ſubaudias.*

V. 5. Et audiui angelum aquarum dicentem. *Caue loco* aquarum *legas numerum* quartum.

V. 7. Et audiui alterum ab altari dicentem, *Non eſt omittendum* ab altari, *quod Romani Patres reſtituerunt ex veteribus manuſcriptis.*

V. 13. Spiritus tres immundos. *Non addas verbum* exire.

CAP. XVII. *v.* 4. Et inaurata auro. *Eſt hic vitium typographicū in Romanis bibliis, vbi ſcriptum eſt ablatiuum* inaurato, *pro nominatiuo fœminino* inaurata, *vocali* o *quarta pro prima.*

Ibidem. Plenum abominatione & immunditia. *Non ſcribas ſecundum caſum pluralem* abominationum, *pro ſexto ſingulari* abominatione.

CAP. XVIII. *v.* 13. Et cinnamomum. *Non addas* & amomum.

V. 15. Mercatores horum qui diuites facti ſunt. *Pronomen* horum *non mutes in nomen* hominum.

CAP. XIX. *v.* 1. Poſt hæc audiui quaſi vocē turbarum multarū. *Caue ſcribas* tubarū, *quod eſt,* buccinarum, *pro* turbarum, *quod eſt, populorum.*

Ibidem Salus & gloria & virtus Deo noſtro eſt. *Romani Correctores meritò ſcripſerunt* ſalus, *quod eſt proſperitas, pro eo quod vulgò legitur* laus.

V. 6. Et audiui quaſi vocem turbæ magnæ *Legendum eſt* turbæ, *non* tubæ, *quod eſt buccina.*

V 15. Et de ore eius procedit gladius ex vtraque parte acutus. *Non eſt omittendū* ex vtraque parte, *quod Correctores conſultò addendum cenſuerunt.*

V. 20. In ſtagnum ignis ardentis ſulphure. *Non interijcias coniunctionem* & *ante* ſulphure.

CAP. XX. *v.* 11. Et locus non eſt inuentus eis. *Non præponas propoſitionem* ab *datiuo* eis.

CAP. XXI. *v.* 4. Quia prima abierunt. *Non eſt commutanda coniunctio* quia *cum relatiuo* quæ.

V. 12. Et in portis angelos duodecim. *Caue pro* angelos, *quod ſignificat cæleſtes nuntios, legas* angulos, *id eſt, vocalem quintam* u *pro* e *ſecunda.*

V. 23. Nam claritas Dei illuminauit eam. *Non eſt mutandum præteritū* illuminauit *in futurum.*

CAP. XXII. *v.* 1 Et oſtendit mihi fluuium aquæ vitæ. *Nomen ſubſtantiuum* vitę, *non eſt commutandum cum adiectiuo* viuæ.

V. 5. Quoniam Dominus Deus illuminabit illos. *Retinendum eſt futurum* illuminabit, *non facilè ſubſtituendum præſens* illuminat.

V. 11. Et qui iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc. *Non pauci libri habent* iuſtitiam faciat adhuc. *Græca ſimiliter variant.*

meri pluralis, non coinquinationis, *ſecundo caſu numeri ſingularis.*

V. 18. Superba enim vanitatis loquentes. *Pro* ſuperba *adiectiue, non ſcribas, addita vocali tertia* i, ſuperbia *ſubſtantiuum.*

CAP. III. *v.* 13. Secundùm promiſſa ipſius *Præpoſitionem* ſecundùm *non vertas in coniunctionem* &.

V. 15. Et Domini noſtri. *Non addas* Ieſu Chriſti.

EPIST. IOHANNIS PRIMA.

CAP. I. *v.* 9. Ab omni iniquitate. *Non omittas præpoſitionem* ab.

CAP. II. *v.* 4. Qui dicit ſe noſſe eum. *Non mutes pronomen* eum *in nomen* Deum.

V. 14. Scribo vobis infantes, quoniam cognouiſtis patrem. *Quod ſequitur in manuſcriptis codicibus:* Scribo vobis patres, quia cognouiſtis eum qui ab initio eſt, *& totidem verbis præceſſit ſupra v.* 13. *Sixtina Biblia omittunt. Lege Notationes noſtras.*

Ibidem. Scribo vobis iuuenes. *Alij libri pro* iuuenes *ſcribunt* adoleſcentes, *vt ſuprà v.* 13. *Nam & græcè eadem vox repetitur νεανίσκοι.*

V. 17. Et mundus tranſit & concupiſcentia eius. *Non eſt mutandum præſens* tranſit *in futurum* tranſibit.

V. 18. Et nunc antichriſti multi facti ſunt. *Non eſt omittendum primum* &.

V. 22. Quis eſt mendax, niſi is qui negat quoniam Ieſus eſt Chriſtus. *Patres omiſerunt negatiuam* non, *quam alij præponūt verbo* eſt *poſteriori.*

CAP. III *v.* 17. Et viderit fratrem ſuum neceſſitatem habere. *Rectiùs legitur* neceſſitatem *quàm* neceſſe.

CAP. V. *v.* 7. Quoniam tres ſunt qui teſtimonium dant in cęlo, Pater, Verbum, & Spiritus ſanctus, & hi tres vnū ſunt: & tres ſunt qui teſtimonium dant in terra. *Sunt libri qui hoc ſolum legant:* Quoniam tres ſunt, qui teſtimonium dant in terra, *intermedia autem omnia omittant. Sed conqueritur, Præfatione in Catholicas epiſtolas, D. Hieronymus, ab infidelibus tranſlatoribus, Patris Verbíq; ac Spiritus teſtimonium omiſſum.*

V. 8. Et hi tres vnum ſunt. *Hæc clauſula ſecundò repetita, non eſt auferenda, quamuis à multis latinis libris abſit.*

V. 12. Qui habet Filium, habet vitam: qui non habet Filium, vitam non habet. *Voci* Filium *non addas* Dei.

V. 13. Et hæc eſt fiducia, quam habemus ad eum. *Non ſcribas nomen* Deum, *loco pronominis* eum.

EPIST. IOHANNIS SECVNDA.

VErſ. 11. Communicat operibus eius malignis. *Quod ſubiiciunt quidam libri,* Ecce prædixi vobis, vt in die Domini non confundamini, *Patres vt ſuperfluum, prætermiſerunt.*

EPIST. IOHANNIS. TERTIA.

VErſ. 4. Maiorē horum non habeo gratiam. *Non mutes* maiorem gratiam *cum* maius gaudium, *quod quidam faciunt. Lege, ſi placet, Notationes noſtras.*

V. 6. Qui teſtimonium reddiderunt charitati tuæ. *Non omittas primum* qui.

V. 9. Sed is qui amat primatum gerere in eis, Diotrephes. *Nominis huius proprij antepenultima littera eſt φ phi adſpirata, non π pi tenuis.*

V. 10. Commonebo eius opera. *Non ſcribas* commoneam.

V. 11. Qui malè facit, non vidit Deum. *Non mutes nomen* Deum *in pronomen* eum.

EPISTOLA IVDÆ CATHOLICA.

VErſ. 3. Deprecans ſupercertari ſemel traditæ ſanctis fidei. *Nihil opus eſt actiua forma ſcribere* ſupercertare: *Interpres enim vſus eſt verbo* ſupercertari, *vt deponenti, quemadmodum alias.*

V. 11. Væ illis quia in via Cain abierunt. *Non mutes coniunctionem* quia *in pronomen* qui.

V. 12. Nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur. *Nec his mutandum verbum* circumferuntur *in* conferuntur.

V. 14. Prophetauit autem & de his. *Non omittas medium* &.

V. 15. Quæ locuti ſunt contra Deum peccatores impij. *Correctores maluerunt nomen* Deum *quam pronomen* eum.

V. 16. Et os eorum loquitur ſuperba. *Seruandum eſt adiectiuum* ſuperba, *non ſubſtituendum ſubſtantiuum* ſuperbiam.

V. 20. Superædificantes voſmetipſos ſanctiſſimæ veſtræ fidei. *Patres prætulerunt pronomen ſecunda perſona* veſtræ, *pronomini prima perſona* noſtræ.

V. 24. Immaculatos in exultatione. *Caue omittas illud* in exultatione.

APOCALYPSIS.

CAP. II. *v.* 1. Angelo Epheſi Eccleſiæ ſcribe. *Non præponas his verbis coniunctionem* &.

V 4. Sed habeo aduerſum te. *Non his addas* pauca.

V. 23. Et filios eius interficiam in morte. *Non mutes caſum ſextum in quartum* mortem.

V. 24 Vobis autem dico & ceteris qui Thyatiræ eſtis. *Correctores iudicarunt non omittendum medium* &.

V. 24. Et qui non cognouerunt altitudines ſatanæ. *Primum* & *à Patribus additum eſt, & nomen* altitudines *ſcriptum ab eis eſt numero plurali, pro eo quod à pleriſque minùs rectè legitur ſingulari* altitudinem.

CAP. IV. *v.* 1. 2. Et oſtendam tibi quæ oportet fieri poſthæc. Et ſtatim fui in ſpiritu. *Nec addas* citò *ante* poſthæc, *nec conſtituas* poſthæc *initium proximi verſus, nec denique omittas* & *ante* ſtatim.

CAP. V. *v.* 10. Et regnabimus ſuper terram. *Non facilè mutes perſonam primam in tertiam* regnabunt.

CAP. VIII. *v.* 3 Vt daret de orationibus ſanctorum omnium. *Non omittas præpoſitionē* de.

V. 5. Et accepit angelus thuribulum. *Non addas* aureum.

V. 12. Et noctis ſimiliter. *Non mutes genitiuum in datiuum* nocti, *multoq; minùs in nominatiuum vel ablatiuum.*

CAP. IX. *v* 5. Et datum eſt illis ne occiderent eos. *Caue, pro* datum *à* do, *legas* dictum *à* dico.

Sequitur: Sed vt cruciarent menſibus quinque. *Adiectiuum* cruciarent *non eſt mutandū cum paſſiuo* cruciarentur.

V. 18. De igne & de fumo & ſulphure. *Non legas ex loco poſterioris* de.

CAP. X. *v.* 1. Et pedes eius tamquam columnæ ignis. *Non mutes plurale* columnæ *in ſingulare* columna.

CAP. XII. *v* 1. Et in vtero habens clamabat parturiens. *Non præponas coniunctionem* & *verbo* clamabat, *nec præteritum imperfectum* clamabat *vertas in præſens* clamat.

V. 3. Et in capitibus eius. *Non ſcribas* ſuis *pro* eius.

V. 6. Vt ibi paſcant eam. *Legendum eſt* paſcant *numero plurali, non* paſcat *ſingulari.*

CAP. XIII. *v.* 10. Qui in captiuitatem duxerit, in captiuitatem vadet. *Correctores prætulerunt futurum* vadet *præſenti* vadit.

V. 15. Et faciat vt quicumque. *Nihil opus eſt* faciat *mutare, aut in præſens* facit, *aut in futurum* faciet.

CAP. XIV. *v.* 5. Sine macula enim ſunt ante thronum Dei. *Non facilè omittendum eſt illud* ante thronum Dei.

V. 7. Qui fecit cælum & terram, mare & fontes aquarum. *Non interponas* & omnia quæ in eis ſunt, *inter* mare *ac* & fontes aquarum.

CAP. XV. *v* 3. Iuſtæ & veræ ſunt viæ tuæ Rex ſæculorum. *Non addas* Domine *ante* Rex. *Pro* ſæculorum, *quidam libri ſcribunt* ſanctorum, *prout eſt græcè in quibuſdā exemplaribus, nam in aliis pro τῶν ἁγίων* ſanctorū, *eſt τῶν ἐθνῶν* gentium.

V. 6. Veſtiti lino mundo & candido *Legendum eſt* lino, *ex quo fiunt veſtes lineæ, non* lapide, *ex quo veſtes fieri nequeunt.*

CAP. XVI. *v.* 2. Et abiit primus. *Non addas* angelus, *ſed ſubaudias.*

V. 5. Et audiui angelum aquarum dicentem. *Caue loco* aquarum *legas numerum* quartum.

V. 7. Et audiui alterum ab altari dicentem, *Non eſt omittendum* ab altari, *quod Romani Patres reſtituerunt ex veteribus manuſcriptis.*

V. 13. Spiritus tres immundos. *Non addas verbum* exire.

CAP. XVII. *v.* 4. Et inaurata auro. *Eſt hic vitium typographicū in Romanis bibliis, vbi ſcriptum eſt ablatiuum* inaurato, *pro nominatiuo fæminino* inaurata, *vocali inquam quarta pro prima.*

Ibidem. Plenum abominatione & immunditia. *Non ſcribas ſecundum caſum pluralem* abominationum, *pro ſexto ſingulari* abominatione.

CAP. XVIII. *v.* 13. Et cinnamomum. *Non addas* & amomum.

V. 15. Mercatores horum qui diuites facti ſunt. *Pronomen* horum *non mutes in nomen* hominum.

CAP. XIX. *v.* 1. Poſt hæc audiui quaſi vocē turbarum multarū. *Caue ſcribas* tubarū, *quod eſt,* buccinarum, *pro* turbarum, *quod eſt,* populorum.

Ibidem Salus & gloria & virtus Deo noſtro eſt. *Romani Correctores meritò ſcripſerunt* ſalus, *quod eſt* proſperitas, *pro eo quod vulgò legitur* laus.

V. 6 Et audiui quaſi vocem turbæ magnæ. *Legendum eſt* turbæ, *non* tubæ, *quod eſt* buccina.

V 15. Et de ore eius procedit gladius ex vtraque parte acutus. *Non eſt omittendū* ex vtraque parte, *quod Correctores conſultò addendum cenſuerunt.*

V. 20. In ſtagnum ignis ardentis ſulphure. *Non interiicias coniunctionem* & *ante* ſulphure.

CAP. XX. *v.* 11. Et locus non eſt inuentus eis. *Non præponas præpoſitionem* ab *datiuo* eis.

CAP. XXI. *v.* 4 Quia prima abierunt. *Non eſt cōmutanda coniunctio* quia *cum relatiuo* quæ.

V. 12. Et in portis angelos duodecim. *Caue pro* angelos, *quod ſignificat cæleſtes nuntios, legas* angulos, *id eſt, vocalem quintam* u *pro* e *ſecunda.*

V. 23. Nam claritas Dei illuminauit eam. *Non eſt mutandum præteritū* illuminauit *in futurum.*

CAP. XXII. *v.* 1 Et oſtendit mihi fluuium aquæ vitæ. *Nomen ſubſtantiuum* vitæ, *non eſt commutandum cum adiectiuo* viuæ.

V. 5. Quoniam Dominus Deus illuminabit illos. *Retinendum eſt futurum* illuminabit, *non facilè ſubſtituendum præſens* illuminat.

V. 11. Et qui iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc. *Non pauci libri habent* iuſtitiam faciat adhuc. *Græca ſimiliter variant.*

LIBELLVS ALTER
CONTINENS
ALIAS LECTIONVM VARIETATES,
IN EISDEM
BIBLIIS LATINIS,
EX VETVSTIS MANVSCRIPTIS
EXEMPLARIBVS COLLECTAS;

Quibus poſſit perfectior reddi, feliciter cœpta correctio,
ſi accedat Summi Pontificis auctoritas;

Obſeruatore & collectore eodem FRANCISCO LVCA Brugenſi,
Eccleſiæ Cathedralis Audomaropolitanæ Theologo & Decano.

SVBMISSIO.

Omnia, Catholicæ Eccleſiæ, eiuſque in terrà conſpicui capitis, Romani Pontificis iudicio, ſubmiſſa ſunto.

Franciſcus Lucas.

APPROBATIO.

V*T priorem, ita & poſteriorem hunc Libellum, approbo tamquam vtilem ad ea, quæ inſcripta mihi dedicatoria Præfatione explicantur. Actum Audomaropoli* 12. *Iunij*, 1617.

F. Iac. Epiſc. Audomarenſis.

I*Nfrà ſcriptus adhibita cura perlegi Libellos hos duos, ab eximiæ pietatis & doctrinæ viro D.* FRANCISCO LVCA, *Eccleſiæ Cathedralis S. Audomari Theologo & Decano, magna cura maturoq́; iudicio elaboratos: quorum prior deſtinatur ad conſeruandam Sacrorum Bibliorum Latinorum à mendis ſcribarum correctionem, quæ ſub* SIXTO V. & CLEMENTE VIII. *Pontificibus maximis, ſingulari Dei beneficio, inchoata, prouecta ac publicata fuit; poſterior verò, ad ſubſidium aliquod præſtandum reſiduo correctionis, ſuo tempore, per ſupremam itidem in Eccleſia auctoritatem, paulatim conficiendo: eoſq́; non vno nomine dignos cenſui qui imprimantur. Duaci*, 27 *Maij*, 1617.

Bartholomæus Petrus S. Th. D. & in
Vniuerſ. Duacenſi Prof.

R^MO

R^MO^ IN CHRISTO PATRI

IACOBO BLASAEO,

EPISCOPO

AVDOMAROPOLITANO,

Domino ſuo cum primis colendo,

FRANCISCVS LVCAS.

SVNT anni circiter quindecim, quòd R^me^ P^ri^ V. inſcripſerim & probandum obtulerim Libellum, in quem congeſſeram loca inſigniora, à Romanis Patribus, Summorum Pontificum SIXTI V. & CLEMENTIS VIII. auctoritate delegatis, correcta in Bibliis Latinis editionis Vulgatæ. Qui Libellus vt auidè fuit à pleriſque expetitus, ita variis locis excuſus hactenus, apud viros doctos, & S. Scripturæ ſtudioſos, virtute atque auſpicio veſtro tenet locum ſuum. Iam offero alterum Libellum, in quem, doctorum Theologorum hortatu, congeſſi alia loca notatu digna, ex veteribus editionis Vulgatæ manuſcriptis libris collecta, quæ hactenus non correcta, meritò fortaſſis pleraque corrigi poſſent, Summo Pontifice ſimiliter committente. Quamuis enim priores illi Patres feliciſſimè laborarint, & plura Vulgatę editionis loca dexterrimè reſtituerint, ita vt omnino fatendum ſit, editionem eorum ceteris omnibus, quæ ad hunc vſque diem prodierunt, emendatiorem purioremq; eſſe, quod non temerè habet Præfatio, & ex priore illo noſtro Libello manifeſtum euadit: tamen, quod etiam Præfatio admittit, difficile ſit affirmare, numeris omnibus eſſe abſolutam. Ea eſt enim humana imbecillitas, vt non ſemel obſeruet omnia, prætereat facilè hæc illa, nec ita rem conficiat, quin poſterorum diligentiæ ac curæ aliquid relinquat. Nihil in hac vita exſtat omni ex parte perfectum. Etiam in Vaticanâ eâq; prima horum Bibliorum editione, impreſſores non pauca errata admiſerunt, quæ paſſim in priore Libello notauimus. Scio quòd Patres illi Correctores, nonnulla quæ emendare potuiſſent, conſultò qualia erant reliquerint, ad offenſionem populorum vitandam, veteri D. Hieronymi exemplo, in libris Regum præſertim & Prouerbiorum, è quibus multa fuerant auferenda, iuxta fidem conſpirantium manuſcriptorum editionis Vulgatæ: ſed tamen & illa annotaſſe, & ne memoria eorum pereat, hoc Libello indicaſſe expedit. Vt omittam quod de illis, celebris quidam S. Theologiæ Profeſſor aliquando ad me ſcripſit in hæc verba: *Et verò quod de vitandâ eorum qui ſecùs aſſueti ſint offenſione, allatum eſt, idq; exemplo B. Hieronymi, non quidem planè negligendum eſt, indies tamen minus minuſq; retinet virium: quoniam per Notationes variarum lectionum hactenus à Catholicis & eruditis viris editas, iam prælusum eſt caſtigationi, ita vt nouitate iam anteà magnam partem detritâ, vix quidquam offenſionis pariat, quæ deinde ſubſequitur Bibliorum legitimâ auctoritate facta emendatio, ſed reuerentiam potiùs & animi gratitudinem.* Nam &, vt

 idem

idem aliàs me monuit, Hieronymus verſabatur in corrigendis erratis Interpretum, quorum verſiones in vſum plurium eccleſiarum receptæ iam fuerant: hîc laboratur, non in corrigēdo Interprete, ſed in verſione Interpretis emendandâ ex eiuſdem verſionis exemplaribus, hoc eſt, in Notariorum erratis auferendis; quâ re minùs facilè quis poteſt offendi. Siue autem conſultò ſiue fortuitò ſint omiſſa huiuſmodi loca, quæ in melius fortè mutari potuerant; vtile tamen eſt, quod dicebam, ea annotaſſe & ſcripto tradidiſſe, ne memoriâ notitiâq; doctorum hominum, qui ſacræ Scripturæ euoluendæ diligentiùs incumbunt, elabantur. Sed accuſent me fortè multi temeritatis & arrogantiæ, quòd poſt præclaros illos viros, à Sede Apoſtolicâ delegatos, auſim mutare aliquid in Bibliis, & iudicium meum illorum iudicio præferrre. Reſpondeo, quòd mea mens non ſit mutare aliquid aut præferre: ſed, quòd eas varias lectiones, quas in Latinis Vulgatæ editionis codicibus & tractatoribus inueni, & veriſimilitudinem habere videntur, in medium proferam, iudicio Suę Sanctitati iiſque quos illa iterùm committere poſſit relicto, an ſint præferendæ aliiſq; ſurrogandæ. Non facilè quidem ineuntur & reſumuntur huiuſmodi examina (ſcio) ſed ſi inſtituantur aliquando, ſeruiet Libellus iſte noſter ad ſubleuandos deputatorum labores; ſin minùs, ad lucem multorum S. Scripturæ locorum. In quam ſententiam reſpondit mihi Illuſtriſſimus Cardinalis Bellarminus, literis datis Romę die primo Nouembris 1606., poſtquam acceperat libellum Notarum ad varias lectiones Græcas & Latinas in quatuor Euangeliis occurrentes, quem ipſi dedicaram: *Si videro textum ipſum certò in melius alicubi poſſe mutari, ſignificabo id Summo Pontifici & Cardinalibus deputatis. Sed tu ipſe planè vides, non facile huiuſmodi mutationes in ſacro textu eſſe faciendas: quamuis vtiliſsimum ſit, vt viri docti, tum de varijs lectionibus, tum de iudicio peritorum hominum, tui ſimilium, admoneantur.* Qui & aliis literis Capuæ datis die 6. Decembris 1603., poſtquam accepiſſet libellum illum Correctionum Romanarum, ſcripſit ad me quod huc apprimè facit: *De libello ad me miſſo gratias ago: ſed ſcias velim, Biblia vulgata non eſſe à nobis accuratiſsimè caſtigata, multa enim de induſtriâ iuſtis de cauſis pertranſiuimus, quæ correctione indigere videbantur. Variæ lectiones, quæ in Bibliis Louanienſibus habentur, & in quas tu librum vtiliſsimum ſcripſiſti, mihi videbantur omnino addendæ: quippe quæ inſtar bibliothecæ mihi eſſe videntur. ſed non placuit aliis, vt in primâ editione apponerentur.* Hæc ille, quibus ſignificat, & ſe vnum fuiſſe è numero Correctorum (quâ re multum vtilitatis dignitatiſq; operi acceſſit) & poſſe aliquando fieri vt accuratior caſtigatio adhibeatur. Similia ſcripſit Iohannes Baptiſta Bandinus Pręfectus Typographiæ Vaticanæ literis iuſſu Ill^mi Card. Baronij ad Moretum Romæ datis, pridie Kal Auguſti anno 1604. *In Bibliorum editione*, inquit, *laudo diligentiam veſtrorum Theologorum, qui accuratè multa adnotarunt. Ea D. Card. Baronius mihi tradidit, vt inſpicerem, & de iis reſponderem, vt feci ſemel & iterùm. Fateor in Bibliis nonnulla adhuc ſupereſſe, quæ in melius mutari poſſent: quædam etiam neſcio quo pacto ſic impreſſa reperiuntur, vt exempli gratiâ* 1. *Reg. cap.* 2. *v.* 17. *Retrahebant homines à ſacrificio, cùm libri omnes & impreſsi & manuſcripti habeant, Detrahebant homines ſacrificio,* & cętera plura in hanc rem. Priori itaque Libello meo, recenſui loca præcipua iam correcta: poſteriori hoc, loca pręcipua quæ adhuc corrigi poſſent, meo aliorumq; iudicio. Hunc non minùs quàm priorem Romanis Patribus aliiſq; viris doctis gratum fore confido, ſi vt prior veſtræ approbationis calculum mereatur, R^me & Ampliſſime Domine: quem vt Deus Opt. Max. nobis & Eccleſiæ pergat ſeruare diu incolumem, precibus impetrare obnixè contendo.

LIBEL-

LIBELLVS ALTER

CONTINENS ALIAS LECTIONVM VARIETATES, IN EISDEM

BIBLIIS LATINIS,

EX VETVSTIS MANVSCRIPTIS EXEMPLARIBVS COLLECTAS;

Quibus poſſit perfectior reddi feliciter cœpta correctio, ſi accedat Romani Pontificis auctoritas.

GENESIS.

CAPITIS *vndecimi verſu decimo tertio.* Vixitque Arphaxad poſtquam genuit Sale, trecentis tribus annis. *Alij libri, conſentanei Hebræo & Chaldæo, ſcribunt* quadringentis *pro* trecentis, *hoc eſt augent numerum vno centenario.*

CAP. XVIII. *v.* 28. Delebis propter quadraginta quinque vniuerſam vrbem? *Quædam manuſcripta, tum antiquus libris veteris noſtri Epanorthota, omittunt maiorem numerum nempe* quadraginta, *conformiter Hebræis & Chaldæis, quinetiam Græcis quibuſdam codicibus, nominatim Sixtina editione.*

CAP. XXIV. *v.* 52. Procidens adorauit. *Complura manuſcripta, eaq; fide digna omittunt* procidens.

CAP. XXX. *v.* 40. Et poſuit virgas in canalibus. *Alia manuſcripta fide digna omittunt hic illud* in canalibus, *quod legitur ſuprà v.* 38. *& infrà v.* 41.

CAP. XXXII. *v.* 17. Aut quò vadis, aut cuius ſunt iſta? *Quidam libri, loco duplicis aut diſiunctiuæ, legunt duplicem & copulatiuam.*

CAP. XXXVI. *v.* 2. Et Oolibama filiam Anæ filiæ Sebeon. *Pro genitiuo fœminino* filiæ, *alij legunt accuſatiuum* filiam, *alij genitiuum maſculinum* filij. *Legantur Notationes noſtræ in varias Bibliorum lectiones.*

CAP. XXXVII. *v.* 24. In ciſternam veterem quæ non habebat aquam. *Non abſq; cauſa omittitur ab aliis manuſcriptis nomen adiectiuum* veterem.

CAP. XXXIX. *v.* 14. Vocauit ad ſe. *Alij codices omittunt* ad ſe.

CAP. XL. *v.* 13. Recordabitur Pharao miniſterij tui. *Quædam manuſcripta habent* magiſterij.

CAP. XLI. *v.* 24. Narraui coniectoribus ſomnium. *Quidam codices pro accuſatiuo ſingulari, legunt genitiuum pluralem* ſomniorum.

CAP. XLIV. *v.* 27. Ad quæ ille reſpondit. *Quidam codices pro præpoſitione* ad quæ ille, *ſcribunt coniunctionem* at ille.

CAP. XLV. *v* 23. Triticum in itinere paneſque portantes. *Quidam coniiciunt legendum* in iter.

V. 26. Ioſeph filius tuus viuit. *Multa exemplaria omittunt* filius tuus.

CAP. XLVII. *v.* 11. In optimo terræ loco. *In aliis egregiis libris pro* loco *legitur* ſolo.

EXODVS.

CAP. II. *v* 16. Greges patris ſui. *Videatur præferri poſſe ſingulare* gregē *plurali* greges.

V. 22. Alterum verò peperit, quem vocauit Eliezer, dicēs: Deus enim patris mei adiutor meus, eripuit me de manu Pharaonis. *Hunc verſiculum quamuis abſit à quibuſdam Latinis manuſcriptis, ab Hebræis & Chaldaicis libris, quinetiam à Græca Sixti editione, adeoq; repetatur ab omnibus infrà* 18. *v.* 4. *non tamen omiſerunt hoc loco Correctores, fortè quòd in nōnullis Græcis libris legatur.*

CAP. XII. *v.* 23. Tranſcendet oſtium domus. *Manuſcripta quædam omittunt voculam* domus.

CAP. XV. *v.* 19. Ingreſſus eſt enim eques Pharao. *Alij legere malunt* equus *ſecundæ declinationis pro* equitatus, *quàm* eques *tertiæ. Vide Notationes noſtras.*

V. 27. Venerunt autem in Elim filij Iſrael. *Non temerè libri quidam omittunt* filij Iſrael.

CAP. XXI. *v.* 14. Ab altari meo euelles eum. *Alij boni libri legunt* auelles, *primam nempe vocalem loco ſecundæ.*

CAP. XXIII. *v.* 20. Ecce ego mittam angelum meum. *Multa bona manuſcripta omittunt pronomen* meum.

CAP. XXIX. *v* 2. Quæ conſperſa ſit oleo. *Quidam libri legunt plurali numero* ſint.

V. 18. Odor ſuauiſſimus victimæ Domini. *Quædam bona manuſcripta, pro genitiuo* victimæ *habent nominatiuum* victima.

CAP. XXXII. *v.* 28. Cecideruntque in die illa, quaſi viginti tria millia hominum. *Pro* viginti tria, *quod eſt in quibuſdam libris, in quibuſdam legitur amplius, nempe* triginta tria. *in quibuſdam minus, nempe* tria. *His poſtremis fauent Hebræa, Græca, & Chaldæa; & inter Auctores, Rabanus diſertè vbi enarrat hunc locum, Ambroſius epiſtola 56. Thomas in Summa 2. 2. quæſt. 14. a. 3. & q. 97. art. 4. præter alios.*

CAP. XXXVI. *v.* 29 Et in vnam compaginem. *Alij Latinè ſcribunt* compagem.

V. 34. Fuſis baſibus earum argenteis. *Hæc pericope, vt non legitur Hebraicè, ita nec Latinè, ab antiquis bonis libris manuſcriptis.*

LEVITICVS.

CAP. XX. *v.* 5. Vt fornicaretur cum Moloch. *Alij boni libri ſcribunt numerum pluralem* fornicarentur.

CAP. XXV. *v.* 12. Sed ſtatim oblata comedetis. *Alij libri legunt* ablata, *id eſt, primam vocalem pro quarta.*

NVMERI.

CAP. VIII. *v.* 2. Cùm poſueris ſeptem lucernas, candelabrum in auſtrali parte erigatur. Hoc igitur præcipe, vt lucernæ contra Boream è regione reſpiciant ad menſam panum propoſitionis: contra eam partem quam candelabrum reſpicit, lucere debebunt. *Magna pars horum verborum, hoc inquam,* cādelabrum in auſtrali parte erigatur. Hoc igitur præcipe, vt lucernæ contra Boream è regione reſpiciant ad menſam panum propoſitionis; *omittitur ab Hebræis & Græcis codicibus, quinetiam à quibuſdam Latinis manuſcriptis. Videri poſſit addita fuiſſe explicationis cauſa ex Exod.* 40. *v.* 22.

CAP. XVIII. *v.* 28. Et vniuerſis quorum accipitis, primitias offerte Domino. *Sic monent quidam interpungendum, vt* primitias *referatur ad* offerte, *& quorum ſubaudias* decimas.

CAP. XX. *v.* 6. Clamaueruntque ad Dominum atque dixerunt: Domine Deus audi clamorem huius populi, & aperi eis theſaurum tuū, fontem aquæ viuæ, vt ſatiati, ceſſet murmuratio eorum. *Verſiculum hunc, cum Hebraicis, Græcis, & Chaldaicis libris, omittunt textus Latinus Regij operis, & textus Rabani commentario adiunctus. Quidam putant acceptum fuiſſe ex Epiſtola Feriæ ſextæ poſt Dominicam tertiam Quadrageſimæ: vt Collector Epiſtolarum aliquando omittit, aliquando addit aliunde quædam.*

CAP. XXV. *v* 12. Idcircò loquere ad eum. *Alij libri ſupplent plurali* ad eos, *loco ſingularis: neutrum enim Hebraicè legitur.*

DEVTERONOMIVM.

CAP. XII. *v.* 21. Locus autem (&c) ſi procul fuerit. *Clarior eſſet oratio, omiſſa coniunctione* ſi.

CAP. XXV. *verſ* 3. Ne fœdè laceratus ante oculos tuos, abeat frater tuus. *Vnum manuſcriptum, pro* abeat, *legit* habeatur *alterum monſtrat ſignum varietatis: veriſimilis eſt coniectura legendum* iaceat.

CAP. XXVI. *v.* 10. Et adorato Domino tuo. *Boni libri omittunt copulatiuum* & *hoc loco, vt initio proximi verſus addūt* Et epulaberis, *&c.*

CAP. XXVIII. *v* 27. Et partem corporis per quam ſtercora egeruntur. *Pro quarto caſu* partem, *quædam ex noſtris inſignibus manuſcriptis habent ſextum caſum* parte; & parte, *ſupple percutiat te, & percutiat te ea parte corporis, per quam ſtercora egeruntur, mariſcis ſcilicet, hæmorrhoidibus, ficis.*

V 48 Et omni penuriâ. *Veriſimiliter coniiciunt quidam, pro ablatiuo ſingulari* omni, *legendū eſſe genitiuum pluralem* omnium: *quòd facit, quòd in inſigni manuſcripto Clarimariſco ſit,* & omnium rerum penuria, *in alio quodam,* omnium penuriarum.

IOSVE.

CAP. V. *v* 1. Qui propinqua poſſidebant magni maris loca. *Si non eſt legendus dandi caſus* magno mari, *at eſt intelligendus.*

CAP. VII. *v* 17. Illam quoque per domos offerens. *Multa bona manuſcripta, pro* domos *ſcribunt* viros, *conſentaneè Hebræo*

CAP. X. *v.* 17. In ſpelunca vrbis Maceda. *Multi boni Latini libri cum Hebraicis omittunt voculam* vrbis: *quam tamen ſuperiore verſ.* 16. *Interpres expreſſerat.*

CAP. XV. *v* 18 Suaſa eſt à viro ſuo. *Quidam boni libri ſcribunt* ſuaſit viro ſuo; *alij,* ſua-

ſit ei vir ſuus *aut* eius. *vide Iud. 1. verſ. 14.*

CAP. XXI. *v.* 21. Vrbes, confugij Sichem. *Aliàs annotauimus, in pluribus manuſcriptis inueniri numerum ſingularem* vrbs, *pro plurali* vrbes; *ſimiliter quoque infrà v. 27. 31. 36. & 37. pro plurali* ciuitates *legi ſingulare* ciuitatem *aut* ciuitas, *quemadmodum ſuprà v. 13. ab omnibus conſtanter legitur.*

V. 37. De tribu Ruben vltra Iordanem, contra Iericho, ciuitates refugij Boſor in ſolitudine, Miſor, & Iaſer, & Iethſon, & Mephaath, ciuitates quatuor cum ſuburbanis ſuis. *De vario huius verſus ſitu, lectione, interpunctione, omiſſione denique, latè egimus olim in Notationibus noſtris. Romani Patres ſecuti ſunt quod maximè vulgatum eſt, niſi quòd præpoſuerint tribum Ruben tribui Gadis.*

CAP. XXII. *v* 10. In terram Chanaan. *Quædam manuſcripta rectiùs legere videntur ſexto caſu* in terrâ.

IVDICES.

CAP. VI. *v.* 18. Nec recedas hinc. *Manuſcripta noſtra rectiùs ſcribere videntur* ne *abſque coniunctione, quum* nec *includit.*

CAP. XVI. *v.* 27. Spectantes ludentem Samſon. *Manuſcripta noſtra, pro participio* ſpectantes, *legunt præteritū imperfectum* ſpectabant.

LIBER REGVM PRIMVS.

CAP. II. *v.* 17. Quia retrahebant homines à ſacrificio Domini. *Alij legunt:* Quia detrahebant homines ſacrificio Domini.

CAP. IV. *v.* 1. Et factum in diebus illis, conuenerunt Philiſthiim in pugnam. *Etſi Græcè hæc verba legantur: tamen ſi bene ponderentur quæ ſcripſimus in Notationibus, videntur non fuiſſe addita à vulgato Interprete, ſed illis omiſſis deinceps ſcriptum:* Egreſſus eſt namque. *&c.*

CAP. V. *v.* 6. Et ebullierunt villæ & agri in medio regionis illius, & nati ſunt mures: & facta eſt confuſio mortis magnæ in ciuitate. *Non aliud queam & ad hæc verba annotare, quàm non videri addita ab Interprete, ob rationes in Notationibus expoſitas: ſicut nec ad iſta quæ ſequuntur v. 9.:* Inieruntque Gethæi conſilium, & fecerunt ſibi ſedes pelliceas, *quæ nec in omnibus Græcis inueniuntur.*

CAP. VII. *v.* 3. Auferte deos alienos de medio veſtri, Baalim & Aſtaroth. *Multa bona manuſcripta omittunt* Baalim, *nec tamen delent coniunctionem ſubſequentem* &, *conſentaneè Hebræo & Græco. Additum fuit* Baalim *ex verſu quarto.*

V. 12. Et vocauit nomen loci illius, Lapis adiutorij. *Quòd quædam bona ſcripta omittunt* nomen loci, *ſcribuntq́ ſolummodò pronomen* eius *vel* illius, *Hebræo & Græco apprimè congruit.*

CAP. VIII. *v.* 18. Quia petiſtis vobis regem. *Hæc verba omittuntur ab antiquis quibuſdam manuſcriptis, nominatim vno huius Eccleſiæ, cōſentaneè Hebraicis libris & Græcis quibuſdam, nam in alijs Græcis exſtant, ſignanter Sixtino.*

CAP. IX. *v.* 25. Strauitque Saul in ſolario & dormiuit. *Hæc videtur interpretatio eſſe Græcorum, cuius loco quum dedit Latinus Interpres,* Et locutus eſt cum Saule in ſolario, *quod docemus in Notationibus noſtris.*

CAP. X. *v.* 1. Et liberabis populum ſuum de manibus inimicorum eius, qui in circuitu eius ſunt. Et hoc tibi ſignum quia vnxit te Deus in principem. *Hæc confodienda cenſet Epanorthotes: quamquã enim in Græcis pleriſque libris legantur, tamen ab antiquis Latinis & Hebraicis abſunt.*

V. 19. Per tribus veſtras & per familias. *Quidam putant pro* familias *legendum eſſe* millia, *quod Hebraica litera conſonat, ſed exemplaria quæ ſic legant ego non vidi.*

CAP. XI. *v.* 1. Factum eſt quaſi poſt menſem. *Hæc verba Epanorthotes, iuxta antiquos & Hebræos codices, iudicat omittenda, vt ex Græcis accepta. certè abſunt ab antiquis Bibliis Clarimariſci, aliiſq́ in margine Bibliorum Louanienſium annotatis, quinetiam à Græco Bibliorum Regiorum textu.*

CAP. XIII. *v.* 15. Et reliqui populi aſcenderunt poſt Saul obuiàm populo, qui expugnabant eos venientes de Galgala in Gabaa, in colle Beniamin. *Præter vetera manuſcripta hactenus indicata, vnum etiam huius noſtræ Eccleſiæ, omittit hæc verba, conſentaneè Hebræo: & quamuis in Græcis quibuſdam legantur, non tamen omni ex parte conſonant.*

CAP. XIV. *v.* 22. Et erant cum Saul, quaſi decem millia virorum. *Multi ſcripti libri omittunt hæc verba, conformiter Hebræo: quamquam Græcè paulò pòſt legantur.*

V. 41. Domine Deus Iſraël da indicium: quid eſt quòd non reſponderis ſeruo tuo hodie? Si in me aut in Ionathã filio meo eſt iniquitas hæc, da oſtenſionem: aut ſi hæc iniquitas eſt in populo tuo, da ſanctitatem. *Sunt Latini libri, qui horum loco nihil aliud legant, quàm* da indicium, *quod eſt ſignum (nec enim legendum eſt* iudicium) *reliqua omnia omittunt, Hebræo conſentaneè. quæ ex Græco emanaſſe, docuimus in Notationibus.*

CAP. XV. *v* 3. Et non concupiſcas ex rebus ipſius aliquid. *Multa bona exemplaria Latina manuſcripta, confodiunt hoc verbũ, quamquam ſimilia quædam Græcis libris addantur.*

V 12. Veniret ergo Samuel ad Saul, & Saul offerebat holocauſtum Domino, de initiis prædarum quæ attulerat ex Amalec. Et cùm veniſſet Samuel ad Saul, dixit ei Saul. *Manuſcripta Latina integerrimæ fidei, hoc ſolum legunt:* Venit ergo Samuel ad Saul, & dixit ei Saul. *Quæ intermedia ſunt, in Græcis ferè libris leguntur.*

CAP. XVII. *v.* 36. Erit igitur & Philiſthæus hic incircumciſus, quaſi vnus ex eis. Nunc vadam & auferam opprobrium populi: quoniam quis eſt iſte Philiſthæus incircumciſus, qui auſus eſt. *Sunt plurima & optima exemplaria Latina, quæ hoc ſolum legant:* Erit igitur & Philiſthæus hic incircumciſus, quaſi vnus ex eis, qui auſus eſt. *Media non leguntur niſi in libris quibuſdam Græcis.*

V. 49. Et circumducens percuſſit Philiſthæum in fronte. *Participium* circumducens *confoditur à pluribus bonis libris.*

CAP. XIX *v.* 21. Et iratus iracundiâ Saul, abiit etiam ipſe. *Sunt libri manuſcripti, qui hoc ſolum legant,* Et abiit etiam ipſe: *illud enim,* iratus iracundia Saul, *Græcæ editionis eſt.*

CAP. XX *v* 15. Auferat Ionathan de domo ſuâ, & requirat Dominus de manu inimicorum Dauid. *Lxx ad hunc ferè modum interpretati ſunt, quod Latinus interpres, vt ſequens habet verſus in codicibus Latinis, tranſtulit:* Pepigit ergo Ionathas fœdus cum domo Dauid, & requiſiuit Dominus de manu inimicorum Dauid.

CAP. XXI. *v.* 11. Cùm vidiſſent Dauid. *Videtur hoc ſuperfluere: quippe quòd abeſt à bonis libris, conſonantibus Hebræo, Græco, &c.*

CAP. XXIII. *v.* 13. Et ſaluatus eſſet. *A bonis libris Latinis omittuntur hoc verbũ: nam quod Latinus interpres verterat* quòd fugiſſet Dauid *(ſeu quod alij* euaſiſſet) *Græci verterunt* & ſaluatus eſſet.

V. 14 In monte ſolitudinis Ziph *Quod ſequitur* in monte opaco, *multi libri omittunt. Cæterùm Græci libri præter Regium addunt, ſed variè legunt, alij* in monte opaco, *alij* in terrâ opacâ, *alij vtrumque.*

CAP. XXV. *v.* 13. Tunc ait Dauid pueris ſuis. *Videtur potiùs* viris *legendum quàm* pueris.

CAP. XXIX. *v.* 3. Dixeruntque principes Philiſthiim. *Quod ſequitur* ad Achis, *videri poſſit meritò omittendum.*

Ibidem. Et non inueni in eo quidquam. *Non ſuppleas* mali.

CAP. XXX. *v.* 15. Et iurauit ei Dauid. *Hoc omittitur, vt à multis Latinis libris, ita & ab Hebræis, & quibuſdam Græcis.*

LIBER REGVM SECVNDVS.

CAP. I. *v.* 18. Et ait: Conſidera Iſraël pro his qui mortui ſunt, ſuper excelſa tua vulnerati. *Verſiculus iſte ex Græcis libris hauſtus, omittitur à multis Latinis. Sequens verò:* Inclyti Iſraël, ſuper montes tuos interfecti ſunt, *ex Hebræo proximè verſus, omittitur à Græcis. Videntur idem vnus eſſe verſiculus, ex vno Hebraica, aliter à Latino Interprete, aliter à Græcis tranſlatus.*

V. 20 Sicut mater vnicum amat filium, ita ego te diligebam. *Neſcio vnde irrepſerit verſiculus iſte in editionem Latinam, cùm neque Græcè legatur.*

CAP. II. *v.* 27. Viuit Dominus, ſi locutus fuiſſes. *Quidam ex Hebræo & Græco conuincunt legendum eſſe* niſi *exceptiuum, pro* ſi *conditionali: eò quòd reſpiciatur ad illud quod dictum eſt ſuprà v. 14.:* Surgant pueri & ludant.

CAP. IV. *v.* 5. Et oſtiariã domus purgans triticum obdormiuit. *An verſiculus iſte, tamquam Græcæ editionis non Latinæ, ſit omittendus, diſputauimus olim in Notationibus noſtris.*

CAP. V. *v.* 23. Si aſcendam contra Philiſthæos, & trades eos in manus meas? *Quamquam exſtet hic verſiculus in quibuſdam Græcis codicibus: vix tamen eſt dubium, quin hic ſuperfluè ab aliquibus ſit repetitus ex v. 19. ſuperiore.*

Ibidem. Non aſcendas contra eos *Multi Latini libri omittunt illud* cõtra eos, *Hebræo conformiter.*

CAP. VI. *v.* 6. Et declinauerunt eam. *Correctores non iudicarunt hoc omittendum. legantur Notationes noſtræ.*

V. 12. Et erant cum Dauid ſeptem chori, & victima vituli. *Videtur hoc alterũ eſſe interpretatio eius quod ſequitur,* Cumque tranſcendiſſent qui *&c.*

CAP. VII. *v.* 15. Quem amoui à facie meâ. *Multi libri, loco pronominis primæ perſonæ* meâ, *ſcribunt pronomen ſecundæ perſonæ* tuâ, *Hebræo conſentaneè.*

CAP. X. *v.* 19. Expauerunt & fugerunt quinquaginta & octo millia coram Iſraël. Et. *Hæc omittuntur à multis libris, conſentaneè Hebræo & Græco.*

CAP. XI. *v.* 21. Quis percuſſit Abimelech filium Ierobaal. *Alij libri ſcribunt* Ierobeſeth, *conformiter Hebræo, alij* Ierobaal, *Græco.*

CAP. XIII. *v.* 21. Et noluit contriſtare ſpiritum Amnon filij ſui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei. *Verſiculum hunc, qui in Græcis pleriſque legitur, quidam Latini libri auferunt, conſentaneè Hebræo.*

V. 27. Feceratque Abſalom conuiuium, quaſi conuiuium regis. *Multa Latina manuſcripta confodiunt verſiculum hunc, ſicut Hebræa quamquam Græca exemplaria, præter Regium, addant.*

CAP. XIV. *v.* 30. Et venientes ſerui Ioab, ſciſſis veſtibus ſuis, dixerunt: Succenderunt ſerui Abſalom partem agri igni. *Multa Latina manuſcripta & hunc verſiculum iugulant, ſicut Hebræa: quamquam Græca exemplaria omnia quæ vidimus, præter Regium, addant.*

V. 33. Nuntiauit ei omnia. *Meritò omittendum iudicetur* omnia.

CAP. XV. *v.* 12. Cumque immolaret victimas, facta eſt coniuratio. *Alij libri iungunt præcedentibus τὸ* cùm immolaret victimas: *deinde nouam inchoant periodum:* Et facta eſt coniuratio.

V. 18. Et omnes Gethæi, pugnatores validi. *Omiſſum τὸ* pugnatores validi, *non Latinis tantùm, ſed & Hebraicis ac Græcis libris reſpondeat.*

V. 20. Et Dominus faciet tecum miſericordiam & veritatem, quia oſtendiſti gratiam & fidem. *Duas vnius Hebraicæ pericopes verſiones hic mixtas eſſe, olim in Notationibus noſtris docere conati fuimus; vnam Græcorum Interpretum,* tecum miſericordia & veritas; *alteram Latini,* tecum gratia & fides.

CAP. XVI. *v* 15. Et omnis populus eius. *Alij libri conſultò ſcribunt nomen* Iſraël, *loco pronominis* eius.

CAP. XVII. *v.* 3. Quomodo vnus homo reuerti ſolet. *Quid ſibi velit* omnis, *quod multi libri legunt loco* vnus homo, *in Notationibus noſtris docuimus.*

CAP. XXI. *v.* 18. De ſtirpe arapha, de genere gigantum. *Videtur duplex verſio eſſe vnius pericopes Hebraicæ, nec malè omitti poſterior, vt alterius Interpretis. Antiqua Clarimariſci Biblia legunt* de origine arapha, *omiſſo iſto* de genere gigantum.

CAP. XXII. *v.* 8. Quoniam iratus eſt eis. *Non eſt omittendum pronomen* eis.

V. 13. Præ fulgore in conſpectu eius. *Non ſubdas* nubes.

LIBER REGVM TERTIVS.

CAP. II. *v.* 15. Et me præpoſuerat omnis Iſraël ſibi in regem. *Quidam legendum ex aliis manuſcriptis putant* propoſuerat, *vocali quinta loco diphthongi* æ.

CAP.

CAP. III. v. 23. Et iſta reſpondit. *Videtur præſens reſpondet præferendum præterito: nam & in Miſſali Romano legitur præſens, feria 2. poſt Dominic. 4. Quadrag.*

CAP. V. v. 6. Præcipe igitur vt præcidant mihi ſerui tui. *Non inconſultò videtur à multis omitti* ſerui tui.

Ibidem. Quamcumque petieris: ſcis enim quomodo. *Quidam boni libri habent* præceperis *pro* petieris, *&* quoniam *pro* quomodo.

CAP. VI. v. 8. In parte erat domus dexteræ. *Ablatiuum* dexterâ, *qui ad* parte *referatur, præferunt quidam genitiuo* dexteræ, *qui ad* domus.

CAP. VIII. v. 15 Et in manibus eius perfecit. *Quidam libri habent* & in manu ſuâ perfecit, *vel* manibus ſuis perfecit, *quod videtur eſſe congruentius, quia de manibus Dei ſermo eſt, vt conſtat infrà v. 24.*

CAP. XI. v. 41. In libro verborum dierum Salomonis. *Multi codices omittunt vocem* dierum, *conſentaneè Hebræo.*

CAP. XII. v. 16. Vade in tabernacula tua Iſraël. *Quamquam ſuppl'endum ſit* Vade, *vel quod alij libri habent* Reuertere: *maiori tamen cum gratiâ, in quibuſdam codicibus Hebræo conſentientibus, videtur ſubaudiri quàm exprimi, ita vt ſit ἀποσιώπησις iratorum.*

CAP. XIV. v. 3. Decem panes & cruſtulam. *Conijciunt quidam legendum* cruſtula, *neutro genere pluralis numeri: nam & Hebræum plurale, quidam panſeram vertunt. Cruſta ſeu cruſtula genere fœminino, longè aliud ſignificat.*

CAP. XVI. v. 7. Hoc eſt, Iehu filium Hanani prophetam. *Hæc pericope poteſt ab interprete eſſe addita explicationis cauſa, quamquam abſit à quibuſdā libris ſimiliter Hebræo & Græco.*

CAP. XVIII. v. 45. Cumque ſe verteret huc atque illuc. *Alij libri legunt* verterent *numero plurali*

CAP. XIX. v. 18. Septem millia virorum. *Quidam libri, pro* virorum, *legunt* vniuerſorum, *quâ de re Notationes noſtræ.*

CAP. XX. v. 12. Factum eſt autem cùm audiſſet Benadab verbum iſtud. *Alij libri, cum Hebraicis & Græcis, reliquerunt ſubaudiendum* Benadab.

V. 39 Et mutauit aſperſione pulueris os & oculos ſuos. *Quidam libri omittunt* os &, *conſentaneè Hebræo & Græco.*

CAP. XXI. v. 1. Poſt hæc autem verba, tempore illo. *Multi Latini libri omittunt* tempore illo, *ſuffragantibus Hebræis, & Græcis.*

V. 6. Dabo tibi vineam meliorem pro eâ. *Vox* meliorem *ignoratur à multis Latinis libris; quibus Hebræa conſentiunt. Græca eius loco legunt* aliam.

LIBER REGVM QVARTVS.

CAP. IV. v. 23. Quæ reſpondit: Vadam. *Alij pro* vadam *legunt* vale, *quod Hebraicè eſt* pax.

V. 41. Cumque tuliſſent, miſit. *Alij libri hoc ſolum habent* & miſit.

CAP. VI. v. 32. Et antequam veniret nuntius, ille dixit ad ſenes. *Hæc legitima videtur eſſe interpunctio, vt pronomen* ille *coniungatur verbo* dixit.

CAP. IX. v. 27. Et percuſſerunt eum in aſcenſu Gauer. *Antiqui libri tum noſtri tum Epanorthota, confingunt illa verba* & percuſſerunt eum, *Hebræo adſtipulante.*

V. 29. Regnauit Ochozias. *Pro his verbis alij ſcribunt* regnauitque Ochoſias *ſeu* Achaſias; *Alij* & regis Ochoſiæ; *Alij* & regis Ochoſiæ primo: *de quibus varietatibus legi poſſunt noſtræ Notationes. Vetus noſter Epanorthotes præfert hanc lectionem:* Anno vndecimo Ioram filij Achab, & regis Achaſiæ ſuper Iudam, venit Iehu in Iezrael, *nullo expreſſo numero anni Ochoſiæ.*

CAP. XVI. v. 8. Et cùm collegiſſet. *Quidam libri ſubdunt* Achaz, *alij ſubaudiunt.*

CAP. XXIII. v. 4. Quæ facta fuerant Baal & in luco & vniuerſæ militiæ cæli. *Quidam libri auferunt* in *præpoſitum* luco, *conſentaneè Hebræo & Græco.*

CAP. XXV. v. 17. Et retiaculum & malogranata. *In aliis eſt* reticulum. *omiſſâ vocali primâ, quod Latinius eſt.*

LIBER PARALIPOMENON PRIOR.

CAP. I. v. 32. Filij autem Dadan, Aſſurim, Latuſſim, & Laomim. *Hic verſiculus omittitur à multis Latinis manuſcriptis, conformiter Hebræo, & Græco Regiorum Bibliorum textui, prout ex Notationibus noſtris conſtat.*

CAP. XIV. v 8. Audientes autem Philiſthiim, eò quòd vnctus eſſet Dauid in regem. *Videtur hic ſuperfluere* eò, *quemadmodum ſuprà v. 2.*

CAP. XVI. v. 3. Et partem aſſæ carnis bubalæ. *Scribendum videtur* bubulæ, *mutatâ vocali primâ in quintam vt 2. Reg. 6. v. 19.*

CAP. XVIII. v. 16. Et Abimelech filius Abiathar. *Quidam libri, conſentaneè Hebræo, ſcribunt* Abimelech, *mutatâ litterâ* heth *in* beth. *vide Notationes noſtras Pſal. 51. v. 2.*

LIBER PARALIPOMENON POSTERIOR.

CAP. XVII. v. 13. Et multa opera parauit in vrbibus Iuda. *Quidam conijciunt legendum eſſe* patrauit, *quod eſt, conſtruxit.*

CAP. XIX. v. 11. Et erit Dominus vobiſcum in bonis. *Vetera manuſcripta, etiam Epanorthota, legunt* Et erit Dominus cum bonis, *Hebræo & Græco conſentaneè.*

CAP. XXII. v. 7. Et cùm veniſſet & egrederetur. *Clariùs quidā libri omittunt poſterius* &.

LIBER ESDRÆ POSTERIOR.

CAP. VII. *verſ.* 69. Hac vſque refertur quid &c. *Hæc verba, Correctorum iudicio non ſunt omittenda, quippe ab interprete addita, ſed collocanda fortaſſe non hoc loco, at cap. 8. v. 1. immediatè poſt ea verba,* Filij autem Iſraël erant in ciuitatibus ſuis, *& ante hæc,* congregatuſque eſt omnis populus, *quâ de re alias copioſè in Notationibus.*

CAP. X. v 1. Nehemias Atherſatha filius Hachelai. *Non eſt interponendum comma inter* Nehemias *&* Atherſatha: Nehemias *enim* ipſe eſt Atherſatha, *quod dicitur ſuprà 8. v. 9.*

LIBER IVDITH.

CAP. V. v. 28. Vt ergo cognoſcat Achior quoniam fallit nos. *Alij legunt* quia non fallit nos.

CAP. VII. v. 6. Qui influebat aquæductum illorum. *Quidam libri præponunt* in *nomini* aquæductum.

CAP. VIII. v. 13. Poſuiſtis vos tempus miſerationis Domini, & in arbitrium veſtrum diem conſtituiſtis ei? *Quidam libri, loco genitiui, ſcribunt datiuum* Domino, *& loco præpoſitionis* in *legunt* ad.

V. 21. Ad eloquium veſtrum corda eorum erigite. *Loco trium vocum* ad eloquium veſtrum, *quidam ſcribunt duas dumtaxat, & ablatiuo caſu:* alloquio veſtro corda eorum erigite,

CAP. XV. v. 7. Et onuſtati ſunt valdè *Veriſimile eſt legendum eſſe* honeſtati, *prò eo quod eſt, ditati: ſic enim legitur Græcè ἐπλούτησαν. Ac ſolet Interpres vti voce* honeſti *pro* diuitis. *Sap. 10. v. 11:* Honeſtum fecit eum. *Ibidem v. 11:* Honeſtauit illum in laboribus. *Eccleſ. 11. v. 14:* Paupertas & honeſtas à Deo ſunt. *&* 13. *v. 2:* Pondus ſuper ſe tollit, qui honeſtiori ſe communicat, *&c.*

LIBER ESTHER.

CAP. I. v. 6. Et carbaſini & hyacinthini. *Plura manuſcripta, etiam vnum hutus Eccleſiæ, cum aliis Epanorthota noſtro, ſcribunt* carpaſini *non* carbaſini, *ſicut Hebraicè eſt* Carpas. *Ac monet Epanorthotes, per p mutam tenuem ſcribendum eſſe, non per b mediam.*

CAP. III. v. 15. Et cunctis Iudæis qui in vrbe erant flentibus. *Complura manuſcripta omittunt* Iudæis, *conſentaneè Hebræo & Græco.*

CAP. XII. v 6. Vbi ſcriptum eſt in volumine, Et diripuerunt bonā vel ſubſtantias eorum. *Interpres hic reſpiciens ad locum ſuprà 3 v. 13. vix dubium quin repetierit eadem quibus eo loco vſus fuerat verba,* Et diriperent bona, *potiùs, quàm mutarit* diriperent *in præteritū* diripuerūt.

CAP. XV. v. 4. Die autem tertio depoſuit veſtimenta ornatus ſui, & circumdata eſt gloriâ ſuâ. *Sententia ſeipſam euertere videtur, niſi pro* ornatus, *abiectâ n liquidâ, legatur* oratus, (*quod conijciunt quidam*) *quod eſt, orationis, quâ voce vtitur inter alios, Hieronymus Præfatione in libros Didymi de Spiritu ſancto à ſe verſos. Veſtimenta autem orationis, ſunt veſtimenta lugubria, qualia decent orantem ac ſupplicem, de quibus dictum fuerat ſupra 14. v. 2:* Cumque depoſuiſſet veſtes regias, fletibus & luctui apta indumenta ſuſcepit. *Hæc illic ſuſcepiſſe Eſther, hic depoſuiſſe narratur. Nam & Græca hic habent,* Vt ceſſauit orans, depoſuit veſtimenta θεραπείας, luctus, *ſeu* (*vt quædam exemplaria*) θρησκείας, *ſeruitutis ſeu cultus, quemadmodum Baruch 4. v. 20 legimus* ſaccum obſecrationis.

LIBER IOB.

CAP. I. v. 22. In omnibus his non peccauit Iob labiis ſuis *A pluribus libris, Hebræo conſentaneus, omittitur* τὸ labiis ſuis, *quippe quòd proprium eſſe videatur loci infra 2 v. 10.*

CAP. V. v. 15. Porrò ſaluum faciet egenum. *Multi libri, Hebræo & Græco conſentaneè, omittunt* egenum, *quippe quod idem vnum ſit cum eo quod ſequitur* pauperem.

CAP. VIII. v. 16. Et in ortu ſuo germen eius egredietur. *Quidam legunt* horto, *quemadmodum Hebræa, pro verbali* ortu.

CAP. XV. v. 22. Non credit quòd reuerti poſſit de tenebris ad lucem. Τὸ ad lucem, *abeſt à multis Latinis manuſcriptis, conſentaneè Hebræo & Græco, facile eſt autem ſubaudire.*

CAP. XVI. v. 16. Et operui cinere carnem meam. *Quidam pro* carnem meam *legunt* cornu meum, *ſuffragante Hebræo.*

CAP. XVII. v. 9. Et mundis manibus addet fortitudinem. *Alij legunt nominatiuum ſingularem* mundus, *pro ablatiuo plurali* mundis.

PSALMI.

PSAL. II. v. 12. Nequando iraſcatur Dominus, & pereatis de viâ iuſtâ. Cùm exarſerit in breui ira eius, beati. &c. *Alij ſic diſtinguunt:* Nequando iraſcatur Dominus, & pereatis de viâ iuſtâ, cùm exarſerit in breui ira eius. Beati, &c.

PSAL. IV. v. 6. Quis oſtendit nobis bona? *Alij legunt futurum* oſtendet, *Græco & Hebræo conſentaneè.*

PSAL. V. v. 9. Dirige in conſpectu tuo viam meam. *Alia lectio eſt,* Dirige in conſpectu meo viam tuam, *tranſmutatis pronominibus. Diſceptatio eſt, vtra præferenda. de quo noſtræ Notationes.*

V. 13 Vt ſcuto bonæ voluntatis tuæ coronaſti nos. *Complura vetera manuſcripta omittunt* tuæ *pronomen ſecundæ perſonæ, Hebræo & Græco conſentaneè.*

PSAL. IX. v. 7. Et ciuitates eorum deſtruxiſti. *Multi Latini libri omittunt pronomen* eorum, *ſuffragantibus Græcis & Hebraicis: ſubaudiunt enim genitiuum* inimici, *ex membro præcedente.*

V. 14. Orphano tu eris adiutor. *Loco futuri* eris, *in aliis libris eſt præteritum* eras, *conſonantibus Hebræo & Græco.*

PSAL. X. v. 8. Iuſtus Dominus & iuſtitias dilexit. *Multa Latina exemplaria omittunt coniunctionem* &, *conſentaneè Hebræo.*

PSAL. XI. v. 4. Vniuerſa labia doloſa & linguam magniloquam. *Multi Latini libri tranſpoſitam coniunctionem* &, *Hebræo conformiter.*

PSAL. XVI. v. 13. Frameam tuam. *Alij probati libri legunt* frameā tuā, *ſexto caſu.*

PSAL. XVII. v 49. Et ab inſurgentibus in me, exaltabis me. *Coniunctio videtur meritò poſſe omitti.*

PSAL. XXI. v. 10. Tu autem Domine ne elongaueris auxilium tuum à me. *Multi libri*

transfodiunt illud à me ; *tantummodò ſcribunt* tuum,*quod tamen Hebræo mutant in* meum.

*V.*31. Et annuntiabunt cæli iuſtitiam eius. *Vox* cæli *meritò ſupèrfluere iudicari poſſit, vt huc addita ex alio Pſalmo. lege Notationes.*

PSAL. XXIV. *v.* 4. Et ſemitas tuas edoce me. *Antiqui ferè legunt ſimplex* doce.

PSAL. XXVI. *v.* 8. Exquiſiuit te facies mea. *Sunt manuſcripta quæ omittunt pronomen* te, *Hieronymo ad Suniam ſuffragante.*

PSAL. XXVIII *v.* 9. Et reuelauit condenſa. *Sunt antiqui libri, qui pro futuro* reuelabit, *quod Græco conforme eſt, legant præteritum* reuelauit, *Hebræo conſentaneum.*

PSAL. XXX. *v.* 6. In manus tuas commendo ſpiritum meum. *In aliis libris eſt futurum* commendabo, *ſuffragante Hebræo & Græco.*

*V.*21. Proteges eos in tabernaculo tuo. *Pronomen* tuo *transfigitur à pleriſque Latinè, Græcè, Hebraicè.*

V. 24 Quoniam veritatem requiret Dominus. *Plurale* veritates *in aliis legitur, adſtipulantibus textibus Græco & Hebræo.*

PSAL. XXXII. *v.* 18. Et in eis qui ſperant ſuper miſericordiâ eius. *Optimi libri tollunt tres illas voculas* & in eis, *Græco conſentaneè & Hebræo.*

PSAL. XXXVII. *v* 16. Tu exaudies me Domine Deus meus. *Boni libri Latini auferunt pronomen* me, *ſicut Hebræi & Græci.*

V. 23. Domine Deus ſalutis meæ. *Idem hic iudicium de nomine* Deus.

PSAL. XLIII. *v.* 2. In diebus eorum & in diebus antiquis *Multi libri meritò omittunt* & *coniunctionem mediam.*

PSAL. XLIV. *v.* 6. In corda inimicorum regis. *Alij libri legunt caſum ſextũ numeri ſingularis* in corde, *conformiter Græco lege Notationes.*

*V.*12. Quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus. *Videtur meritò ab aliis omitti nomen* Deus; *ſi expendantur Notationes in hunc locum.*

V. 13. Omnes diuites plebis. *Boni libri auferunt* omnes, *Hebræo & Græco conſentaneè.*

V. 18. Memores erunt nominis tui. *Alij libri ſcribunt ſingulare* memor ero, *Hebræo & Græco conſentientibus. legantur Notationes noſtræ. Numerus pluralis putatur acceptus ex Officio eccleſiaſtico de Apoſtolis.*

PSAL. XLVI. *v.* 9. Regnabit Deus ſuper gentes. *In antiquis manuſcriptis, pro futuro* regnabit, *legitur præteritum* regnauit, *ſicut Hebraicè & Græcè.*

V. 10. Quoniam Dij fortes terræ. *Quod multi coniiciunt, pro nominatiuo plurali* Dij *ſcribendum* Dei, *quod eſt, vel nominatiuus pluralis, vel (qui eſt Græcè) genitiuus ſingularis, non caret ſimilitudine veri: quâ de re legi poſſunt noſtræ Notationes.*

PSAL. XLVII. *v.* 6. Quoniam ecce reges terræ congregati ſunt. *Optimi quique libri Latini & Græci, conformiter Hebraicis omittunt* illud terræ: *quod & Hieronymus à ſe ſublatum fatetur.*

PSAL. XLVIII. *v.* 3. Simul in vnum diues & pauper. *Multa vetera manuſcripta omittunt* ſimul, *quia idem vnum eſt cum eo quod ſequitur* in vnum *ſeu* in idipſum.

PSAL. LI. *v.* 6. Verba præcipitationis, lingua doloſa. *In aliis libris eſt, vt Græcè, quarto caſu* linguam doloſam.

PSAL. LIII. *v.* 7. Auerte mala inimicis meis. *Quod in aliis libris eſt futurum tertiæ perſonæ* auertet, *præferendum videatur, ſi expendantur Notationes.*

PSAL. LIV. *v.* 4. Quoniam declinauerunt in me iniquitates. *Alij legunt numero ſingulari* iniquitatem.

V. 17. Ego autem ad Deum clamaui, & Dominus ſaluabit me. *In aliis eſt præteritũ* ſaluauit.

PSAL. LVII. *v.* 7. Molas leonum confringet Dominus. *In aliis libris eſt præteritum* confregit, *vt Græcè.*

PSAL. LIX. *v.* 13. Quia vana ſalus hominis. *Loco* quia, *alij legunt* &, *Hebræo & Græco conformiter: illud huius expoſitio eſt.*

PSAL. LXI. *v.* 10. Vt decipiant ipſi de vanitate in idipſum. *Pronomen* ipſi *non eſſe iungendum cum verbo* decipiant, *Græca & Hebræa oſtendunt.*

V. 13. Quia poteſtas Dei eſt. *Antiqui Latini libri omittunt* eſt, *non minùs quàm Græci & Hebræi.*

PSAL. LXII. *v.* 12. Laudabuntur omnes qui iurant in eo. *Antiqui libri, etiam Epanorthota, legunt numero ſingulari* Laudabitur omnis qui iurat in eo, *conſentaneè Hebræo, & Græco.*

PSAL. LXIII. *v.* 8. Accedet homo ad cor altum. *Multi libri, pro* ad *præpoſitione, habent coniunctionem* &, *quemadmodum Græca & Hebræa. quâ de re noſtræ Notationes.*

PSAL. LXIV. *v.* 9. Exitus matutini & veſpere delectabis. Veſperæ *ſcribitur à quibuſdam vt nomen genitiui caſus, non minùs quàm* matutini: *non abſque causâ.*

PSAL. LXXI. *v.* 11. Et adorabunt eum omnes reges terræ. *Quidam libri omittunt* terræ; *conſentaneè Hebræo & (quod Sixti Papæ iuſſu editum eſt) Græco. Hieronymo quoque ſuperfluum eſt.*

PSAL. LXXV. *v.* 9. Terra tremuit & quieuit. *In aliis libris eſt* timuit *pro* tremuit.

PSAL. LXXXVI. *v.* 4. Memor ero Rahab & Babylonis ſcientium me. *In aliis libris eſt datiuus* ſcientibus, *conformiter Græco.*

V. 6. Dominus narrabit in ſcripturis populorum. *In antiquis libris extat* ſcripturâ, *numero ſingulari, Hebræo & Græco ſimiliter.*

V. 7. Sicut lætantium omnium habitatio eſt in te. *A bonis libris omittitur verbum ſubſtantiuum* eſt, *conſentaneè Græco.*

PSAL. LXXXVIII. *v.* 7. Similis erit Deo in filiis Dei. *Meliores libri noſtris, pro* Deo *ſcribunt* Domino, *Hebræo & Græco conſentaneè.*

PSAL. LXXXIX. *v.* 2. Aut formaretur terra & orbis. *Complures libri legunt coniunctiuam* &, *loco disiunctiuæ* aut, *cum Hebraicis & Græcis.*

V. 9. Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur. *Pro futuro* meditabuntur, *legunt præteritum imperfectum* meditabantur, *non Græci ſolùm libri, ſed & multi Latini.*

PSAL. XC. *v.* 11. Quoniam angelis ſuis mandauit de te. *Futurum* mandabit *præferendum videtur præterito.*

PSAL. CI. *v.* 7. Similis factus ſum pellicano. *Videtur ſcribendum* pelicano, *vnicò* l, *prout quidam Latini cum Græcis ſcribunt.*

V. 16. Et timebunt gentes nomen tuum Domine. *Pro* nomen tuum Domine, *alij libri legunt* nomen Domini, *Græco & Hebræo conſentaneè.*

V. 19. Scribantur hæc in generatione alterâ. *Quidam obſcuriùs ſcribunt numerum ſingularem* ſcribatur, hæc *pro hoc accepto, more Hebræo: quidam clariùs legunt accuſatiuo* generationem alteram.

V 22. Vt annuntient in Sion nomen Domini, & laudem eius in Ieruſalem. *Antiqui libri Epanorthota aliáq́; legunt numero ſingulari* annuntiet, *& pronomen reciprocum* ſuam *loco* eius.

PSAL. CII. *v.* 22. Benedicite Domino omnia opera eius, in omni loco dominationis eius: benedic anima mea Domino. *Sic videtur diſtinguendus hic verſiculus, ita vt terminet pſalmum Dauid, per idem illud breue, ſed maximæ emphaſeos epiphonema,* Benedic anima mea Domino, *à quo cœperat: quod & facit Pſalmo ſequente* 103.

PSAL. CIII *v.* 12. De medio petrarum dabunt voces. *Notat Epanorthotes:* Hebræus & antiqui & Græcus & Hieronymus habent vocẽ in ſingulari: *quod & nos ita eſſe comperimus.*

V. 15. Et vinum lætificet cor hominis. *In aliis bonis libris eſt indicatiuus præſens* lætificat.

V. 35 Deficiant peccatores à terrâ. *Alij libri ſcribunt futurum* deficient.

PSAL. CIV. *v.* 18. Ferrum pertranſiit animam eius *Pro quarto caſu, in optimis libris eſt primus* anima, *quâ de re lege Notationes.*

PSAL. CVII. *v.* 2. 3. Cantabo & pſallam in gloriâ meâ. Exurge gloria mea, exurge pſalterium & cithara. *Correctores addiderunt* exurge gloria mea, *prout Græcè legitur: licet Hebraicè,* gloria mea *&* exurge, *non niſi ſemel ſcribantur, quemadmodum & in pleriſque Latinis libris*

PSAL. CXIII. *v.* 15. Benedicti vos à Domino. *Præpoſitio* à *à pleriſque omittitur.*

PSAL. CXVII. *v.* 20. Iuſti intrabunt in eam. *Loco accuſatiui non ſcribas ablatiuum* eâ.

Verſ 25. O Domine ſaluum me fac. *Multi docti indicant pronomen* me *ſuperfluere. lege Notationes.*

Ibidem: O Domine benè proſperare. *Multi libri omittunt aduerbium* benè.

PSAL. CXVIII. *v.* 9. In quo corrigit adoleſcentior viam ſuam. *Alij libri ſcribunt futurum* corriget, *pro præſenti* corrigit.

V. 29. Et de lege tua miſerere mei. *Ab aliis omittitur præpoſitio* de.

*V.*75 Et in veritate tua humiliaſti me. *Antiqui Epanorthota aliiq́; præter coniunctionem* &, *omittunt etiam pronomen* tua, *cum ſimilitudine veri.*

V. 118. Spreuiſti omnes diſcedentes à iudiciis tuis. *In aliis libris, pro* iudiciis, *melius eſſe videtur* iuſtitiis. *lege Notationes.*

V. 126. Tempus faciendi Domine. Hebræus & antiqui & Græcus, *ait Epanorthotes,* Domino, non habent Domine, *vocandi caſu.*

V 147. Præueni in maturitate & clamaui. *Quidam libri habent* immaturitate, *quidam* in immaturitate. *legantur Notationes.*

Ibidem. Quia in verba tua ſuperſperaui. *Multi libri omittunt* quia, *Hebræo & Græco conſentaneè.*

PSAL. CXXIV. *v.* 5. Adducet Dominus cum operantibus iniquitatem. *Quidam ſcribunt* abducet, *ex Græco ἀπάξει.*

PSAL. CXXV. *v.* 6. Mittentes ſemina ſua. *Alij pro* mittentes *dicunt* portantes, *quamquam ſenſu parum diuerſo.*

PSAL. CXXVI. *v.* 2. Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere: ſurgite poſtquam ſederitis. *Multi antiqui libri, pro imperatiuo* ſurgite, *repetunt infinitiuum* ſurgere, *quâ de re Notationes noſtræ in Biblia.*

V. 5. Non confundetur cùm loquetur inimicis ſuis in portâ. *Epanorthotes annotat:* Item G. Hebræus & Hieronymus & antiqui & Græcus, Non confundentur, cum loquentur. Non eſt ibi in ſingulari.

PSAL. CXXXI. *v.* 7. Introibimus in tabernaculum eius. *Alij libri ſcribunt plurale* tabernacula, *Græco & Hebræo conſentaneè.*

V. 17. Illuc producam cornu Dauid. *Videtur præferendum aduerbium quo ſignetur motus in loco,* illic.

PSAL. CXXXVIII. *v.* 11. Et nox illuminatio mea in deliciis meis. *Antiqua exemplaria manuſcripta omittunt pronomen* mea, *conformiter Græco & Hebræo.*

V. 17. Nimis confortatus eſt principatus eorum. *Antiqui Epanorthota aliiq́; libri, ſcribunt numero plurali* confortati ſunt, *conſentanei Græco & Hebræo.*

PSAL. CXLV. *v.* 3. In filiis hominum in quibus non eſt ſalus. *Poſterius* in *prætermittitur ab aliis libris Latinis, non minùs quàm à Græcis & Hebraïs.*

V. 9. Et vias peccatorum diſperdet. *Lectio ſingularis numeri* viam, *non parua eſt auctoritatis.*

PROVERBIA.

CAP. V. *v.* 3. Ne intenderis fallaciæ mulieris. *Vetus Epanorthotes:* Nec Hebræus, nec antiqui habent, *ait: id quod & nos ita inuenimus.*

CAP. X. *v.* 4. Qui nititur mendaciis hic paſcit ventos: idem autem ipſe ſequitur aues volantes. *Plurimi libri antiqui, etiam Epanorthota, omittunt hunc verſum, cum Hebræo, Chaldæo, & Græco.*

CAP. XII. *v.* 11. Qui ſuauis eſt in vini demorationibus, in ſuis munitionibus relinquit contumeliam. *Hanc ſententiam meliores noſtri manuſcripti Latini libri confodiunt ſuffragante Hebræo quamquam Græcè addatur legantur noſtræ Notationes.*

CAP. XIII. *v* 13. Animæ doloſæ errant in peccatis: iuſti autem miſericordes ſunt & miſerantur. *Plerique omnes Latini codices manuſcripti omittunt hunc verſiculum, conſentaneè Hebræo: niſi quòd quidam collocent poſt verſum huius capitis nonum, cum quibuſdam Græcis.*

V. 23. Et aliis congregantur abſque iudicio. *Non pauci libri ſcribunt nominatiuum* alij, *loco datiui* aliis.

CAP. XIV. *v.* 7. Vade contra virum ſtultum, & neſcit labia prudentiæ. *Quædam manuſcripta, pro indicatiuo* neſcit, *legunt imperatiuum* neſcito, *conſentaneè Hebræo.*

V. 15. Filio doloſo nihil erit boni: ſeruo autem ſapienti proſperi erunt actus, & dirigetur via eius. *Hunc verſiculum plerique omnes Latini libri omittunt, quemadmodum Hebræa, & Græca, & Chaldæa. Sed quia quidam Latini libri, cum quibuſdam Græcis, eum legunt proximè poſt 13. ſuperiorem capitis verſum; idcircò (arbitror) Romani Patres noluerunt omittere, quamquam non illic eum Latini antiqui libri agnoſcant, quod notat Epanorthotes noſter.*

V. 21. Qui credit in Domino, miſericordiam diligit. *Quædam Latina manuſcripta prætereunt hanc pericopen, ſicut Hebræa: ſed Patres prætereundam non iudicarunt (ni fallor) præſertim cùm apud Græcos ſimile quid ſequatur poſt verſum proximum:* Non ſciunt miſericordiam & fidem fabricatores malorum: miſericordiæ autem & fidea apud fabricatores bonorum.

CAP. XV. *v.* 3. In abundanti iuſtitiâ virtus maxima eſt: cogitationes autem impiorũ eradicabuntur. *Vetus Epanorthotes annotat in hæc verba:* Quod interponitur ſic: In abundanti iuſtitia, virtus maxima eſt: cogitationes autem impiorum eradicabuntur, nec Hebræi nec antiqui habent. habetur tamen in Græco, puto de LXX. Interpretibus.

V. 10. Doctrina mala deſerenti viam vitæ. *Vox vitæ abeſt à multis libris, conformiter Hebræis & Græcis. Vnde vetus Epanorthotes annotat:* Deſerenti viam, non eſt ſubiungendum quod dicitur vitæ.

V. 27. Per miſericordiam & fidem purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis à malo. *Hic verſiculus, à Græcis quidem libris hîc legitur, ſed ab optimis quibuſque, Latinis, Hebræis, & Chaldæis, demum infrà 16. verſ. 6. quod etiam Epanorthotes annotat.*

CAP. XVI. *v.* 5. Initium viæ bonæ, facere iuſtitiam: accepta eſt autem apud Deum magis quàm immolare hoſtias. *Plurima Latina manuſcripta, etiam antiqua Epanorthotæ, omittunt hanc ſententiam, conſentaneè Hebræo, quamquam Græcè legatur.*

CAP. XVII. *v.* 16. Qui altam facit domum ſuam, quærit ruinam. *Hanc ſententiam, vt complures Latini libri hîc omittunt, conſentaneè Hebræo: ita legunt mox infrà verſ.* 19.

Sequitur. Et qui euitat diſcere, incidet in mala. *Et hæc poſterior ſuperioris ſententia pars, à pluribus Latinis libris iugulatur conformiter Hebræo & Chaldæo. ceterùm tota ſententia ex Græcis antigraphis ſumpta eſt, quod habent noſtræ Notationes.*

CAP. XVIII. *v.* 8. Pigrum deijcit timor: animæ autem effeminatorum eſurient. *Hæ & plures huiuſmodi ſententiæ, quia Græcè leguntur, relictæ ſunt à Romanis Correctoribus: quamquam ex copiâ veterum codicum Latinorum, ſatis conſtet Interpretem non dediſſe, quas in Hebræo non inuenit. Simile iudicium eſt de eâ quæ mox ſequitur v.* 22 Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum: qui autem tenet adulteram, ſtultus eſt & impius. *cuius poſterior pars citatur à D. Hieronymo enarrante cap. 19. Matthæi, ex Græcâ editione, haud dubium.*

CAP. XXI. *v.* 4. Exaltatio oculorum eſt dilatatio cordis. *Multi antiqui libri Latini, loco verbi ſubſtantiui, legunt coniunctionem copulatiuam &, Hebræo conſentaneè.*

V. 12. Vt detrahat impios à malo. *Quidam antiqui codices legunt* in malum.

CAP. XXII. *v.* 9. Victoriam & honorem acquiret qui dat munera: animam autem aufert accipientium. *Similis eſt hæc ſententia ſuperioribus: de qua ſic annotat vetus Epanorthotes:* Quod de LXX. ante ouce ſic ponitur: Victoriam & honorem acquiret qui dat munera, animam autem aufert accipientium, nec Hebræus habet nec antiqui.

CAP. XXV. *v.* 10. Gratia & amicitia liberant, quas tibi ſerua, ne exprobrabilis fias. *Etiam hæc ſententia ex Græco adiecta eſt: nec enim Interpres eam dedit, ſi conſulas Latinos libros; ſicut nec ſequentem mox infrà v.* 20. Sicut tinea veſtimento & vermis ligno, ita triſtitia viri nocet cordi; *quamquam hanc non facilè omittendam doceant noſtræ Notationes.*

CAP. XXVII. *v.* 21. Cor iniqui inquirit mala: cor autem rectum inquirit ſcientiam. Nec Hebræus nec antiqui habent, *inquit Epanorthotes,* ſed LXX.

CAP. XXIX. *v.* 27. Verbum cuſtodiens filius, extra perditionem erit. *Nec in antiquis pleriſque Latinis, nec in Hebraicis aut Græcis libris legitur: inuenitur tamen in quibuſdam Græcis ſub finem capitis* 24.

ECCLESIASTES.

CAP. VIII. *verſ.* 14. Sunt iuſti, quibus mala proueniunt. *Pro mala multi boni libri ſcribunt* multa, *quod eſt, plurima.*

SAPIENTIA.

CAP. V. *v.* 16. Accipiet pro galeâ iudicium certum. *Alij libri ſcribunt* rectum, *tranſpoſitis litteris, & ſolet rectitudo iudicio attribui.*

CAP. VIII. *verſ.* 11. Et facies principum mirabuntur me. *Hoc quidam codex omittit, Græco conſentaneè: eſt enim idem vnum cum eo quod præcedit,* Et in conſpectu potentium admirabilis ero.

CAP. XII. *v.* 17. Et horum qui te neſciũt, audaciam traducis. *Quidam legunt affirmatiuum* qui ſciunt, *loco negatiui* qui te neſciunt, *conformiter Græco. vide Notationes*

V. 19. Quoniam iudicans das locum in peccatis pœnitentiæ. *Nonnulli libri omittunt* iudicans, *cum textu Græco.*

V. 26. Qui autem ludibriis & increpationibus non ſunt correcti. *Sunt exemplaria quæ ſcribant genitiuum* increpationis, *loco ablatiui* increpationibus. *ſuffragante Græco,* Qui autem ludibriis increpationis.

CAP. XV. *v.* 11. Propter hoc & in idolis nationum, non erit reſpectus. *Aduerbium* non *omittitur à Regio textu & alio quodam, conſpirantibus libris Græcis.*

V. 20. Abducta per ſpeciem operis. *Multi libri, loco* abducta *habent* adducta, *quod eſt Græcè* ἱρῶλκ ἰσχύος, *attracta.*

V. 26. Dei immemoratio. *Noſtra coniectura fuit in Notationibus, pro* Dei *ſeu* Domini, *vt alij legunt, ſcribendum eſſe* doni, *ex Græco* χάριτ, *ſicut infrà* 18. *v.* 2.

V. 26. Inordinatio mœchiæ & impudicitiæ. *Quædam antigrapha hoc ſolum legunt* mœchia & impudicitia, *omittunt id quod præcedit* inordinatio, *quippe quod idem vnum ſit cum eo quod antecedit* inconſtantia, *Græcè* ἀταξία.

CAP. XV. *v.* 19. Bona poteſt conſpicere. *Pro* conſpicere *Græcè eſt* ἐπιποθῆσαι, *quod potiùs eſt* concupiſcere, *quomodo legit liber quidam.*

CAP. XVI. *v.* 1. Propter hæc & per his ſimilia paſſi ſunt dignè tormenta. *Quidam libri, pro plurali* hæc *ſcribunt ſingulare* hoc, *& omittũt coniunctionẽ* & *ſubſequentem, conformiter Græco.*

CAP. XVIII. *v.* 22. Illum qui te vexabat. *Nonnulli codices legunt* vexatorem, *vnus omittit* ſe: *Græcè eſt* τὸν κολάζοντα *vexantem, ſicut infrà v.* 25. ὁ ὀλοθρεύων, *qui exterminabat.*

CAP. XIX. *v.* 9. Tamquam enim equi depauerunt eſcam. *Quidam boni libri auferunt* eſcam, *Græco conſentaneè.*

ECCLESIASTICUS.

CAP. I. *v.* 16. Cum electis feminis graditur. *Feminarum Græcè nulla eſt mentio, ſed* τῶν σπερμάτων, *ſeminum. Vnde coniiciunt quidam,* cum electis ſeminis *legendum eſſe, quod ſit, cum iis qui ex ſemine eorum electi ſunt. Denique pro* graditur, *quædam inſignia manuſcripta legunt* creditur, *quod reſpondet Græco* ἐμπιστευθήσεται *fidelis erit, credet ſe, adhærebit illis: quâ ratione legitur Pſal. 77. v.* 8. Et non eſt creditus cum Deo ſpiritus eius.

CAP. VII. *v.* 20 Noli præuaricari in amicum pecuniam differentem. *Multi boni libri ſcribunt caſu ablatiuo* pecuniâ differenti. *Græcè eſt, in quibuſdam exemplaribus* ἕνεκεν διαφόρου, *ob rem differentem; in aliis, nominatim Sixtinis,* ἕνεκεν ἀδιαφόρου, *ob rem indifferentem.*

CAP. VIII. *v.* 10. Ab ipſis ſapientiam & doctrinam intellectus. *Multa manuſcripta conformiter Græco, omittunt media illa verba* ſapientiam &.

CAP. XI. *v.* 5. Multi tyranni ſederunt in throno. *Quidam coniiciunt pro* in throno, *legendum eſſe* in terrâ, *eò quòd Græcè ſit* ἐπ' ἐδάφους, *in pauimento.*

V. 15. Sapientia & diſciplina & ſcientia legis apud Deum: dilectio & viæ bonorum apud ipſum. Error & tenebræ peccatoribus concreata ſunt: qui autem exſultant in malis, conſeneſcunt in malo. *Hæc omittuntur à pleriſque omnibus Latinis manuſcriptis, conformiter pleriſque libris Græcis, etiam Sixtinis: quamquam in Græcis Regiæ editionis exſtent. vide Notationes.*

V. 20. Et mors appropinquet. *Multi libri hoc omittunt, Græco conſentaneè.*

V. 32. Sicut enim eructant præcordia fœtentium. *Alij libri ſcribunt ex prima coniugatione* fœtantium, *quod eſt, fœtarum.*

Ibidem. Et ſicut proſpector. *Quidam libri habent* proſpectator.

CAP. XIII. *v.* 22. Aut quæ pars diuiti ad pauperem. *Sunt libri, qui pro* pars *legunt* pax, *id eſt,* εἰρήνη, *quod eſt Græcè.*

CAP. XXIV. *v.* 11. Et omnium excellentium & humilium corda virtute calcaui. *Quod quidam libri habent* ſublimium, *id quod eſt, magnificorum, pro* humilium, *quod eſt, abiectorum, ſuam habet veriſimilitudinem: quamquam ex Græco non poſſit iudicium ferri, quòd verſiculum iſtum illic non legam.*

CAP. XXVI. *v.* 16. 17. 18. Et oſſa illius impinguabit. Diſciplina illius datum Dei eſt. Mulier ſenſata, &c. *Quidam libri ſic diſtinguunt, conformiter Græcis etiam Sixtinis:* Et oſſa illius impinguabit diſciplina illius. Datum Dei eſt mulier ſenſata. &c.

CAP. XXXI. *v.* 10. Qui probatus eſt in illo, & perfectus eſt, erit illi gloria æterna. *Multi inſignes libri, pro* qui *relatiuo, ſcribunt interrogatiuum* quis, *& futuro* erit *proponunt coniunctionem* & *ſuffragante Græco: ſed eadem vtriuſque lectionis ſententia eſt.*

CAP. XXXVIII. *v.* 39. Accommodantes animam ſuam, & conquiſentes in lege Altiſſimi. *Quidam libri, pro nominatiuis pluralibus* accommodantes & conquirentes, *legunt genitiuos ſingulares* accomodantis & conquirentis. *quâ de re Notationes noſtræ.*

CAP. XXXIX. *v.* 27. In voce dicit. *Manuſcriptum Monaſterij Lobienſis omittit hoc totum, conſentaneè Græco. Lege Notationes.*

V. 26. Non eſt dicere: Quid eſt hoc aut quid eſt iſtud? *Coniiciunt quidam, pro coniunctione disiunctiua* aut, *legendam eſſe præpoſitionem* ad: Quid eſt hoc, ad quid eſt iſtud? *ſic enim eſt Græcè,* τί τοῦτο, εἰς τί τοῦτο;

CAP. XL. *v.* 32. In ore imprudentis condulcabitur inopia. *Quidam legunt* impudentis, *quod eſt, inuerecundi, nominatim Rabinus & Græca.*

CAP. XLIII. *v.* 24. Humilem efficiet eum. *Non ſine ſimilitudine veri, putant quidam legendum eſſe* hilarem, *quod eſt lætum. eſt enim Græcè* ἱλαρόν.

CAP. XLIV. *v.* 3. Nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum. *Antiqua manuſcripta huius Eccleſiæ noſtræ Audomarenſis, cum quibuſdam aliis, hoc ſolum legunt:* Nuntiantes dignitatem prophetarum, *alterum,* in prophetis, *omittunt. Videtur enim alterum ſuperfluere, quod docuimus olim in Notationibus noſtris in varias Bibliorum lectiones.*

CAP. XLV. *v.* 27. Ceterùm in terra gentes non hereditabit. *Non eſt mutandum plurale* gentes *in ſingulare* gens: *ſed ſi ſubſtituatur genitiuus ſingularis* gentis, *qui eſt Græcè, clarior ſit ſententia.*

ISAIAS.

CAP. III. *v.* 17. Et Dominus crinem earum nudabit. *Pro* crinem, *quidam coniiciũt legendum eſſe* clunem: *in quem ſenſum Pagninus vertit* nates. *Nam de crine, quod plus erat, iam dixerat:* Decaluabit Dominus, &c. *de natibus verò diſcoopertis, comminatio eſt infrà* 20. *v* 4.

CAP. VI. *v.* 6. Sanctus, ſanctus, ſanctus Dominus exercituum. *Vetus noſter Corrector annotat, iuxta antiquos & Hebræum, non interponi* Deus: *quod nec Græcus habet vel in Sixtinâ editione.*

CAP. VII. *v.* 14. Et vocabitur nomen eius Emmanuel. *Si Hieronymi commentarium & libros antiquos ſequi oportet, hîc legendum eſt* vocabis *ſecundâ perſonâ ſingulari.*

CAP. XVIII. *v.* 2. Ad gentem exſpectantem. *Repetenda videtur vox* exſpectantem, *non minùs hîc quàm infrà v. 7. quâ de re Notationes*

CAP. XIX. *v.* 25. Et opus manuum mearum Aſſyrio. *Quidam libri, pro datiuo, legunt nominatiuum* Aſſyrius: *Hebræum ambiguum eſt,* Aſſur.

CAP. XXVI. *v.* 1. Vrbs fortitudinis noſtræ Sion, ſaluator. *Vetus Epanorthotes noſter annotat in hæc verba:* Vrbs fortitudinis noſtræ, ſaluator. Hebræus & antiqui non interponunt Sion, *ſed nec Græcus, inter alios.*

CAP. XXXVIII. *v.* 16. Domine ſi ſic

vicitur. *Multi codices omittunt coniunctionem conditionalem* ſi, *non abſque veriſimilitudine, quod docent Notationes noſtræ.*

CAP. XL. v. 9. Tu qui euangelizas Sion, qui euangelizas Ieruſalem. *In aliis libris ſcribitur vtroque loco fœmininum* quæ, *conſentaneè Hebræo: nam maſculinum* qui, *Græca probant. vide Notationes.*

CAP. XLI. v. 10. Et ſuſcepit te dextera iuſti mei. *Pro tertiâ perſonâ* ſuſcepit, *eſt qui ſcribat primam* ſuſcepi: *quod ſi verum eſt (vt eſt Hebræo & Græco conſentaneum) id quod ſequitur* dextera, *accipiendum eſt auferendi caſu, prout etiam Hebraicè præponitur propoſitio* in, *& Græcè legitur caſus dandi.*

V. 19. Ponam in ſolitudinem cedrum. *Plures antiqui libri legunt ablatiuum* ſolitudine, *ſicut mox ſequitur* Ponam in deſerto abietem.

CAP. XLIV. v. 23. Laudate cæli quoniam miſericordiam fecit Dominus. *Multi antiqui libri, Hebræo ſimiliter, omittunt* miſericordiam: *quod tamen ſupplent Græcus & Chaldæus.*

CAP. XLIX. v. 10. Et ad fontes aquarum potabit. *Plura vetera manuſcripta, etiam Miſſale Romanum, Sabbato poſt Dominicam 4. Quadrag., loco* potabit, *quod eſt, potum dabit, ſcribunt* portabit, *quod eſt, feret, ducet, non ſine ſimilitudine veri, quod docent Notationes noſtræ.*

V. 20. Adhuc dicent in auribus tuis filiis ſterilitatis tuæ. *Vix dubito quin ſit hic error typographicus in editione Romanâ, quo datiuus* filiis *poſitus ſit loco nominatiui* filij.

CAP. LII. v. 7. Dicentis Sion, Regnabit Deus tuus. *Alij libri ſcribunt pro futuro præteritum* regnauit, *conſentaneè Hebræo, quamquam futurum ſit Græcè.*

CAP. LX. v. 1. Surge, illuminare Ieruſalem, quia venit. *Vetus Corrector annotat:* Hebreus & antiqui & Hieronymus non interponunt Ieruſalem. *Sed ſuppletur à Græcis & Chaldæo.*

IEREMIAS.

CAP. V. v. 13. Prophetæ fuerunt in ventũ locuti. *Quædam manuſcripta omittunt participium* locuti, *conſentaneè Hebræo & Græco.*

CAP. XXII. v. 10. Neque lugeatis ſuper eum fletu: Plangite. *Videtur potiùs ita interpungendum, vt vox* fletu *coniungatur cum* plangite.

CAP. XXXIII. v. 16. Et hoc eſt nomen quod vocabunt eum. *Non pauca manuſcripta legunt* Et hoc eſt quod vocabit eam, *omiſſa voce* nomen, *dato verbo ſingulari* vocabit, *& pronomine fœminino* eam, *ſimiliter Hebræo. lege Notationes, ſi placet.*

EZECHIEL.

CAP. I. v. 10. Et facies aquilæ deſuper ipſorum quatuor. *Multi libri Latini omittunt τὸ* deſuper, *conformiter Hebræis & Græcis: de quo vetus noſter Correctar annotat* Item B. Et facies aquilæ ipſorum quatuor, nec Hebræa nec antiqui habent deſuper, faciei enim hominis hîc reſpondet aquilæ, ſicut dextræ leonis reſpondet ſiniſtra bouis: vnde cùm nihil de ſitu humanæ determinatur, nec de aquilinæ faciei ſitu. Quòd ſi propter ordinis numerum anterior intelligitur humana, poſterior non ſuperior intelligitur aquila. Tamen propter ſignificationem Theologiæ Iohannis, congruit miniſterio (*Eccleſiaſtico*) quia ſuperior accipitur, non tamen virtute literæ. *Hæc ille ſatis ampl**è**, præter morem. Loci ſenſus omnium conſenſu eſt: Vnicuique quatuor animalium fuiſſe in capite quatuor facies, à dextris faciem hominis & faciem leonis; à ſiniſtris faciem bouis & faciem aquilæ. Quòd ſi ergo in noſtra verſione, omiſſo* deſuper, *legatur* & facies aquilæ ipſorum quatuor, *intelligendum eſt, repetito à communi ſenſu ex pericope præcedente, à ſiniſtris.*

CAP. XXI. v. 28. Mucro mucro euagina te ad occidendum, lima te vt interficias & fulgeas. *Quædam manuſcripta ſic ſcribunt, vt vnica ſit dictio* euaginate, *& altera vna* limate. *Vnde Epanorthotes, Duo, inquit, ſunt participia paſſiua.*

CAP. XLIV. v. 20. Sed tondendo attondent capita ſua. *Latinè dicatur* attundebunt, *prout etiam inueni in duobus manuſcriptis, Lobienſi & Clarimariſci.*

V. 28. Non erit eis hereditas. *Alij libri omittunt propoſitam negationem, Hebræo conſentaneè, de quo Epanorthotes:* Item G. Hebræus & antiqui, erit autem eis hereditas, & determinat quæ, ſubiungens, Ego hereditas eorum.

CAP. XLVI. v. 7. De agnis autem. *Manuſcripta noſtra vnanimiter tollunt propoſitionem* de, *adſtipulante vetere Epanorthote noſtro, ſicut infrà v. 11. loco ſimili, à Patribus omiſſa eſt.*

DANIEL.

CAP. IV. v. 28. Regnum tuum tranſibit à te. *Pro futuro* tranſibit, *complura inſignia manuſcripta legunt præteritum* tranſiit, *quod reſpondet Chaldæo prototypo & Græco.*

CAP. IX. v. 24. Et impleatur viſio & prophetia. *Alij libri, pro* prophetia, *habent* prophetes *ſeu* propheta, *ſicuti eſt Hebraicè & Græcè, ſed idem vnus eſt ſenſus.*

OSEE.

CAP. I. v. 2. Et fac tibi filios fornicationum. *Illud* fac tibi *omittitur à multis libris, etiam antiquis Epanorthotæ, conformiter Hebræo & Græco, quinetiam Hieronymi commentario, ſcribentis, ἀπὸ κοινοῦ ſubaudiendum eſſe* ſume, *ex pericope præcedente; ſumi autem filios poſſe dupliciter, vel generando vel adoptando.*

CAP. VII. v. 2. Et fur ingreſſus eſt ſpolians, latrunculus foris. *Rectè interpunctio eſſe videtur,* Et fur ingreſſus eſt, ſpolians latrunculus foris.

AMOS.

CAP. III. v. 14. Cùm viſitare cœpero præuaricationes Iſraël, ſuper eum viſitabo & altaria Bethel. *Genuina diſtinctio eſſe videtur, quæ τὸ* ſuper eum, *iungitur præcedentibus.*

HABACVC.

CAP. III. v. 19. Deducet me victor in pſalmis canentem. *Pro nominatiuo* victor, *Hebraicè legitur vox illa prorſus eadem, quæ à D. Hieronymo (qui eſt proprius interpres Prophetarum, vt in Vulgata à nobis Latinè leguntur) vertente pſalmos ex Hebræo, in titulis frequenter occurrens, ſemper vertitur* Victori, *à Lxx.* in finem. *Quare coniectura eſt valdè probabilis doctorum quorumdam tractatorum, hîc quoque ſcribendum eſſe datiuo caſu,* victori.

AGGÆVS.

CAP. II. v. 1. In die vigeſimâ & quartâ menſis, in ſecundo menſe, in anno ſecundo Darij Regis. *Hæc verba plerique libri faciunt initium capitis ſecundi: ſed antiqua manuſcripta quæ vidimus nos aliiq., quæ non habent eam capitum diſtinctionem quam nos, ſic ſcribunt, vt liceat ea facere, vel finem primi, vel principium ſecundi capitis: immò indicant eſſe potiùs finem periodi, quàm principium, quando verba ſequentia* In ſeptimo menſe, *incipiunt à literâ capitali. re vera enim pertinent ad finem capitis præcedentis. Simile occurrit Ier. 27, ait vir doctiſſimus Franciſcus Ribera, quod verum eſt.*

ZACHARIAS.

CAP. IV. v. 2. Et ſeptem infuſoria lucernis. *Multa manuſcripta repetunt numerum* ſeptem, & ſeptem & ſeptem infuſoria, *conſentaneè Hebræo.*

CAP. XIII. v. 8. Partes duæ in eâ diſpergentur & deficient. *Videtur legendum eſſe* diſperdentur, *quod eſt ſuccidentur. peribunt, non* diſpergentur, *quod eſt diſſipabuntur. Non enim eſt hîc ea vox quæ ſupra v. 7.:* Et diſpergentur oues.

CAP. XIV. v. 5. Et fugietis ad vallem montium eorum. *Coniiciunt probabiliter quidam, pro pronomine tertiæ perſonæ* eorum, *ſcribendum eſſe primæ* meorum, *vt eſt Hebraicè & Græcè.*

MACHABÆORVM LIBER PRIOR.

CAP. VII. v. 9. Et miſit eum vt videret exterminium quod fecit Iudas: ſed & Alcimum. *Alij omittunt hæc verba* vt videret exterminium quod fecit Iudas: ſed, *Græco conſentaneè: quæ ab omnibus leguntur ſupra v. 7 vnde & facilè hîc ſubaudiuntur.*

V. 19. Et comprehendit multos ex eis qui à ſe effugerant. *Ita eſt in quibuſdam veteribus manuſcriptis: in aliis legitur contrarium* qui ad ſe refugerant.

CAP. XIII. v. 54. Quòd fortis prælij vir eſſet. *Latinorum librorum quos vidi, quidam illud ſolum legunt* quòd vir eſſet, *conſentaneè Græco; quidam addunt* quòd vir fortis eſſet; *quidam* quòd vir prælij eſſet. *Hîc omnia copulantur.*

CAP. XV. v. 23. Et Lampſaco & Spartiatis. *Pro* Lampſacô, *alij Latini libri, Græco conformiter, habent* Samſamæ.

MACHABÆORVM LIBER POSTERIOR.

CAP. I. v. 34. 35. Vt probaret quod factum erat: & cùm probaſſet. *Hæc verba à multis bonis manuſcriptis omitti, Græco conſentaneè, docent Notationes noſtræ.*

CAP. II. v. 23. Et leges quæ abolitæ erant reſtituerentur. *Præteritum* abolitæ, *alij libri mutant in futurum* abolendæ, *conſentaneè Græco.*

CAP. IV. v. 19. Viros peccatores. *Pro* peccatores, *quidam coniiciunt legendum eſſe* ſpectatores, *quidam* precatores, *quidam denique vertunt* ſacrorum procuratores. *In antiquis Belgij manuſcriptis, vno Brugenſi, altero Audomarenſi, diſertè legitur* ſpeculatores. *Græca vox θεωρὸς deducta eſt à θεωρῶ quæ propriè ſpeculari, contemplari, ſpectare ſignificat.*

V. 21. Propter primates Ptolomæi Philometoris regis. *Quædam inſignia manuſcripta, pro* primates, *tertiæ declinationis, legunt* primatus *quartæ declinationis, vt eſt Græcè τὰ πρωτοκλίσια, vel πρωτοκλήσια.*

CAP. XII. v. 43. Offerri pro peccatis mortuorum ſacrificium. *Alij libri ſolummodò legunt* pro peccatis, *non addunt* mortuorum, *ſed ſubaudiunt.*

CAP. XIV. v. 15. Qui populum ſuum conſtituit, vt in æternum cuſtodiret. *Plerique libri omittunt* vt, *ſed meliùs vetera manuſcripta, quæ omittunt non tantùm coniunctionem* vt, *ſed etiam verbum* cuſtodiret, *conſentaneè Græco.*

QVATVOR EVANGELIA.

EX quatuor Euangelijs nihil eſt huc conferendum, quod non ſit annotatum in Libello, ad varias lectiones in Latinâ quatuor Euangeliorum editione occurrentes, quem inſcripſimus Illuſtriſſimo Bellarmino Cardinali. Cæterùm vt quæ eiuſdem ſunt generis, ſimul omnia huc collecta mox oculis appareant, ſtatuimus illa, in compendium redacta, hîc repetere.

MATTHÆVS.

CAP. III. verſ. 10. Excidetur & in ignem mittetur. *Quædam Henteny exemplaria legunt præſenti tempore* exciditur & in ignem mittitur, *conformiter Græco & Syro.*

CAP. IV. v. 6. Quia angelis ſuis mandauit de te. *Complura manuſcripta pro præterito* mandauit, *ſcribunt futurum* mandabit, *adſtipulantibus codicibus Græcis ac Syriacis, nec non Hebræo & lxxij.*

V. 16. In regione vmbræ mortis. *Quidam inſignes libri interponunt coniunctionem*, in regione & vmbra mortis, *Græco Syroq́; conformiter.*

CAP. V. v. 24. Et vade prius reconciliari fratri tuo. *Pro modo infinito* reconciliari, *in alijs bonis libris eſt imperatiuus* reconciliare, *conſentaneè Græco & Syro.*

Ibidem. Offeres munus tuum. *Similiter hîc, pro indicatiuo* offeres, *quidam codices legunt imperatiuum* offer *iuxta Græca & Syra.*

CAP. VI. v. 22. Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. *Quædam, omiſſis pronominibus, legunt* lucerna corporis eſt oculus, *ſuffragante Græco & Syro.*

V. 33. Quærite ergo. *Antiqui codices pro* ergo, *ſcribunt* autem, *quod eſt Græcè & Syriacè.*

CAP. VIII. v. 9. Nam & ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus. *Multi antiqui libri conſentaneè Græco ac Syro, omittunt vocem* conſtitutus *quæ ex Luc. 7. v. 8. huc adſcripta creditur.*

CAP. X. v. 12. Dicentes, Pax huic domui. *Hæc verba à multis confodiuntur, tamquam eadem cum iis quæ præcedunt* ſalutate eam.

CAP. XV. v. 5. Quodcumque eſt ex me. *Videtur auferendum verbum ſubſtantiuum* eſt.

V. 14. Cæci ſunt & duces cæcorum. *Media coniunctio & tollitur à multis manuſcriptis, conſentaneè Græco & Syro.*

V. 38. Quatuor millia hominum. *Brugenſe manuſcriptum pro* hominum *legit* virorum, *quomodo eſt & Græcè & Syriacè.*

CAP. XVI. v. 10. Quinque panum in quinque millia. *Quædam manuſcripta, loco præpoſitionis* in, *ſcribunt coniunctionem* &.

CAP. XVII. v. 2. Facta ſunt alba ſicut nix. *Non diſſimilis vero ſit coniectura, Latinè non minùs quam Græcè & Syriacè, ſcriptum fuiſſe* lux, *quod eſt* φῶς *Græcè, loco eius quod nunc legitur* nix, *quod eſt* χιών.

CAP. XX. v. 1. Simile eſt regnum. *Quidam libri interijciunt coniunctionem* enim, *Græco Syroq́; conformiter.*

CAP. XXI. v. 21. Tolle & iacta te in mare. *Veriſimile eſt ſcribendum eſſe* tollere & iactare in mare.

V. 26. Omnes enim habebant. *Alij libri cum Græcis legunt præſens* habent.

V. 31. Præcedent vos in regnum Dei. *Pro futuro* præcedent, *in alijs libris eſt præſens* præcedunt, *conſentaneè Græco & Syro.*

CAP. XXIII. v. 24. Intus autem pleni eſtis rapinâ. *Valdè ſit veriſimile, pro ſecundâ perſonâ* eſtis, *legendum eſſe, vt habent alij libri, tertiam* ſunt, *ſuffragantibus Græcis & Syris.*

V. 25. Vt fiat id quod deforis eſt mundum. *Alij libri interponunt coniunctionem* &, *conſentaneè Græco & Syro.*

V. 36. Et ſoluiſti. *Quædam manuſcripta, conformiter Græco & Syro, legunt numero plurali* ſoluiſtis.

CAP. XXVI. v. 63. Sedentem à dextris virtutis Dei. *Multi boni libri, conſentaneè Græco & Syro omittunt vocem* Dei, *vt ex alijs locis huc adſcriptam.*

CAP. XXVII. v. 8. Propter hoc vocatus eſt ager ille Haceldama, hoc eſt, ager ſanguinis. *Exiſtimant quidam, has tres voculas* Haceldama, hoc eſt, *hîc ſuperfluere, vt ex Actor. 1. v. 19. huc additas.*

V. 9. Quod dictum eſt per Ieremiam prophetam. *Sunt qui hîc omittendum doceant nomen* Ieremiam, *nec tamen ſubſtituendum* Zachariam.

V. 35. Sortem mittentes. *Quod ſequitur,* Vt impleretur quod dictum eſt per prophetam, dicentem: Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem, *videtur non eſſe huius loci.*

V. 40. Qui deſtruis templum Dei, & in triduo illud reædificas. *Alij præferunt perſonam tertiam* deſtruit, reædificat.

CAP. XXVIII. v. 15. Sicut erant edocti. *Videtur præferendum ſimplex* docti.

V. 20. Vſque ad conſummationem ſeculi. *Quædam inſignia manuſcripta addunt* Amen, *quemadmodum additur Græcè & Syriacè.*

MARCVS.

CAP. II. v. 15. Qui & ſequebantur eum. *Pleriquе libri addunt* &, *quidam demunt, qui Græcè & Syriacè non leguntur. crediderim Interpretem mutaſſe* & cum qui.

V. 23. Et diſcipuli eius cœperunt. *Quædam manuſcripta, quemadmodum & Syrus, omittunt* &, *ſenſu clariore.*

CAP. III. v. 14. Et fecit vt eſſent duodecim cum illo. *Videtur legendum hoc verborum ordine:* Et fecit duodecim, vt eſſent cum illo.

V. 26. Et non poterit ſtare. *Quidam boni libri, Græco ac Syro ſimiliter, habent præſens* poteſt, *pro futuro* poterit.

V. 27. Ingreſſus in domum. *Quidam liber addit* eius. *quod quidem Græco conſonat, nec diſſonat à Syro.*

V. 29. Non habet remiſſionem in æternum, ſed reus erit. *Quædam exemplaria, conformiter Græco, ſcribunt præſens tempus* habet, *pro futuro* habebit. *Vnde colligas, proximè legendum ſimiliter cum Græcis præſenti tempore,* ſed reus eſt, *quemadmodum ſcriptum inuenitur in codice Leodienſi.*

CAP. IV. v. 4. Et venerunt volucres cæli. *Antiqua manuſcripta omittunt* cæli, *quemadmodum etiam Syrus, & quidam Græci libri.*

V. 29. Et cùm produxerit fructus. *Pleriquе omnes libri addunt pronomen* ſe *ante* fructus.

CAP. VI. v. 4. Niſi in patriâ ſuâ, & in domo ſuâ, & in cognatione ſuâ. *Antiqui libri legunt hoc ordine:* Niſi in patriâ ſuâ, & in cognatione ſuâ & in domo ſuâ, *conſentaneè Græco & Syro.*

V. 14. Et dicebat: Quia Iohannes. *DD. Auguſtinus, Beda, & Thomas, legunt numero plurali,* dicebant.

V. 27. Sed miſſo ſpiculatore. *Quidam libri ſcribunt* ſpeculatore, *primâ ſyllabâ imbutâ vocali ſecundâ non tertiâ.*

CAP. VII. v. 19. Sed in ventrem vadit. *Videtur* vadit *huc adſcriptum eſſe ex Matthæo.*

V. 26. Erat enim mulier. *Pro* enim *optima manuſcripta legunt* autem, *Græco & Syro concinentibus.*

CAP. X. v. 40. Non eſt meum dare vobis. *Quidam libri omittunt pronomen* vobis, *conformiter Græco & Syro.*

CAP. XI. v. 32. Timemus populum. *Multi boni libri ſcribunt* timebant, *tertiam perſonam præteriti imperfecti ſimiliter Græco.*

CAP. XII. v. 29. Dominus Deus tuus. *Alij libri certiùs ſcribunt pronomen primæ perſonæ* noſter.

Ibidem. Deus vnus eſt. *Et hîc certior videtur vox* Dominus *quàm vox* Deus.

CAP. XIII. v. 8. Gens contra gentem, & regnum ſuper regnũ. *Pro* contra *legendum eſſe* ſuper, *priori huius ſententiæ membro vt poſteriori, intelligere videmur ex antiquis noſtris manuſcriptis.*

CAP. XIV. v. 45. Aue Rabbi. *Multi boni libri omittunt* Aue, *vt Matthæo proprium.*

V. 54. Et ſedebat cum miniſtris ad ignem, & calefaciebat ſe. *Alius eſt ordo verborum in alijs libris Latinis, vt etiam in Græcis & Syriacis:* Et ſedebat cum miniſtris, & calefaciebat ſe ad ignem.

V. 61. Et dixit ei. *Pro præterito* dixit, *legitur ab optimis manuſcriptis, Græco conſonantibus, præſens* dicit.

Ibidem. Tu es Chriſtus filius Dei benedicti. *Vox* Dei *non immeritò omittatur.*

V. 62. A dextris virtutis Dei. *Simile hîc indicium occurrit.*

CAP. XV. v. 7. Qui cum ſeditioſis erat vinctus. *Quoddam Eccleſiæ Audomarenſis manuſcriptum, legit* Cum ſeditioſis vinctus, *omiſſis* qui *&* erat.

V. 16. Duxerunt eum in atrium. *Antiqui libri addunt aduerbium* intrò, *conſentaneè Græco & Syro:* Duxerunt eum intrò.

V. 31. Summi ſacerdotes illudentes. *Multi antiqui libri legunt ſimplex* ludentes *pro compoſito* illudentes.

V. 36. Dicens: Sinite, videamus. *Sunt quidam libri tam Græci quàm Latini, quos alias nominauimus, qui ſingulare ſinе ſcribant. Reliqua lege in Notationibus.*

V. 41. Et cùm eſſet in Galilæâ. *Latinus textus Regiorum Bibliorum, præponit relatiuum* quæ (quæ & cum eſſet) *conſentaneè Græcæ editioni.*

CAP. XVI. v. 19. Et ſedet à dextris Dei. *Optima manuſcripta noſtra ferè legunt præteritum* ſedit, *conformiter Græco ac Syro, pro præſenti* ſedet.

LVCAS.

CAP. I. v. 29. Quæ cùm audiſſet. *In alijs bonis libris, pro* audiſſet, *quod ad aures, eſt* vidiſſet, *quod ad oculos ſpectat, Græco & Syro conſentaneè.*

V. 45. Et beata quæ credidiſti, quoniam perficientur ea quæ dicta ſunt tibi à Domino. *Multi inſignes libri ſcribunt perſonas tertias,* credidit, ei.

CAP. II. v. 18. Mirati ſunt & de his. *Non immeritò fortè omittatur media coniunctio* &.

V. 38. Qui expectabant redemptionem Iſrael. *Non pauca manuſcripta* Ieruſalem *ſcribunt pro* Iſrael.

CAP. III. v. 9. Excidetur & in ignem mittetur. *Contendunt quidam legenda præſentia* exciditur & in ignẽ mittitur. *Simile Matth. 3. v. 10.*

V. 16. Veniet autem fortior me. *Quidam ſcripti libri legunt præſens tempus* venit *pro futuro* veniet.

CAP. IV. v. 5. In montem excelſum. *Hæc verba omittuntur à quibuſdam veteribus codicibus, tamquam ex Matthæo huc tranſſumpta.*

V. 10. Mandauit de te. *Alij ſcribunt futurum* mandabit, *adſtipulantibus Græco & Syro.*

V. 18 Sanare contritos corde. *Hæc clauſula præteritur à multis tum libris tum auctoribus, tamquam eadem cum hac,* dimittere confractos in remiſſionem, *vt ex eodem vno Hebræo verſa.*

CAP. V. v. 25. Tulit lectum in quo iacebat. *Antiqui noſtri libri tollunt vocem* lectum, *conformiter Græcis.*

CAP. VI. v. 17. Et maritima & Tyri. *Quidam libri, coniunctionem* & *interpoſitam ante vocem* Tyri, *omittunt, conſentaneè Græco & Syro.*

CAP. VII. v. 22. Quæ audiſtis & vidiſtis. *Ordo verborum in vetuſtis codicibus, conformis Græco & Syro, eſt* Quæ vidiſtis & audiſtis.

V. 24. Arundinem vento agitatam? *Pleraque manuſcripta legunt* moueri, *relicto participio* agitatam *Matthæo.*

V. 31. Ait autem Dominus: Cui ergo. *Multi boni libri, Latini & Græci, confodiunt illud* ait autem Dominus, *ſuffragantibus Syricis.*

CAP.

CAP. VIII. v. 1. Per ciuitates & caſtella. *Alij numero ſingulari* per ciuitatem & caſtellum, *Græco conſentaneè.*

V. 26. Et nauigauerunt ad. *Manuſcripti codices optimi legunt* Enauigauerunt autem ad, *Græco & Syro adſtipulante.*

V. 43. Mulier quædã erat. *Veriſimile eſt, Interpretem ſcripſiſſe, ita vt Græcè eſt,* mulier quæ erat.

V. 49. Venit quidam ad principem ſynagogæ. *Vnum ex manuſcriptis Eccleſiæ noſtræ legit* à principe, *caſu ſexto, conſentaneè Græco & Syro. ſimile Mar. 5. v. 35.*

V. 52. Non eſt mortua puella, ſed dormit. *Quædam vetera manuſcripta, cum Græcis & Syricis libris, tollunt vocem* puella, *tamquam propriam Matth. & Marco.*

CAP. IX. v. 4. Et inde ne exeatis. *Vnus codex omittit negationem, conformiter Græco & Syro:* Et inde exeatis.

V. 37. Occurrit illis turba multa. *Alij libri boni legunt ſingulare* illi, *conſentaneè Græco.*

CAP. X. v. 6. Requieſcet ſuper illum. *Antiqua noſtra manuſcripta, pro maſculino* illum, *legunt fœmininum* illam, *adſtipulante Bedâ.*

CAP. XI. v. 3. Da nobis hodie. *Alij codices ſcribunt* quotidie. *Hoc veriſimiliter Lucæ, illud Matthæi indubitatò eſt.*

V. 17. Deſolabitur, & domus ſupra domum cadet. *Plures boni libri legunt præſenti tempore* deſolatur, cadit, *Græco conſentaneè: quia & veriſimile fit, pro* ſupra *Interpretem dediſſe* ſuper.

V. 20. Profectò peruenit in vos. *In duobus manuſcriptis eſt* præuenit, *vtrumque admittente voce Græcâ ἔφθασεν.*

V. 22. Auferet (&c.) & ſpolia eius diſtribuet. *Multi boni libri habent* auferet, diſtribuit, *præſenti tempore, Græco Syroq; conformiter pro futuro* auferet, diſtribuet.

V. 25. Scopis mundatam & ornatam. *Inſigniquædam manuſcripta cum V. Bedâ, omittunt duo hæc verba* & ornatam, *tamquã Matthæo propria.*

CAP. XII. v. 31. Verumtamen quærite primùm regnum Dei & iuſtitiam eius: & hæc omnia. *Videri poſſunt adſcititia eſſe* primùm & iuſtitia eius, *ex Matthæo huc adſcripta.*

V. 35. Et lucernæ ardentes in manibus veſtris. *An addendum ſit τὸ* in manibus veſtris, *an omittendum, variæ ſunt opiniones.*

V. 53. Diuidentur pater in filium, &c. *Quidam coniiciunt legendum eſſe numero ſingulari,* diuidetur, *quomodo eſt Græcè & Syriacè.*

CAP. XIII. v. 33. Et ſequenti die ambulare. *Manuſcripta antiqua, cum noſtra tum Epanorthota, omittunt* die, *V. Bedâ ſuffragante.*

V. 35. Ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta. *Vox* deſerta *omittitur ab inſignibus manuſcriptis, tamquam ex Matthæo huc adſcripta.*

CAP. XV. v. 17. Quanti mercenarij in domo patris mei. *Antiquorum codicum alij omittunt* in domo, *alij addunt: illud volunt Græca, hoc Syra.*

CAP. XVI. v. 21. Et nemo illi dabat. *Hæc verba à quibuſdã antiquis libris leguntur, à pluribus, quibus præter Græca & Syra Beda ſuffragatur, ignorantur. Videtur huc tranſlata ex c. 15. v. 16.*

V. 23. Eleuans autem oculos. *Quædam manuſcripta omittunt coniunctionem* autem.

CAP. XVII. v. 7. Dicat illi: Statim tranſi. *Quidam libri ita diſtinguunt, vt* ſtatim *adiungatur iis quæ præcedunt:* Dicat illi ſtatim: Tranſi.

V. 35. Duo in agro, vnus aſſumetur, & alter relinquetur. *Quidam Latini, quidamq; Græci codices, hinc auferunt hunc verſiculum. Veriſimile eſt, Lucæ ex Matthæo fuiſſe adſcriptum, quemadmodum Matthæo ex Lucâ, ſimilem verſiculum de duobus in lecto.*

CAP. XIX. v. 26. Quia omni habenti dabitur & abundabit. *Complura exemplaria antiqua omittunt τὸ* & abundabit, *tamquam Matthæo proprium, Syricis & pleriſque omnibus Græcis conſonantibus.*

CAP. XX. v. 5. Cogitabant intra ſe. Inter *non* intra *inuenio in melioribus libris noſtris, quod & melius eſſe videtur.*

CAP. XXII. v. 26. Fiat ſicut minor. *Complura inſignia manuſcripta, pro* minor *ſcribunt* iunior, *quomodo ad verbum vertas ex Græcâ voce νεώτερος.*

IOHANNES.

CAP. I. v. 31. Sed vt manifeſtetur in Iſraël. *Antiqui codices ferè omittunt præpoſitionem* in, *conformiter textui Græco.*

CAP. III. v. 3. Niſi quis renatus fuerit denuò. *Antiqui libri noſtri, pro compoſito* renatus, *ſcribunt hoc loco verbum ſimplex* natus, *conſentaneè Græco ſimile infrà v. 4.*

V. 5. Ex aquâ & Spiritu ſancto. *Antiqui codices ferè omittunt* ſancto, *conſentientibus editionibus Græcâ & Syriacâ, necnon D. Auguſtino in hunc locum, & Ambroſio lib. 3. de Spiritu ſancto cap. 11.*

V. 18. Quia non credit in nomine. *Pro præſenti* credit, *vetuſta manuſcripta habent præteritum* credidit, *conformiter Græco & Syro.*

CAP. V. v. 28. Audient vocem filij Dei. *Antiqui libri cùm noſtri tum Epanorthotæ, conſentaneè Græcis ac Syricis, pro* filij Dei, *ſcribunt pronomen* eius.

CAP. VI. v. 41. Ego ſum panis viuus. *Vox* viuus *omittitur à pleriſque omnibus manuſcriptis, conformiter Græco ac Syro: videturq; non huius eſſe loci, ſed infrà v. 51.*

V. 61. Et quis poteſt eum audire? *Inſignia exemplaria Latina auferunt coniunctionem* &, *ſuffragantibus Græcis & Syris.*

CAP. VII. v. 52. Scrutare ſcripturas. *Multi boni omittunt vocem* ſcripturas, *conſentientibus Græcis ac Syricis.*

CAP. VIII. v. 12. Non ambulat in tenebris. *Quidam boni libri, pro præſenti* ambulat, *ſcribunt futurum* ambulabit, *ſuffragantibus D. Auguſtino & editionibus Græcâ ac Syrâ.*

V. 45. Ego autem ſi veritatem dico, non. *Pro* ſi *in antiquis tum noſtris tum Epanorthotæ pluribuſq; aliis, legitur* quia, *conformiter Græco ac Syro.*

V. 49. Et vos inhonoraſtis me. *Quidam Latini codices habent præſens* inhonoratis, *quemadmodum Græci & Syri.*

V. 56. Vidit & gauiſus eſt. *Manuſcripta noſtra antiqua, & non pauci alij Latini libri, præponunt* & *coniunctionem, etiam ipſi vocabulo* vidit, *quemadmodum Græca & Syra.*

CAP. IX. v. 11. Et abij, laui, & video. *Alij codices præponunt coniunctionem etiam verbo* laui (& laui) *necnon præſens* video *mutant cum præterito* vidi, *quod legitur Græcè.*

CAP. XI. v. 27. Filius Dei viui. *Multi antiqui codices omittunt* viui, *conſentaneè Græco ac Syro tamquam aliunde acceptum.*

V. 37. Oculos cæci nati. *Antiqua manuſcripta omittũt* nati, *quod neq; Græcè aut Syriacè additur.*

Ibidem: Vt hic non moreretur. *Manuſcripta noſtra interponunt* & *coniunctionem, conformiter Græco ac Syro.*

V. 45. Ad Mariam & Martham. *Manuſcripta vetera, cum D. Auguſtino, omittunt* & Martham, *conſpirantibus Græcis & Syris codicibus.*

V. 49. Caiphas nomine. *Complures libri auferunt* nomine, *conformiter Græco, quod alij addunt conſonante Syro.*

V. 50. Quia expedit vobis. *Multi boni libri habent pronomen primæ perſonæ* nobis, *vt etiam Græca ac Syra.*

V. 52. Sed vt filios Dei. *Quidam libri Latini, cum Græcis & Syricis, interiiciunt coniunctionem:* Sed vt & filios Dei.

CAP. XII. v. 7. Sinite illam. *Antiqua manuſcripta legunt, non plurale* ſinite, *ſed ſingulare* ſine, *conformiter Græco ac Syro.*

V. 40. Vt non intelligant corde. *Manuſcripta noſtra non legunt, ſed è proximo ſubaudiendum relinquunt* non, *conſpirantibus D. Auguſtini tractatu & libris Græcis cum Syricis.*

CAP. XIII. v. 18. Leuabit contra me. *Quædam exemplaria, pro futuro* leuabit, *habent præteritum* leuauit, *conformiter Græco ac Syro.*

V. 27. Introiuit in eum. *Complura manuſcripta, præponunt aduerbium* tunc, *ſuffragantibus Græco ac Syro.*

CAP. XIV. v. 7. Et amodò cognoſcetis eum. *Duo manuſcripta, pro futuro* cognoſcetis, *legunt præſens* cognoſcitis, *conformiter Græco ac Syro, necnon tractatui D. Auguſtini.*

V. 9. Et non cognouiſtis me. *Vnum manuſcriptum legit numero ſingulari* cognouiſti, *cui præter Græca & Syra & Græcorum commentaria fauet D. Auguſtini tractatio.*

Ibidem Qui videt me, videt & Patrem. *In quibuſdam libris legitur præterito tempore,* Qui vidit me, vidit & Patrem, *quemadmodum Græcè.*

Ibidem Quomodo tu dicis. *Rurſus quidam libri præponunt* & *coniunctionem, quemadmodum Græci & Syrici.*

V. 10. Non creditis quia ego in Patre. *Pro plurali* creditis, *complura manuſcripta legunt ſingulare* credis, *adſtipulantibus non ſolùm Græcis & Syriacis libris atque auctoribus, verùm etiam D. Auguſtino, diſertis verbis. Porrò infrà v. 11. citra controuerſiam plurale legendum eſt.*

V. 13. Et quodcumq; petieritis Patrem. *Cõplura manuſcripta omittunt* Patrem, *conſentaneè Græco ac Syro, & fauentibus tractatoribus veteribus.*

V. 14. Si quid petieritis me. *Eiſdem fundamentis mox, hic omittunt pronomen* me, *quemadmodum mox* Patrem.

V. 17. Vos autem cognoſcetis eum. *In aliis libris eſt præſens* cognoſcitis, *conſentaneè libris Græcis ac Syris, pro futuro* cognoſcetis.

CAP. XVI. v. 5. Et nunc vado. *Manuſcripta noſtra, pro copulatiuâ* &, *legunt aduerſatiuam* at, *conformiter Græco ac Syro.*

V. 11. Iam iudicatus eſt. *Manuſcripta noſtra iugulant aduerbium* iam, *ſuffragantibus Græcis ac Syricis libris, necnon D. Auguſtini tractatu.*

CAP. XVII. v. 3. Solum Deum verum. *Multi antiqui libri legunt hoc verborum ordine,* ſolum verum Deum, *quo etiam Auguſtinus & Græca editio.*

V. 20. Non pro eis autem rogo tantùm. *Manuſcripta noſtra, pronomen relatiuum* eis, *mutant cum demonſtratiuo* his, *ſuffragantibus D. Auguſtini lectione & Græca editione ἅμα.*

V. 25. Mundus te non cognouit. *Exemplaria plura ſcripta, cum textu D. Auguſtini præponunt* & *coniunctionem conſentaneè Græco ac Syro.*

CAP. XVIII. v. 24. Et miſit eum Annas ligatum. *Quidam libri pro duabus vocibus* & miſit, *legunt vnam* emiſit: *nam Græcè quoque nihil aliud legitur quàm ἀπέστειλε: quamquam ſint Græci libri, qui pro* & *ſubſtituunt* ergo, *vt Syrus* autem: *quæ non ſunt negligenda.*

CAP. XIX. v. 13. Pilatus autẽ. *Optima manuſcripta, conſentaneè Græco, legunt* ergo *pro* autem.

V. 28. Quia omnia. *Pleriſque Latini libri interponunt aduerbium* iam, *quemadmodum & Græci.*

V. 41. In quo nondum quiſquam poſitus erat. *Pluſquamperfectum* fuerat *eſt in optimis manuſcriptis pro imperfecto* erat.

CAP. XX. v. 25. Niſi videro in manibus eius fixuram clauorum. *Inſignia quædam manuſcripta legunt* figuram, *quod eſt Græcè τύπον, veſtigium.*

CAP. XXI. v. 12. Et nemo audebat diſcumbentium. *Pro* diſcumbentium *legitur alicubi* diſcentium, *quod eſt diſcipulorum, Græco & Syro conformiter.*

V. 22. 23. Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? *Iam frequenter varietatem hic latentem tractauimus: reſtat pro rotunde, vt legatur Commentarius noſter.*

V. 25. Mundum capere poſſe eos. *Manuſcripta antiqua omittunt* poſſe, *conſentaneè Græco.*

ACTVS APOSTOLORVM.

CAP. I. v. 20. Fiat commoratio eorum deſerta. *Alij libri cum Miſſali Romano in feſto S. Matthiæ, conformiter Græco & Syro, legunt ſingulari numero* eius: *pluralis numerus eſt in Pſalmis.*

CAP. XV. v. 34. Iudas autem ſolus abiit Ieruſalem. *Si non alia, videtur vel vox* Ieruſalem, *ex hac pericope omittenda.*

CAP. XVI. v. 12. Eramus autem in hac vrbe diebus aliquot conferentes. *Alij boni libri legunt* conſiſtentes.

CAP. XVII. v. 6. Quoniam hi qui vrbem concitant, & huc venerunt. *Alij libri legunt* orbem, *quod eſt mundum, conſentaneè Græco & Syro, pro* vrbem *quod eſt ciuitatem.*

CAP. XXIII. v. 18. Vinctus Paulus rogauit me. *Plures libri interponunt* vocans (vocans rogauit me.) *Græco & Syro conformiter.*

V. 25. Timuit enim ne fortè raperent eum Iudæi & occiderent, & ipſe poſteà calumniam ſuſtineret, tamquam accepturus pecuniam. *Duo ex libris noſtris manuſcriptis ſcribunt* nummos *pro* pecuniam; *alius omittit illud* tamquam accepturus pecuniam. *Plures totum dictum verſiculum omittunt, Græco & Syro conſentaneè.*

EPISTOLA AD ROMANOS.

CAP. V. v. 16. Et non ſicut per vnum peccatum. *Plura manuſcripta Latina, nominatim Brugenſe & Audomarenſe, legunt, pro nomine* peccatum, *participium* peccantem, *Græco conformiter.*

CAP. VIII. v. 38. Neque fortitudo. *Videntur hæ duæ voculæ ſuperfluere, ob plures rationes noſtris Notationibus declaratas, etiam doctiſſimo Eſtio probatas ſcribente in hunc locum.*

CAP. IX. v. 25. Et non dilectam, dilectam; & non miſericordiam conſecutam, miſericordiam conſecutam. *Iamdiu annotauimus, aliquanto & poſt nos, duplicem hic eſſe verſionem eiuſdem pericopes & illam quidem,* Et non miſericordiam conſecutam, miſericordiam conſecutam, *videri genuinam noſtræ editionis ſcripturam.*

CAP. XI. v. 5. Reliquiæ ſaluæ factæ ſunt. *Quidam libri & auctores omittunt* ſaluæ, *conformiter Græco & Syro, quaſi dicatur, aliqui facti ſunt reliqui: quæ de re noſtræ Notationes. Suprà 9. v. 27. memorauerat Apoſtolus reliquias ſaluas factas.*

CAP. XV. v. 22. Et prohibitus ſum vſque adhuc. *Multi boni libri omittunt hæc verba Græco & Syro conſentaneè, quæ & lecta fuerunt ſuprà 1. v. 13.*

EPISTOLA AD CORINTH. I.

CAP. XII. v. 28. Genera ſignorum, interpretationes ſermonum. *Multi veteres libri omittūt τὸ* interpretationes ſermonum, *Græco ſuffragante.*

CAP. XVI. v. 16. Noſtis domum Stephanæ & Fortunati & Achaici. *Tollunt complures Latini libri poſtremum nomen* & Achaici, *cum Græcis & Syriacis, hoc additum fortaſſis ex v. 17. ſubſequente.*

V. 19. Apud quos & hoſpitor. *Et hæc verba confodiuntur à Latinis, Græcis & Syriacis libris.*

EPISTOLA AD CORINTH. II.

CAP. 1. v. 6. Siue conſolamur pro veſtrâ conſolatione. *Multa manuſcripta, nominatim ea quæ iam vidimus, vnum S. Audomari, duo Clarimariſci, omittunt hæc verba tamquam alteram interpretationem eius quod ſequitur,* ſiue exhortamur pro veſtrâ exhortatione, *ex eodem vno Græco, εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως: vide Notationes in varias lectiones Bibliorum.*

CAP. XII. v. 12. Signa tamen apoſtolatus mei. *Alij libri ſcribunt,* Signa tamen apoſtoli, *vt eſt Græcè & Syriacè.*

CAP. XIII. v. 2. Vt præſens, & nunc abſens. *Non pauci libri addunt* bis (vt præſens bis) *conſentaneè Græco & Syro: cuius loco quidam legunt* vobis, *ſed malè.*

EPISTOLA AD GALATAS.

CAP. III. v. 1. Quis vos faſcinauit non obedire veritati? *Multi libri & auctores, pro* obedire *legunt* credere; *nec pauci tum libri tum auctores, totum illud omittunt,* non obedire ſeu credere veritati; *vt hic additum ex cap. 5. verſ. 7. Qua de re legere licet Notationes noſtras.*

CAP. IV. v. 7. Itaque non eſt ſeruus. *In duobus inſignibus manuſcriptis, pro* eſt *tertia perſona, legitur* es *ſecunda, Græco & Syro conſentaneè.*

CAP. V. v. 13. Sed per charitatem ſpiritus ſeruite inuicem. *vox* ſpiritus *omittitur à multis manuſcriptis Latinis libris, ſicut & à Græcis ac Syricis.*

CAP. VI. v. 6. Communicet autem is qui catechizatur verbo. *Pro ablatiuo* verbo, *clarius eſt in aliis libris, accuſatiuus* verbum, *Græco conformiter.*

EPISTOLA AD EPHESIOS.

CAP. I. v. 22. Et ipſum dedit caput ſupra omnem eccleſiam. *Quædam manuſcripta habent* ſuper omnia ipſi eccleſiæ, *conſentaneè Græco & Syro.*

EPISTOLA AD COLOSSENSES.

CAP. II. v. 4. Vt nemo vos decipiat in ſublimitate ſermonum. *Quidam coniiciunt legendum* ſubtilitate, *vt legit Ambroſiaſter; quidam* ſuauiloquentia *vel* ſuadibilitate, *quod eſt Græcè πιθανολογία.*

V. 14. Delens quod aduerſus nos erat chirographum decreti. *Pro genitiuo* decreti, *quidam libri legunt datiuum* decretis, *qui eſt Græcè & Syriacè.*

EPISTOLA AD THESSALONICENS. POSTERIOR.

CAP. I. v. 5. Vt digni habeamini in regno Dei. *Plurimi libri omittunt præpoſitionem* in *Græco conſentaneè.*

EPISTOLA AD TIMOTH. I.

CAP. V. v. 5. Speret in Deum, & inſtet obſecrationibus. *Multi libri Latini ſcribunt præſens indicatiui* ſperat, inſtat, *Græco conſentaneè.*

CAP. VI. v. 9. Et laqueum diaboli. *Quidam omittunt τὸ* diaboli, *cum Græcis & Syris. Suprà 3. v. 7 Apoſtolus memorauerat* laqueum diaboli.

EPISTOLA AD TIMOTH. II.

CAP. II. v. 14. Noli contendere verbis: ad nihil enim vtile eſt, niſi ad ſubuerſionem. *Si preſsiùs legantur ea quæ ſcripſimus in Notationibus, videri poſſit probabile, interpretem vertiſſe vt eſt Græcè:* Non contendere verbis (ad nihil vtile) ad ſubuerſionem.

V. 25. Eos qui reſiſtunt veritati. *Vox* veritati *omittitur à multis Latinis libris, conformiter Græco & Syro.*

CAP. III. v. 16. Ad arguendum, ad corripiendum. *Alij libri legunt* ad corrigendum, *quod eſt Græcè πρὸς ἐπανόρθωσιν.*

CAP. IV. v. 5. Sobrius eſto. *Quidam libri non temerè videntur omittere, eſt enim altera verſio eius quod præcedit* Tu verò vigila, *ex eodem vno Græco τὸ νῆφε, quod docuimus in Notationibus.*

V. 18. Liberauit me Dominus ab omni opere malo. *Alij libri legunt futurum* liberabit, *conſentaneè Græco & Syro.*

EPISTOLA AD TITVM.

CAP. II. v. 5. Prudentes, caſtas, ſobrias. *Sunt libri & auctores, qui omittunt τὸ* ſobrias, *eò quòd altera ſit verſio, ex Græca voce τὸ σώφρονας, quam Interpres iam reddiderat* prudentes.

EPISTOLA AD HEBRÆOS.

CAP. VII. v. 25. Semper viuens ad interpellandum pro nobis. *Multi libri, pro* nobis *primæ perſonæ, habent tertiæ perſonæ pronomen* eis, *vt Græca & Syra.*

CAP. X. verſ. 39. Nos autem non ſumus ſubtractionis filij. *Vocem* filij *omittunt Latini quidam libri, nominatim Biblia manuſcripta S. Audomari cum Græcis & Syricis.*

CAP. XII. verſ. 1. Curramus ad propoſitum nobis certamen. *Multi libri videntur non immeritò omittere præpoſitionem* ad, *ſicut Græca & Syrica.*

CAP. XIII. v. 1. Charitas fraternitatis maneat in vobis. *Quidam libri auferunt τὸ* in vobis, *Græco conſentaneè.*

EPISTOLA IACOBI.

CAP. III. v. 17. Suadibilis bonis conſentiens. *Quædam Latina manuſcripta, nominatim Biblia S. Audomari Eccleſiæ, tollunt illud* bonis conſentiens: *ac videtur quibuſdā idem vnum eſſe quod* ſuadibilis, *ex Græco εὐπειθής.*

EPIST. PETRI I.

CAP. I. v. 6. In quo exultabitis. *Alij libri legunt præſens* exultatis, *ſicut omnes infrà v. 8 ſuffragante textu Græco.*

CAP. II. v. 8. In quo & poſiti ſunt. *Quidam libri, pro ablatiuo* quo *legunt accuſatiuum* quod, *Græco ſimiliter. vide Notationes.*

V. 23. Tradebat autem iudicanti ſe iniuſtè. *Ex Notationibus noſtris augurari liceat, legendum eſſe* Tradebat autem iudicanti iuſtè.

EPIST. PETRI II.

CAP. II. v. 10. Sectas non metuunt introducere blaſphemantes. *Quidam manuſcripti libri, pro* introducere, *habent* facere, *nominatim Brugenſis & Lobienſis: de qualibus Epanorthotes:* Item c. Non metuunt introducere, antiqui habent, alij antiqui, facere blaſphemantes. *In Bibliorum Louanienſium margine annotantur ſex manuſcripta, quæ omittant τὸ* introducere, *quibus noſtra S. Audomari Eccleſiæ Biblia ſuffragantur, non habentia illud niſi poſteriori manu adſcriptum. Græcè omnino non legitur. Correctores videntur arbitrati fuiſſe, ab Interprete additum.*

V. 16. Subiugale mutum animal. *Nonnulli codices omittunt vocem* animal, *vt quæ contineatur voce* ſubiugalis, *conformiter Græco.*

EPIST. IOHANNIS PRIMA.

CAP. I. v. 4. Vt gaudeatis, & gaudium veſtrum ſit plenum. *Nonnulla manuſcripta nominatim vnū Eccleſiæ huius B. Audomari, omittūt τὸ* gaudeatis &, *ſimiliter Græcis & Syriacis libris.*

CAP. v. 10. Sed quoniam ipſe prior dilexit nos. *Quidam Latini libri, cum Græcis & Syricis, hic omittunt vocem* prior, *quæ ab omnibus legitur infrà verſ. 19.*

V. 17. In hoc perfecta eſt charitas Dei nobiſcum. *Vocem* Dei *plerique codices auferunt Græca conſentaneè.*

EPIST. IOHANNIS TERTIA.

VErſ. 6. Quos, benefaciēs, deduces dignè Deo. *Non pauci boni libri conformiter Græco è conuerſo,* benefacies *verbum,* deducens *participium legunt.*

EPISTOLA IVDÆ.

VErſ. 14. In aduentu Domini noſtri Ieſu Chriſti. *Hæc verba omittuntur à nonnullis manuſcriptis, & vno quidem huius Eccleſiæ, ſuffragante Græco.*

APOCALYPSIS.

CAP. XI. v. 15. Et regnabit in ſæcula ſæculorum. Amen. *Non agnoſcitur hoc loco* amen *à veteribus manuſcriptis, ſicut nec à Græco.*

CAP. XIV. v. 3. Et nemo poterat dicere canticum. *Pro* dicere, *quod eſt λέγειν, quidam coniectūt legendum eſſe* diſcere, *ex Græca μαθεῖν.*

CAP. XXI. v. 15. Habebat menſuram arundineam auream. *Quidam codices, loco nominis adiectiui* arundineam, *legunt ſubſtantiuum* arundinem, *Græca conſentaneè.*

CAP. XXII. v. 9. Et eorū qui ſeruant verba prophetiæ libri huius. *Multa bona manuſcripta Latina, cum Græcis libris, omittūt vocē* prophetiæ.

V. 14. Beati qui lauant ſtolas ſuas in ſanguine agni. *Pleraque omnia manuſcripta omittunt* in ſanguine agni, *Græca conformiter, videtúrq; poſſe hoc additum ex Apoc. 7. verſ. 14.*

FINIS.

ANTVERPIAE,

EX OFFICINA PLANTINIANA

BALTHASARIS MORETI.

M. DC. XXIV.

LABORE ET CONSTANTIA

Digitized by Google

1-2-3

Digitized by Google